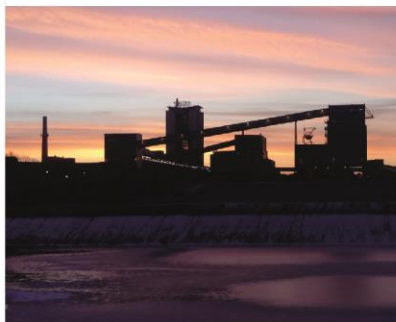

STRATEGIA ZIT MIEJSKIEGO OBSZARU FUNKCJONALNEGO CHRZANOWA

na lata 2021-2027

Miejski Obszar Funkcjonalny Chrzanów

Opracowanie:

SPIS TREŚCI

I. Wstęp	4
I.1. Podmiot i przedmiot strategii	5
I.2. Podstawa prawna	5
I.3. Metodyka opracowania	8
I.4. Definicja obszaru wsparcia	10
I.5. Miejski Obszar Funkcjonalny Chrzanowa w ujęciu regionalnym – obszary strategicznej interwencji.....	13
II Podsumowanie i wnioski z przeprowadzonej diagnozy strategicznej	17
II.1 Synteza diagnozy obszaru w poszczególnych sferach.....	17
II.1.1 Sfera społeczna.....	17
II.1.2 Sfera gospodarcza	46
II.1.3 Sfera przestrzenna.....	56
II. 2. Wyniki badania ankietowego.....	79
II.3. Analiza SWOT.....	90
III Poziom strategiczny. Założenia rozwojowe	92
III.1. Misja i wizja Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Chrzanowa	92
III.2. Cele strategiczne Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Chrzanowa	94
III.4. Kierunki działań Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Chrzanowa	99
III.5. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej MOF Chrzanowa	110
III.6. Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej	117
Polityka przestrzenna - instrumentalizacja	117
Rekomendacje dla polityki przestrzennej.....	117
IV Poziom operacyjny. Plan działań ZIT.....	121
IV.1. Założenia Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych.....	121
IV.2. Logika interwencji w ramach ZIT	121
IV.3. Wykaz przedsięwzięć zintegrowanych	124
IV.3. Wykaz projektów	133
V System realizacji strategii	135
V.1. Założenia wdrożeniowe	135
V.2. Monitoring i ewaluacja.....	136
V.3. Ramy finansowe i źródła finansowania	138
V.4. Komplementarność opracowania.....	139
V.5. Opis podejścia partycypacyjnego	150
V.6. Ewaluacja ex-ante.....	151
Spis tabel i wykresów	152

I. Wstęp

Strategia ZIT Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Chrzanowa 2021-2027 stanowi kompleksowy dokument wskazujący kierunki rozwoju gmin wchodzących w skład MOF Chrzanowa, obejmujący zasięgiem cały powiat chrzanowski. Zgodnie z deklaracją samorządów, z uwagi na postępujący rozwój wzajemnych powiązań funkcjonalnych oraz uwarunkowania zewnętrzne, zobowiązują się one do pogłębienia współpracy, której wyrazem jest opracowanie i realizacja przedmiotowej strategii. Wdrażanie zaplanowanej interwencji pozwoli na zwiększenie poziomu integracji obszaru, a także wykorzystanie potencjałów rozwojowych poszczególnych jednostek samorządu terytorialnego. Niniejsza Strategia pełni rolę strategii ponadlokalnej i zawiera jednocześnie wszystkie obowiązkowe elementy dotyczące strategii Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych, a więc może być stosowana do realizacji instrumentu ZIT.

Przedmiotowe opracowanie składa się z dwóch części. Poziom strategiczny skupiony jest na formułowaniu wizji i misji rozwoju oraz na wyznaczeniu celów strategicznych rozwoju i kierunków działania zaplanowanych do realizacji w perspektywie 2027 roku. Dobrze zaplanowana i spójna wewnętrznie interwencja pozwala na kompleksowy rozwój całego obszaru funkcjonalnego, w wymiarze społecznym, gospodarczym i przestrzennym.

Drugą część, a tym samym pogłębienie i uszczegółowienie poziomu strategicznego, stanowi poziom operacyjny, który dotyczy mechanizmu zintegrowanych inwestycji terytorialnych. W ramach ZIT zaplanowano do realizacji przedsięwzięcia zintegrowane, które ukierunkowane są na rozwiązywanie wspólnych problemów oraz ograniczenie i likwidację występujących i zidentyfikowanych deficytów. Ponadto, wdrażanie interwencji ZIT pozwoli na skoordynowane zaspokojenie potrzeb obszaru oraz wykorzystanie potencjałów rozwojowych na rzecz zrównoważonego rozwoju Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Chrzanowa.

Zaplanowana w ramach przedmiotowej strategii interwencja ma charakter zintegrowany i ponadlokalny, a jej wdrażanie przyczyni się do wzmocnienia relacji w obszarze funkcjonalnym oraz rozwiązania problemów występujących w MOF Chrzanowa.

I.1. Podmiot i przedmiot strategii

Podmiotem niniejszego opracowania jest Stowarzyszenie „Aglomeracja Chrzanowska”, które zostało powołane uchwałą nr 1/2021 z dnia 16 sierpnia 2021 r. W tym samym dniu uchwałą nr 2/2021 przyjęto statut Stowarzyszenia „Aglomeracja Chrzanowska” wskazujący w szczególności cele i zadania stowarzyszenia oraz ustanawiający siedzibę stowarzyszenia w Chrzanowie. W skład stowarzyszenia wchodzi następujące gminy: Alwernia, Babice, Chrzanów, Libiąż i Trzebinia.

Należy podkreślić, że etapem poprzedzającym przyjęcie wskazanej uchwały, było zawarcie w maju 2021 r. porozumienia w postaci podpisania „Deklaracji o współpracy w ramach Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Aglomeracji Chrzanowskiej w perspektywie finansowej UE na lata 2021-2027”. Samorządy zrzeszone w ramach Aglomeracji Chrzanowskiej zadeklarowały opracowanie dokumentu strategicznego rozwoju oraz realizację instrumentu ZIT. Kolejnym etapem było podjęcie przez gminy uchwał wyrażających zgodę na utworzenie oraz przystąpienie do Stowarzyszenia „Aglomeracja Chrzanowska”¹.

Przedmiotem strategii jest opracowanie kompleksowego dokumentu strategiczno-operacyjnego skupiającego się na potrzebach i wyzwaniach obserwowanych na obszarze Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Chrzanowa. Realizacja założeń dokumentu w partnerstwie pozwoli na całokształty rozwój obszaru oraz wzmocnienie powiązań funkcjonalnych i więzi partnerskich. Wpłynie również na poziom zintegrowania obszaru i maksymalne wykorzystanie posiadanych potencjałów.

I.2. Podstawa prawna

Strategia ZIT Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Chrzanowa 2021-2027 została opracowana w oparciu o zapisy ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2022 r. poz. 1561 z późn. zm.). W listopadzie 2020 r. weszła w życie nowelizacja ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz. U. z 2022 r. poz. 1846 z późn. zm.), która wprowadziła zmiany w wielu aktach prawnych, w tym również w ustawie o samorządzie gminnym. Zgodnie z jej zapisami, powiązane ze sobą funkcjonalnie gminy mogą opracować strategię rozwoju ponadlokalnego będącą wspólną strategią rozwoju tych gmin w zakresie ich terytorium (art. 10g. ust 1. Ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju).

¹ Uchwała nr VI/72/2021 Rady Miejskiej w Alwerni z dnia 30 czerwca 2021 r.
Uchwała nr XXXVIII/296/2021 Rady Gminy Babice z dnia 30 czerwca 2021 r.
Uchwała nr XXXIII/350/2021 Rady Miejskiej w Chrzanowie z dnia 29 czerwca 2021 r.
Uchwała nr XXXI/232/2021 Rady Miejskiej w Libiążu z dnia 30 czerwca 2021 r.
Uchwała nr XXXVII/329/VIII/2021 Rady Miasta Trzebini z dnia 29 lipca 2021 r.

Zakres tematyczny strategii ponadlokalnej jest tożsamy z zakresem, jaki ustawa określa dla strategii rozwoju gminy. Zgodnie z art.10e ust.3, oprócz wniosków z diagnozy sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej, strategia rozwoju określa w szczególności:

- 1) cele strategiczne rozwoju w wymiarze społecznym, gospodarczym i przestrzennym;
- 2) kierunki działań podejmowanych dla osiągnięcia celów strategicznych;
- 3) oczekiwane rezultaty planowanych działań, w tym w wymiarze przestrzennym, oraz wskaźniki ich osiągnięcia;
- 4) model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy;
- 5) ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w gminie;
- 6) obszary strategicznej interwencji określone w strategii rozwoju województwa, o której mowa w art. 11 ust. 1 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa (Dz. U. z 2020 r. poz. 1668 oraz z 2021 r. poz. 1038), wraz z zakresem planowanych działań;
- 7) obszary strategicznej interwencji kluczowe dla gminy, jeżeli takie zidentyfikowano, wraz z zakresem planowanych działań;
- 8) system realizacji strategii, w tym wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych;
- 9) ramy finansowe i źródła finansowania.

Istotnymi z punktu widzenia tworzenia strategii rozwoju ponadlokalnego są również zapisy art. 10g. w szczególności:

„4. W celu przygotowania i realizacji strategii rozwoju ponadlokalnego gminy mogą tworzyć w szczególności związek międzygminny, o którym mowa w art. 64, lub stowarzyszenie, o którym mowa w art. 84, lub zawierać porozumienie międzygminne, o którym mowa w art. 74.

5. Projekt strategii rozwoju ponadlokalnego opracowuje wójt albo organ wykonawczy związku międzygminnego albo stowarzyszenia oraz przedkłada go zarządowi województwa w celu wydania opinii dotyczącej sposobu uwzględnienia ustaleń i rekomendacji w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w województwie określonych w strategii rozwoju województwa.

6. Zarząd województwa wydaje opinię, o której mowa w ust. 5, w terminie 30 dni od dnia otrzymania projektu strategii rozwoju ponadlokalnego. W przypadku braku opinii we wskazanym terminie uznaje się, że strategia rozwoju ponadlokalnego jest spójna ze strategią rozwoju województwa.

7. Strategia rozwoju ponadlokalnego jest przyjmowana przez organ stanowiący związku międzygminnego albo stowarzyszenia, w drodze uchwały.

8. Strategia rozwoju ponadlokalnego opracowana przez porozumienie międzygminne jest przyjmowana przez właściwe rady gmin i obowiązuje od dnia jej przyjęcia przez ostatnią radę gminy. Strategia rozwoju ponadlokalnego opracowana z udziałem powiatu jest przyjmowana również przez radę powiatu i obowiązuje od dnia jej przyjęcia przez ostatnią radę gminy lub powiatu.

9. Do aktualizacji strategii rozwoju ponadlokalnego stosuje się ust. 5–8 oraz art. 10e ust. 2–4.”

W odniesieniu do zapisów art. 10g. ust. 4., jednostki samorządu terytorialnego wchodzące w skład MOF Chrzanowa, podjęły uchwałę nr 1/2021 z dnia 16 sierpnia 2021, na mocy której powołano Stowarzyszenie „Aglomeracja Chrzanowska”. Gminy: Alwernia, Babice, Chrzanów, Libiąż i Trzebinia zawarły porozumienie w postaci „Deklaracji o współpracy w ramach Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Aglomeracji Chrzanowskiej w perspektywie finansowej UE na lata 2021-2027” i zadeklarowały opracowanie dokumentu strategicznego rozwoju oraz realizację instrumentu ZIT.

Podstawą do realizacji mechanizmu ZIT jest Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1060 z dnia 24 czerwca 2021 r.² (tzw. rozporządzenie ogólne), w szczególności art. 29 i art. 30 dotyczące strategii terytorialnych i zintegrowanych inwestycji terytorialnych. Istotną rolę odgrywa również ustawa z dnia 28 kwietnia 2022 r. o zasadach realizacji zadań finansowanych ze środków europejskich w perspektywie finansowej 2021–2027 (tzw. ustawa wdrożeniowa) oraz Umowa Partnerstwa dla realizacji polityki spójności 2021-2027 w Polsce (tzw. umowa partnerstwa), które wskazują warunki realizacji ZIT, informacje dotyczące przygotowania i przyjęcia strategii ZIT, finansowania oraz zakresu tematycznego, a także określają jej obowiązkowe elementy. Zgodnie z zapisami art. 28 rozporządzenia ogólnego, wsparcie rozwoju terytorialnego możliwie jest w oparciu o strategię rozwoju terytorialnego m.in. w formie zintegrowanych inwestycji terytorialnych. W odniesieniu do zapisów Umowy Partnerstwa, niniejsza Strategia ZIT Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Chrzanowa 2021-2027 ma charakter strategii ponadlokalnej i jednocześnie pełni funkcję narzędzia realizacji ZIT. W związku z tym, samorządy MOF Chrzanowa nie muszą przygotowywać oddzielnego dokumentu dla realizacji ZIT, a jedynie dodatkową część opisującą realizację mechanizmu ZIT³.

² Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1060 z dnia 24 czerwca 2021 r. ustanawiające wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego Plus, Funduszu Spójności, Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji i Europejskiego Funduszu Morskiego, Rybackiego i Akwakultury, a także przepisy finansowe na potrzeby tych funduszy oraz na potrzeby Funduszu Azylu, Migracji i Integracji, Funduszu Bezpieczeństwa Wewnętrznego i Instrumentu Wsparcia Finansowego na rzecz Zarządzania Granicami i Polityki Wizowej.

³ Zgodnie z zapisami Umowy Partnerstwa dla realizacji polityki spójności 2021-2027 w Polsce

I.3. Metodyka opracowania

Poniższa tabela przedstawia poszczególne etapy prac związane z opracowywaniem dokumentu Strategii ZIT Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Chrzanowa 2021-2027, wraz ze szczegółowym opisem i wyjaśnieniem.

Etap opracowania dokumentu	Opis
Przeprowadzenie diagnozy	Opracowanie Strategii ZIT Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Chrzanowa 2021-2027 zostało poprzedzone przeprowadzeniem diagnozy strategicznej przedmiotowego Obszaru. W jej ramach dokonano analizy danych wtórnych (tzw. zastanych) gromadzonych przez Bank Danych Lokalnych GUS, dokumentów strategicznych i planistycznych, oraz ogólnodostępnych opracowań i ekspertyz. Analizie poddano dane statystyczne charakteryzujące sferę społeczną, gospodarczą i przestrzenną MOF, a w celu dokonania oceny ogólnej sytuacji analizowanego obszaru poszczególne wskaźniki zestawiono z wartościami odnotowanymi w województwie małopolskim, a także w całym kraju. Uzupełnieniem analizy desk research było badanie ankietowe przeprowadzone wśród mieszkańców gmin tworzących MOF Chrzanowa, co pozwoliło na pogłębienie oceny obecnej sytuacji w sferze społeczno-ekonomicznej oraz przestrzennej Obszaru. Na podstawie zebranych informacji wypracowano wnioski na temat MOF Chrzanowa, które następnie posłużyły wyznaczeniu celów i kierunków interwencji strategicznej.
Opracowanie części planistycznej	Opracowanie części planistycznej polegało na zdefiniowaniu misji i wizji stanowiących nadrzędny cel planowanej interwencji strategicznej, a następnie wyznaczeniu celów oraz kierunków działania, jakie mają być w ich ramach realizowane.
Nabór projektów	W odniesieniu do zdefiniowanych celów strategicznych, członkowie MOF Chrzanowa przedstawiali projekty oraz planowane inwestycje do realizacji w perspektywie do 2030 roku.
Opracowanie części wdrożeniowej	Część wdrożeniowa zawiera szczegółowe informacje na temat mechanizmów wdrażania Strategii, takich jak system realizacji strategii, monitoring, ewaluacja i aktualizacja. Dodatkowo, uzupełnieniem części wdrożeniowej jest przedstawienie ram i źródeł finansowania, które ułatwią ocenę możliwości realizacji strategii oraz zaproponowanych w niej działań.
Konsultacje społeczne i włączenie partnerów społeczno-gospodarczych	Konsultacje to proces dialogu pomiędzy władzami poszczególnych samorządów a mieszkańcami oraz innymi grupami interesariuszy⁴. Celem konsultacji jest rozpoznanie potrzeb, jak również potencjałów oraz problemów identyfikowanych wewnątrz MOF. Opinie i propozycje zostały przeanalizowane i uwzględnione przy opracowaniu dokumentu strategii.
Przeprowadzenie procedury środowiskowej	Projekt strategii rozwoju obowiązkowo podlega strategicznej ocenie oddziaływania na środowisko (SOOŚ). W przypadku braku odstąpienia od przeprowadzenia SOOŚ, konieczne jest stworzenie dokumentu prognozy

⁴ Zgodnie z zapisami umowy partnerstwa konsultacje dotyczą partnerów społecznych i gospodarczych oraz właściwych podmiotów reprezentujących społeczeństwo obywatelskie, podmiotów działających na rzecz ochrony środowiska oraz podmiotów odpowiedzialnych za promowanie włączenia społecznego, praw podstawowych, praw osób ze specjalnymi potrzebami, równości płci i niedyskryminacji.

	oddziaływania na środowisko. Tego typu dokument zawiera informacje o oddziaływaniu zaplanowanych w strategii działań i przedsięwzięć na środowisko. Analiza powinna być dokonana pod kątem możliwych oddziaływań i wpływu na środowisko. Prognoza powinna zawierać charakterystykę działań i rozwiązań, ale także analizę i ocenę aktualnego stanu środowiska.
Proces opiniowania	Projekt strategii podlega konsultacjom z podmiotami, które wskazuje ustawa o zasadach prowadzenie polityki rozwoju ⁵ . Kluczowe jest wydanie opinii przez Zarząd Województwa. Komponent ZIT podlega natomiast ocenie przez ministra właściwego do spraw rozwoju regionalnego.
Przyjęcie dokumentu	Zebrane w procesie konsultacji i opiniowania uwagi są uwzględniane w finalnej wersji dokumentu Strategii ZIT, która następnie jest przyjmowana przez właściwe organy uchwałodawcze.

⁵ Zgodnie z art. 6. ust 3. Projekt strategii rozwoju ponadlokalnego oraz strategii rozwoju gminy podlega konsultacjom w szczególności z: sąsiednimi gminami i ich związkami, lokalnymi partnerami społecznymi i gospodarczymi, mieszkańcami gmin - w przypadku strategii rozwoju ponadlokalnego albo gminy - w przypadku strategii rozwoju gminy, oraz z właściwym dyrektorem regionalnego zarządu gospodarki wodnej Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie.

I.4. Definicja obszaru wsparcia

MOF Chrzanowa zlokalizowany jest w zachodniej części województwa małopolskiego, w podregionie oświęcimskim i w ujęciu terytorialnym obejmuje granice powiatu chrzanowskiego, który tworzą 4 gminy miejsko-wiejskie: Alwernia, Chrzanów, Libiąż i Trzebinia oraz 1 gmina wiejska: Babice.

Gminy tworzące MOF Chrzanowa charakteryzują się silnymi powiązaniami funkcjonalno-przestrzennymi obszarów miejskich, a uzupełniające je obszary wiejskie stanowią atrakcyjne miejsca rozwoju dla nowego osadnictwa. Poszczególne gminy posiadają podobny profil gospodarczy i uwarunkowania społeczne oraz jednolite zasoby i bariery rozwojowe.

Powiat chrzanowski, a tym samym MOF Chrzanowa zajmuje powierzchnię ok. 37 tys. ha, a więc niecałe 4% powierzchni województwa małopolskiego. Wśród gmin składających się na MOF, największa pod względem powierzchni jest gmina Trzebinia (ponad 28% powierzchni MOF), a najmniejsza – gmina Babice (niecałe 15% powierzchni MOF). Cały obszar MOF zamieszkują 122 592 osoby, a więc ok. 3,6% ludności województwa małopolskiego. Największą gęstością zaludnienia charakteryzuje się gmina Chrzanów (576 os./km²), co wynika z faktu, że obszar ten jest silniej zurbanizowany w porównaniu do np. gminy Babice, która (razem z gminą Alwernia), charakteryzuje się niższą gęstością zaludnienia, na poziomie 167 os./km².

Tabela 1 Liczba ludności, powierzchnia i gęstość zaludnienia gmin MOF Chrzanowa w 2021 r.

Jednostka	Liczba mieszkańców (os.)	Udział ludności (%)	Powierzchnia (ha)	Udział powierzchni (%)	Gęstość zaludnienia (os./km ²)
Alwernia	12 391	10,1%	7 417	20,0%	167
Babice	9 051	7,4%	5 404	14,6%	167
Chrzanów	45 797	37,4%	7 944	21,5%	576
Libiąż	21 992	17,9%	5 707	15,4%	385
Trzebinia	33 361	27,2%	10 540	28,5%	317
MOF Chrzanowa	122 592	100%	37 012	100%	331
Województwo małopolskie	3 407 727	-	1 518 279	-	224

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Zgodnie z zapisami Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Małopolskiego, przedmiotowy MOF znajduje się w subregionie Małopolska Zachodnia⁶, w Obszarze funkcjonalnym Klin rozwojowy. Tworzą go 42 gminy, które charakteryzuje bogata tradycja przemysłowa i silne zurbanizowanie oraz atrakcyjny rynek pracy. W jego zachodniej części ważną rolę odgrywa zespół miast Brzeszcze-Oświęcim-Libiąż-Chrzanów-Trzebinia-Olkusz, tworzących jeden obszar zurbanizowany

⁶ Obszar Małopolski Zachodniej jest obszarem priorytetowego wsparcia w ramach funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji dedykowanego wsparciu transformacji regionów przemysłowych, węglowych i energochłonnych w perspektywie budżetowej Unii Europejskiej na lata 2021-2027.

na granicy Małopolski i Śląska. Klin dysponuje najlepszą w regionie, konkurencyjną w skali kraju infrastrukturą transportową i energetyczną, bogatymi tradycjami przemysłowymi, wykwalifikowanymi zasobami ludzkimi oraz nowoczesną bazą przemysłową. Z uwagi na wysoki stopień zindustrializowania, na obszarze tym zauważalne są wyraźne ciążenia do województwa śląskiego.

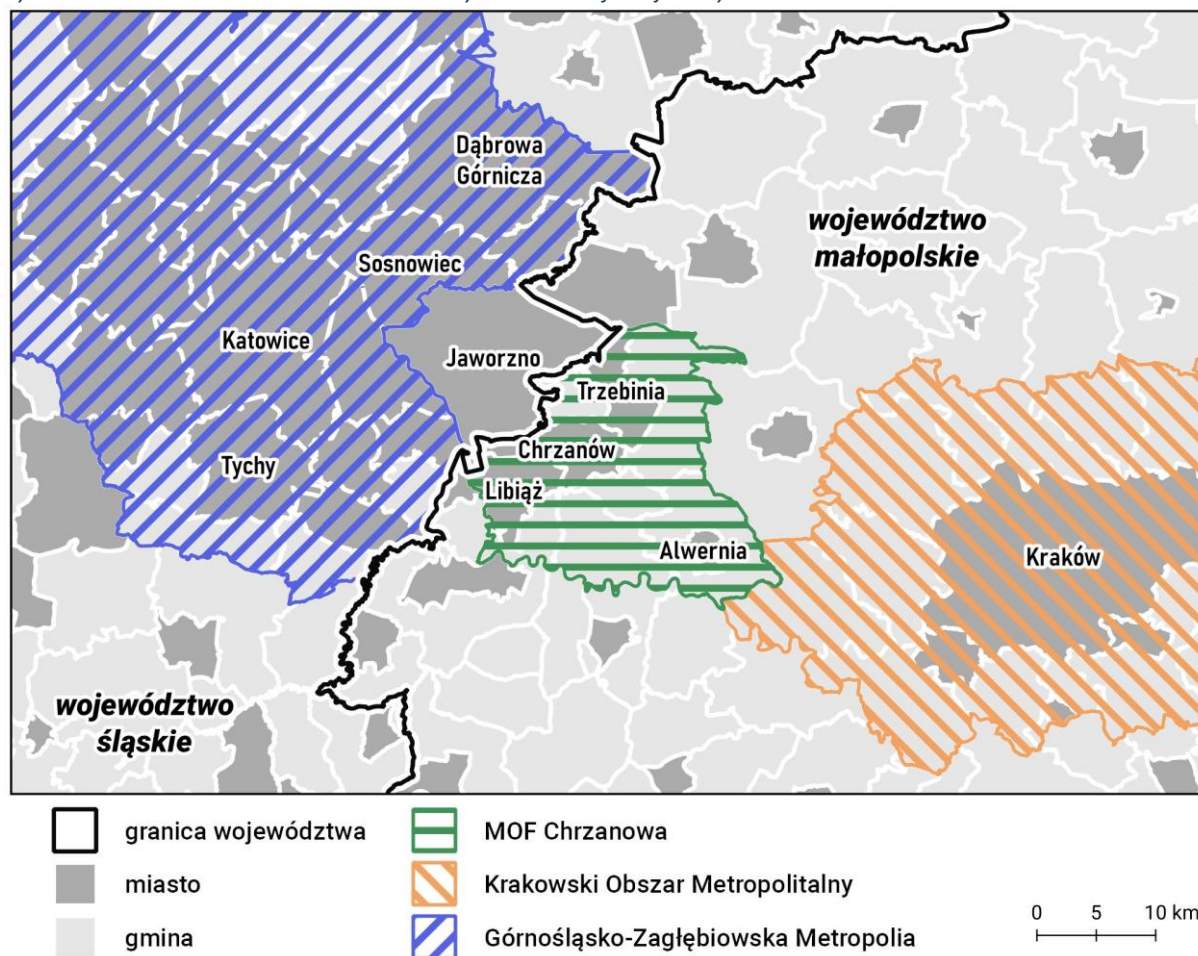
Ze względu na silne powiązania województwa śląskiego z województwem małopolskim, w 2011 r. oba regiony zawiązały współpracę, w ramach której wspólnie wypracowały, a następnie realizowały założenia „Strategii dla rozwoju Polski Południowej w obszarze województw małopolskiego i śląskiego do roku 2020”. Zgodnie z nadrzędnym celem, jaki obrali Partnerzy, skupiono się na zacieśnianiu współpracy między województwem śląskim a Małopolską w celu maksymalnego wykorzystania potencjału gospodarczego, naukowego i kulturalnego Polski Południowej i wzmocnienia jej spójności w wymiarze społecznym, gospodarczym i przestrzennym. Konsekwencją wspólnych działań ma być kreowanie Polski Południowej jako nowoczesnego i atrakcyjnego regionu Europy. Wśród działań i przedsięwzięć, jakich wspólnie podjęły się oba województwa, znalazły się m.in. wprowadzanie Uchwał antysmogowych, włączenie się w projekt „Catching-up regions”, podjęcie Inicjatywy Awangarda, czy kreowanie wspólnej oferty kulturalnej i inwestycyjnej poprzez organizację szeregu tematycznych imprez i wydarzeń⁷.

Podregion oświęcimski, w którym znajduje się m.in. powiat chrzanowski, a tym samym MOF Chrzanowa, charakteryzuje się dużą koncentracją ludności, przez co jest najbardziej zurbanizowaną częścią województwa małopolskiego. Obszar MOF Chrzanowa charakteryzuje się też wysokim stopniem uprzemysłowienia – na jego terenie funkcjonują duże zakłady związane z przemysłem ciężkim i przemysłem chemicznym, a także działalnością górniczą.

Na poziomie regionalnym, według zapisów Strategii Rozwoju Województwa Małopolskiego 2030, obszar MOF Chrzanowa sklasyfikuje się do OSI miejskie obszary funkcjonalne, OSI Obszar Transformacji Energetycznej – Małopolska Zachodnia oraz OSI obszary prawnie chronione. W stronę tych obszarów będzie kierowane szczególne wsparcie z poziomu województwa.

⁷ Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego, Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego, *Informacja o stanie realizacji Strategii Rozwoju Polski Południowej do roku 2020*, Katowice 2018 r.

Rysunek 1 Położenie MOF Chrzanowa na tle innych ośrodków funkcjonalnych

Źródło: opracowanie własne.

Jednym z czynników warunkujących rozwój przedmiotowego obszaru jest jego położenie względem dużych sąsiednich ośrodków miejskich: metropolii krakowskiej i konurbacji śląskiej. Dzięki temu posiada dostęp do szerokiego rynku pracy i rynku zbytu, wykwalifikowanej kadry, wysokiej jakości usług publicznych oraz edukacji, transferu technologii i innowacji.

Potencjał gospodarczy i inwestycyjny obszaru wynika również z wysokiej dostępności komunikacyjnej. Przez teren MOF przebiega bowiem autostrada A4 (Jędrzychowice – Korczowa) oraz sieć kolejowa z głównymi magistralami towarowymi i pasażerskimi, a układ komunikacyjny uzupełniają drogi krajowe i wojewódzkie (m.in. DK 79 Warszawa – Bytom, DW 780 Kraków – Chełm Śląski, DW 933 Chrzanów – Rzuchów, DW 781 Chrzanów – Łękawica). Ponadto, w bliskiej odległości znajdują się dwa międzynarodowe porty lotnicze: Kraków Balice (ok. 35 km) i Katowice Pyrzowice (ok. 65 km).

Rozwój obszaru warunkuje również występowanie obszarów chronionych, których obecność z jednej strony stanowi potencjał turystyczny, lecz z drugiej powoduje ograniczenia związane z ochroną prawną, które mogą wpływać na hamowanie rozwoju infrastruktury technicznej czy działalności wytwórczej. W granicach gmin tworzących MOF znajdują się m.in. tereny Rudniańskiego Parku

Krajobrazowego i Tenczyńskiego Parku Krajobrazowego, obszar specjalnej ochrony Dolina Dolnej Skawy, a także Obszar Natura 2000 i rezerваты przyrody. Ponadto, MOF Chrzanowa charakteryzuje się stosunkowo wysokim wskaźnikiem lesistości (lasy zajmują bowiem 37,4% całkowitej powierzchni obszaru), przez co może być on zagrożony występowaniem pożarów. Obecność Wisły oraz innych rzek może natomiast skutkować występowaniem powodzi i lokalnych podtopień.

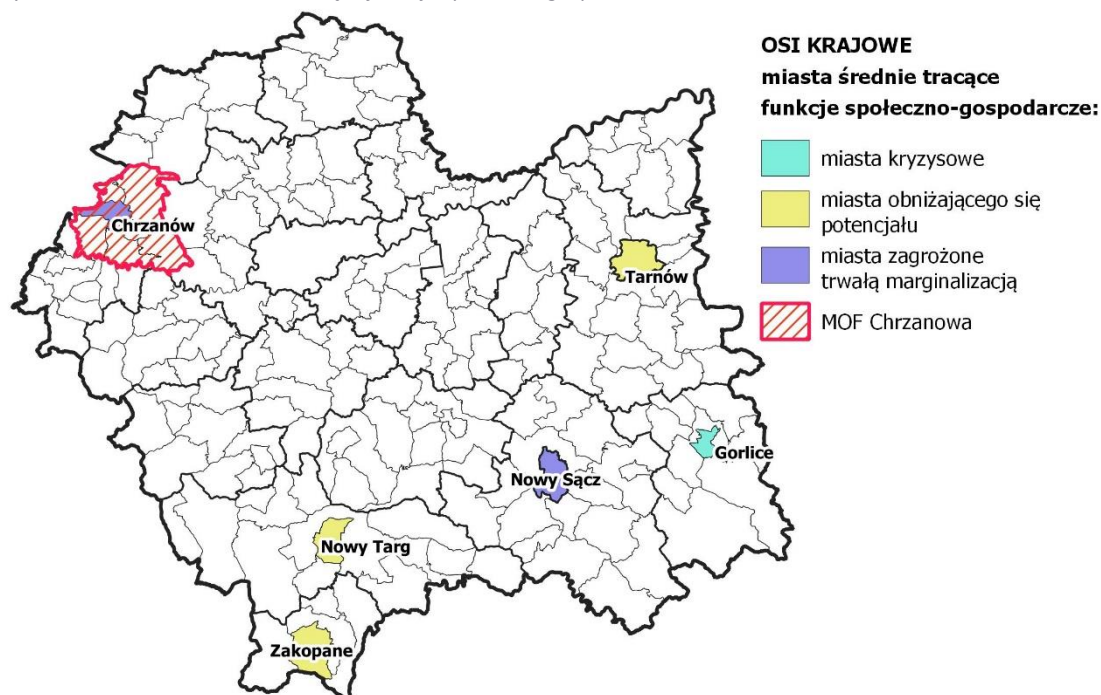
I.5. Miejski Obszar Funkcjonalny Chrzanowa w ujęciu regionalnym – obszary strategicznej interwencji

Zgodnie z zapisami ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz. U. z 2021 r. poz. 1057, z 2022 r. 1079) przez obszar strategicznej interwencji zgodnie z art. 5. ust. 5. pkt. 6b rozumie się: określony w strategii rozwoju obszar o zidentyfikowanych lub potencjalnych powiązaniach funkcjonalnych lub o szczególnych warunkach społecznych, gospodarczych lub przestrzennych, decydujących o występowaniu barier rozwoju lub trwałych, możliwych do aktywowania, potencjałów rozwojowych, do którego jest kierowana interwencja publiczna łącząca inwestycje, w szczególności gospodarcze, infrastrukturalne lub w zasoby ludzkie, finansowane z różnych źródeł, lub rozwiązania regulacyjne. Na poziomie krajowym, w Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030 (KSRR 2030) wyznaczono dwa główne typy terytoriów stanowiących obszary strategicznej interwencji państwa:

- miasta średnie tracące funkcje społeczno-gospodarcze,
- obszary zagrożone trwałą marginalizacją.

Wśród jednostek tworzących MOF Chrzanowa, jako miasto średnie tracące funkcje społeczno-gospodarcze wskazano Chrzanów. Dodatkowo, zostało ono zakwalifikowane jako miasto zagrożone marginalizacją (umiarkowane powiększanie niekorzystnego dystansu, umiarkowanie zła sytuacja społeczno-gospodarcza). Żadna z gmin wchodzących w skład MOF Chrzanowa nie została zakwalifikowana jako gmina zagrożona trwałą marginalizacją.

Rysunek 2 OSI miasta średnie tracące funkcje społeczno-gospodarcze

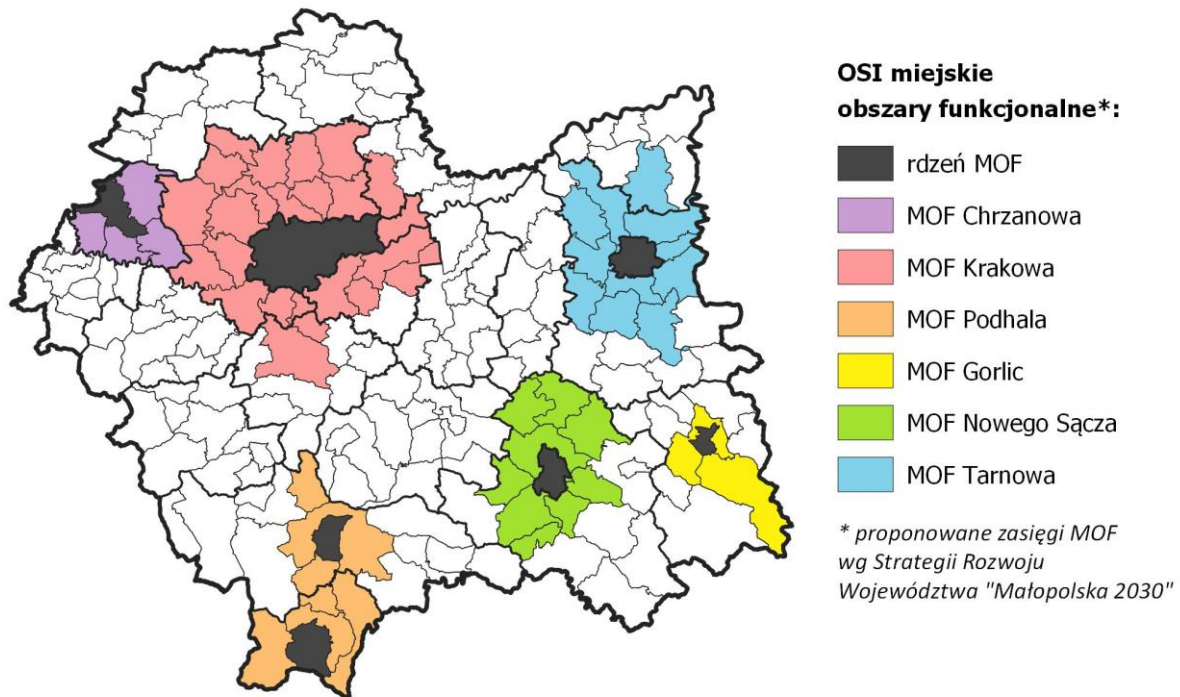
Źródło: opracowanie własne na podstawie Strategia Rozwoju Województwa "Małopolska 2030".

Na poziomie regionalnym, w Strategii Rozwoju Województwa „Małopolska 2030”, przedstawiono katalog OSI regionalnych uwzględniający zarówno obszary problemowe, jak i obszary wzrostu, którymi są:

- miejskie obszary funkcjonalne,
- obszar transformacji energetycznej – Małopolska Zachodnia,
- gminy zmarginalizowane,
- miejscowości uzdrowiskowe,
- obszary prawnie chronione.

Chrzanów definiowany jest jako ośrodek regionalny I rzędu, stanowi rdzeń miejskiego obszaru funkcjonalnego, który obejmuje gminy: Alwernia, Babice, Libiąż i Trzebinę. Współpraca w ramach miejskich obszarów funkcjonalnych i realizacja projektów, które wychodzą poza granice administracyjne jednostki samorządu terytorialnego, jest ważna z uwagi na możliwości poprawy efektywności koordynacji procesów rozwojowych oraz systemu świadczonych usług publicznych, a także szeroki obszar oddziaływania. W stronę tych obszarów będzie kierowane szczególne wsparcie z poziomu województwa.

Rysunek 3 OSI miejsce obszary funkcjonalnej, z uwzględnieniem położenia MOF Chrzanowa

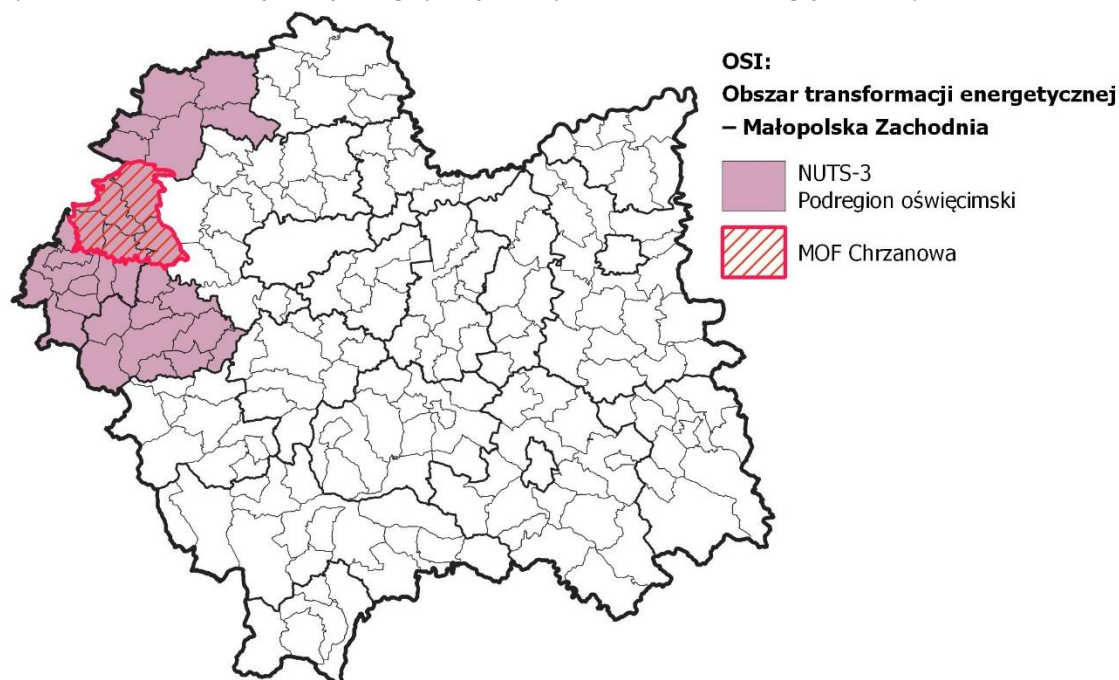

Źródło: opracowanie własne na podstawie Strategia Rozwoju Województwa "Małopolska 2030".

Cały MOF Chrzanowa, z uwagi na położenie w podregionie oświęcimskim⁸ (który obejmuje powiaty chrzanowski, olkuski, oświęcimski i wadowicki) wpisuje się w OSI Obszar Transformacji Energetycznej – Małopolska Zachodnia. Gospodarka w tym regionie oparta jest przede wszystkim na działalności dużych zakładów przemysłowych (przemysł ciężki oraz działalność górnicza). Gminy wchodzące w skład MOF (za wyjątkiem gminy Babice) należą do Jaworznicko-Chrzanowskiego Okręgu Przemysłowego. Na tym obszarze funkcjonują m.in. zakłady górniczo-hutnicze, metalurgiczne, kopalnie (dolomitu i węgla kamiennego) oraz rafineria. Z uwagi na ten typ OSI, MOF będzie mógł ubiegać się i wykorzystać środki z Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji, dedykowanych obszarom na których zachodzą istotne przekształcenia i zmiany gospodarcze, społeczne i środowiskowe. Wsparcie polegać będzie przede wszystkim na ograniczeniu negatywnych skutków efektów związanych z ograniczeniem wykorzystania węgla oraz prowadzeniu działań mających na celu zmniejszenie zanieczyszczeń środowiska.

⁸ <https://stat.gov.pl/statystyka-regionalna/jednostki-terytorialne/klasyfikacja-nuts/klasyfikacja-nuts-w-polsce/>
Według NUTS-3 MOF Chrzanowa znajduje się w podregionie oświęcimskim.

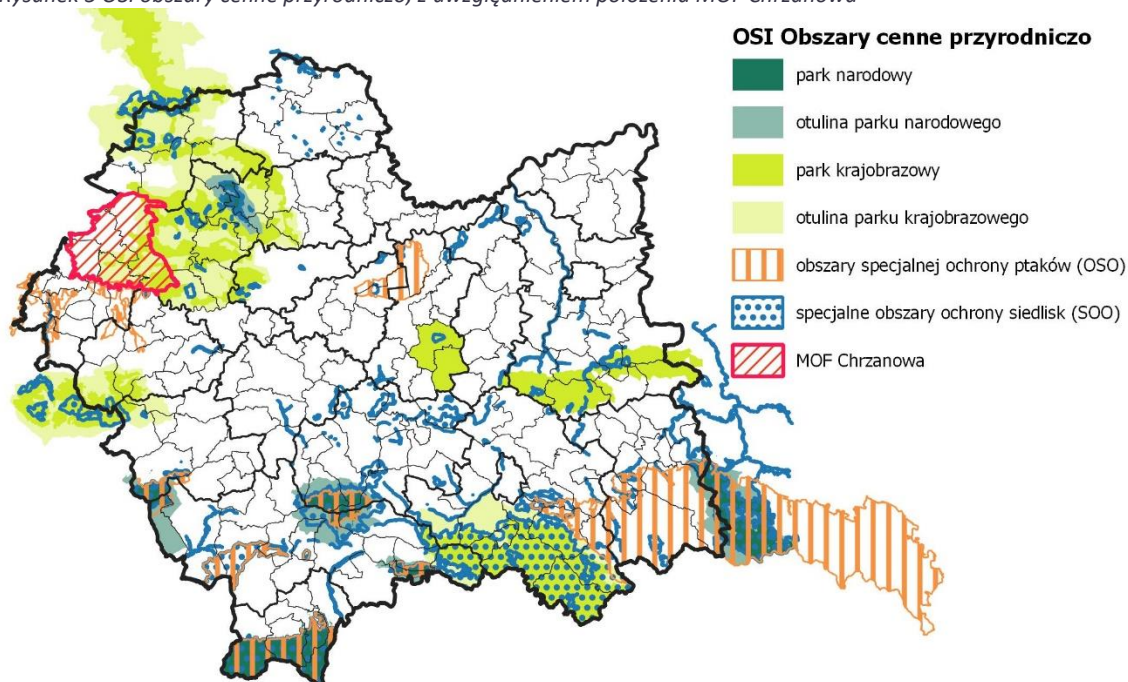
Rysunek 4 OSI obszar transformacji energetycznej - Małopolska Zachodnia, z uwzględnieniem położenia MOF Chrzanowa

Źródło: opracowanie własne na podstawie Strategia Rozwoju Województwa "Małopolska 2030".

Ostatnim z OSI, w które wpisują się gminy Alwernia, Babice, Chrzanów i Trzebinia, są obszary prawnie chronione. Wśród form ochrony przyrody występujących w granicach MOF Chrzanowa można wskazać: Tenczyński Park Krajobrazowy, Rudniański Park Krajobrazowy oraz Park Krajobrazowy Dolinki Krakowskie, a także rezerваты przyrody. Wsparcie w stronę tych obszarów kierowane jest z uwagi na konieczność ochrony cennych przyrodniczo obszarów, jak również jako rekompensatę związaną z ograniczeniami i barierami w zagospodarowaniu tych terenów, a tym samym rozwoju obszaru.

Rysunek 5 OSI obszary cenne przyrodniczo, z uwzględnieniem położenia MOF Chrzanowa

Źródło: opracowanie własne na podstawie Strategia Rozwoju Województwa "Małopolska 2030".

II Podsumowanie i wnioski z przeprowadzonej diagnozy strategicznej

II.1 Synteza diagnozy obszaru w poszczególnych sferach

Przedmiotowy rozdział stanowi kompleksowy zbiór danych statystycznych i informacji dotyczących gmin wchodzących w skład Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Chrzanowa: Alwernia, Babice, Chrzanów, Libiąż i Trzebinia. Analizy dokonano w podziale na sfery: społeczną, gospodarczą i przestrzenną, a zaprezentowane dane oraz ich analiza stanowią podstawę do zdefiniowania problemów i potencjałów rozwojowych przedmiotowego obszaru funkcjonalnego.

II.1.1 Sfera społeczna

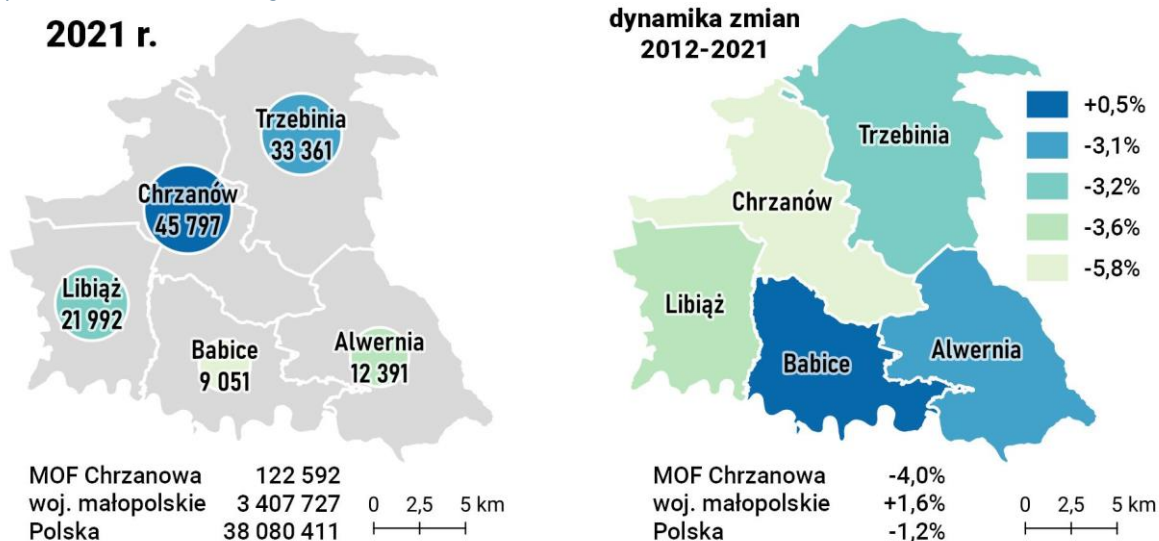
Demografia

W celu rozpoznania sytuacji społecznej w MOF Chrzanowa dokonano analizy struktury demograficznej obszaru oraz szeroko rozumianej polityki społecznej uwzględniającej usługi publiczne, m.in. edukację i wychowanie, pomoc społeczną i ochronę zdrowia w gminach tworzących przedmiotowy MOF.

W 2021 r. MOF Chrzanowa zamieszkiwało ponad 122 tys. osób, a średnia gęstość zaludnienia wynosiła 334 osoby/km². Na przestrzeni lat 2012-2021 liczba mieszkańców obszaru zmniejszyła się o ok. 4,0% (ok. 5 tys. osób), co świadczyć może o niższej atrakcyjności osiedleńczej obszaru i stopniowym wyludnianiu. Szczególnie niekorzystną sytuacją pod tym względem charakteryzuje się rdzeń MOF. Ze względu na powiększanie się dystansu rozwojowego Chrzanowa do innych miast, na drodze delimitacji przeprowadzonej na potrzeby Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030 został on sklasyfikowany jako średnie miasto tracące funkcje społeczno-gospodarcze zagrożone marginalizacją⁹. Świadczy to o występowaniu szczególnie niekorzystnych tendencji rozwojowych Chrzanowa, co ma wpływ na stopniową depopulację miasta, odbijającą się również na sytuacji całego MOF.

⁹ Polska Akademia Nauk Instytut Geografii i Przestrzennego Zagospodarowania im. S. Leszczyckiego, *Aktualizacja Delimitacji miast średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze (powiększających dystans rozwojowy)*, Warszawa 2019.

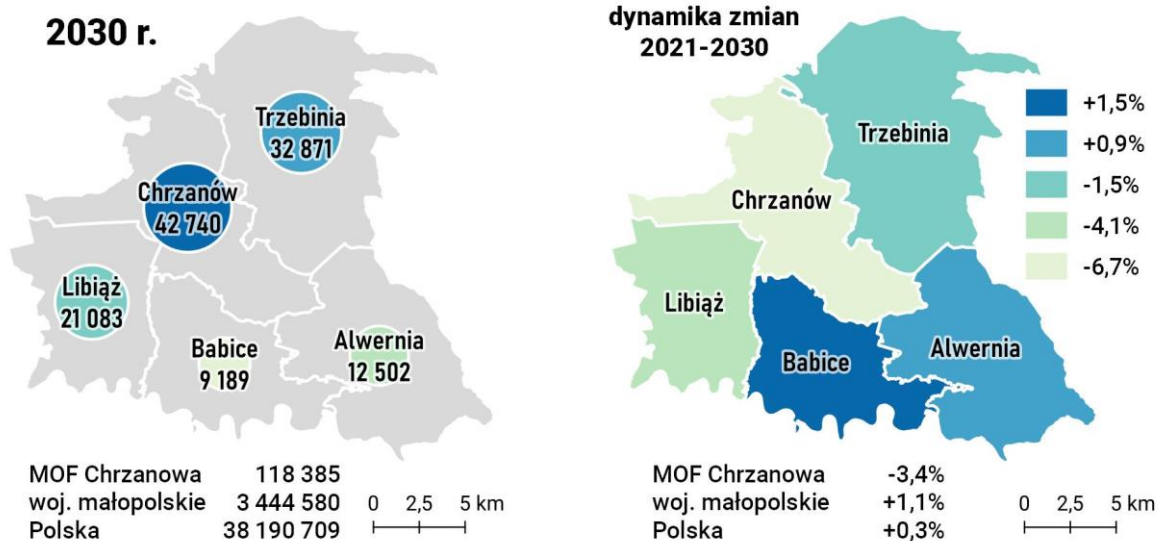
Rysunek 6 Liczba ludności w gminach MOF Chrzanowa

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Najwięcej osób zamieszkuje gminę Chrzanów (45 797 mieszkańców), natomiast populacja gminy Babice w 2021 r. wynosiła nieco ponad 9 tys. mieszkańców. Wynikać to może z jej charakteru – gmina Babice jest jedyną gminą wiejską wchodzącą w skład przedmiotowego MOF. W MOF Chrzanowa, podobnie jak w całym kraju, widoczna jest depopulacja, która dotyka przede wszystkim miasta. Dynamika zmian w MOF w tym zakresie jest jednak dużo wyższa (w porównaniu do średniej dla kraju) i szczególnie wyraźna w przypadku jego rdzenia, gdzie na przestrzeni ostatnich 10 lat nastąpił spadek liczby mieszkańców o 5,8%. W latach 2012-2021 w większości gmin wchodzących w skład MOF Chrzanowa odnotowano spadek liczby ludności – wyjątkiem jest gmina Babice, której populacja w 2021 r. wzrosła o ok. 0,5% w porównaniu do roku 2012. Tendencja ta jest wynikiem postępującego zjawiska suburbanizacji polegającego na odpływie mieszkańców miast na rzecz terenów podmiejskich i sąsiadujących z nimi terenów wiejskich.

Rysunek 7 Prognoza ludności do 2030 r.

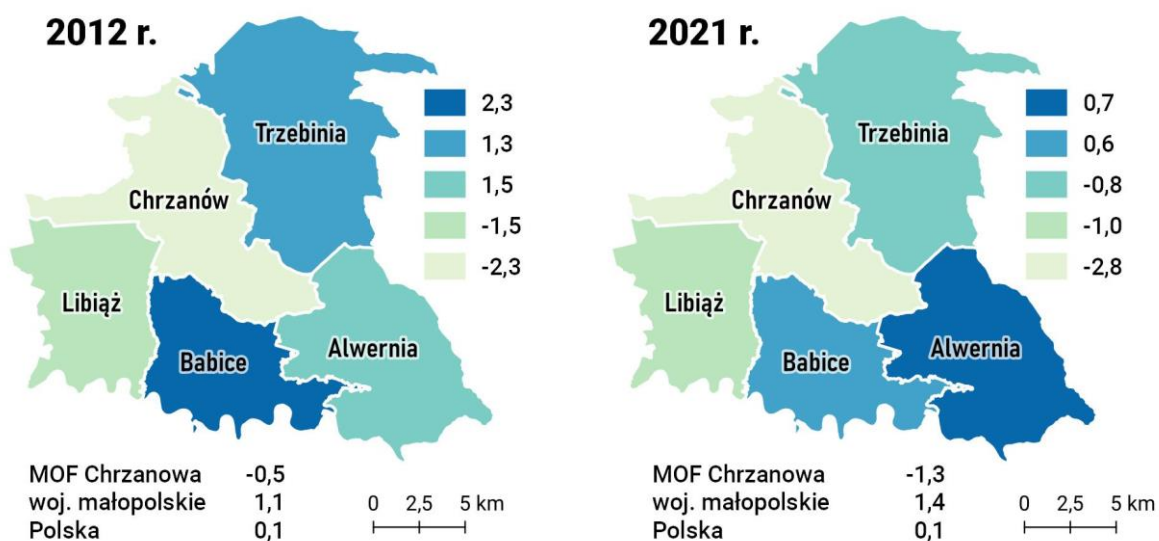

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Prognozy dotyczące liczby ludności również nie są korzystne, a obserwowana tendencja będzie postępować. Szacuje się, że w 2030 roku liczba mieszkańców gmin wchodzących w skład MOF Chrzanowa wyniesie 118 385 osób, a więc o 3,4% mniej, niż w roku 2021, z czego największy ubytek ludności dotyczyć będzie Chrzanowa.

Wpływ na stan i strukturę ludności w MOF mają zachodzące procesy związane m.in. z ruchem ludności – wędrówkowym (saldo migracji) oraz naturalnym (urodzenia i zgony).

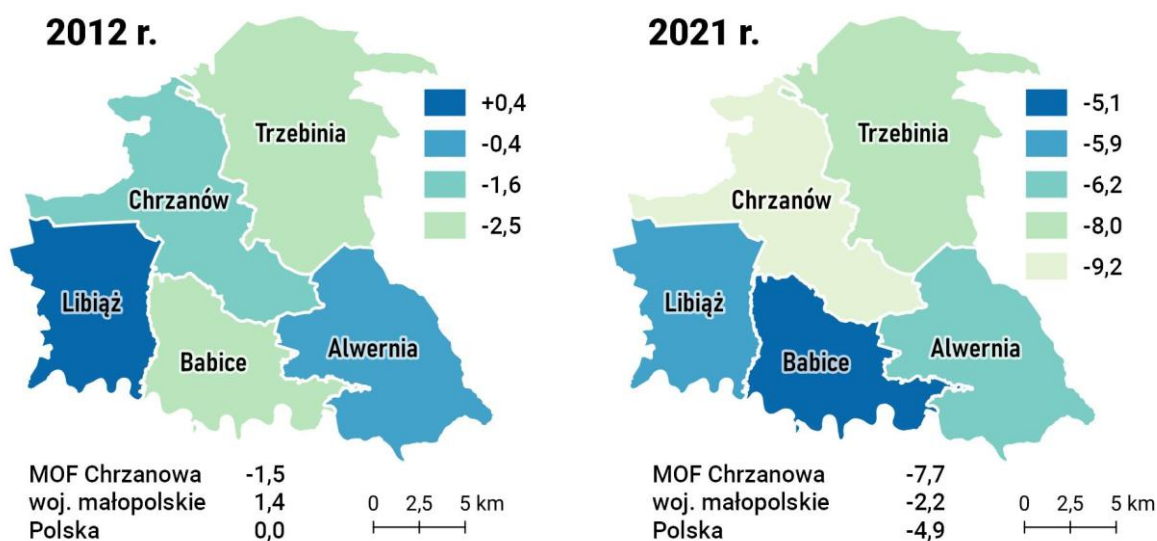
Rysunek 8 Saldo migracji na 1000 ludności

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Wspomniana suburbanizacja znajduje swoje odzwierciedlenie w wartościach salda migracji poszczególnych gmin. W gminach: Chrzanów, Libiąż i Trzebinia w ostatnich latach odnotowuje się więcej wymeldowań, niż zameldowań, przy czym zjawisko jest najbardziej wyraźne w gminie Chrzanów (saldo migracji: -2,8 na 1000 ludności w 2021 r.). W gminach: Alwernia i Babice ludność chętniej się osiedla – w 2021 r. saldo migracji w tych gminach wyniosło odpowiednio 0,7 i 0,6 na 1000 ludności co może wynikać z ich wiejskiego i podmiejskiego charakteru. Dane na temat migracji dla MOF Chrzanowa nie są jednak korzystne i ukazują, że aktualnie w MOF odnotowuje się systematyczny odpływ ludności. W 2021 r. w MOF saldo migracji przyjęło wartość ujemną (-1,3 na 1000 ludności), przy czym zarówno w województwie małopolskim, jak i w kraju wartości te były dodatnie (odpowiednio 1,4 i 0,1 na 1000 ludności). Przedstawione dane mogą świadczyć o stosunkowo niskiej atrakcyjności osiedleńczej obszaru oraz wysokim poziomie konkurencyjności innych, pobliskich ośrodków (głównie Krakowa). Kluczowe zatem z punktu widzenia wzmocnienia atrakcyjności osiedleńczej i przyciągnięcia nowych mieszkańców, jest prowadzenie działań mających na celu podnoszenie jakości życia w MOF Chrzanowa i dalszy rozwój społeczno-gospodarczy.

Rysunek 9 Przyrost naturalny na 1000 ludności

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Przyrost naturalny w analizowanych gminach w 2021 r. przyjmował ujemne wartości, wahając się w granicach od -9,2 (gmina Chrzanów) do -5,1 (gmina Babice) w przeliczeniu na 1000 ludności. Sytuacja w MOF pod tym względem jest bardzo niekorzystna (-7,7 na 1000 ludności), biorąc pod uwagę wartość przyrostu naturalnego charakteryzującą województwo małopolskie (-2,2 na 1000 ludności) i cały kraj (-4,9 na 1000 ludności). W 2021 r. w większości analizowanych gmin odnotowano wyraźne zmniejszenie się wartości przyrostu naturalnego względem 2012 r., co może być długotrwałym efektem wystąpienia w roku 2020 pandemii COVID-19 i wzrostem liczby zgonów. Wynik ten może być

również efektem trendów demograficznych, zmian związanych ze zmianą modelu funkcjonowania rodziny oraz odraczaniem zamierzeń prokreacyjnych.

Rysunek 10 Piramida wieku i płci dla MOF Chrzanowa w 2012 i 2021 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Piramida demograficzna oraz jej kształt pokazuje wiek społeczeństwa MOF Chrzanowa oraz pozwala na prognozowanie struktury ludności w dalszej perspektywie. W analizowanym obszarze widoczne jest zmniejszenie liczby ludności w wieku do 19 lat oraz dynamiczny wzrost liczby ludności w wieku poprodukcyjnym, świadczący o starzeniu się społeczności lokalnej. Dominującą grupę wieku w 2021 r. stanowiły osoby w wieku 35-39 lat, a więc osoby urodzone w okresie tzw. wtórnego wyżu demograficznego lat 80., kiedy to w wiek rozrodczy weszło wówczas pokolenie urodzone w czasie wyżu powojennego.

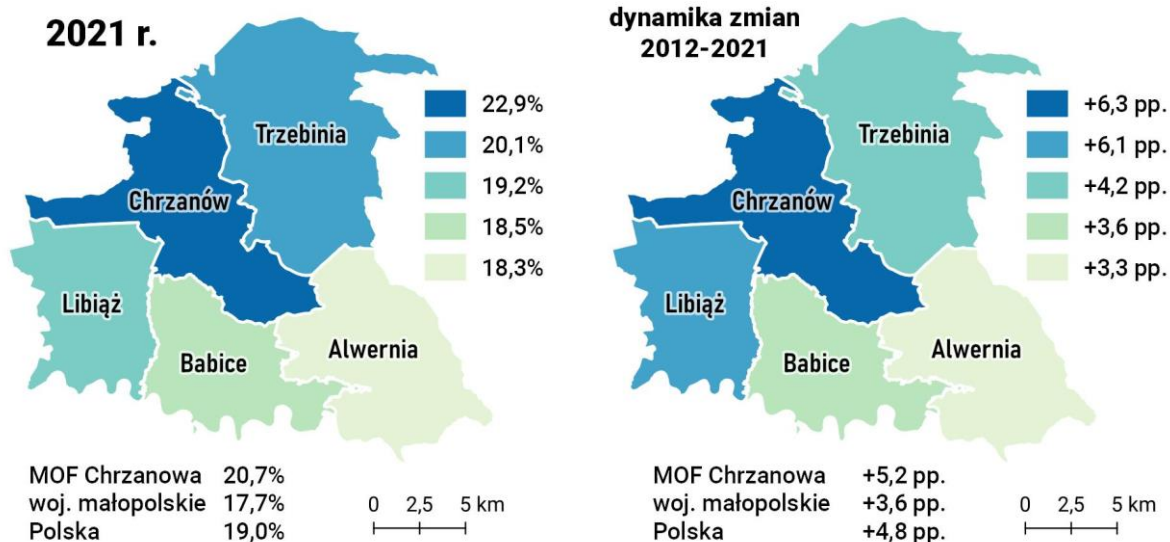
Rysunek 11 Współczynnik feminizacji

W przypadku współczynnika feminizacji, jego wartość dla MOF Chrzanowa jest porównywalna do wartości dla województwa małopolskiego i kraju i wynosi 107 kobiet przypadających na 100 mężczyzn. Biorąc pod uwagę wartości odnotowane w 2021 r. w poszczególnych gminach MOF, wyróżnia się wśród nich gmina Alwernia (103) oraz gmina Chrzanów (109).

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Rysunek 12 Odsetek osób w wieku 65 lat i więcej w populacji ogółem

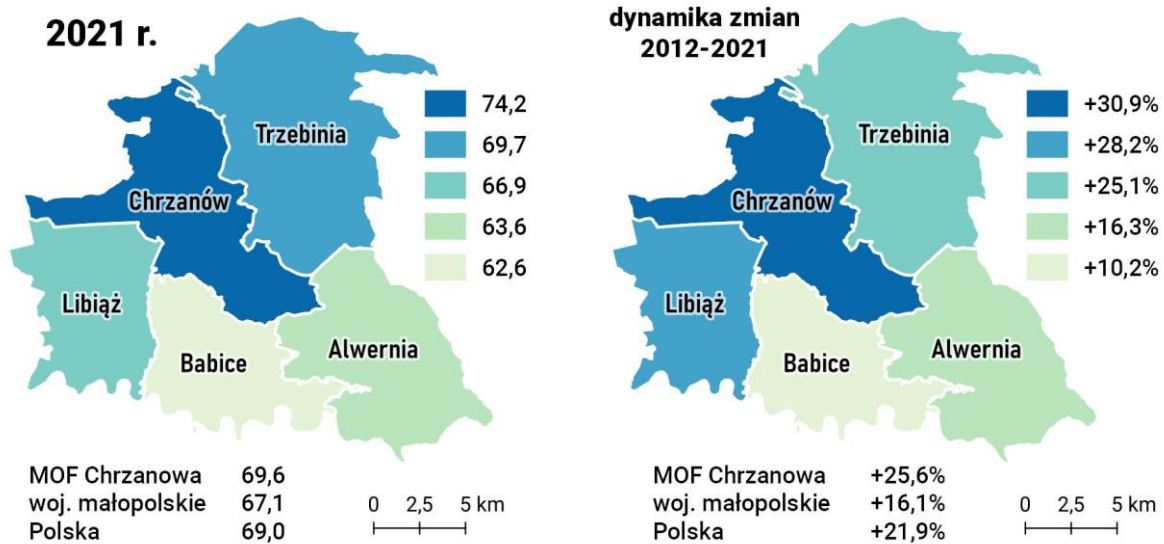

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Biorąc pod uwagę strukturę demograficzną MOF Chrzanowa, można zauważyć, iż stosunkowo wysoki odsetek społeczeństwa stanowią osoby powyżej 65. roku życia. W 2021 r. wartość tego wskaźnika wyniosła 20,7% i była wyższa od średniej wartości odnotowanej w województwie małopolskim (17,7%) i kraju (19,0%). Co więcej, również dynamika zmian w tym zakresie była większa – na przestrzeni ostatnich 10 lat odsetek osób w wieku 65 lat i więcej w populacji MOF Chrzanowa wzrósł o 5,2 pp., co świadczy o starzeniu się lokalnej społeczności. Dla porównania, wskaźnik dla województwa małopolskiego w tym samym okresie wzrósł o 3,6 pp., natomiast w kraju o 4,8 pp. Najwięcej osób powyżej 65. roku życia zamieszkuje gminy: Chrzanów (22,9% populacji) i Trzebinia (20,1% populacji), co może mieć negatywne skutki społeczne i ekonomiczne wpływające na kondycję lokalnej gospodarki,

rynek pracy czy rynek dóbr i usług. Wzrost udziału osób w wieku poprodukcyjnym w populacji może mieć bowiem negatywne skutki społeczne i ekonomiczne wpływające na kondycję lokalnej gospodarki, rynek pracy czy rynek dóbr i usług. Starzenie się społeczeństwa implikuje również konieczność rozwoju oferty usług społecznych skierowanych do seniorów oraz dostosowania infrastruktury publicznej do specyficznych potrzeb i oczekiwań tej grupy mieszkańców.

Rysunek 13 Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Gminę Chrzanów charakteryzuje również wysoki wskaźnik obciążenia demograficznego – w 2021 r. na 100 osób w wieku produkcyjnym przypadało 74,2 osób w wieku nieprodukcyjnym¹⁰, a w stosunku do 2012 r. wartość ta wzrosła o 30,9%. Średnia wartość wskaźnika dla całego obszaru wyniosła natomiast 69,6 na 100 osób, co jest niekorzystną sytuacją, biorąc pod uwagę wskaźnik dla województwa małopolskiego (67,1) i kraju (69,0). W przypadku MOF Chrzanowa wpływ na wartość tego wskaźnika ma przede wszystkim starzenie się społeczności lokalnej i zmniejszenie udziału ludności w wieku produkcyjnym, przy jednocześnie stopniowo zmniejszającym się udziale ludności w wieku przedprodukcyjnym i ujemnym przyroście naturalnym.

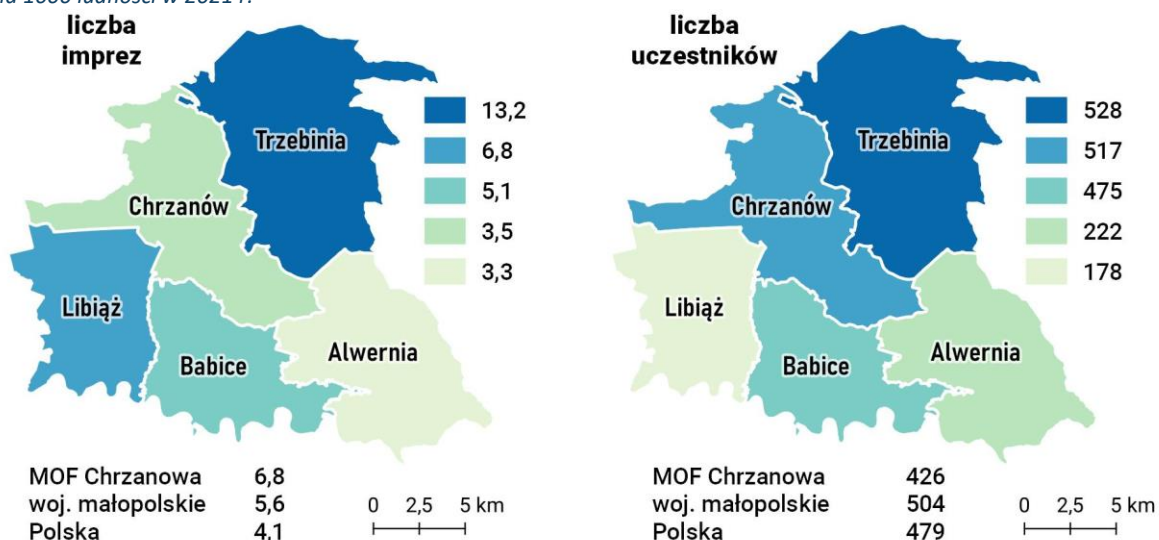
Kultura i dziedzictwo kulturowe

Mieszkańcy MOF Chrzanowa mają dobry dostęp do oferty kulturalnej, co wynika z dogodnej lokalizacji obszaru w bliskiej odległości Krakowa i konurbacji śląskiej. Dostępność imprez i wydarzeń kulturalnych jest wysoka,

¹⁰ Na wiek nieprodukcyjny składa się wiek przedprodukcyjny, w którym ludność nie osiągnęła jeszcze zdolności do pracy, tj. grupa wieku 0 - 17 lat oraz wiek poprodukcyjny, w którym osoby zazwyczaj kończą pracę zawodową, tj. dla mężczyzn - 65 lat i więcej, dla kobiet - 60 lat i więcej.

również biorąc pod uwagę wyłącznie obszar MOF – w 2021 r., w gminach powiatu chrzanowskiego zorganizowano bowiem łącznie 838 imprez, w których uczestniczyło 52 251 osób.

Rysunek 14 Liczba imprez organizowanych przez centra, domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice oraz liczba ich uczestników na 1000 ludności w 2021 r.

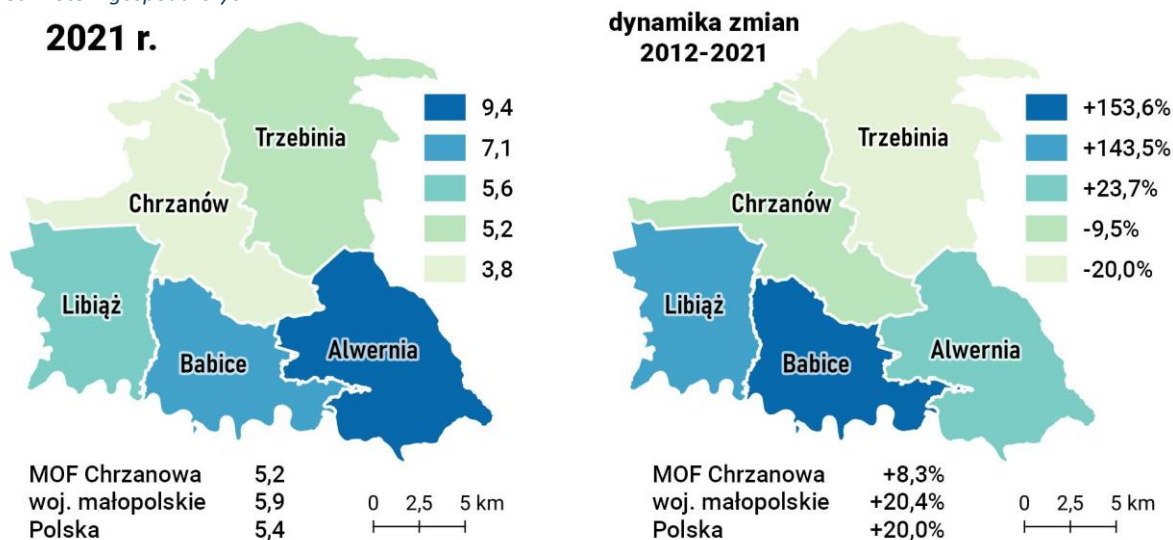

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

W 2021 r. liczba zorganizowanych imprez w gminach powiatu chrzanowskiego wyniosła 6,8 na 1000 ludności, co jest wynikiem dużo lepszym od średniego wyniku w województwie małopolskim (5,6 na 1000 ludności) i kraju (4,1 na 1000 ludności). Najwięcej imprez w 2021 r. zorganizowano w gminie Trzebinia (13,2 na 1000 ludności), a najmniejszą ich liczbę odnotowano w gminach: Alwernia (3,3 na 1000 ludności) i Chrzanów (3,5 na 1000 ludności).

Na podstawie analizowanych danych można jednak stwierdzić o stosunkowo niskim poziomie zainteresowania ofertą lokalnych ośrodków kulturalnych, na co wskazuje niska liczba uczestników imprez w przeliczeniu na 1000 ludności – w przypadku MOF ich liczba wyniosła 426, przy czym w województwie małopolskim było to 504 uczestników. Sytuacja ta może być wynikiem mało atrakcyjnej oferty kulturalnej nie odpowiadającej potrzebom i oczekiwaniom mieszkańców, bądź jej niedostatecznej promocji. Wpływ na to może mieć również wysoki poziom konkurencyjności oferty innych ośrodków np. Krakowa. Szczególnie zauważalne jest to w gminie Libiąż, gdzie mimo stosunkowo wysokiej liczby organizowanych imprez (6,8 na 1000 ludności), liczba ich uczestników jest najniższa wśród porównywalnych jednostek (178 na 1000 ludności).

Rysunek 15 Liczba podmiotów gospodarczych prowadzących działalność w sekcji R dział 90 PKD na 1000 zarejestrowanych podmiotów gospodarczych

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Na terenie MOF Chrzanowa funkcjonuje 69 podmiotów gospodarczych prowadzących działalność w sekcji R dział 90 (działalność twórcza związana z kulturą i rozrywką), co w przeliczeniu na 1000 zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w 2021 r. dało wartość 5,2. W porównaniu do sytuacji w województwie małopolskim (5,9 na 1000 podmiotów) i kraju (5,4 na 1000 podmiotów) sytuacja w MOF pod tym względem jest zatem stosunkowo słaba. Co więcej, dynamika zmian w tym zakresie w MOF jest dużo niższa, niż w przypadku województwa i kraju – w 2021 r. w stosunku do roku 2012 odnotowano bowiem 8,3% wzrost liczby podmiotów prowadzących działalność w sekcji R dział 90, podczas gdy w województwie małopolskim i kraju było to odpowiednio 20,4% i 20,0%.

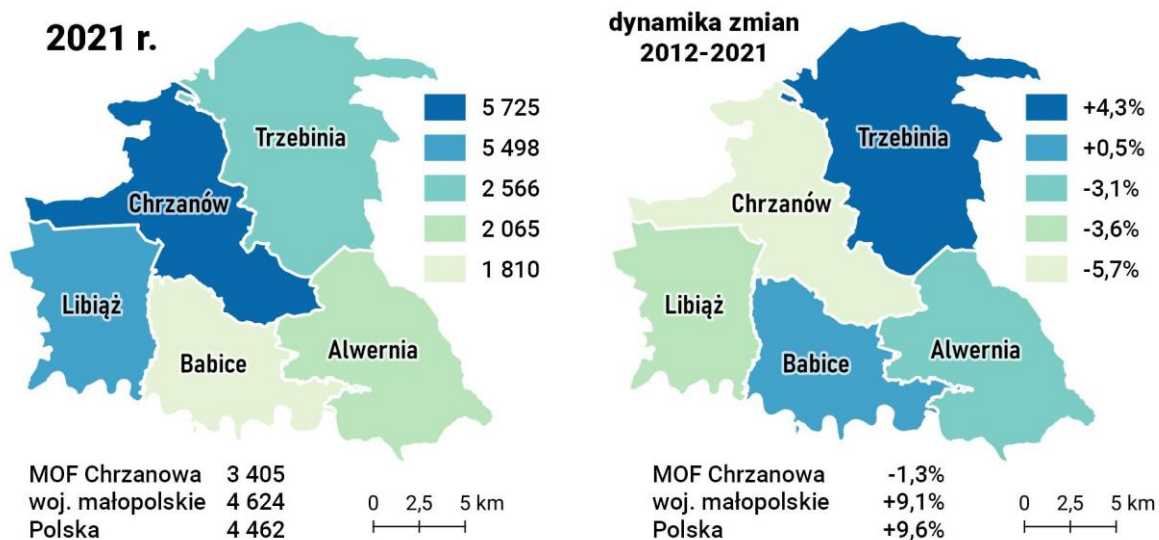
Najwięcej podmiotów prowadzących działalność twórczą związaną z kulturą i rozrywką w 2021 r. funkcjonowało w południowych gminach MOF (Alwernia 9,4, Babice 7,1 i Libiąż 5,6 podmiotów na 1000 zarejestrowanych podmiotów gospodarczych), przy czym w gminach: Babice i Libiąż odnotowano wyraźny wzrost ich liczby w stosunku do 2012 r. (odpowiednio o 153,6% i 143,5%). W gminach: Chrzanów i Trzebinia w ostatnich 10 latach liczba podmiotów prowadzących działalność w sekcji R dział 90 zmniejszyła się natomiast odpowiednio o 9,5% i 20,0%. W poniższej tabeli zestawiono główne instytucje kultury funkcjonujące w poszczególnych gminach MOF Chrzanowa.

Tabela 2 Instytucje kultury na terenie MOF Chrzanowa

Gmina Alwernia	• Samorządowy Ośrodek Kultury w Alwerni • Teatr Ludowy „Tradycja” w Okleśnej • Ekomuzeum garncarstwa im. Jana Głuszka w Regulicach • Miejska Biblioteka Publiczna w Alwerni
Gmina Babice	• Gminny Ośrodek Kultury w Babicach • Muzeum – Nadwiślański Park Etnograficzny w Wygieźzowie i Zamek Lipowiec • Gminna Biblioteka Publiczna w Babicach
Gmina Chrzanów	• Miejski Ośrodek Kultury, Sportu i Rekreacji w Chrzanowie • Kino „SZTUKA” w Chrzanowie • Muzeum w Chrzanowie • Miejska Biblioteka Publiczna w Chrzanowie
Gmina Libiąż	• Libiąskie Centrum Kultury w Libiążu • Miejska Biblioteka Publiczna w Libiążu
Gmina Trzebinia	• Trzebińskie Centrum Kultury w Trzebini wraz z Kinem „Sokół” • Miejska Biblioteka Publiczna w Trzebini

Powyższe instytucje kultury realizują przede wszystkim zadania z zakresu upowszechniania i promocji kultury, sportu i rekreacji, a także zadania edukacyjne, wychowawcze i opiekuńcze.

Rysunek 16 Ludność na jedną placówkę biblioteczną

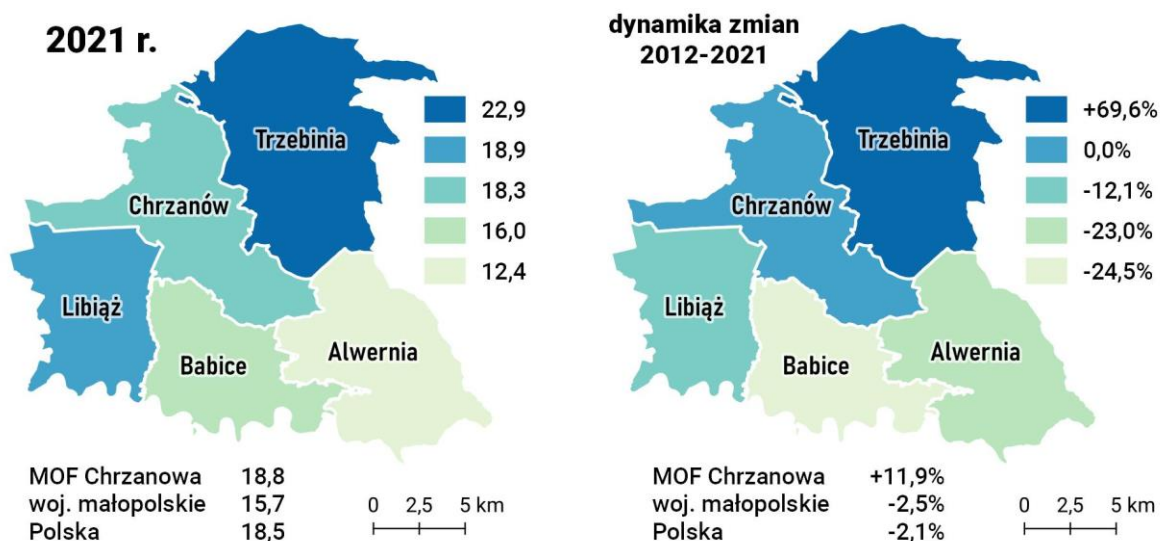

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Gminy tworzące MOF Chrzanowa charakteryzują się stosunkowo wysoką dostępnością bibliotek. W 2021 r. na jedną placówkę biblioteczną przypadało bowiem średnio 3 405 mieszkańców, co w porównaniu do województwa małopolskiego (4 624 osoby na placówkę) i kraju (4 462 osoby

na placówkę) jest bardzo dobrym wynikiem. Co więcej, w latach 2012-2021 dostępność ta wzrosła, co świadczy o stopniowym rozwoju sieci bibliotecznej w MOF.

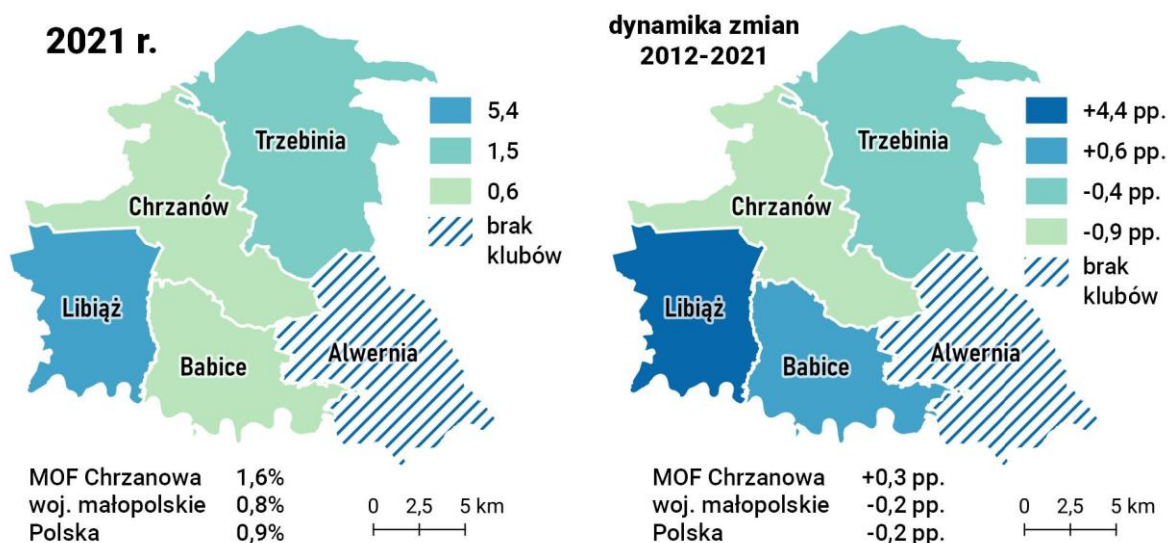
Rysunek 17 Wypożyczenia księgozbioru na 1 czytelnika w woluminach

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

W analizowanym okresie wzrosła również średnia liczba wypożyczeń księgozbioru w przeliczeniu na 1 czytelnika, przy czym biorąc pod uwagę dane dla poszczególnych gmin można zauważyć, iż w większości z nich wartość wskaźnika spadła. W zestawieniu wyróżnia się gmina Trzebinia, w której w 2021 r. odnotowano wzrost liczby wypożyczeń księgozbioru na 1 czytelnika o ok. 69,6%. W 2021 r. w MOF Chrzanowa przeciętny czytelnik wypożyczył średnio 18,8 wolumina, natomiast w województwie małopolskim wypożyczono średnio 15,7 wolumina. Spadek liczby wypożyczeń w poszczególnych gminach może świadczyć o nieatrakcyjnej ofercie bibliotek, bądź niedostatecznej promocji czytelnictwa.

Rysunek 18 Udział osób, będących członkami kół, klubów lub sekcji seniora i Uniwersytetów Trzeciego Wieku w ogólnej liczbie ludności w wieku 60 lat i więcej

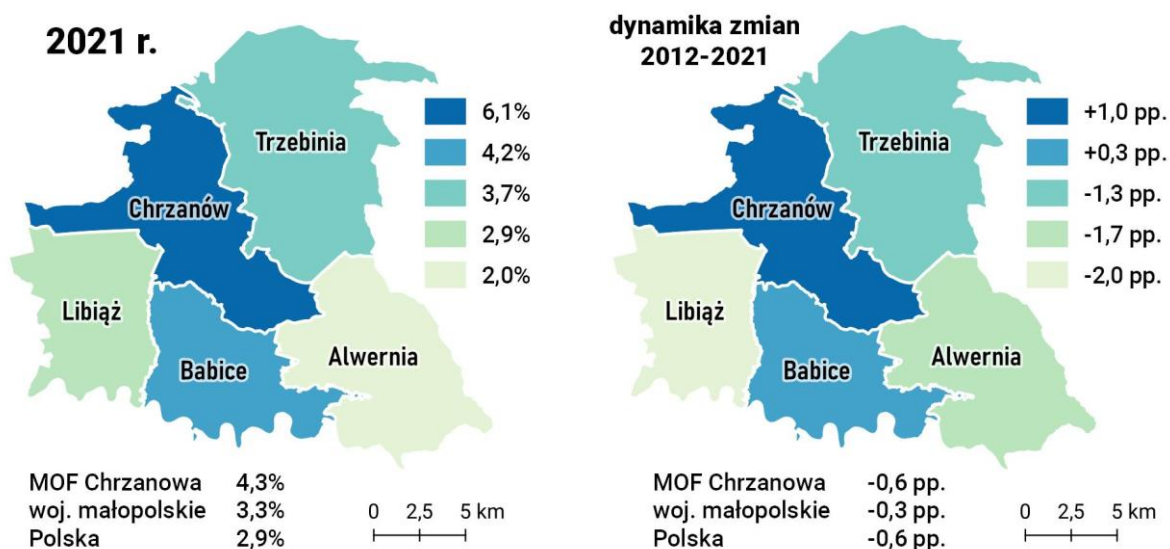

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Na terenie MOF Chrzanowa funkcjonują trzy Uniwersytety Trzeciego Wieku (w gminach: Chrzanów, Libiąż i Trzebinia), ponadto w gminie Libiąż działa 5 kół/klubów seniora, a w gminie Babice - 1. Mimo ponad 20% odsetka osób w wieku powyżej 65 lat, gminy MOF charakteryzuje stosunkowo niski odsetek osób będących członkami kół, klubów lub sekcji seniora i Uniwersytetów Trzeciego Wieku w ogólnej liczbie ludności w wieku 60 lat i więcej. Wyjątek stanowi gmina Libiąż, w której wskaźnik ten w 2021 r. osiągnął wartość 5,4%, znacząco przekraczając wartości odnotowane w województwie małopolskim (0,8%) oraz kraju (0,9%). Gminą, w której wskaźnik również był wyższy, niż w porównywanych jednostkach, jest gmina Trzebinia (1,5%), natomiast w pozostałych gminach wskaźnik ten nie przekroczył 0,6%, przy czym w gminie Alwernia ze względu na brak kół/klubów seniora wyniósł 0%. Niskie wartości wskaźnika świadczą o słabej aktywności seniorów, bądź niedostatecznie rozwiniętej ofercie skierowanej do tej grupy mieszkańców. Ważne jest zatem poszerzanie oferty zajęć i wydarzeń atrakcyjnych dla osób starszych, zgodnie z ich potrzebami i oczekiwaniami, co przyczyni się do zwiększenia poziomu integracji oraz ograniczenia ryzyka związanego z wykluczeniem społecznym osób w wieku senioralnym.

W przypadku analizy wydatków na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego, można zauważyć, że ich udział w strukturze wydatków MOF Chrzanowa wynosi 4,3% i jest wyższy w porównaniu do wartości dla województwa i kraju. Jednakże, w każdej z trzech analizowanych jednostek udział tego rodzaju wydatków uległ zmniejszeniu w ostatniej dekadzie.

Rysunek 19 Udział wydatków na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego w wydatkach ogółem

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Największy udział wydatków charakteryzuje gminę Chrzanów, wydatki na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego stanowią 6,1% ogółu wydatków. W tym najwięcej (blisko 4,5 mln zł) przeznacza się na ochronę zabytków i opiekę nad zabytkami. W pozostałych gminach przeważającą kwotę przeznacza się na domy i ośrodki kultury, świetlice i kluby oraz na biblioteki.

Turystyka i rekreacja

Przez teren MOF Chrzanowa przebiega 11 szlaków rowerowych o łącznej długości około 285 km¹¹, szlaki konne o łącznej długości ok. 41 km¹² oraz liczne szlaki piesze, w tym Międzynarodowa Trasa Pielgrzymkowa Szlak Maryjny Częstochowa-Mariaszell. Ponadto, przez gminy MOF Chrzanowa przebiegają ścieżki przyrodnicze, spacerowe i geologiczne, prowadzące m.in. śladami kopalni rud i wapieni, a wzdłuż rzeki Wisły, w południowej części MOF biegnie Wiśłana Trasa Rowerowa. Do najbardziej znanych atrakcji turystycznych zalicza się również skansen w Wygiełzowie (Muzeum Nadwiślański Park Etnograficzny) i Zamek Lipowiec w Babicach, a także zalew Chechło, czy Ośrodek Rekreacyjny Balaton.

Lipowiecki zamek i skansen w Wygiełzowie przyciągają na ziemię chrzanowską najwięcej turystów, a wzbogaceniem ich oferty turystycznej jest bogaty kalendarz wydarzeń kulturalnych, do których zalicza się m.in. imprezę „Ziemniaczysko pod Lipowcem” promującą lokalną potrawę. Ponadto, dużym potencjałem charakteryzuje się lokalne rzemiosło, m.in. garncarstwo, wikliniarstwo, rzeźbiarstwo i kowalstwo, które kultywowane jest przez szereg twórców i rzemieślników związanych z ziemią

¹¹ <https://przewodnik.powiat-chrzanowski.pl/szlaki-rowerowe/>

¹² <https://przewodnik.powiat-chrzanowski.pl/szlak-konny/szlak-konny.html>

chrzanowską. Szczególny wkład w podtrzymywanie i rozwijanie tradycji mają Koła Gospodyń Wiejskich – na terenie gmin MOF Chrzanowa funkcjonuje 28 KGW.

Ponadto, ofertę turystyczną uzupełniają miejsca spędzania wolnego czasu, w tym m.in. ośrodki rekreacyjno-wypoczynkowe i gospodarstwa agroturystyczne, a także liczne obiekty zabytkowe i sakralne (m.in. Klasztor oo. Bernardynów w Alwerni, Sanktuarium Matki Bożej Fatimskiej w Trzebini).

Wszystkie gminy MOF Chrzanowa wchodzą w skład Lokalnej Grupy Działania „Partnerstwo na Jurze”, której celem jest m.in. wspieranie rozwoju lokalnego, promowanie produktów lokalnych i tradycji oraz zachowanie dziedzictwa kulturowego, przyrodniczego, historycznego i kulinarnego opartego na lokalnych zasobach. Organizacja stworzyła markę powiatu chrzanowskiego – pod nazwą „Chrzanolandia” promowane są najciekawsze lokalne produkty turystyczne oraz wydarzenia kulturalne i sportowe organizowane w powiecie chrzanowskim.

Rysunek 20 Obiekty turystyczne i miejsca noclegowe w 2021 r.

	Obiekty turystyczne ogółem	Miejsca noclegowe ogółem	Turystyczne obiekty noclegowe ogółem na 10 tys. ludności	Miejsca noclegowe na 1000 ludności	Turyści korzystający z noclegów na 1000 ludności
MOF Chrzanowa	5	226	0,4	1,84	30,03
woj. małopolskie	1 359	99 298	4,0	29,13	937,42
Polska	9 942	784 159	2,6	20,55	581,70

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Atrakcyjność turystyczna MOF Chrzanowa wynikająca z obecności zabytków i obiektów architektury sakralnej stanowi potencjał rozwoju w sferze gospodarczej, jednak wciąż nie jest dostatecznie wykorzystana. Na terenie MOF funkcjonuje tylko 5 obiektów turystycznych (1 w gminie Libiąż i 4 w gminie Trzebinia), dysponujących 226 miejscami noclegowymi. W przeliczeniu na 10 tys. ludności w MOF jest dostępnych zatem tylko 0,4 obiektów turystycznych, co jest słabym wynikiem w porównaniu do sytuacji w województwie małopolskim (4,0 na 10 tys. ludności) charakteryzującym się wysoką atrakcyjnością turystyczną wynikającą z bogatego dziedzictwa kulturowego i różnorodnych terenów przyrodniczych.

Gospodarka mieszkaniowa

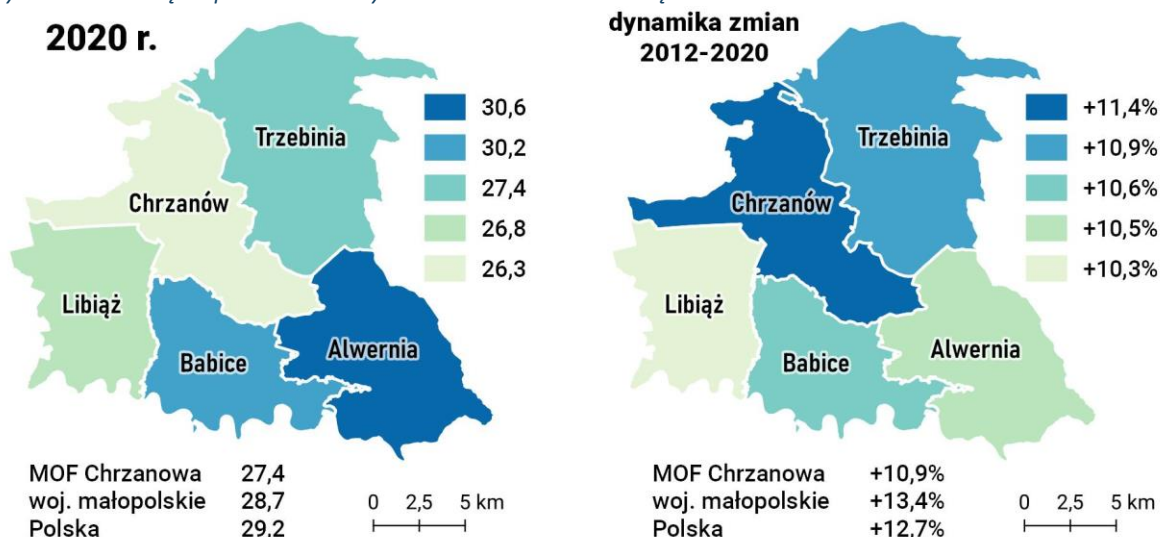
Zgodnie z zapisami Ustawy o samorządzie gminnym¹³, do zadań własnych gminy należy zaspokajanie zbiorowych potrzeb wspólnoty.

W szczególności zadania własne obejmują sprawy m.in. ładu przestrzennego, gospodarki nieruchomościami, ochrony środowiska oraz gminnego budownictwa mieszkaniowego.

¹³ Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2022 r. poz. 156 z późn. zm.)

Zadaniem samorządu gminnego jest m.in. właściwa ocena lokalnej sytuacji mieszkaniowej i zapewnienie dostępności lokali mieszkaniowych w odpowiednim standardzie, co sprzyja budowaniu dogodnych warunków życia i wpływa na atrakcyjność osiedleńczą danego obszaru. Polityka mieszkaniowa gminy ma zatem na celu umożliwienie mieszkańcom zaspokojenia ich podstawowych potrzeb związanych z zapewnieniem schronienia, bezpieczeństwa i życia w godnych warunkach.

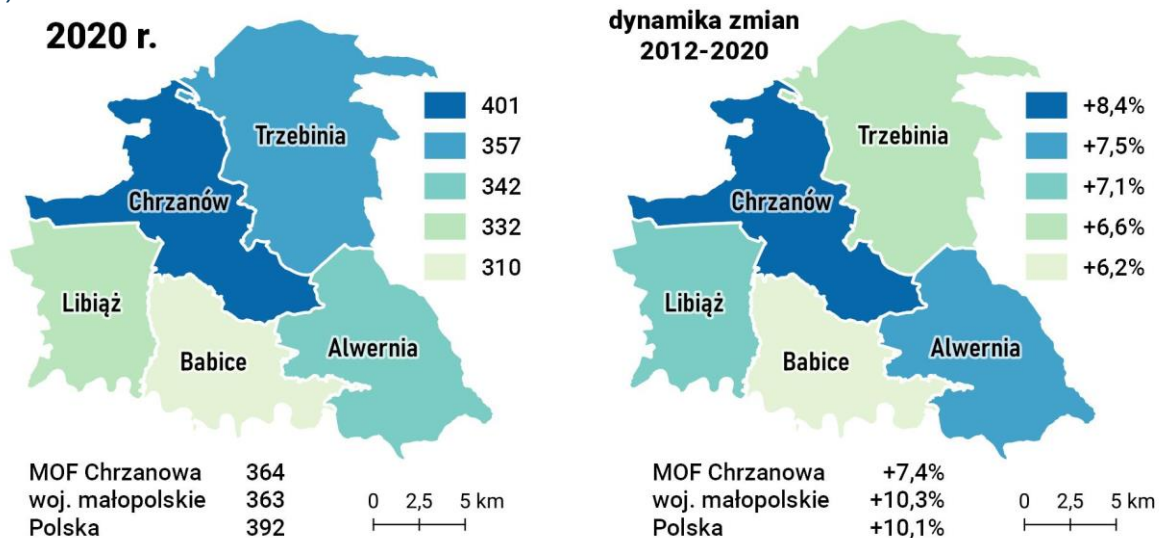
Rysunek 21 Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

W zasobach mieszkaniowych gmin MOF Chrzanowa pozostaje prawie 45 tys. mieszkań, których średnia powierzchnia użytkowa to ok. 27,4 m² na 1 osobę. Mieszkania te są zatem nieco mniejsze w porównaniu do średniej w województwie małopolskim (28,7 m² na 1 osobę) i w kraju (29,2 m² na 1 osobę). Mimo iż w latach 2012-2021 średnia powierzchnia użytkowa mieszkań w MOF Chrzanowa wzrosła o ok. 10,9%, dynamika zmian w tym zakresie była niższa, niż w przypadku województwa małopolskiego (wzrost o 13,4%) i kraju (wzrost o 12,7%).

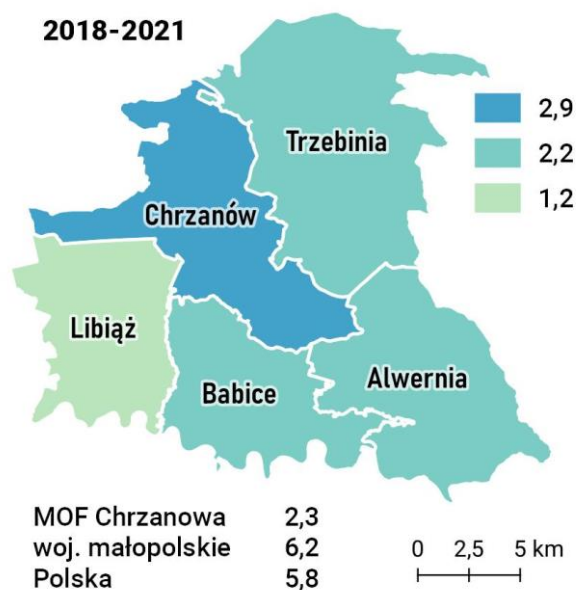
Rysunek 22 Mieszkania na 1000 ludności

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Największą dostępnością mieszkań charakteryzuje się gmina Trzebinia, w której w 2021 r. pozostawało 401 mieszkań na 1000 ludności, a więc więcej, niż średnio w województwie małopolskim (364 mieszkania na 1000 ludności) i kraju (392 mieszkania na 1000 ludności). Zarówno w przypadku zmian średniej powierzchni użytkowej mieszkań, jak i ich liczby przypadającej na 1000 ludności, dynamika w MOF na przestrzeni lat 2012-2020 była mniejsza, niż w województwie małopolskim i kraju, co może świadczyć o niższym tempie rozwoju mieszkalnictwa na analizowanym obszarze. W 2020 r. w MOF odnotowano bowiem wzrost liczby mieszkań przypadających na 1000 ludności o 7,4% względem roku 2012, przy czym w województwie i kraju zmiany wyniosły odpowiednio 10,3% i 10,1%.

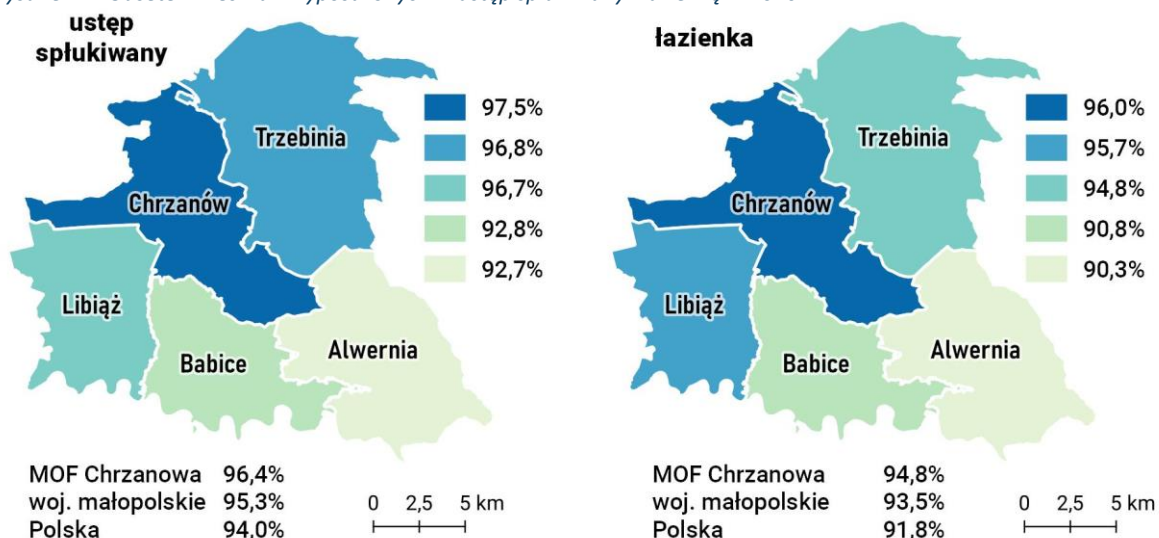
Rysunek 23 Średnia trzyletnia liczby mieszkań oddanych do użytkowania na 1000 ludności

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

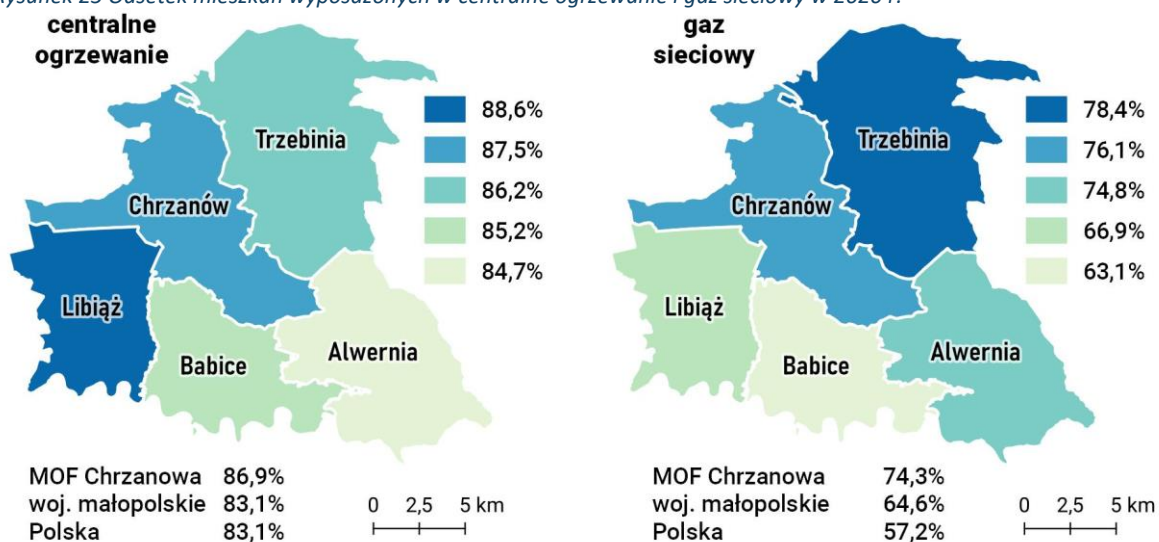
O niskim tempie rozwoju mieszkalnictwa w MOF Chrzanowa świadczy również średnia trzyletnia liczby mieszkań oddanych do użytkowania, która w 2021 r. osiągnęła wartość zaledwie 2,3 na 1000 ludności. Dla porównania, w województwie małopolskim średnia ta wyniosła 6,2 na 1000 ludności, a w kraju – 5,8 na 1000 ludności. Konieczne jest zatem podejmowanie działań mających na celu zwiększenie dostępności mieszkań oraz elastyczne dopasowanie dostępnych zasobów do zmieniających się potrzeb mieszkańców.

Rysunek 24 Odsetek mieszkań wyposażonych w ustęp splukiwany i łazienkę w 2020 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Rysunek 25 Odsetek mieszkań wyposażonych w centralne ogrzewanie i gaz sieciowy w 2020 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Mieszkania w zasobie gmin tworzących MOF są stosunkowo dobrze wyposażone w instalacje techniczno-sanitarne. Według danych za 2020 r. prawie 95% mieszkań posiada bowiem łazienkę,

a niecałe 87% wyposażonych jest w centralne ogrzewanie, co jest wynikiem lepszym od średniego wyniku wojewódzkiego i krajowego. Również w przypadku wyposażenia mieszkań w gaz sieciowy (74,3% mieszkań), sytuacja w MOF przedstawia się korzystnie na tle porównywanych jednostek (64,6% mieszkań w województwie małopolskim i 57,2% mieszkań w kraju). Wysoka dostępność instalacji techniczno-sanitarnych stanowi podstawę do zapewnienia komfortu mieszkańców oraz zachowania wysokiej jakości środowiska. Centralne ogrzewanie oraz gaz sieciowy umożliwiają bowiem ograniczenie niskiej emisji pochodzącej z indywidualnych źródeł ciepła.

Rysunek 26 Wydane pozwolenia na budowę nowych budynków jednorodzinnych na 1000 ludności

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

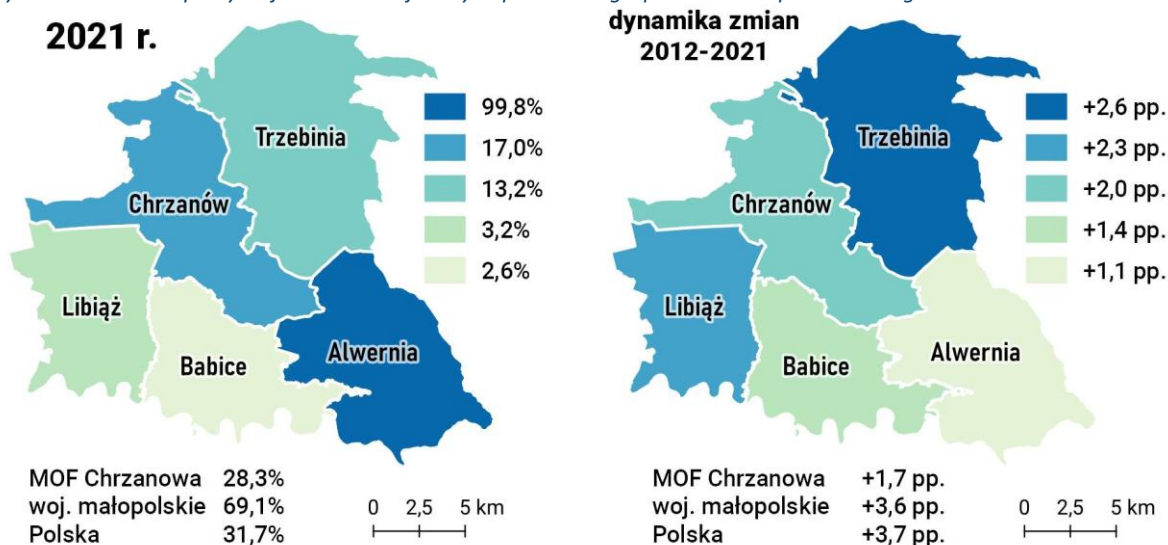
Niekorzystnie przedstawia się również liczba wydanych pozwoleń na budowę nowych budynków jednorodzinnych na terenie MOF. W 2021 r. wyniosła ona 2,6 na 1000 ludności, przy czym w województwie i kraju wartość wskaźnika wyniosła odpowiednio 3,6 i 3,2 pozwolenia na 1000 ludności. Najwięcej pozwoleń na budowę nowych budynków jednorodzinnych w 2021 r. wydano w gminie Babice (4,2 na 1000 ludności), na co wpływ może mieć jej wiejski charakter i niższa dostępność mieszkań (310 mieszkań na 1000 ludności), a także rozwijający się trend osiedlania się na terenach podmiejskich. Dodatkowo, wynikać to może z niskiego stopnia pokrycia powierzchni gminy planami zagospodarowania przestrzennego.

Planowanie przestrzenne

W celu pogłębienia informacji dotyczącej zarówno atrakcyjności osiedleńczej, jak i rozwoju budownictwa w MOF przeanalizowano dane

dotyczące stopnia pokrycia gmin miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego, które stanowią istotne narzędzie w zakresie planowania przestrzennego w gminach.

Rysunek 27 Poziom pokrycia jednostek miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego

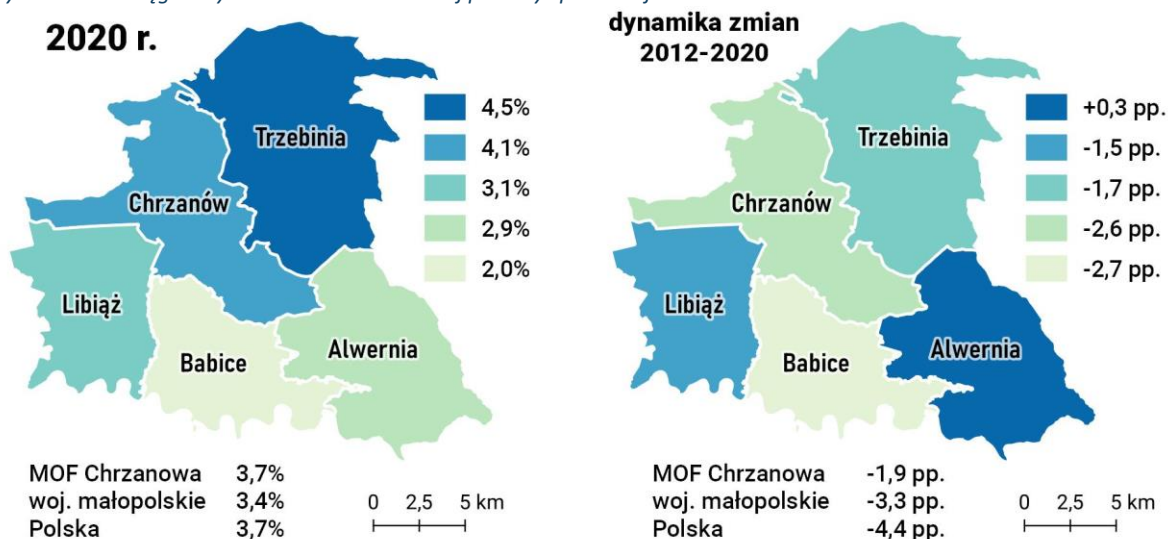
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

W 2021 r. udział powierzchni pokrytej miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego (MPZP) w MOF Chrzanów wynosił zaledwie 28,3%. Stopień pokrycia w poszczególnych gminach jest bardzo nierównomierny i widoczne są znaczące dysproporcje. Blisko 100% powierzchni pokrytej MPZP charakteryzuje gminę Alwernia, natomiast w pozostałych gminach udział ten jest poniżej 20%. Średnia dla MOF jest zdecydowanie niższa w porównaniu do średniej wojewódzkiej (69,1%). Dynamika zmian w tym zakresie dla całego MOF, jak i poszczególnych gmin jest również niższa w porównaniu do zmian na tle województwa i kraju. Posiadanie MPZP daje większą kontrolę samorządom w zakresie planowania przestrzennego oraz sprzyja sprawniejszemu prowadzeniu procesów inwestycyjnych. Istotne jest jakościowe podejście do kwestii związanych z planowaniem przestrzennym, które pozwoli na ograniczenie zjawiska rozpraszania zabudowy, ochronę elementów przyrodniczych, ale również będzie stanowić odpowiedź na zmiany społeczno-gospodarcze na obszarze MOF. Kwestia ta jest szczególnie istotna w gminie wiejskiej Babice, w której stopień pokrycia MPZP wynosi zaledwie 2,6%, a aktualne trendy demograficzne i utrzymujące się dodatnie saldo migracji, prowadzić będą do osiedlania się nowych mieszkańców na terenie tej gminy. Uwzględnione w MPZP tereny przemysłowe i przeznaczone na wykorzystanie pod strefy przemysłowe czy strefy aktywności gospodarczej, stanowią natomiast potencjał w sferze gospodarczej i sprzyjają rozwojowi lokalnej gospodarki.

Pomoc społeczna

Sprawy pomocy społecznej, w tym ośrodków i zakładów opiekuńczych, oraz wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej, stanowią jedno z zadań własnych gminy. Na terenie MOF funkcjonują gminne i miejskie ośrodki pomocy społecznej, a także inne instytucje pomocowe takie jak m.in. Powiatowy Ośrodek Interwencji Kryzysowej w Chrzanowie, czy Powiatowy Ośrodek Wsparcia Dziecka i Rodziny w Chrzanowie.

Rysunek 28 Zasięg korzystania ze środowiskowej pomocy społecznej

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Na przestrzeni lat 2012-2020 w MOF Chrzanowa widoczny jest spadek zasięgu korzystania z pomocy społecznej z wartości 5,6% do 3,7% ludności ogółem, co może świadczyć o zmniejszającym się zapotrzebowaniu na środowiskową pomoc finansową. Jest to spowodowane najprawdopodobniej wzrostem dochodów własnych rodzin zamieszkujących analizowany obszar, co jest pozytywnym zjawiskiem wskazującym, że coraz więcej mieszkańców radzi sobie samodzielnie i nie potrzebuje w tym zakresie pomocy ze strony instytucji pomocowych. Zmniejszenie wartości tego wskaźnika w ujęciu historycznym może być wynikiem wsparcia ze strony państwa i przyznawanych świadczeń socjalnych, a także ujemnego przyrostu naturalnego i/lub poprawiającej się sytuacji na rynku pracy. Malejący odsetek osób korzystających z pomocy społecznej koresponduje bowiem z malejącą stopą bezrobocia, co jest tendencją obserwowaną w kraju.

Edukacja i wychowanie

Do zadań własnych gminy należy również m.in. zapewnianie w publicznych przedszkolach i oddziałach przedszkolnych w szkołach podstawowych bezpłatnego nauczania, wychowania i opieki¹⁴.

¹⁴ Ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. Prawo oświatowe (Dz. U. z 2019 r. poz. 761 z późn. zm.)

Wysoka jakość nauczania oraz dostępność usług opiekuńczo-wychowawczych jest szczególnie istotna dla rozwoju społeczno-gospodarczego gmin wchodzących w skład MOF Chrzanowa ze względu na konieczność zapewnienia dogodnych warunków do rozwoju zawodowego rodziców oraz kształtowania silnego kapitału ludzkiego i społecznego.

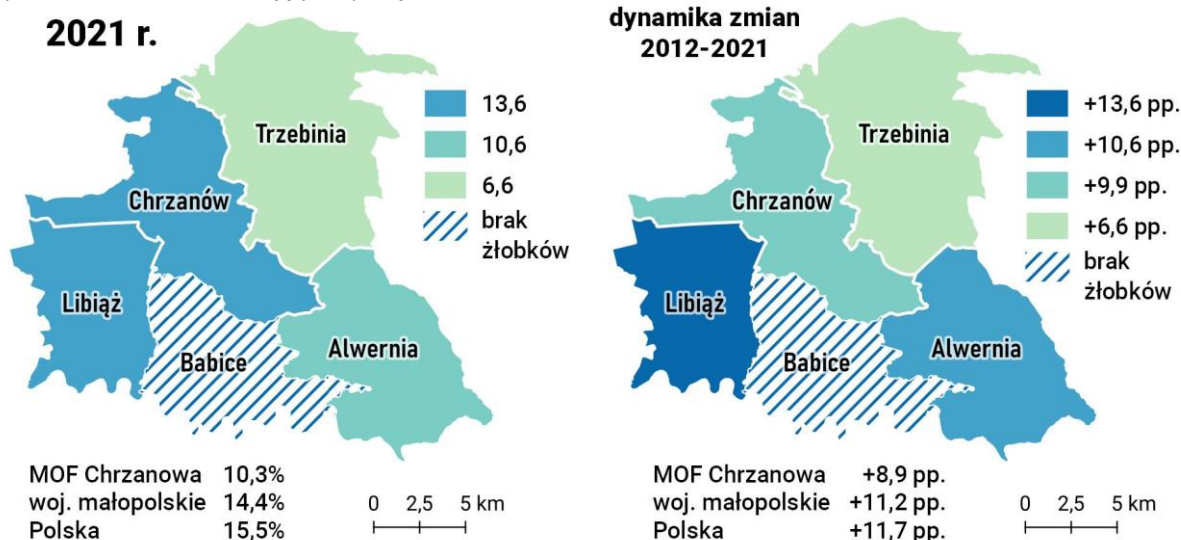
Tabela 3 Żłobki, kluby dziecięce i dostępne miejsca w 2021 r.

Jednostka	Żłobki	Kluby dziecięce	Miejsca
Alwernia	1	1	30
Babice	0	0	0
Chrzanów	2	2	186
Libiąż	3	3	70
Trzebinia	1	1	56
MOF Chrzanowa	7	7	342

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

W 2021 r. żłobki funkcjonowały we wszystkich gminach MOF posiadających część miejską. Ponadto, w gminach tych zlokalizowane są kluby dziecięce, które podobnie jak żłobki, są jedną z form opieki nad najmłodszymi dziećmi, jednak bardziej kameralnymi, oferującymi nie więcej niż 30 miejsc. Łączna liczba dostępnych w żłobkach i klubach dziecięcych miejsc w 2021 r. wynosiła 342. Niewystarczająca liczba miejsc opieki nad najmłodszymi dziećmi może warunkować aktywność zawodową kobiet, ze względu na brak możliwości rozwoju zawodowego.

Rysunek 29 Odsetek dzieci objętych opieką w żłobkach

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Na terenie MOF Chrzanowa tylko 10,2% dzieci do 3 roku życia objęte jest opieką w żłobkach, co w porównaniu do województwa małopolskiego (14,4%) i kraju (15,5%) świadczy o niskiej dostępności usług opieki żłobkowej. Mimo, iż w latach 2012-2021 odnotowano wzrost wartości

wskaźnika o 8,9 pp., dynamika zmian w tym zakresie jest niższa, niż w przypadku województwa małopolskiego (wzrost o 11,1 pp.) i kraju (wzrost o 11,7 pp.), co świadczy o mniejszym tempie rozwoju tych usług opieki żłobkowej w MOF.

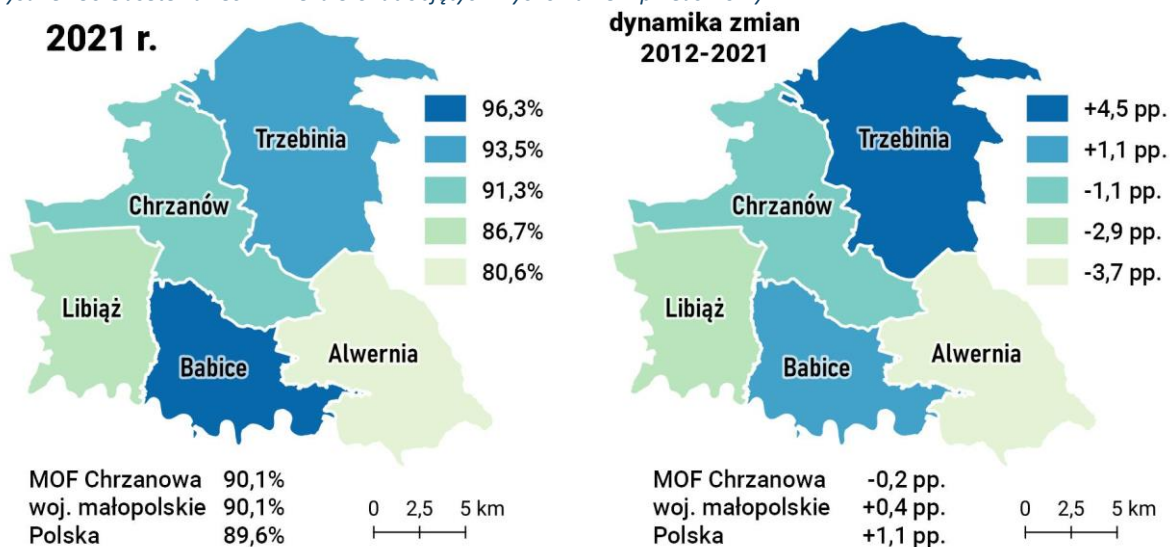
Tabela 4 Przedszkola, oddziały i dzieci w przedszkolach w 2021 r.

Jednostka	Przedszkola	Oddziały	Dzieci w przedszkolach
Alwernia	6	22	421
Babice	4	13	315
Chrzanów	21	78	1615
Libiąż	7	34	774
Trzebinia	21	61	1172
MOF Chrzanowa	59	208	4297

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

W przypadku przedszkoli, sytuacja w MOF przedstawia się jednak nieco lepiej. Według danych za 2018 r. w gminach: Chrzanów, Libiąż i Trzebinia na jedno miejsce w placówce wychowania przedszkolnego przypada bowiem mniej, niż 0,88 dzieci w wieku 3-5 lat. W gminach: Alwernia i Babice na jedno miejsce przypada natomiast odpowiednio 0,94 i 0,92 dzieci. Według danych GUS, w 2021 r. w gminach MOF Chrzanowa funkcjonowało łącznie 208 oddziałów przedszkolnych, przy czym największa ich liczba zlokalizowana była w gminach: Chrzanów (78 oddziałów) i Trzebinia (61 oddziałów).

Rysunek 30 Odsetek dzieci w wieku 3-5 lat objętych wychowaniem przedszkolnym

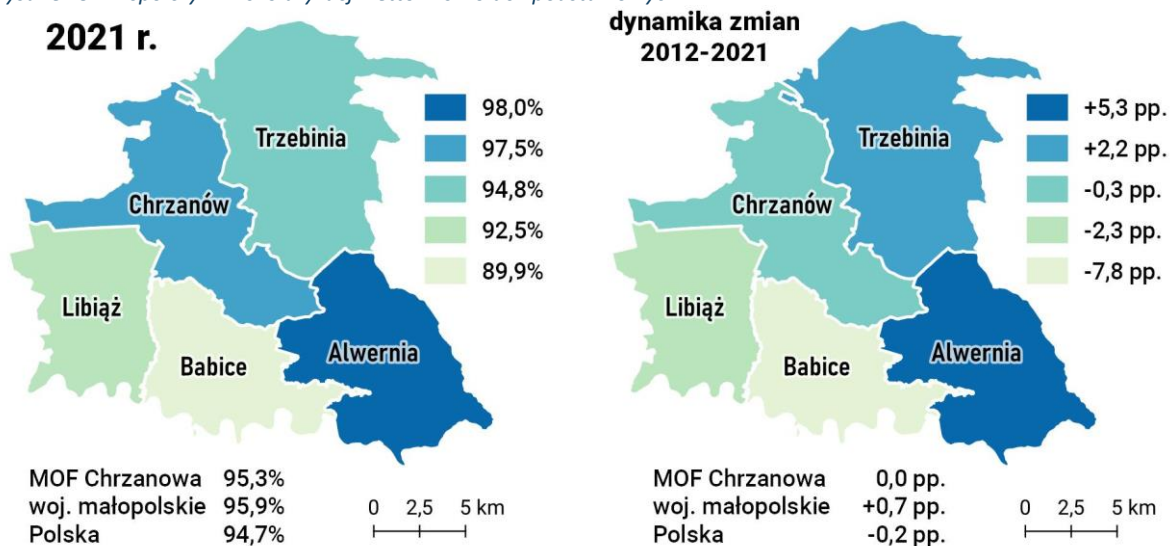
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

W przypadku odsetka dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym, wartość ta jest na tym samym poziomie (90,1%) co wartość dla województwa i nieco niższa niż średnia dla kraju (89,6%). Jednakże MOF Chrzanowa jest jedyną z porównywanych jednostek, w której odnotowano zmniejszenie się

wartości tego wskaźnika w ostatniej dekadzie. Najwyższą wartość odnotowano w przypadku gminy Babice – ponad 96%, co wskazuje na dobrą dostępność do placówek wychowania przedszkolnego.

Oferta oświatowa w MOF Chrzanowa jest rozbudowana i obejmuje kształcenie na różnych poziomach – podstawowym, średnim, zawodowym i branżowym. Na terenie MOF funkcjonuje 47 szkół podstawowych oraz 18 szkół ponadpodstawowych, w tym 7 liceów ogólnokształcących, 2 szkoły policealne, 4 szkoły średnie zawodowe oraz 5 zasadniczych szkół zawodowych i szkół branżowych I i II stopnia. Uzupełnieniem oferty edukacyjnej są funkcjonujące na terenie MOF instytucje, m.in. Powiatowy Międzyszkolny Ośrodek Sportowy w Chrzanowie oraz Powiatowy Młodzieżowy Dom Kultury w Trzebinii, oferujące zajęcia pozaszkolne i umożliwiające dzieciom i młodzieży wielokierunkowy rozwój zgodnie z ich preferencjami i predyspozycjami.

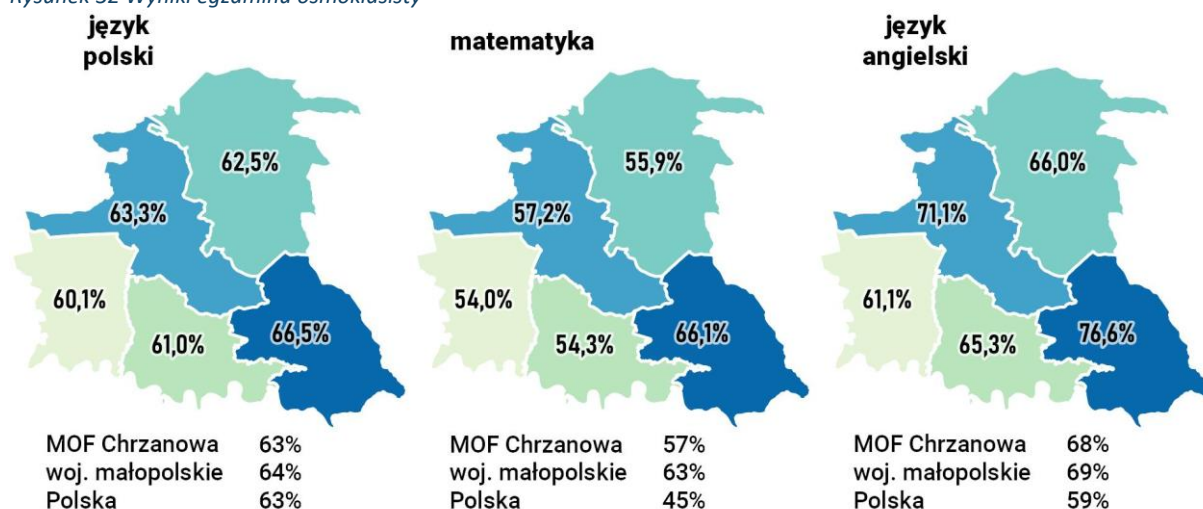
Rysunek 31 Współczynnik skolaryzacji netto w szkołach podstawowych

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

W każdej z gmin tworzących przedmiotowy MOF funkcjonuje co najmniej jedna szkoła podstawowa. Współczynnik skolaryzacji netto (szkoły podstawowe) dla powiatu chrzanowskiego w 2020 r. wyniósł 95,3% i był wyższy, niż w przypadku kraju (94,7%), lecz nieco niższy od wartości odnotowanej w województwie małopolskim (95,9%). W większości analizowanych gmin wartość współczynnika przekroczyła 92%, jednak w przypadku gminy Babice współczynnik ten wyniósł 89,9% - można zatem wnioskować, iż dzieci i młodzież zamieszkująca jej teren w większości uczą się w szkołach zlokalizowanych w pobliskich miastach, m.in. w Libiążu, Alwerni czy Chrzanowie.

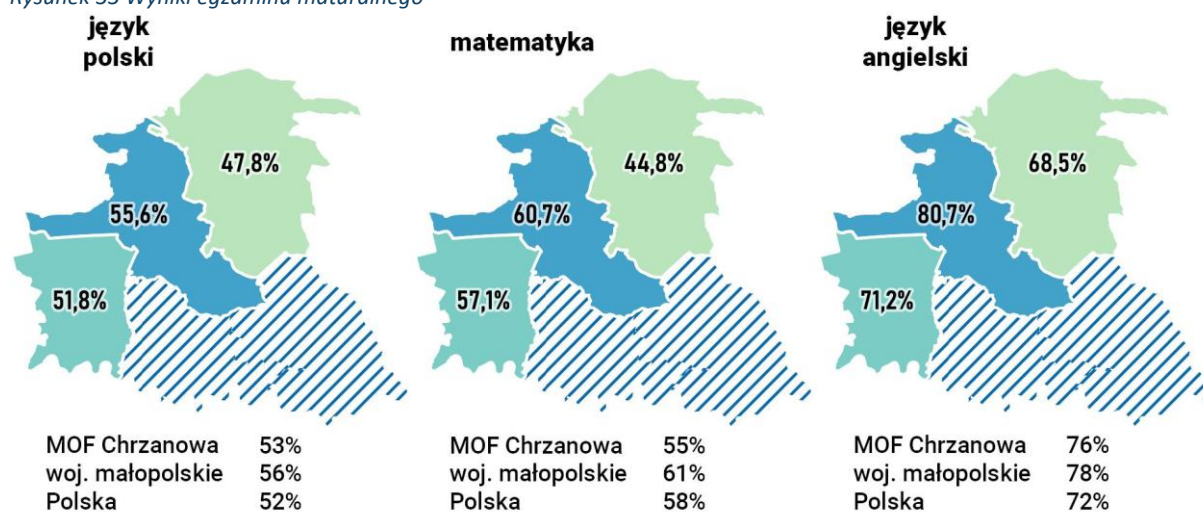
Rysunek 32 Wyniki egzaminu ósmoklasisty

Źródło: opracowanie własne na podstawie <https://mapa.wyniki.edu.pl/MapaEgzaminow/>. [dostęp: wrzesień 2022 r.]

Średnia wyników egzaminu ósmoklasisty w MOF Chrzanowa jest niższa, niż średni wynik dla województwa małopolskiego. Najlepszy wynik uzyskano z języka angielskiego (67,8%), następnie z języka polskiego (62,6%). W gminach tworzących MOF najniższe wyniki odnotowano w przypadku egzaminu z matematyki (średnia 56,8%), przy czym wyniki te przyjęły wartości od 54,0% w gminie Libiąż do 66,1% w gminie Alwernia. W przypadku egzaminu z języka polskiego, wyniki w analizowanych gminach w 2022 r. przyjęły wartości od 60,1% w gminie Libiąż do 66,5% w gminie Alwernia. Jeśli chodzi o język angielski, najlepsze wyniki z egzaminu z tego przedmiotu także osiągnęli ósmoklasiści z gminy Alwernia (76,7%), a najgorsze – z gminy Libiąż (61,1%). Biorąc pod uwagę wszystkie trzy główne przedmioty egzaminów, gmina Alwernia wypada zatem najlepiej w zestawieniu, co świadczy o stosunkowo wysokim poziomie nauczania w szkołach na jej obszarze.

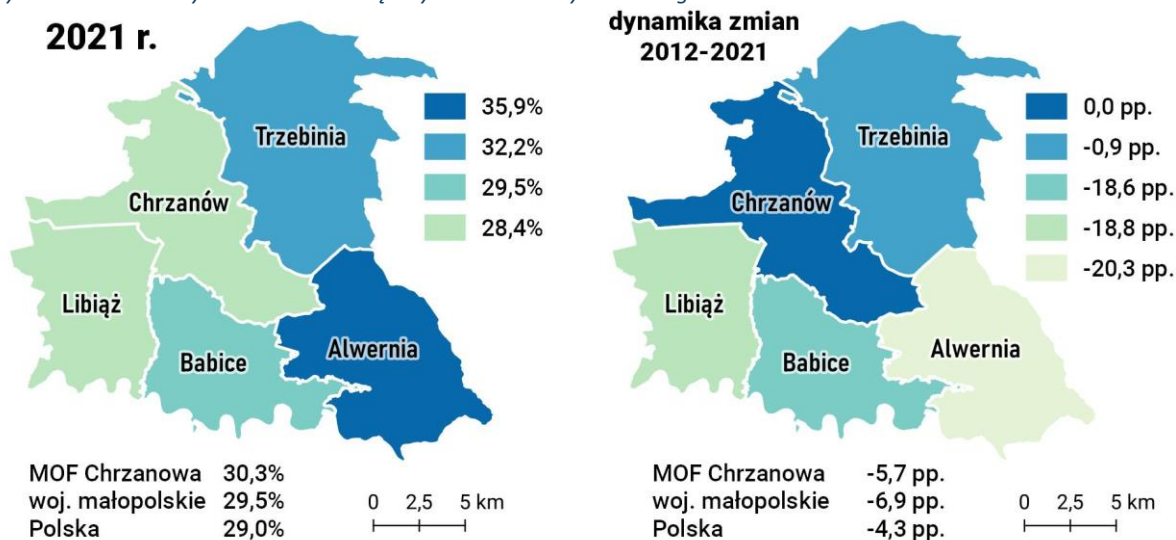
Rysunek 33 Wyniki egzaminu maturalnego

Źródło: opracowanie własne na podstawie <https://mapa.wyniki.edu.pl/MapaEgzaminow/>. [dostęp: wrzesień 2022 r.]

Również wyniki egzaminu maturalnego w MOF Chrzanowa wypadły nieco gorzej w porównaniu do średnich wyników w województwie małopolskim, jednak pod tym względem pozytywnie wyróżnia się gmina Chrzanów. Uczniowie uczęszczający do szkół średnich na jej terenie w 2022 r. uzyskali lepsze wyniki z egzaminu z języka angielskiego (80,7%), niż średnia wojewódzka (77,8%) oraz taki sam wynik z języka polskiego (55,6%). Ponadto należy wspomnieć, że w Rankingu Liceów Ogólnokształcących 2022¹⁵, dwie szkoły z terenu MOF Chrzanowa uzyskały tytuł „srebrnej szkoły 2022”: LO im. ks. Stefana Kardynała Wyszyńskiego KSW w Libiążu (296. miejsce) oraz I LO im. Stanisława Staszica w Chrzanowie (324. miejsce)¹⁶. W porównaniu do rankingu z 2021 r. kiedy to chrzanowskie liceum było na pozycji 351 odnotowano wzrost, co może świadczyć o stopniowej poprawie jakości i standardów nauczania w placówce. W przypadku libiąskiego liceum odnotowano natomiast spadek z 117. miejsca w 2021 r. (szkoła uzyskała wtedy znak „złotej szkoły 2021”).

Rysunek 34 Udział wydatków na oświatę i wychowanie w wydatkach ogółem

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Wydatki na oświatę i wychowanie w MOF Chrzanowa w 2021 r. stanowiły średnio 30,3% ogólnych wydatków, przy czym w stosunku do roku 2012 odnotowano spadek o 5,7 pp. Największy udział stanowią one w strukturze wydatków gminy Alwernia – blisko 36% ogółu wydatków. Analizując poszczególne rodzaje wydatków w tym dziale, można zauważyć, że największą kwotę przeznacza się na szkoły podstawowe, następnie na przedszkola i dowożenie uczniów do szkół. Przy czym w ostatniej dekadzie odnotowuje się dynamiczny wzrost wydatków przeznaczonych na szkoły podstawowe,

¹⁵ <https://licea.perspektywy.pl/2022/rankings/ranking-glowny-liceow> [dostęp: październik 2022 r.]

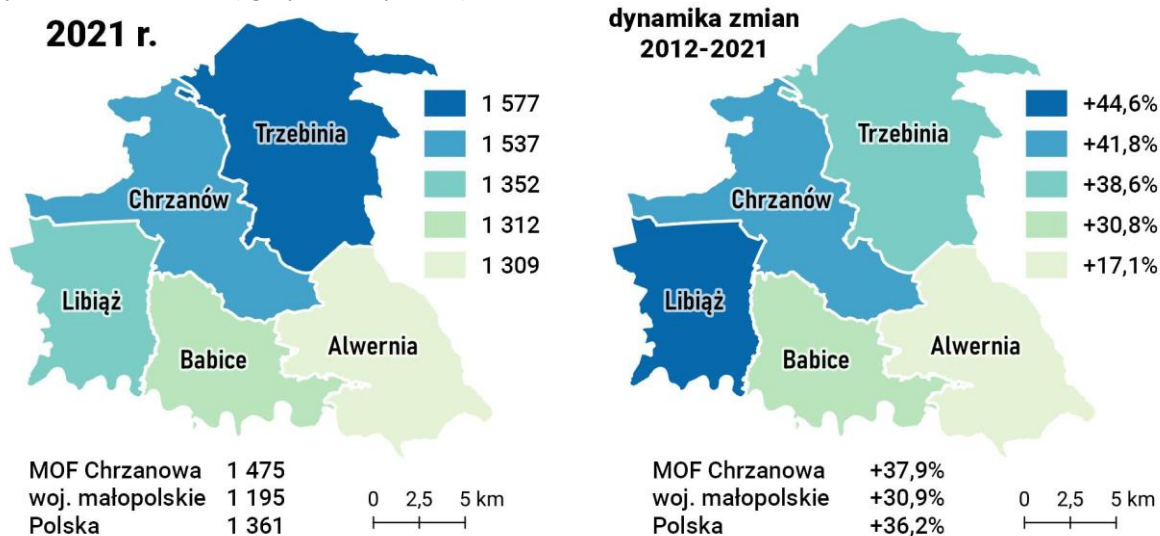
¹⁶ W rankingu uwzględniane są kryteria dotyczące sukcesów w olimpiadach, wyników matur z przedmiotów obowiązkowych i dodatkowych.

co ma w dużej mierze związek z likwidacją gimnazjów i stopniowym zmniejszeniem wydatków w tym zakresie.

Ochrona zdrowia

Pandemia COVID-19 negatywnie wpłynęła zarówno na światową gospodarkę, jak i przede wszystkim na zdrowie fizyczne oraz psychiczne ludzi. Gwałtowny wzrost zakażeń koronawirusem w 2020 r. był przyczyną zwiększonej umieralności również na terenie MOF Chrzanowa – dla całego obszaru odnotowano wtedy wzrost wskaźnika o ok. 11% względem roku 2019.

Rysunek 35 Umieralność (zgony na 100 tys. osób)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

W 2021 r. umieralność w MOF Chrzanowa (1 475 zgonów na 100 tys. ludności) była dużo wyższa, niż w województwie małopolskim (1 195 zgonów na 100 tys. ludności), co świadczy o szczególnie niekorzystnej sytuacji wynikającej ze zwiększenia się udziału osób w wieku poprodukcyjnym w populacji oraz być może z niższej dostępności usług ochrony zdrowia, bądź złego ogólnego stanu zdrowia mieszkańców obszaru.

Tabela 5 Zgony ogółem na 100 tys. osób

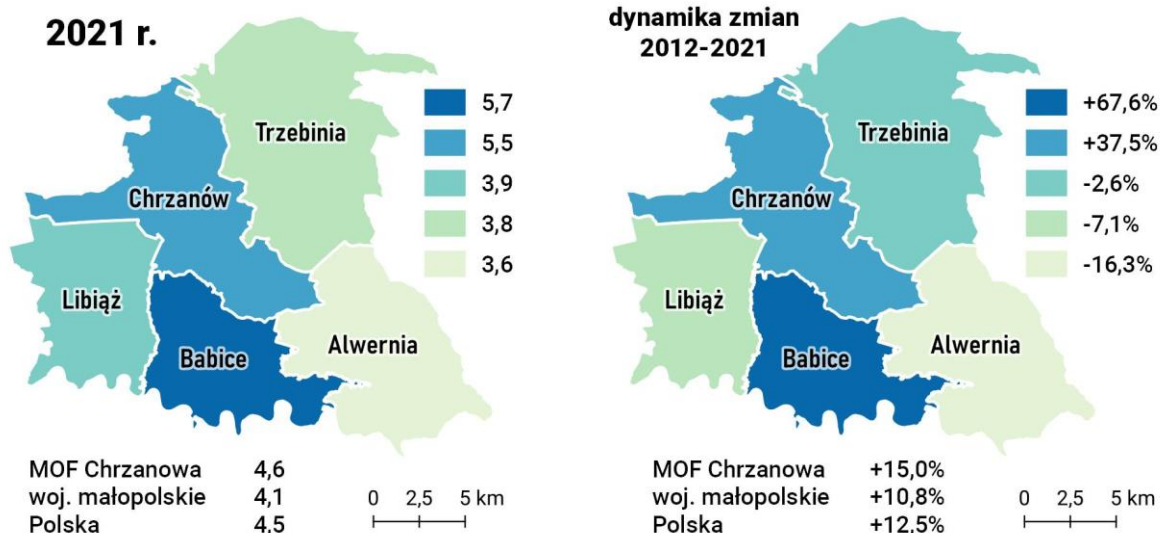
Jednostka	2017	2018	2019	2020	2021
Alwernia	1 161	1 067	1 327	1 312	1 309
Babice	988	1 113	1 095	1 308	1 312
Chrzanów	1 089	1 203	1 187	1 288	1 537
Libiąż	995	985	993	1 394	1 352
Trzebinia	1 107	1 222	1 238	1 255	1 577
MOF Chrzanowa	1 077	1 149	1 173	1 302	1 475

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Poza zakażeniem COVID-19, najczęstszą przyczyną zgonów w ostatnich latach w województwie małopolskim były choroby układu krążenia, które w 2018 roku w Małopolsce odpowiadały za 47,2%

zgonów (w Polsce – 40,5%)¹⁷. Od 2017 roku obserwuje się również wzrost umieralności z powodu chorób układu oddechowego, na co wpływ może mieć m.in. pogarszająca się jakość powietrza i nasilające się zjawisko smogu.

Rysunek 36 Podstawowa opieka zdrowotna - porady lekarskie udzielone na 1 mieszkańca

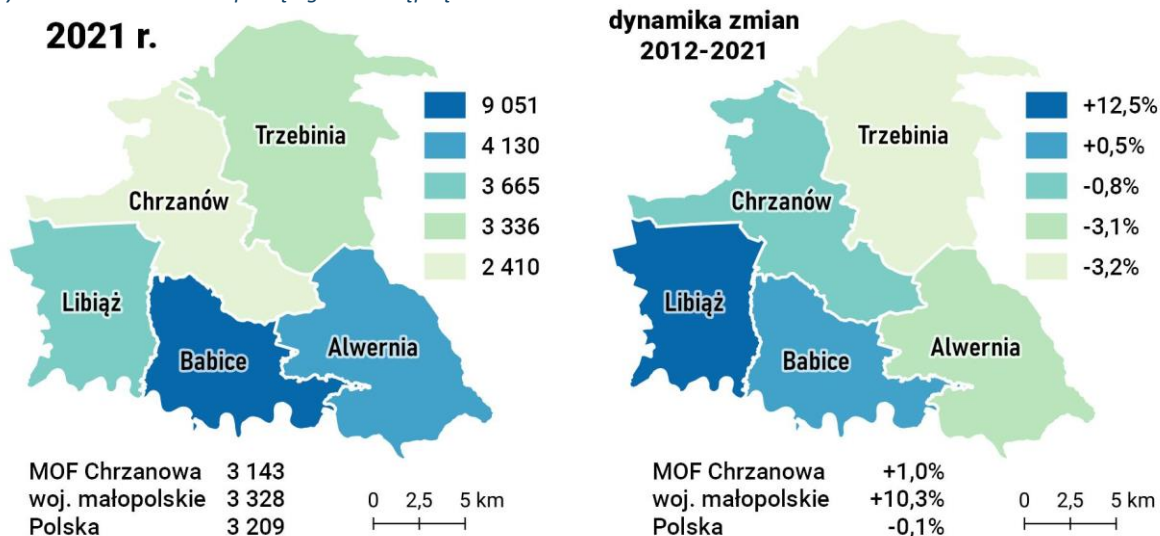

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Zebrane dane wskazują na wzrost liczby udzielonych porad lekarskich w latach 2012-2021 na analizowanym obszarze (z 4,0 na 1 mieszkańca w 2012 r. do 4,6 na 1 mieszkańca w 2021 r.), na co wpływ w dużej mierze miała pandemia COVID-19 i związany z nią wzrost zachorowalności w 2020 r. Najwięcej porad udzielono w gminach: Babice (5,7 na 1 mieszkańca) oraz Chrzanów (5,5 na 1 mieszkańca). W tych gminach w 2021 r. odnotowano również największy przyrost wartości wskaźnika, podczas gdy w pozostałych gminach MOF wartości te spadły względem 2012 r.

¹⁷ Strategia Rozwoju Województwa „Małopolska 2030”

Rysunek 37 Ludność na aptekę ogólnodostępną

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

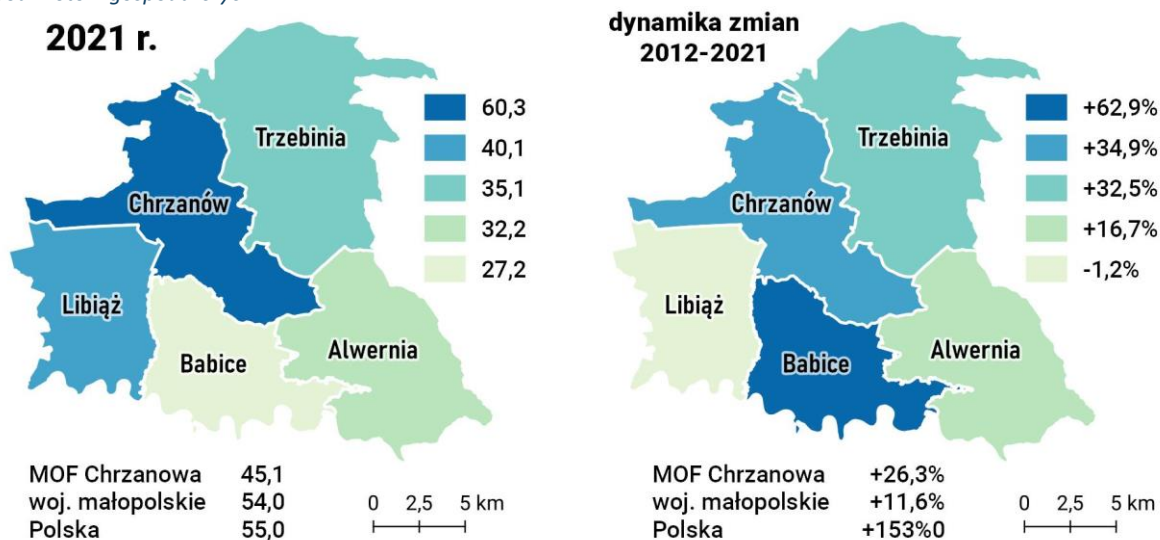
Przedmiotowy obszar charakteryzuje się stosunkowo wysoką dostępnością aptek, biorąc pod uwagę sytuację w województwie małopolskim. W gminach tworzących MOF funkcjonuje w sumie 39 aptek, a na jedną placówkę przypadają 3 143 osoby. Co więcej, dostępność aptek w województwie małopolskim (3 328 osób na aptekę) jest lepsza od średniej krajowej (3 209 osób na aptekę), co pozwala wnioskować o stosunkowo dobrej sytuacji w MOF pod tym względem. W zestawieniu negatywnie wyróżnia się gmina Babice, której mieszkańcy mają dostęp do tylko jednej apteki.

Tabela 6 Liczba aptek i punktów aptecznych w 2021 r.

Jednostka	Apteki	Punkty apteczne
Alwernia	3	1
Babice	1	3
Chrzanów	19	0
Libiąż	6	0
Trzebinia	10	2
MOF Chrzanowa	39	6

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Rysunek 38 Liczba podmiotów gospodarczych prowadzących działalność w sekcji Q dział 86 PKD na 1000 zarejestrowanych podmiotów gospodarczych

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Na terenie MOF Chrzanowa funkcjonują 593 podmioty gospodarcze prowadzące działalność w sekcji Q dział 86 PKD (opieka zdrowotna), co w przeliczeniu na 1000 zarejestrowanych podmiotów gospodarczych daje wynik 45,1. W porównaniu do sytuacji w województwie małopolskim (54,0 podmiotów na 1000 zarejestrowanych podmiotów gospodarczych) i kraju (55,0 podmiotów na 1000 zarejestrowanych podmiotów gospodarczych), MOF Chrzanowa charakteryzuje się niższą dostępnością podmiotów prowadzących działalność w zakresie opieki zdrowotnej. Gminą wyróżniającą się pod tym względem jest gmina Chrzanów, w której w przeliczeniu na 1000 zarejestrowanych podmiotów gospodarczych funkcjonuje aż 60,3 podmiotów prowadzących działalność w sekcji Q dział 86, co przewyższa średnią wartość dla województwa i kraju.

Największym podmiotem świadczących usługi w zakresie opieki zdrowotnej na terenie MOF Chrzanowa jest Szpital Powiatowy w Chrzanowie. Jest to wielospecjalistyczna placówka medyczna zapewniająca bezpieczeństwo zdrowotne nie tylko mieszkańcom powiatu chrzanowskiego, ale również powiatów ościennych. W 2021 roku Szpital dysponował średnio 609 łózkami dostępnymi w 18 oddziałach stacjonarnych¹⁸. Szpital prowadzi również działalność w ramach Powiatowego Centrum Zdrowia Psychicznego oraz udziela świadczeń zdrowotnych z zakresu fizjoterapii, kinezyterapii i hydroterapii oraz masażu z terapią manualną. W Chrzanowie stacjonują 2 zespoły ratownictwa medycznego: specjalistyczny i podstawowy, a w Libiążu, Trzebini i Wygiełzowie działa po jednym zespole ratownictwa medycznego.

¹⁸ Raport o stanie powiatu chrzanowskiego w 2021 r.

II.1.2 Sfera gospodarcza

Przedsiębiorczość

MOF Chrzanowa jest obszarem silnie uprzemysłowionym, a gminy wchodzące w jego skład to znaczące ośrodki przemysłu: maszynowego, chemicznego, energetycznego, górniczego, a także budowlanego, odzieżowego czy spożywczego. Wśród największych przedsiębiorstw w MOF Chrzanowa można wskazać m.in.: TAURON Wydobycie S.A. Zakład Górniczy Janina (kopalnia węgla kamiennego), Przedsiębiorstwo Produkcyjno-Handlowe Dolomit sp. z o.o. (kopalnia dolomitu), Elektrownię Tauron Siersza, Seppeler Ocynkownia Śląsk Sp. z o.o. w Chrzanowie, ORLEN Południe, Górka Cement Sp. z o.o. (producent cementu i składników wyrobów ogniotrwałych, członek koncernu MAPEI), Valeo Service w Chrzanowie (producent części dla przemysłu samochodowego) czy "Alventa" Spółka Akcyjna (produkty dla przemysłu spożywczego, chemicznego, garbarskiego, farmaceutycznego oraz branży rolniczej i ogrodniczej)¹⁹.

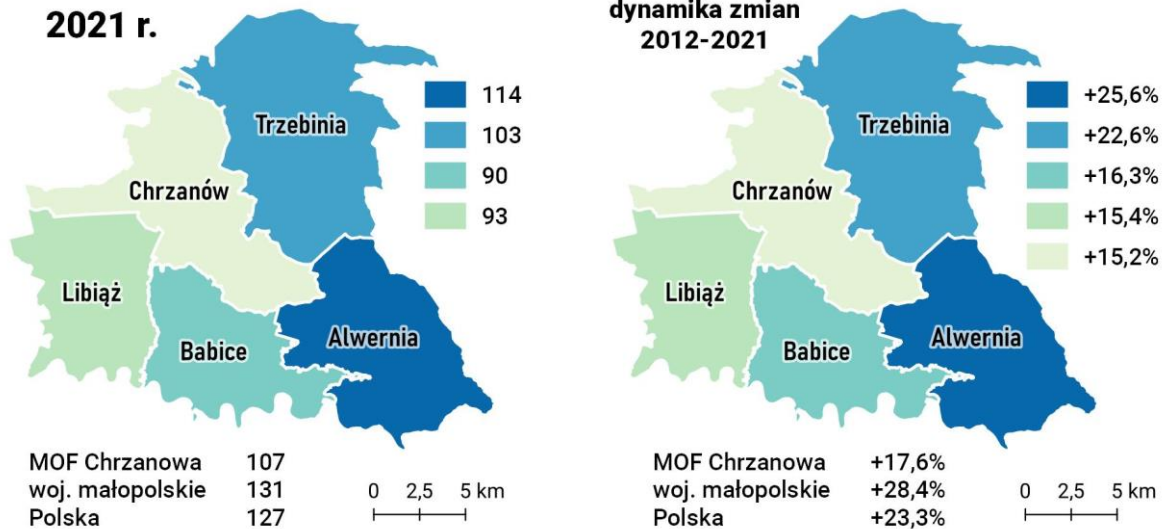
Zgodnie z zapisami Strategii Rozwoju Województwa „Małopolska 2030”, MOF Chrzanowa zaliczony jest do podregionu oświęcimskiego, na terenie którego działają zakłady związane z przemysłem ciężkim oraz prowadzące działalność górniczą – w Libiążu funkcjonuje kopalnia węgla kamiennego. Obszar ten gospodarczo związany jest z województwem śląskim oraz jest najbardziej zurbanizowaną częścią województwa małopolskiego. Podregion oświęcimski, a tym samym MOF Chrzanowa, w strategii wojewódzkiej został wskazany jako obszar strategicznej interwencji: Obszar transformacji energetycznej – Małopolska Zachodnia, który będzie mógł uzyskać wsparcie w ramach Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji. Zgodnie z Załoženiami Terytorialnego Planu Sprawiedliwej Transformacji Małopolskich Zachodniej²⁰, gmina Libiąż i Trzebinia posiadają status gminy górniczej²¹.

¹⁹ <https://www.powiat-chrzanowski.pl/powiat/informacja-gospodarcza.html> [dostęp: październik 2022 r.]

²⁰ Projekt [stan na: październik 2022 r.]

²¹ Gmina górnicza – gmina, na której terenie jest wykonywane (albo było wykonywane po 14 stycznia 1999 r.) koncesjonowane wydobycie węgla kamiennego, na rzecz której przedsiębiorstwo górnicze jest obowiązane uiszczać opłatę eksploatacyjną lub na terenie której istnieje zakład górniczy albo część tego zakładu.

Rysunek 39 Liczba podmiotów gospodarczych wpisanych do rejestru REGON na 1000 ludności

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

W 2021 r. w MOF Chrzanowa liczba podmiotów gospodarczych wpisanych do rejestru REGON na 1000 ludności wynosiła 107 i była niższa w porównaniu do średniej dla województwa (131) i kraju (127), co wynika z obecności dużych firm, w których zatrudnienie znajduje znacząca część mieszkańców Obszaru. Dynamika zmian w zakresie liczby podmiotów również była niższa w analizowanym obszarze i w ostatniej dekadzie wynosiła 17,6%, co wskazuje, że MOF Chrzanowa rozwija się mniej dynamicznie niż pozostała część województwa i Polska – widoczne są dysproporcje oraz pogłębienie różnic w rozwoju gospodarczym. Najwięcej podmiotów zarejestrowanych jest w gminie Alwernia (114 na 1000 ludności), natomiast najmniej w Chrzanowie (92 na 1000 ludności) – tam również dynamika zmian była najniższa.

W strukturze podmiotów według klasyfikacji PKD, w MOF Chrzanowa w 2021 r. ponad 25% stanowiły podmioty z sektora przemysł i budownictwo²², co wynika ze specyfiki obszaru. Wartość ta jest zbliżona do wartości wojewódzkiej i wyższa niż średnia dla kraju (22,3%). W MOF Chrzanowa dominującą grupę stanowią podmioty z sekcji G²³, których liczba w 2021 r. była równa 3 292. Poniżej przedstawiono procentowy udział poszczególnych branż w strukturze gospodarczej obszaru²⁴.

²² W skład wchodzi sekcje: B – górnictwo i wydobywanie, C – przetwórstwo przemysłowe, D – wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych, E – dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją, F – budownictwo

²³ Sekcja G – handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle

²⁴ Do analizy wybrano podmioty, których udział w strukturze w porównywanych latach wynosił ponad 6%.

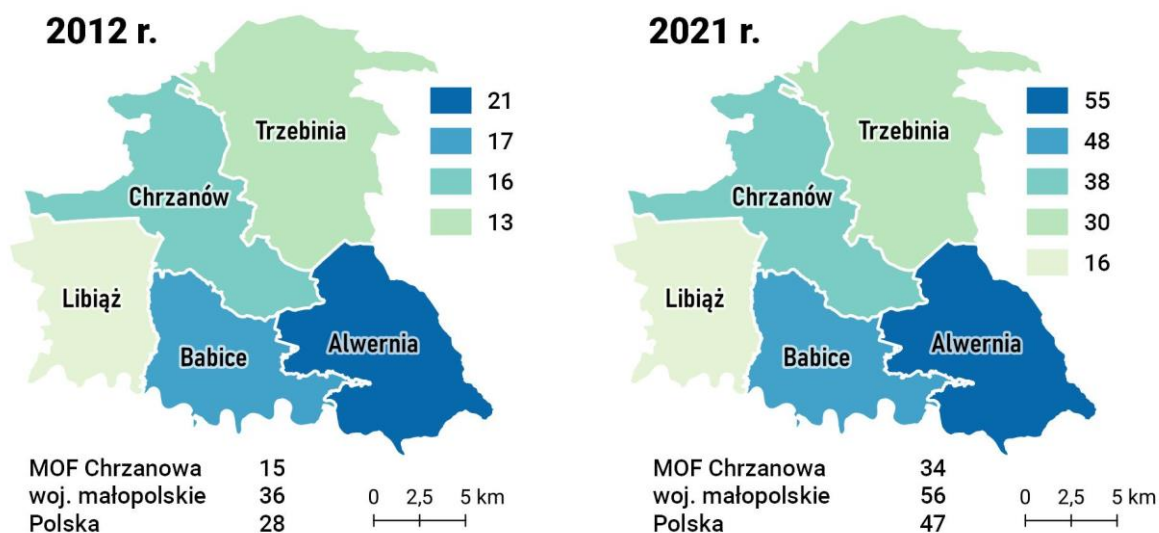
Tabela 7 Udział wybranych sekcji PKD w strukturze podmiotów gospodarczych w MOF Chrzanowa w latach 2012 i 2021

Sekcja PKD	2012 r.	2021 r.
Sekcja C - Przetwórstwo przemysłowe	9,62%	9,69%
Sekcja F - Budownictwo	13,41%	14,90%
Sekcja G - Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle	31,80%	25,05%
Sekcja H - Transport i gospodarka magazynowa	7,25%	7,08%
Sekcja M - Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	6,83%	8,29%
Sekcje S - Pozostała działalność usługowa i T - Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby	6,25%	7,77%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Analizując przedstawione dane można zauważyć, iż udział podmiotów w sekcji G w ostatnich dziesięciu latach zmniejszył się (-6,75 pp.) na rzecz wzrostu udziału pozostałych branż, w szczególności w sekcji S i T (+1,52 pp.) oraz sekcji F (+1,59 pp.) i M (+1,46 pp.). Zmiany te wynikają z przekształceń struktury gospodarczej obszaru, wzrost udziału podmiotów prowadzących działalność profesjonalną, naukową i techniczną świadczy o potencjale innowacyjnym.

Rysunek 40 Różnica pomiędzy nowo zarejestrowanymi a wyrejestrowanymi podmiotami gospodarczymi na 10 tys. ludności

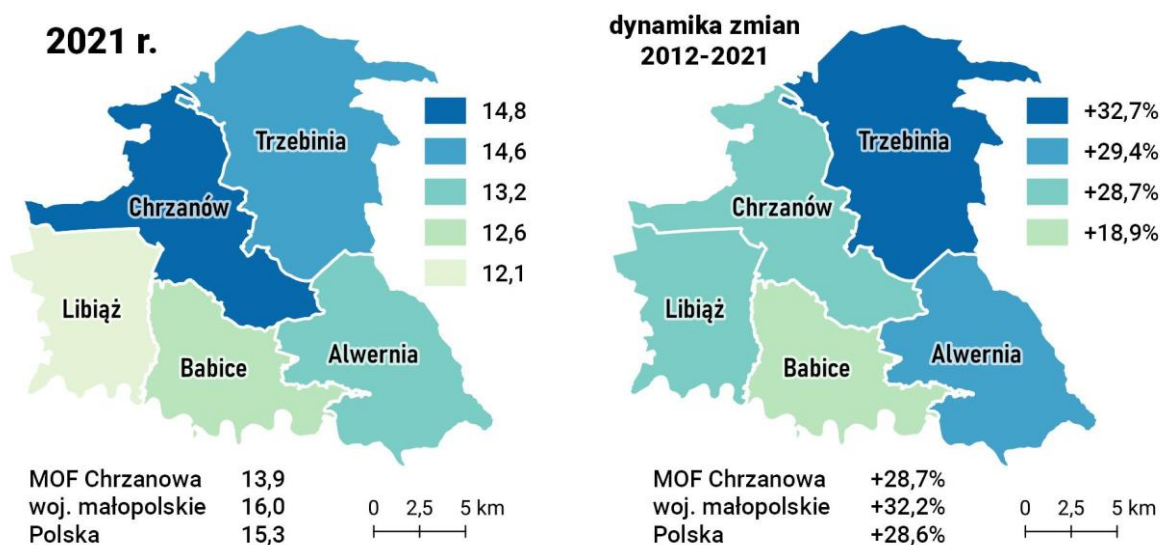

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Analizując bilans firm (rozumiany jako różnica między liczbą firm nowozarejestrowanych a wyrejestrowanych) działających w MOF Chrzanowa, zauważa się dominację podmiotów nowozarejestrowanych. W porównaniu do 2012 r. wartość wskaźnika w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców znacznie wzrosła i w 2021 r. wynosiła 34. Mimo to, bilans przedstawia się gorzej niż średnia dla województwa (56) i kraju (47). Najkorzystniej przedstawia się bilans dla gminy Alwernia, podobnie jak w przypadku liczby zarejestrowanych podmiotów – w 2021 r. różnica między nowozarejestrowanymi

a wyrejestrowanymi podmiotami gospodarczymi wyniosła 55, co było wartością zbliżoną do wartości odnotowanej w województwie małopolskim.

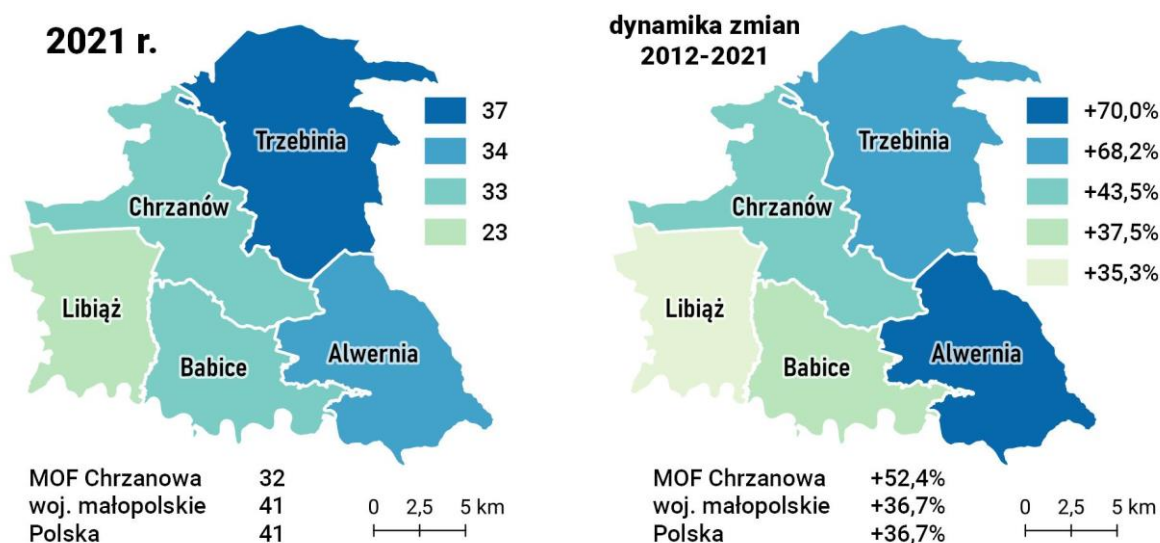
Rysunek 41 Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 100 osób w wieku produkcyjnym

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Liczba osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą w MOF Chrzanowa na 100 osób w wieku produkcyjnym wynosi 13,9. Wartość ta jest niższa niż średnia dla województwa (16,0) i kraju (15,3), co świadczy o niższym poziomie przedsiębiorczości wśród mieszkańców obszaru funkcjonalnego. Wynikać to może ze specyfiki obszaru i prowadzonej na jego terenie działalności przemysłowo-górnictwa oraz funkcjonowania wielu zakładów gwarantujących miejsca pracy dla mieszkańców. W porównaniu do 2012 r. w MOF Chrzanowa odnotowano jednak 28,7% wzrost wartości wskaźnika, co świadczy o stopniowym wzroście przedsiębiorczości wśród mieszkańców. Wśród gmin MOF wyróżniają się gminy: Chrzanów i Trzebinia, gdzie wartość wskaźnika w 2021 r. wyniosła odpowiednio 14,8 i 14,6 na 1000 osób w wieku produkcyjnym. Co więcej, w gminie Trzebinia dynamika zmian w tym zakresie w latach 2012-2021 (+32,7%) była wyższa niż w województwie (+32,2%) i kraju (+28,6%), co może świadczyć o zwiększonej atrakcyjności gminy jako miejsca prowadzenia działalności gospodarczej.

Rysunek 42 Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 10 tys. ludności

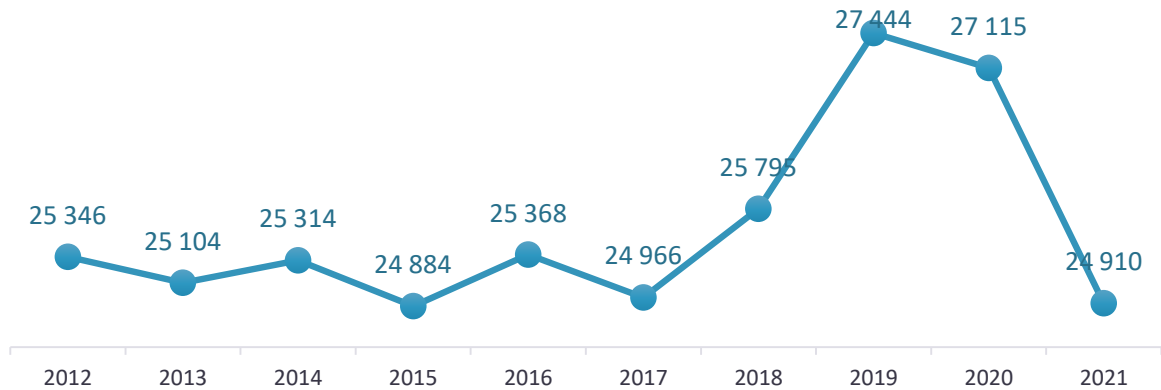
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Badając sytuację gospodarczą przeanalizowano również liczbę fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych, czyli funkcjonowanie sektora organizacji pozarządowych. Ich liczba w 2021 r. w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców w MOF Chrzanowa wynosiła 32 i była znacząco niższa niż w województwie małopolskim i kraju (41). W latach 2012-2021 w MOF odnotowano jednak większą dynamikę zmian w tym zakresie (+52,4%), co świadczy o intensywniejszym rozwoju tego sektora w porównaniu do analizowanych jednostek. Największa liczba fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych w 2021 r. funkcjonowała na terenie gminy Trzebinia (37 na 10 tys. ludności), a najmniejsza – w gminie Libiąż (23 na 10 tys. ludności). Co więcej, w gminie Libiąż na przestrzeni lat 2012-2021 odnotowano najmniejszy przyrost liczby organizacji pozarządowych (35,3%), co świadczy o niższej dynamice rozwoju tego sektora w porównaniu do pozostałych analizowanych jednostek. Biorąc pod uwagę znaczenie tego typu podmiotów w rozwoju społeczno-gospodarczym, ważne jest prowadzenie działań mających na celu wzrost zinstytucjonalizowanej aktywności społecznej w sferze publicznej, przekładającej się często również na aktywność obywatelską.

Rynek pracy

Rozdział poświęcony jest analizie sytuacji na rynku pracy w MOF Chrzanowa, jego funkcjonowania i kondycji. W celu jego oceny przeanalizowano także skalę problemu bezrobocia w MOF Chrzanowa.

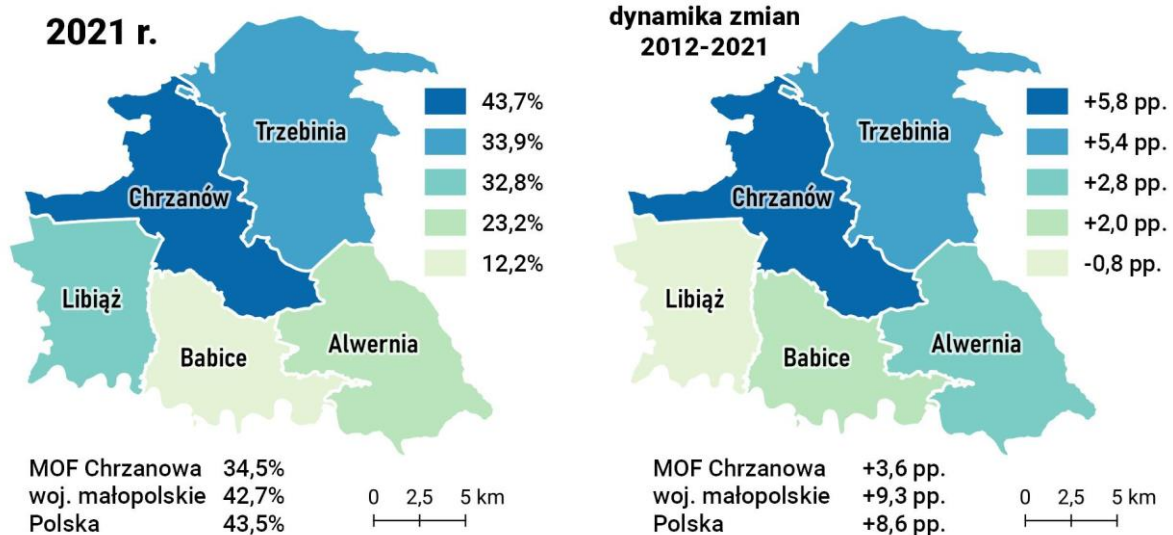
Wykres 1 Liczba osób pracujących w MOF Chrzanowa w latach 2012-2021

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

Liczba pracujących²⁵ w MOF Chrzanowa w 2021 r. wynosiła 24 910 i była o 8,1% niższa w porównaniu do roku poprzedniego. Na obszarze odnotowano znaczny wzrost liczby pracujących między 2017 r. a 2019 r., kiedy to ich liczba wynosiła blisko 27,5 tys. i była najwyższa w analizowanym okresie. Gwałtowny spadek liczby pracujących w 2021 r. był natomiast skutkiem pandemii COVID-19 i jej negatywnego oddziaływania na sferę gospodarczą.

Rysunek 43 Udział pracujących w liczbie ludności w wieku produkcyjnym

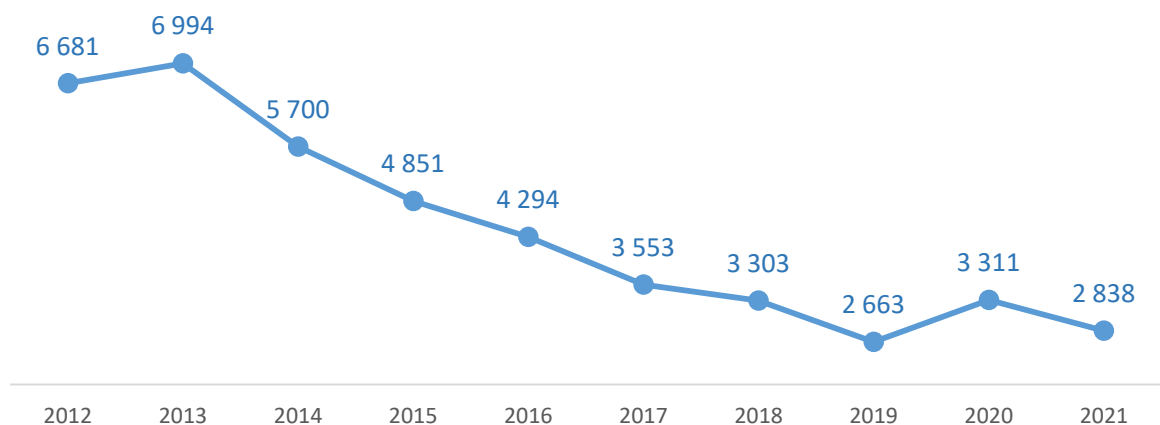
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

²⁵ Według danych GUS: Wg faktycznego miejsca pracy. Dane nie obejmują pracujących w jednostkach budżetowych działających w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego, osób pracujących w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie, duchownych oraz pracujących w fundacjach, stowarzyszeniach i innych organizacjach społecznych.

Udział pracujących w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w MOF Chrzanowa w 2021 r. wynosił 34,5% i był o 3,6 pp. wyższy w porównaniu do roku 2012. Zarówno wartość wskaźnika, jak i dynamika zmian w tym zakresie w MOF jest dużo niższa w porównaniu do średniej wojewódzkiej i krajowej. Najniższy udział osób pracujących odnotowano w gminie Babice (zaledwie 12,2%), co może wynikać z jej wiejskiego charakteru i sposobu definiowania osób pracujących (nie są do nich zaliczane osoby pracujące w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie, stanowiące duży odsetek na obszarach wiejskich). Co więcej, gmina Babice jest jedyną z analizowanych gmin, w której w latach 2012-2021 odnotowano spadek udziału osób pracujących w liczbie ludności w wieku produkcyjnym.

W MOF Chrzanowa widoczne są wewnętrzne powiązania funkcjonalne, które dotyczą przepływów związanych z zatrudnieniem. Największa dynamika w obrębie MOF dotyczy przepływów z Trzebini do Chrzanowa (1643 osoby), a następnie z Chrzanowa do Trzebini (921 osób)²⁶. Chrzanów stanowi również miejsce pracy dla mieszkańców gmin Libiąż, Babice i Alwernia. W MOF widoczne są również przemieszczenia do innych ośrodków, wśród których można wskazać Kraków, Katowice, Chełmek, Jaworzno, Brzeszcze, a nawet Warszawę. Ciężenia pod tym względem są szczególnie wyraźne w przypadku miast Górnośląsko-Zagłębiowskiej Metropolii i Aglomeracji Krakowskiej, co wynika z silnych powiązań funkcjonalno-przestrzennych oraz współpracy w ramach Porozumienia w sprawie podjęcia prac nad Strategią dla Rozwoju Polski Południowej w obszarze województwa małopolskiego i śląskiego²⁷.

Wykres 2 Liczba osób bezrobotnych w MOF Chrzanowa w latach 2012-2021

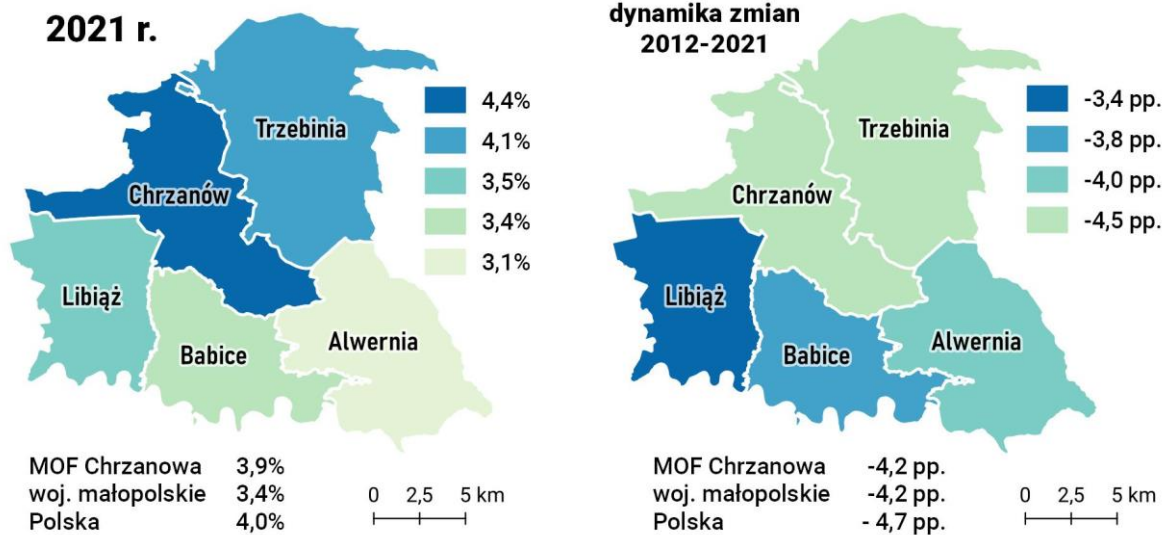
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

²⁶ <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/rynek-pracy/opracowania/przeplawy-ludnosci-zwiazane-z-zatrudnieniem-w-2016-r-,20,1.html> [dostęp: październik 2022 r.]

²⁷ Porozumienie w sprawie podjęcia prac nad Strategią dla Rozwoju Polski Południowej w obszarze województwa małopolskiego i śląskiego zawarte w dniu 23 maja 2011 r. pomiędzy Województwem Małopolskim i Województwem Śląskim.

Liczba bezrobotnych w analizowanym okresie systematycznie się zmniejszała i w 2021 r. wyniosła 2 838. Niewielki wzrost odnotowano w 2020 r., co ma związek z pandemią COVID-19, której skutkiem było m.in. osłabienie sytuacji gospodarczej i związane z tym rozwiązywanie umów o pracę.

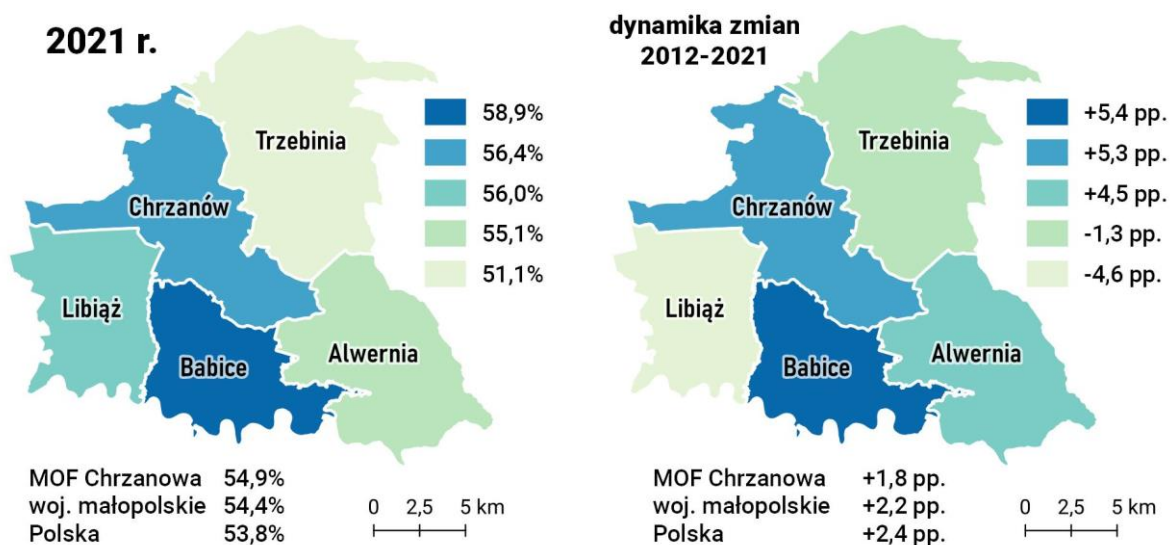
Rysunek 44 Udział bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Udział osób bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w 2021 r. w MOF Chrzanowa wynosił 3,9% i był wyższy niż średnia dla województwa małopolskiego (3,4%) i nieco niższy niż średnia dla kraju (4,0%). Z analizy danych wynika jednak, iż mimo zbliżonej wartości wskaźnika, dynamika zmian w tym zakresie w MOF w latach 2012-2021 (-4,2) była mniejsza w porównaniu do krajowej (-4,7 pp). Największy udział bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w 2021 r. odnotowano w gminach: Chrzanów (4,4%) i Trzebinia (4,1%), w których również dynamika zmian w latach 2012-2021 była największa i wyniosła -4,5 pp.

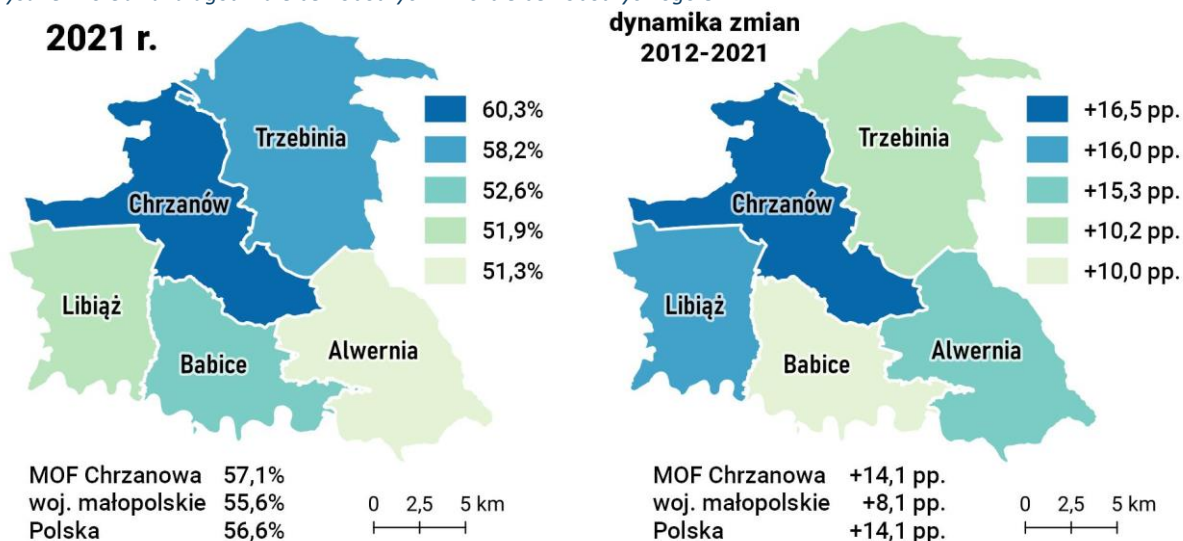
Rysunek 45 Udział bezrobotnych kobiet w liczbie bezrobotnych ogółem

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

W celu pogłębienia analizy dotyczącej struktury bezrobocia, przeanalizowano wskaźniki odsetka bezrobotnych kobiet oraz osób długotrwale bezrobotnych. Kobiety w strukturze bezrobotnych w MOF Chrzanowa stanowią blisko 55%, a w ostatniej dekadzie odnotowano wzrost tego wskaźnika o 1,8 pp. Wynik ten jest wyższy niż średnia dla województwa (54,4%) czy kraju (53,8%). Najwyższy udział kobiet bezrobotnych odnotowuje się w gminie wiejskiej Babice, gdzie wskaźnik wynosi blisko 59%. Tam również dynamika zmian była najwyższa (+5,4 pp.), co oznacza, że skala problemu bezrobocia wśród kobiet się zwiększa. W gminach: Trzebinia i Libiąż w latach 2012-2021 odnotowano natomiast spadek udziału kobiet w liczbie bezrobotnych, co świadczy o poprawie ich sytuacji na lokalnym rynku pracy.

Rysunek 46 Udział długotrwale bezrobotnych w liczbie bezrobotnych ogółem

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Analiza odsetka osób długotrwale bezrobotnych, czyli pozostających bez pracy powyżej 12 miesięcy, wykazała najwyższy ich udział w 2021 r. w Chrzanowie (ponad 60%). Średnia dla MOF Chrzanowa wynosiła 57,1% i była wyższa niż średnia w województwie (55,6%) czy kraju (56,6%). Odnotowana w MOF dynamika zmian w tym zakresie wynosiła +14,1 pp. – widoczna jest zatem zmiana struktury osób bezrobotnych i zwiększenie udziału osób długotrwale bezrobotnych. Na pogłębienie skali zjawiska i pogorszenie sytuacji prawdopodobnie wpływ miała pandemia COVID-19. Długotrwale bezrobocie może wiązać się z szeregiem negatywnych zjawisk społeczno-ekonomicznych, m.in. wykluczeniem społecznym czy obniżeniem stopy życiowej. Dlatego kluczowe jest podejmowanie działań mających na celu reintegrację zawodową mieszkańców, organizację szkoleń i kursów oraz wsparcie w procesie przekwalifikowania się czy nabywania nowych kompetencji i umiejętności, zwłaszcza cyfrowych. W przypadku MOF Chrzanowa jest to niezwykle istotne z uwagi na transformację energetyczną i znaczne przekształcenia rynku pracy – skutki zmieniającej się struktury gospodarczej.

W celu uzyskania pełniejszego obrazu sytuacji na lokalnym rynku pracy przeanalizowano wyniki badania koordynowanego przez Wojewódzki Urząd Pracy w Krakowie – *Barometr zawodów - Prognoza zapotrzebowania na pracowników*²⁸. Barometr jest jednoroczną prognozą sytuacji w poszczególnych zawodach, które zgodnie z metodologią podzielono na trzy grupy: deficytowe²⁹, zrównoważone³⁰ i nadwyżkowe³¹. W przypadku MOF Chrzanowa skupiono się na analizie najnowszej prognozy – na rok 2022 r. i uwzględnieniu w szczególności zawodów, w których odnotowuje się duży deficyt³². W grupie zawodów deficytowych zidentyfikowano 40 zawodów, m.in. w branżach: budowlanej, transportowej, logistycznej, produkcyjnej, medycznej i nauczycielskiej. Duży deficyt odnotowano w przypadku kierowców samochodów ciężarowych i ciągników siodłowych, co wynikać może ze specyfiki pracy, czyli np. częstych delegacji kierowców samochodów ciężarowych. W przypadku pozostałych zawodów deficytowych wynika to przede wszystkim z braku osób posiadających odpowiednie kwalifikacje, umiejętności czy uprawnienia, braku doświadczenia, a często również braku chętnych na konkretne stanowiska, co ma często związek z nieatrakcyjnym wynagrodzeniem i zmianowym charakterem pracy. Ponadto, w przypadku niektórych zawodów, ma to związek z rozwojem tzw. „szarej strefy”. W grupie zawodów deficytowych zidentyfikowano cztery, w których prognozowany jest wzrost zapotrzebowania, mianowicie:

²⁸ www.barometrzwodow.pl [dostęp: październik 2022 r.]

²⁹ Zawody deficytowe to takie, w których liczba wolnych miejsc pracy jest większa niż liczba osób zainteresowanych podjęciem pracy i spełniających wymagania pracodawców (najtrudniej pracodawcom znaleźć kandydatów do pracy).

³⁰ Zawody zrównoważone to te, w których liczba wolnych miejsc pracy jest zbliżona do liczby osób zainteresowanych podjęciem pracy i spełniających wymagania pracodawców.

³¹ Zawody nadwyżkowe, w których liczba wolnych miejsc jest mniejsza niż liczba osób zainteresowanych podjęciem pracy i spełniających wymagania pracodawców (najtrudniej osobom poszukującym pracy znaleźć zatrudnienie).

³² W prognozie na 2022 r. na terenie powiatu chrzanowskiego, a tym samym MOF Chrzanowa nie zidentyfikowano zawodów nadwyżkowych.

- Fizjoterapeuci i masażyści – z uwagi na postępujące starzenie społeczeństwa, zapotrzebowanie na świadczone przez fizjoterapeutów i masażyстів usługi będzie rosnąć,
- Lekarze – często osoby z wykształceniem medycznym podejmują się pracy w większych ośrodkach miejskich i za granicą ze względu na bardziej atrakcyjne warunki zatrudnienia,
- Pielęgniarki i położne – wzrost zapotrzebowania jest wynikiem niewielkiego zainteresowania kształceniem w zawodzie oraz trudnymi warunkami pracy,
- Psycholodzy i psychoterapeuci – brak osób z wymaganymi kwalifikacjami.

W zakresie zapotrzebowania na zawody zaklasyfikowane do grupy „górnicy i operatorzy maszyn i urządzeń wydobywczych” w MOF Chrzanowa widoczna jest równowaga i stały poziom zapotrzebowania – co powiązane jest ze specyfiką obszaru.

Uzupełnieniem informacji dotyczących sytuacji na rynku pracy są dane dotyczące przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto³³. W 2021 r. w MOF Chrzanowa przeciętne wynagrodzenie wynosiło 5 321 zł i było niższe w porównaniu do średniej dla województwa (6 046 zł) i kraju (6 001 zł). W ostatnich latach odnotowuje się wzrost wielkości średniego wynagrodzenia we wskazanych jednostkach, co jest korzystne z punktu widzenia mieszkańców.

II.1.3 Sfera przestrzenna

Przedmiotowy rozdział skupia się na analizie kwestii związanych z rozwojem infrastruktury na obszarze MOF Chrzanowa oraz uwzględnia aspekty związane ze środowiskiem i jego aktualnym stanem. Racjonalne wykorzystanie i kształtowanie struktury funkcjonalno-przestrzennej oraz adaptacja do zmian klimatycznych, wraz ze wzmocnianiem odporności obszaru na skutki tych zmian, stanowią priorytet z punktu widzenia samorządów działających w ramach Stowarzyszenia „Aglomeracja Chrzanowska”. Dodatkowo, transformacja gospodarki w kierunku neutralności klimatycznej i jej skutki stanowią będą istotne wyzwanie dla gmin MOF Chrzanowa, z uwagi na fakt, że powiat chrzanowski został zaklasyfikowany do grupy powiatów niebędących powiatami grodzkimi najbardziej wrażliwych na transformację energetyczną³⁴.

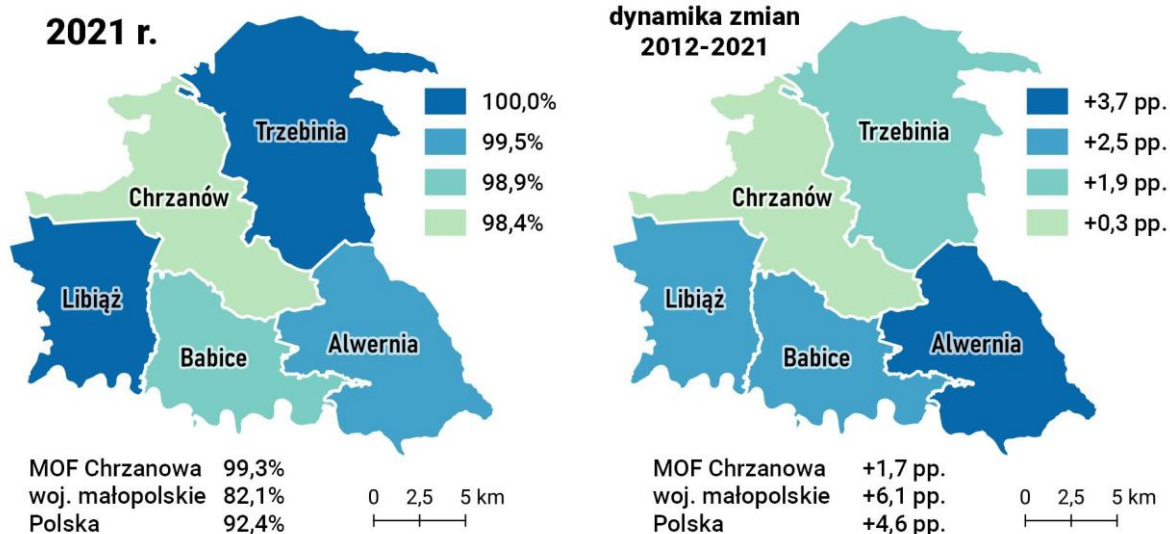
Infrastruktura techniczna

Analizując dane dotyczące stopnia wyposażenia MOF Chrzanowa w infrastrukturę sieci kanalizacyjnej, wodociągowej i gazowej, można zauważyć, że największa dostępność dotyczy sieci wodociągowej, z której korzysta 99,3% ludności obszaru.

³³ Dane dotyczą podmiotów gospodarki narodowej o liczbie pracujących 10 i więcej osób oraz jednostek sfery budżetowej niezależnie od liczby pracujących, nie obejmują podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób.

³⁴ Juszczak, A., Szpor, A., *Wskaźnik Wrażliwości Regionów Górniczych na transformację energetyczną – obraz na podstawie danych z powiatów*, Working Paper, nr 4, Polski Instytut Ekonomiczny, Warszawa 2020

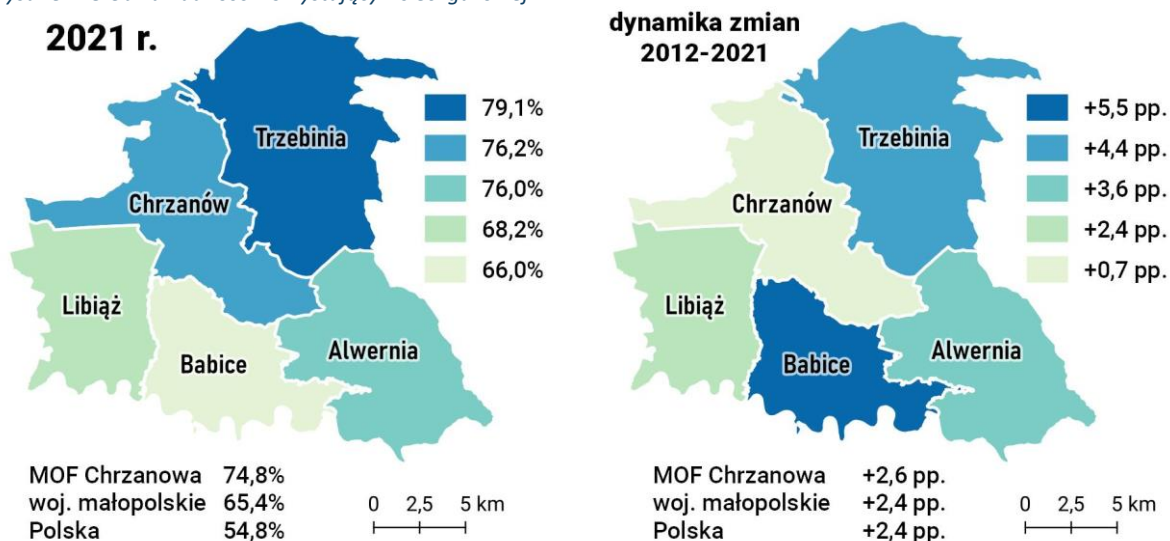
Rysunek 47 Udział ludności korzystający z sieci wodociągowej

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Dwie z gmin MOF Chrzanowa, mianowicie Trzebinia i Libiąż, są w pełni zwodociągowane. W pozostałych gminach widoczny jest systematyczny rozwój sieci wodociągowej.

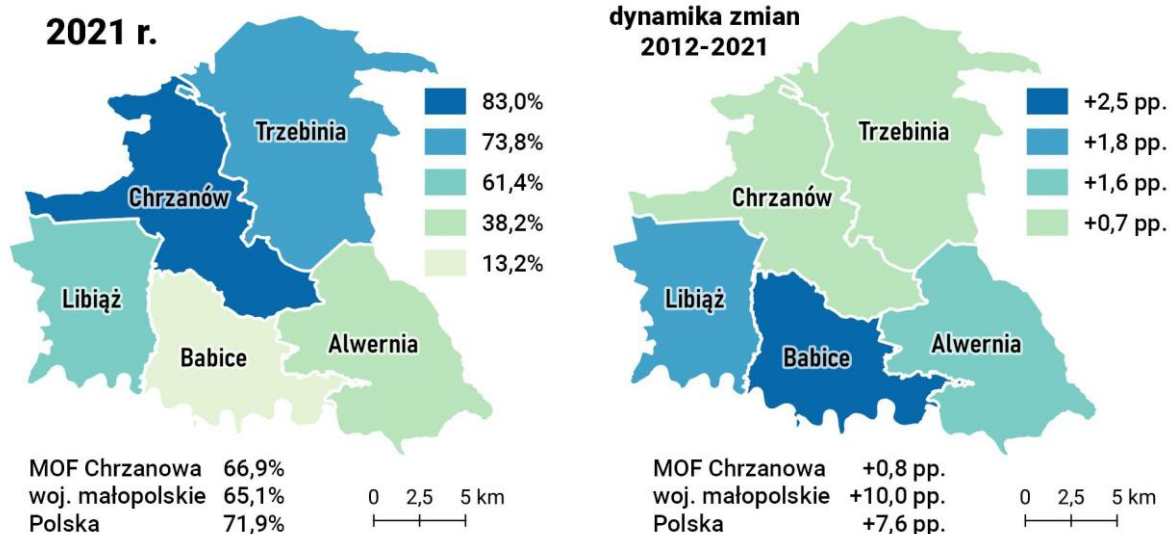
Rysunek 48 Udział ludności korzystający z sieci gazowej

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

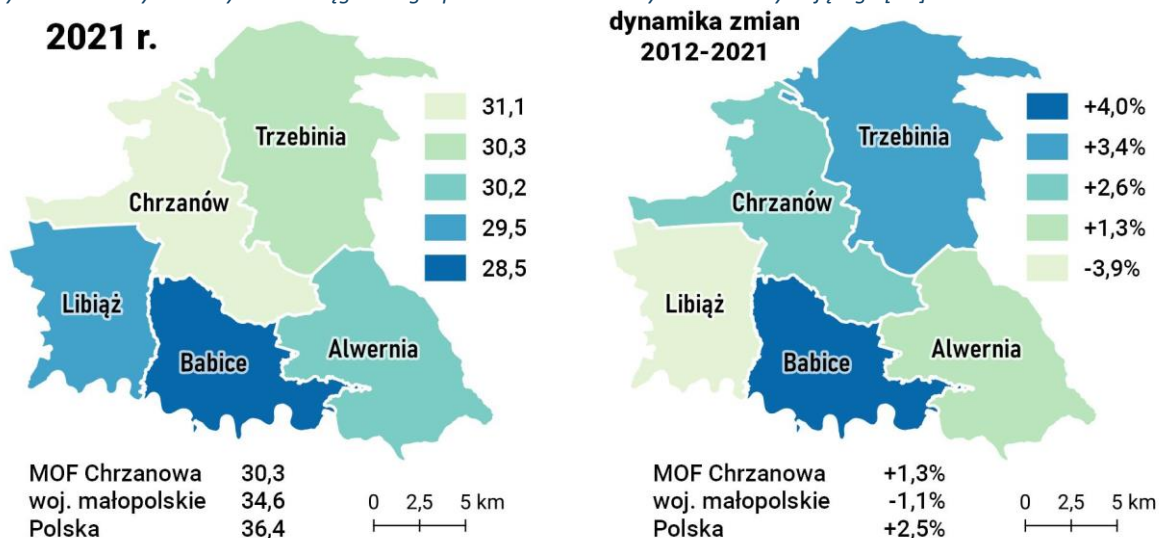
Do sieci gazowej ma dostęp 74,8% ludności. Wskaźniki dotyczące dostępności sieci wodociągowej i gazowej są wyższe zarówno w porównaniu do średnich dla województwa, jak i kraju. Zarówno w przypadku wodociągów, jak i gazu, najwięcej ludności korzysta ze wskazanych sieci w gminie Trzebinia.

Rysunek 49 Udział ludności korzystający z sieci kanalizacyjnej

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Najmniej, bo niecałe 67% mieszkańców, korzysta z sieci kanalizacji, przy czym widoczne są wyraźne dysproporcje w tym zakresie między poszczególnymi gminami. Najmniej osób korzysta z kanalizacji w gminie wiejskiej Babice (zaledwie 13,2%), a następnie w gminie Alwernia (nieco ponad 38%), natomiast największą dostępnością charakteryzują się gminy: Chrzanów (83,0%) i Trzebinia (73,8%). Zmiany w udziale osób korzystających z kanalizacji w ostatniej dekadzie są nieznaczne (zaledwie 0,8 pp.), co wskazuje na konieczność inwestycji w zakresie rozbudowy sieci kanalizacyjnej. Dostęp do podstawowej infrastruktury sieciowej wpływa nie tylko na komfort życia mieszkańców, ale także ma istotne znaczenie dla ochrony środowiska. Ze względu na nasilające się zjawisko suburbanizacji, konieczne jest rozbudowywanie sieci wodno-kanalizacyjnej na obszarach wiejskich, na których w ostatnich latach stale odnotowuje się zwiększanie liczby ludności.

Rysunek 50 Zużycie wody z wodociągów w gospodarstwach domowych na 1 korzystającego [m³]

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Analizując kwestie dotyczące gospodarki wodno-ściekowej skupiono się również na zużyciu wody w gospodarstwach domowych na 1 korzystającego. Wskaźnik ten wynosi 30,3 m³ w przypadku MOF Chrzanowa i jest niższy niż wartość dla województwa (34,6 m³) i kraju (36,4 m³). Dynamika zmian w tym zakresie wskazuje na wzrost zużycia wody w gminach MOF o 1,7% w 2021 r. względem roku 2012, jednakże skala zjawiska jest niższa w porównaniu do średniej dla kraju (wzrost zużycia o 2,5%). Największy wzrost zużycia wody w ostatniej dekadzie odnotowano w gminie Babice (wzrost o 4%), jednakże mimo to zużycie wody w gospodarstwach domowych na 1 korzystającego w tej gminie jest najniższe spośród pozostałych gmin tworzących MOF Chrzanów (28,5 m³). Gmina Libiąż jest jedyną wśród analizowanych gmin, gdzie odnotowano zmniejszenie zużycia wody, co wskazywać może na wysoką skuteczność prowadzonych działań ukierunkowanych na ochronę zasobów wodnych.

Tabela 8 Sprzedaż energii cieplnej na cele komunalno-bytowe w ciągu roku w MOF Chrzanowa w latach 2017-2021 [GJ]

	2017	2018	2019	2020	2021
Budynki mieszkalne	402 671	375 680	374 488	367 121	392 894
Urzędy i instytucje	159 417	137 132	135 036	142 052	148 169
Ogółem	562 088	512 812	509 524	509 173	541 063

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Z analizy danych dotyczących sprzedaży energii cieplnej na cele komunalno-bytowe w ciągu roku wynika, iż w latach 2017-2020 jej ogólna ilość w MOF Chrzanowa rokrocznie malała (o ok. 9,4% w 2020 r. względem roku 2017), przy czym spadek ilości sprzedanej energii cieplnej jest wyraźniej zauważalny w przypadku urzędów i instytucji publicznych, niż w przypadku budynków mieszkalnych. W 2021 r. roku nastąpił jednak wzrost ilości sprzedanej energii cieplnej ogółem o 6,3% względem 2020 r.

Z roku na rok nieznacznie rośnie natomiast zużycie energii elektrycznej – w 2021 r. w MOF Chrzanowa zużyto łącznie ponad 100 tys. MWh energii elektrycznej, co stanowiło ok. 3,5% ogólnej ilości zużytej energii w województwie małopolskim. W przeliczeniu na 1 odbiorcę, w MOF Chrzanowa ilość zużytej energii elektrycznej co roku jest porównywalna do ilości energii zużytej w województwie małopolskim.

Zadania operatora systemu dystrybucyjnego energii elektrycznej na terenie województwa małopolskiego realizuje Tauron Dystrybucja S.A.

Tabela 9 Zużycie energii elektrycznej w MOF Chrzanowa i województwie małopolskim w latach 2017-2021

	Zużycie energii elektrycznej na 1 odbiorcę (kWh)				
	2017	2018	2019	2020	2021
MOF Chrzanowa	2 093,30	2 084,90	2 081,50	2 101,0	2 076,6
Województwo małopolskie	2 135,10	2 099,30	2 096,10	2 128,0	2 128,5

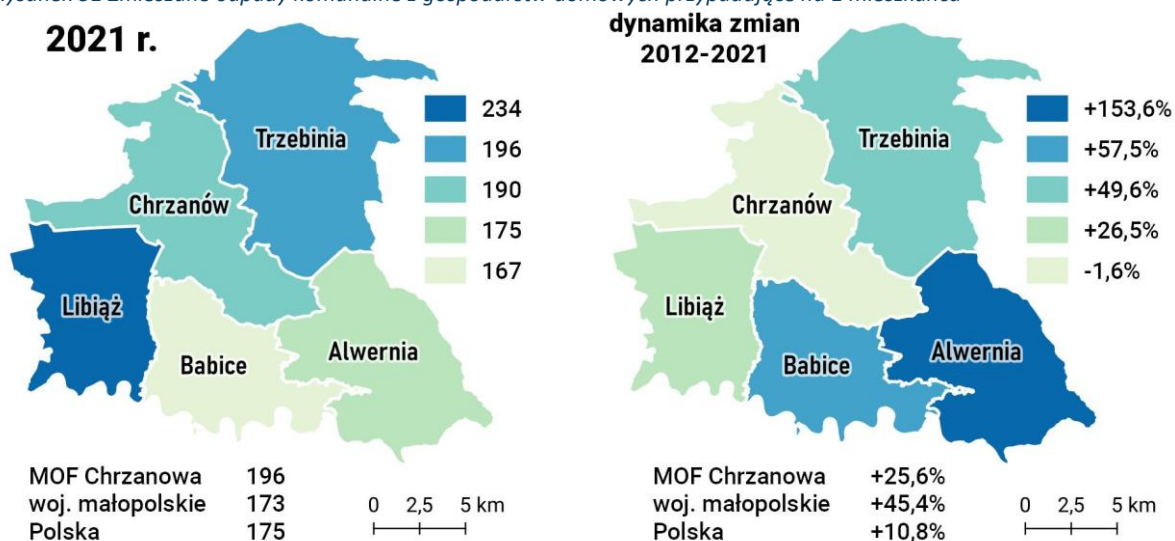
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Gospodarka odpadami

Istotna z punktu widzenia ochrony środowiska jest również kwestia gospodarowania odpadami. Należy mieć na uwadze, że im większa ilość wytworzonych odpadów, tym większa presja wywierana na środowisko, m.in. ze względu na składowanie opadów, co może wpływać na zanieczyszczenie środowiska przyrodniczego (powietrza, wody i gleby), a także emisję zanieczyszczeń w wyniku spalania odpadów.

Zadania związane z gospodarką odpadami na terenie MOF Chrzanowa realizuje Związek Międzygminny „Gospodarka Komunalna”, a majątek należy do Wodociągów Chrzanowskich.

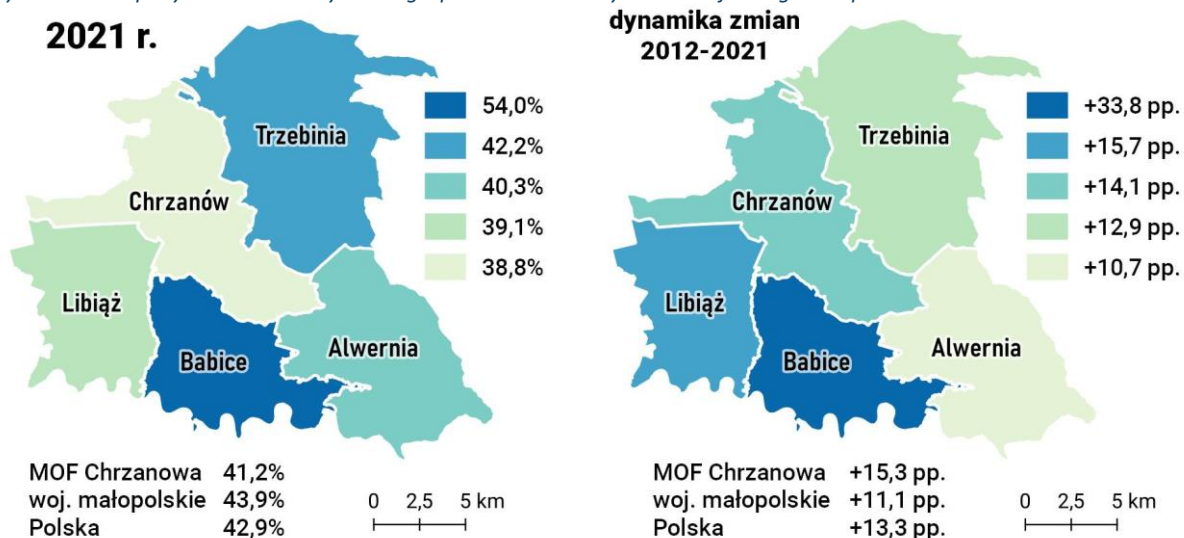
Rysunek 51 Zmieszane odpady komunalne z gospodarstw domowych przypadające na 1 mieszkańca

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Wskaźnik zmieszanych odpadów komunalnych z gospodarstw domowych przypadających na 1 mieszkańca w 2021 r. w MOF Chrzanowa wynosił 196. Wartość ta jest wyższa w porównaniu do województwa (173) i kraju (175). Najwięcej opadów na 1 mieszkańca przypadało w gminie Libiąż (234 tony). W ostatniej dekadzie w MOF Chrzanowa odnotowano wzrost ilości odpadów komunalnych o ponad 25%, co świadczy o wyższej dynamice zmian w tym zakresie w porównaniu do kraju (wzrost o 10,8%). Priorytetem dla gmin MOF Chrzanowa powinno być dążenie do zmniejszenia ilości wytwarzanych odpadów komunalnych, a tym samym zmniejszenia negatywnego oddziaływania odpadów komunalnych na środowisko.

Rysunek 52 Odpady zebrane selektywnie z gospodarstw domowych w relacji do ogółu odpadów

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

W przypadku udziału odpadów zebranych selektywnie w stosunku do ogółu odpadów, wartość wskaźnika dla MOF Chrzanowa również przedstawia się gorzej w porównaniu do średniej wojewódzkiej czy krajowej. W 2021 r. udział tych odpadów wynosił 41,2% i był o 15,3 pp. większy w porównaniu do roku 2012. Zmianę tą należy uznać za pozytywną. Odpowiednie przygotowanie do ponownego użycia i recyklingu odpadów zebranych selektywnie oraz odpadów powstających w procesie sortowania oraz dążenie do wdrażania systemu gospodarki o obiegu zamkniętym pozwoli na zmniejszenie kosztów ponoszonych przez gminy, związanych z koniecznością zagospodarowania odebranych odpadów.

Na terenie MOF Chrzanowa zlokalizowane są 4 Punkty Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych w gminach: Alwernia, Chrzanów, Libiąż i Trzebinia. Na jeden PSZOK w MOF przypada zatem 9 253 ha.

W odniesieniu do przedstawionych danych, istotnym celem w MOF Chrzanowa będzie więc zapobieganie nadmiernemu wytwarzaniu odpadów oraz systematyczne zwiększanie udziału opadów zebranych selektywnie.

Jednym z najbardziej problemowych odpadów są wyroby zawierające azbest – materiał szkodliwy zarówno dla człowieka, jak i środowiska. Według danych Bazy Azbestowej, w gminach MOF Chrzanowa zinwentaryzowano ponad 22 tys. ton wyrobów zawierających azbest, z których do unieszkodliwienia pozostało ok. 67%³⁵. Największa ilość tego typu odpadów znajduje się w gminie Trzebinia (ok. 41% wszystkich odpadów zinwentaryzowanych w MOF Chrzanowa).

Tabela 10 Odpady zawierające azbest, stan na październik 2022 r.

	Zinwentaryzowane [kg]	Unieszkodliwione [kg]	Pozostałe do unieszkodliwienia [kg]
--	-----------------------	-----------------------	-------------------------------------

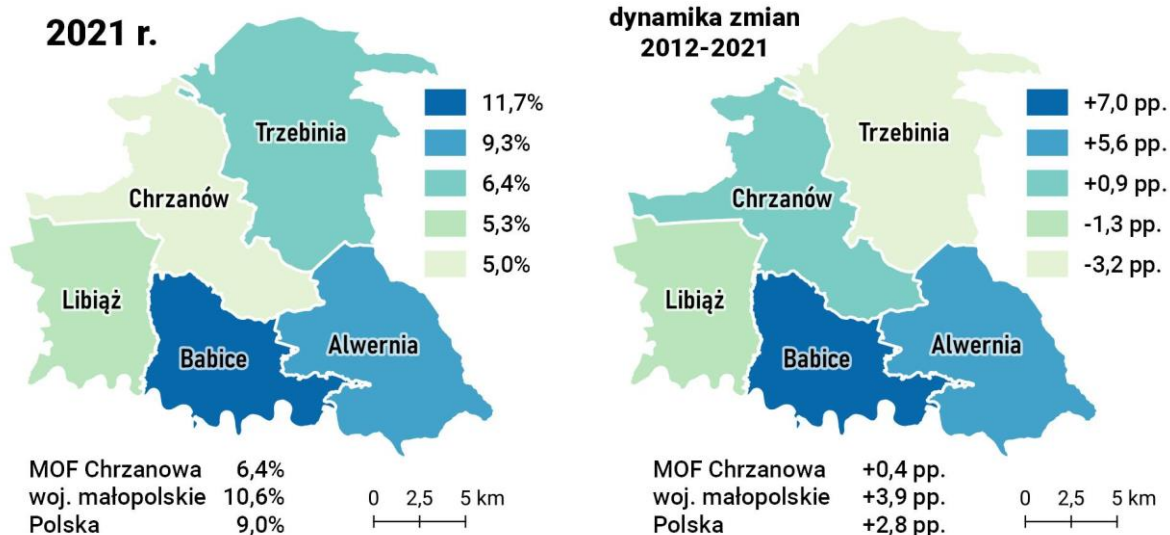
³⁵ <https://bazaazbestowa.gov.pl/> [dostęp: 11.10.2022 r.]

Alwernia	3 646 801	913 381	2 733 420
Babice	3 463 902	1 192 557	2 271 345
Chrzanów	3 808 410	663 277	3 145 133
Libiąż	2 231 114	487 822	1 743 292
Trzebinia	9 190 690	4 124 281	5 066 409
MOF Chrzanowa	22 340 917	7 381 318	14 959 599
Woj. Małopolskie	455 663 133	132 843 177	322 819 955

Źródło: opracowanie własne na podstawie <https://bazaazbestowa.gov.pl/> [dostęp: 11.10.2022 r.]

W odniesieniu do przedstawionych danych oraz wyzwań i priorytetów do dalszego rozwoju MOF Chrzanowa, istotne jest przedstawienie danych dotyczących wydatków na gospodarkę komunalną i ochronę środowiska.

Rysunek 53 Udział wydatków na gospodarkę komunalną i ochronę środowiska w wydatkach ogółem

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

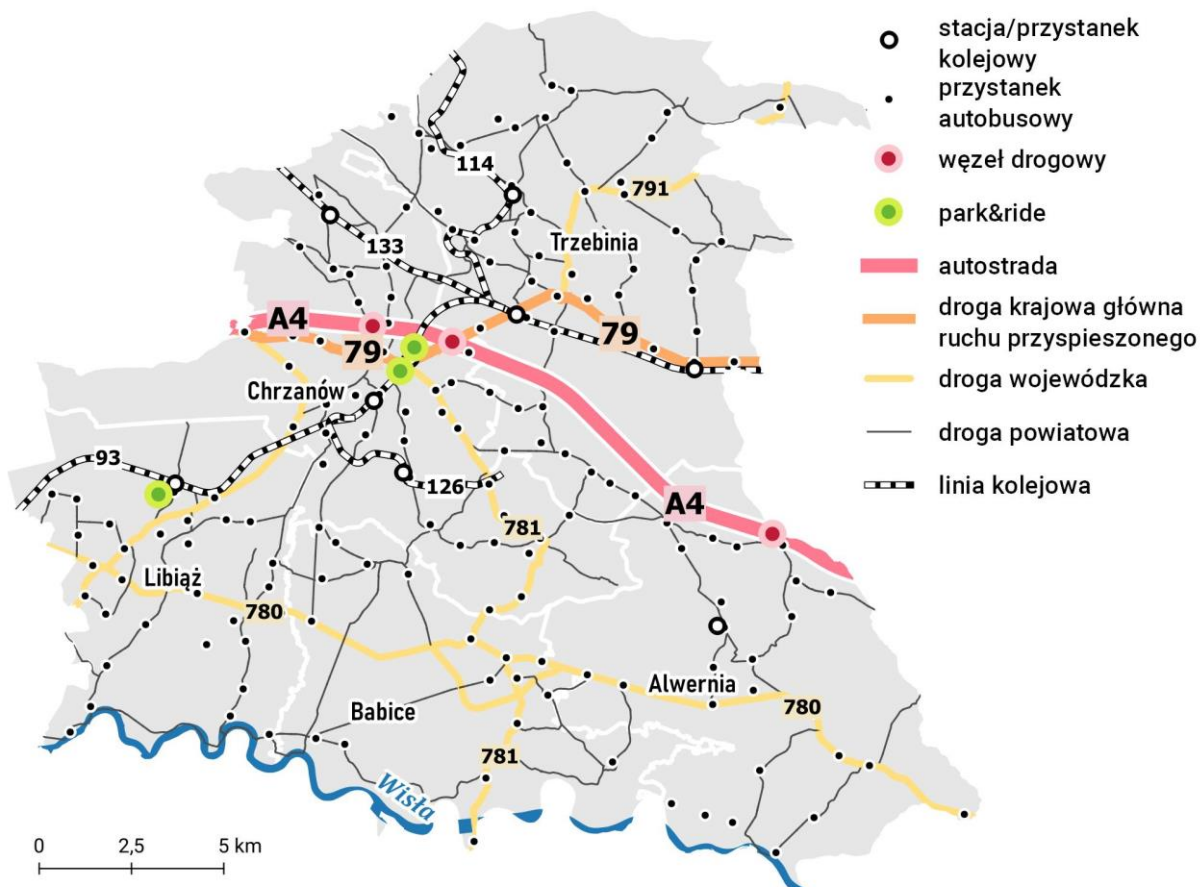
W 2021 r. udział wydatków na gospodarkę komunalną i ochronę środowiska stanowił 6,4% ogółu wydatków MOF. W ostatniej dekadzie widoczny jest niewielki wzrost udziału tej grupy wydatków. Najwięcej środków przeznacza się na oświetlenie ulic, placów i dróg (7,5 mln zł), a następnie na ochronę powietrza atmosferycznego i klimatu. W porównaniu do 2012 r. odnotowano wzrost wydatków na ochronę powietrza, z 68 tys. zł do 7 mln zł. Świadczy to o prowadzeniu kompleksowych działań mających na celu poprawę stanu środowiska przyrodniczego, co jest szczególnie istotne w dobie kryzysu klimatycznego. Najwięcej wydatków na ten cel przeznacza się w gminie Chrzanów, Trzebinia i Libiąż. W strukturze wydatków w tym dziale istotną rolę odgrywają również wydatki na gospodarkę odpadami komunalnymi (6,7 mln zł) i oczyszczanie miast i wsi (6,1 mln zł).

Infrastruktura transportowa

Dostępność komunikacyjna i transportowa oraz położenie obszaru odgrywa istotną rolę w kształtowaniu atrakcyjności zarówno inwestycyjnej, jak i osiedleńczej. Ze względu na położenie pomiędzy dwoma dużymi ośrodkami

miejskimi – metropolią krakowską i konurbacją śląską, MOF charakteryzuje dogodny dostęp do szerokiego rynku pracy i rynku zbytu oraz wysokiej jakości usług publicznych. Ponadto, potencjał rozwojowy obszaru wzmacniany jest przez przebieg znaczącej w skali kraju autostrady A4 i gęstą sieć dróg krajowych, wojewódzkich i powiatowych.

Rysunek 54 Układ komunikacyjny w MOF Chrzanowa

Źródło: opracowanie własne.

W sieci drogowej MOF kluczową rolę odgrywa autostrada A4 biegnąca w kierunku wschód-zachód oraz transeuropejska magistrala kolejowa Wschód-Zachód (linia kolejowa nr E30, w skład której wchodzi linia kolejowa nr 133 przebiegająca przez MOF) biegnąca z Ukrainy m.in. przez Rzeszów, Kraków, Katowice i Wrocław do Berlina. Uzupełnienie głównej sieci drogowej stanowi droga krajowa nr 79 (Katowice – Kraków) i drogi wojewódzkie: nr 780 (Kraków – Alwernia – Chełmek – Chełm Śląski), nr 782 w kierunku północnym (Trzebinia – Myślachowice), nr 933 w kierunku południowo-zachodnim (Chrzanów – Oświęcim), nr 781 w kierunku południowym (Chrzanów – Zator) oraz droga nr 791 (Trzebinia – Olkusz), a także drogi powiatowe i gminne. Ponadto przez teren gminy przebiegają linie kolejowe o numerach 93, 114 i 126. W Trzebinii znajduje się jeden z większych węzłów kolejowych

łączących Kraków, Katowice i Oświęcim. Ponadto, w pobliżu MOF znajdują się dwa międzynarodowe porty lotnicze: Kraków Balice (ok. 35 km) i Katowice Pyrzowice (ok. 65 km).

Tabela 11 Długość dróg gminnych o nawierzchni twardej i gruntowej w km

Typ nawierzchni	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
drogi o nawierzchni twardej	498,5	499,5	499,8	507,0	510,1	506,7	507,9	514,9	479,4	470,7
w tym o nawierzchni twardej ulepszonej	442,7	443,8	444,1	448,6	452,8	469,6	471,0	476,0	439,6	425,8
drogi o nawierzchni gruntowej	39,4	38,7	38,7	38,4	36,9	36,6	36,6	48,2	53,4	50,5

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Długość dróg gruntowych wynosiła w 2021 r. 50,5 km (więcej o 11,1 km w porównaniu do 2012 r.) Natomiast długość dróg gminnych o nawierzchni twardej w 2021 r. w MOF Chrzanowa wynosiła 470,7 km, z czego 90,5% stanowiły drogi o nawierzchni twardej ulepszonej. Długość dróg o nawierzchni twardej i gruntowej w 2012 r. była równa 537,9 km, w 2021 r. spadła do 521,2 km.

Podmiotem świadczącym usługi transportowe i będącym organizatorem komunikacji miejskiej na terenie MOF Chrzanowa jest Związek Komunalny „Komunikacja Międzygminna” (ZKKM). Od 1 stycznia 2000 r. związek działa w formie organizacyjnej trzech gmin: Chrzanowa, Trzebini i Libiąża, realizując przewozy wewnątrz gmin, jak i trasach łączących poszczególne gminy, które tworzą związek. W 2021 r. usługi publiczne w zakresie komunikacji miejskiej realizowane były przez czterech operatorów: Transgór Spółka Akcyjna, Meteor Sp. z o.o., ELBUD K.Górski i B.Górska spółka jawna i DANEXexpress Usługi Transportowe, które łącznie zrealizowały około 2,6 mln wozokilometrów³⁶. Według szacunków na podstawie badań ankietowych i badań stopnia wypełnienia autobusów, przez ZKKM dziennie przewożone jest ok. 17 600 osób (w dzień roboczy)³⁷, a więc ok. 17% populacji gmin, na terenie których funkcjonuje Związek (Chrzanów, Trzebinia i Libiąż).

Istotną rolę w systemie komunikacyjnym MOF Chrzanowa odgrywają również organizatorzy transportu i przewoźnicy funkcjonujący w ramach Małopolskiej Karty Aglomeracyjnej (MKA), czyli nowoczesnego rozwiązania integrującego funkcjonujące w regionie usługi związane z publicznym transportem zbiorowym. Na terenie MOF dostępne są dwa punkty, w których użytkownicy mają możliwość zakupu biletów MKA – są to automaty zlokalizowane w Trzebini i Libiążu.

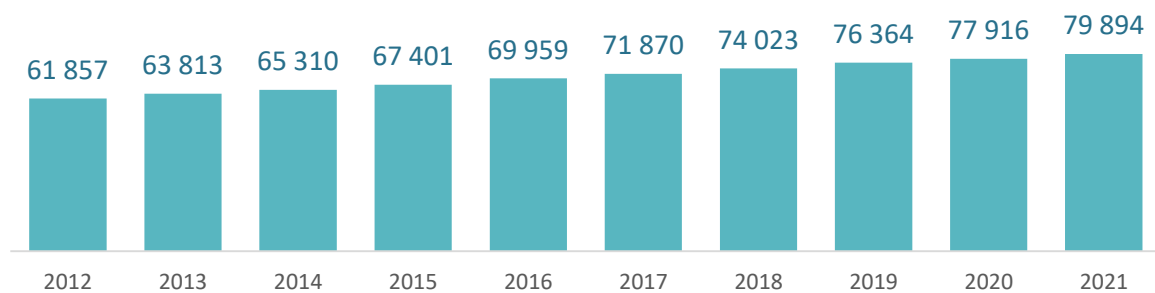
³⁶http://zkkm.pl/sprawozdania_z_realizacji_zobowiazan_z_tytulu_swiadczenia_uslug_publicznych_w_komunikacji_miejskiej - Sprawozdanie zbiorcze z realizacji zobowiązań z tytułu świadczenia podstawowych usług publicznych w komunikacji miejskiej w 2021 roku [dostęp: październik 2022 r.]

³⁷Plan Zrównoważonej Mobilności Miejskiej na obszarze gmin Chrzanów, Trzebinia i Libiąż, dane za 2015 rok

Według danych GUS w 2021 r. na analizowanym obszarze było 556 przystanków autobusowych, z czego najwięcej (170) – w gminie Trzebinia. Obecnie liczba linii autobusowych ZKKM wynosi ponad 20, co wpływa pozytywnie na dostępność komunikacyjną poszczególnych gmin.

Wpływ na stan środowiska, a w szczególności na jakość powietrza, ma m.in. transport, który oprócz emisji zanieczyszczeń, generuje również hałas. W MOF Chrzanowa można zauważyć wzrost liczby samochodów osobowych. W 2021 r. w Wydziale Komunikacji i Paszportów Starostwa Powiatowego w Chrzanowie zarejestrowano 10 527 pojazdów, wydano 13 872 dowody rejestracyjne i 10 933 tablice rejestracyjne³⁸. W 2021 r. łączna liczba samochodów osobowych w MOF Chrzanowa wynosiła blisko 80 tys., a w ostatniej dekadzie odnotowano wzrost rzędu 29%. Ponadto, według danych Centralnej Ewidencji Pojazdów i Kierowców, na terenie powiatu chrzanowskiego w 2021 r. zarejestrowanych było 19 pojazdów elektrycznych (rodzaj paliwa: energia elektryczna), w tym 6 samochodów osobowych³⁹.

Wykres 3 Liczba samochodów osobowych

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Wyzwaniem dla gmin MOF Chrzanowa z punktu widzenia zrównoważonego rozwoju obszaru będzie przede wszystkim ograniczenie ruchu samochodowego i wdrażanie rozwiązań mających na celu wzrost udziału transportu zbiorowego. Istotna jest również integracja transportu indywidualnego i zbiorowego oraz zmiana zachowań transportowych mieszkańców, w szczególności dotyczących podróży intermodalnych. Ważną inwestycją w tym zakresie będzie planowana rewitalizacja centrum Chrzanowa i związane z nią powstanie Eko-dzielnicy. Celem projektu jest stworzenie dzielnicy z budynkami o minimalnym zapotrzebowaniu na energię, zaprojektowanymi zgodnie z zasadami gospodarki o obiegu zamkniętym oraz zapewnienie dogodnych połączeń miasta z sąsiednimi ośrodkami miejskimi i całym regionem⁴⁰. Bliskie sąsiedztwo dworców kolejowych i autobusowych oraz bezpośredni dostęp do różnorodnych usług społecznych pozytywnie wpłynie na usprawnienie transportu i ograniczenie natężenia ruchu pojazdów osobowych i jego negatywnych skutków.

³⁸ Raport o stanie powiatu chrzanowskiego za rok 2021

³⁹ <https://api.cepik.gov.pl/> [dostęp: listopad 2022 r.]

⁴⁰ <https://chrzanow.naszemiasto.pl/eko-dzielnica-ma-powstac-w-chrzanowie-zniknie-miejskie/ar/c15-8340666> [dostęp: październik 2022 r.]

Warto w tym kontekście zwrócić uwagę na dostępność infrastruktury Park&Ride. Według danych BDL GUS na terenie MOF Chrzanowa funkcjonują 4 parkingi w systemie Park&Ride, w tym 3 zlokalizowane są na terenie Chrzanowa, a jeden w Libiążu. Warto byłoby wdrożyć wskazane rozwiązanie na terenie gmin Trzebinia i Alwernia, gdyż są one jednymi z częstszych kierunków (zaraz po Chrzanowie) przemieszczeń związanych z zatrudnieniem⁴¹.

Analizując zdarzenia drogowe na terenie MOF Chrzanowa można zauważyć, że liczba wypadków drogowych na 100 tys. ludności w porównaniu do województwa jest blisko o połowę niższa. Podobnie jest w przypadku liczby osób rannych na 100 wypadków, wartość ta wynosi 95,1 i jest niższa niż średnia dla województwa.

Tabela 12 Zdarzenie drogowe na terenie MOF Chrzanowa w 2021 r.

	Wypadki drogowe na 100 tys. ludności	ofiary śmiertelne na 100 wypadków	ranni na 100 wypadków
MOF Chrzanowa	33,3	14,6	95,1
woj. małopolskie	65,7	6,4	115,7

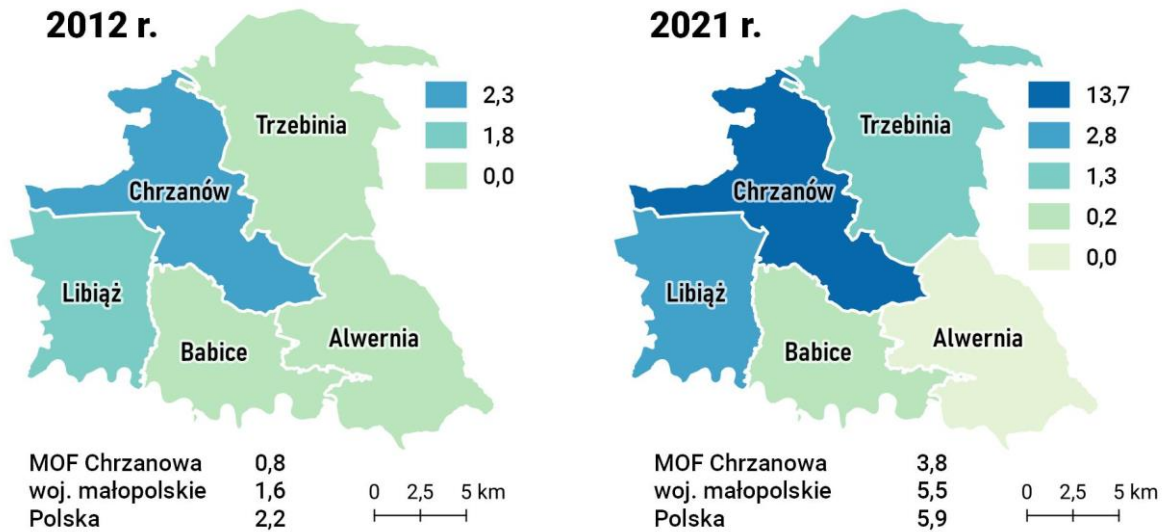
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Pod względem bezpieczeństwa na drogach gminy MOF Chrzanowa wyróżniają się stosunkowo niską liczbą wypadków drogowych w przeliczeniu na 100 tys. ludności (33,3 w 2021 r.) w porównaniu do średniego wyniku województwa małopolskiego (65,7 w 2021 r.). Niekorzystną sytuację odnotowano natomiast w liczbie ofiar śmiertelnych na 100 wypadków. Wskaźnik ten w 2021 r. wynosił 14,6 dla Chrzanowa, a 6,4 dla województwa małopolskiego. W celu zapewnienia wysokiego stopnia bezpieczeństwa na drogach, konieczne jest przeprowadzanie bieżących prac modernizacyjnych (zarówno nawierzchni dróg, jak i oświetlenia ulicznego), a także prowadzenie kampanii edukacyjno-promocyjnych z zakresu bezpieczeństwa ruchu drogowego.

Drogi dla rowerów⁴² pełnią funkcje transportowe, a ich dostępność na terenie MOF Chrzanowa w porównaniu do średniej dla województwa i kraju jest stosunkowo niska, wynosi 3,8 na 100 km². Odnotowano pozytywne zmiany dotyczące rozbudowy dróg rowerowych w MOF Chrzanowa w ostatniej dekadzie. W 2012 r. według danych GUS łączna ich długość wynosiła 2,8 km (0,8 km na 100 km²), przy czym gminy Trzebinia, Babice i Alwernia nie dysponowały drogami rowerowymi. Obecnie ich długość jest równa 14,0 km (3,8 km na 100 km²).

⁴¹ <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/rynek-pracy/opracowania/przeptywy-ludnosci-zwiazane-z-zatrudnieniem-w-2016-r-20,1.html> [dostęp: październik 2022 r.]

⁴² Wg GUS: Droga dla rowerów (ścieżka rowerowa) - droga lub jej część przeznaczona do ruchu rowerów jednośladowych, oznaczona odpowiednimi znakami drogowymi (ustawa z dnia 20 czerwca 1997 r. Prawo o ruchu drogowym (Dz. U. z 2021 r. poz. 450). Począwszy od roku 2013 dane uwzględniają długość dróg dla rowerów będących odpowiednio w obszarze właściwości gminy, starostwa i urzędu marszałkowskiego (bez długości szlaków rowerowych), czyli: samodzielnych dróg dla rowerów (położonych w pasie drogi); dróg wydzielonych z jezdni; dróg wydzielonych z chodnika; dróg zawartych w ciągach pieszo-rowerowych. Za długość dróg dla rowerów należy uważać długość dróg przebiegających w jednym kierunku. Długość dróg położonych po dwóch stronach drogi jest liczona odrębnie. Ujęto drogi służące głównie do celów komunikacyjnych, a nie turystycznych, tzw. szlaków rowerowych (np. położonych w lesie).

Rysunek 55 Długość dróg rowerowych na 100 km²

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Obecnie tylko gmina Alwernia nie posiada na swoim terenie dróg dla rowerów. Między pozostałymi gminami widoczne są znaczne dysproporcje w zakresie długości dróg. Najwyższą wartość wskaźnika charakteryzuje gminę Chrzanów – 13,7 na 100 km². Rozbudowa sieci dróg dla rowerów jest kluczowa w celu zwiększenia spójności przestrzennej obszaru.

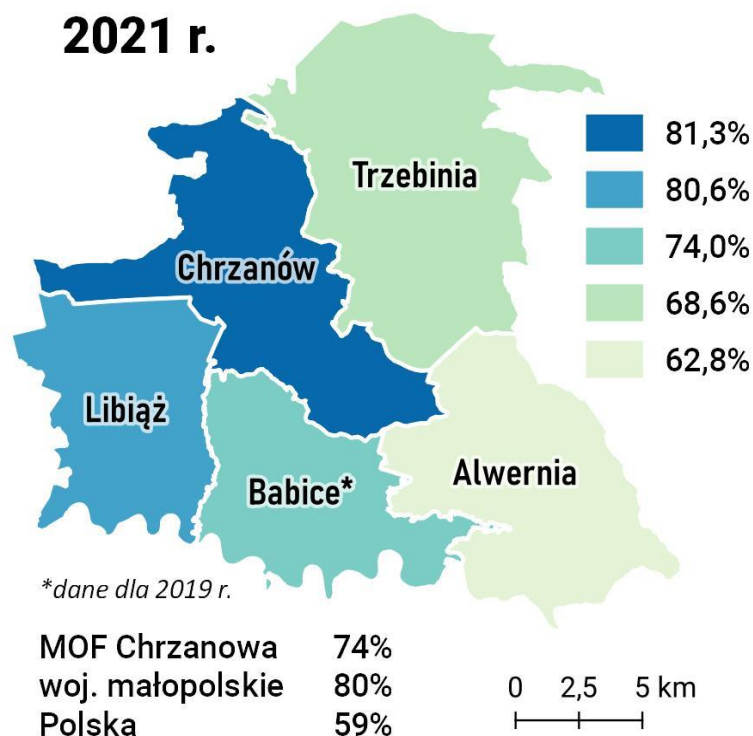
Uzupełnieniem sieci dróg rowerowych mogą być szlaki rowerowe pełniące funkcje rekreacyjne, sportowe i turystyczne. Przez teren MOF Chrzanowa przebiega 11 takich szlaków o łącznej długości ok. 285 km⁴³. Wśród szlaków rowerowych przebiegających przez analizowany obszar można wskazać m.in. Wiślaną Trasę Rowerową, Zieloną Pętlę Wokół Chrzanowa, Czerwoną Pętlę Wokół Libiąża czy Pętlę wokół Balina. Dodatkowo na tym terenie przebiegają szlaki rowerowe o charakterze międzynarodowym – Greenways, szlak zielony i Greenways, szlak niebieski.

Łączność

Kolejnym wybranym do badania elementem jest dostępność do infrastruktury Internetu. Analizy dostępności dokonano na podstawie wskaźnika dotyczącego średniej penetracji budynkowej Internetem stacjonarnym o przepustowości co najmniej 30 Mb/s, a więc minimalnej prędkości umożliwiającej stabilne połączenie internetowe i komfortowe jego użytkowanie w standardowych warunkach, a także m.in. uczestnictwo w e-lekcjach.

⁴³ <https://przewodnik.powiat-chrzanowski.pl/szlaki-rowerowe/> [dostęp: październik 2022 r.]

Rysunek 56 Penetracja budynkowa zasięgami Internetu stacjonarnego o przepustowości co najmniej 30 mb/s

Źródło: opracowanie własne na podstawie <https://mapbook.uke.gov.pl/> [dostęp: październik 2022 r.]

Dane zawarte w raporcie o stanie rynku telekomunikacyjnego w Polsce w 2021 r. wskazują na systematyczny rozwój sieci telekomunikacyjnych, a tym samym wzrost dostępu do sieci Internetu⁴⁴.

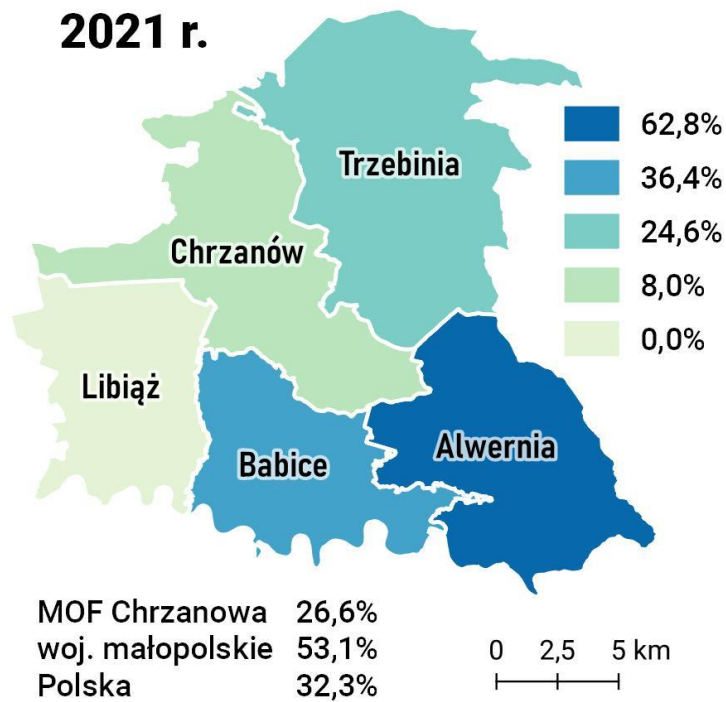
W 2021 r. w Polsce 59% budynków miało dostęp do Internetu o prędkości co najmniej 30 Mb/s. Województwo małopolskie jest jednym z województw, w którym w 2021 r. widoczna jest najwyższa dostępność Internetu o przepustowości 30 Mb/s, na poziomie 80%. W przypadku gmin MOF Chrzanowa, największą dostępnością Internetu charakteryzuje się gmina Chrzanów (81,3% budynków), natomiast najniższą gmina Alwernia, na poziomie 62,8%. Średnia wartość wskaźnika dla MOF Chrzanowa wynosiła 74% i była niższa w porównaniu do wartości dla województwa małopolskiego (80%), jednak wyższa od średniej wartości w kraju (59%).

Walory przyrodnicze

Niemal 27% powierzchni MOF Chrzanowa stanowią obszary prawnie chronione, przy czym największym ich udziałem w ogólnej powierzchni gminy charakteryzuje się gmina Alwernia (blisko 63%). Gmina Libiąż jest jedyną gminą, na terenie której nie ma żadnych prawnych form ochrony przyrody.

⁴⁴ Raport o stanie rynku telekomunikacyjnego w Polsce w 2021 r.

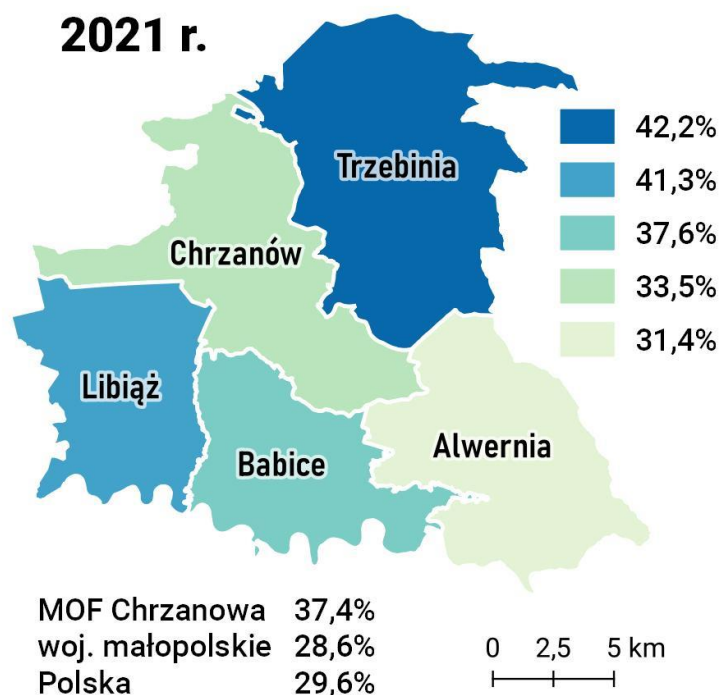
Rysunek 57 Udział obszarów prawnie chronionych w powierzchni ogółem

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Na analizowanym obszarze występują rezerваты przyrody (Lipowiec, Ostra Góra, Bukowica i Dolina Potoku Rudno), parki krajobrazowe (Rudniański, Tenczyński i Dolinki Krakowskie), liczne pomniki przyrody, użytek ekologiczny (Podbuczyna w gminie Trzebinia) i stanowisko dokumentacyjne. Dodatkowo na obszarze tym znajdują się obszary Natura 2000 (Rudno oraz Dolina Dolnej Skawy), które odgrywają szczególną rolę w zapewnieniu odpowiednich warunków do ochrony przyrody oraz bioróżnorodności.

Rysunek 58 Poziom lesistości

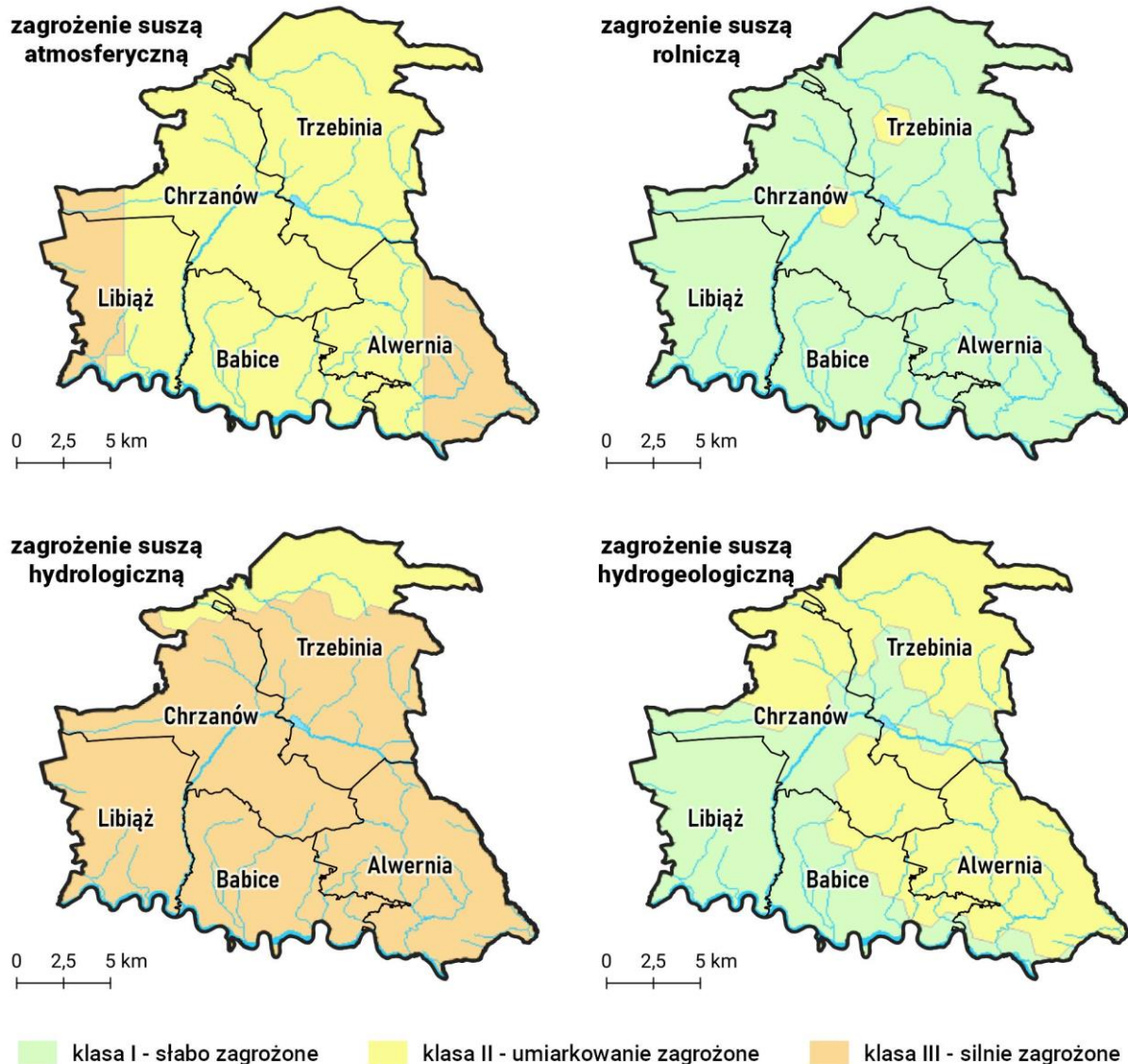
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Poziom lesistości na obszarze MOF Chrzanowa jest ponadprzeciętny i w 2021 r. wynosił 37,4%, a więc więcej w porównaniu do średniej dla województwa (28,6%) i kraju (29,6%). Szczególnie wyróżniają się tutaj gminy: Trzebinia i Libiąż, których odpowiednio 42,2% i 41,3% powierzchni stanowią lasy. Biorąc pod uwagę strukturę własnościową lasów w granicach MOF Chrzanowa, największy odsetek stanowią lasy publiczne Skarbu Państwa (88,4%). Lasy prywatne to 8,9% wszystkich lasów, a lasy publiczne gminne stanowią zaledwie 2,7%. Nadzór nad lasami Skarbu Państwa w gminach MOF sprawują: Nadleśnictwo Chrzanów i częściowo Nadleśnictwo Krzeszowice.

Zagrożenie suszą i zagrożenie powodziowe

Według klas łącznego zagrożenia suszą⁴⁵, obszar MOF Chrzanowa zaklasyfikowano do klasy o umiarkowanym zagrożeniu suszą.

Rysunek 59 Zagrożenie suszą w gminach MOF Chrzanowa

Źródło: opracowanie własne na podstawie <https://isok.gov.pl/hydroportal.html>.

W rozróżnieniu na poszczególne typy suszy, obszar ten jest w przeważającej części słabo zagrożony wystąpieniem suszy rolniczej. Obszarami umiarkowanie zagrożonymi są tereny miast: Chrzanowa i Trzebinia, co wynika z wysokiego stopnia zurbanizowania. W przypadku suszy hydrogeologicznej zagrożenie słabe widoczne jest w gminie Libiąż. Umiarkowane zagrożenie natomiast widoczne jest szczególnie w północnej i południowo-wschodniej części obszaru, ze szczególnym wskazaniem na gminy

⁴⁵ Ocenę łącznego zagrożenia wszystkimi wymienionymi powyżej typami suszy uzyskano przez zsumowanie wyników zagrożenia uzyskanych kolejno dla suszy rolniczej, hydrologicznej i hydrogeologicznej.

Alwernia i Trzebinia. Występuje również umiarkowane zagrożenie suszą atmosferyczną; silne zagrożenie wystąpieniem suszy atmosferycznej są najdalej wysunięte części obszaru (zachodnia część gminy Libiąż i wschodnia część gminy Alwernia). Największe, według klasyfikacji – silne zagrożenie dotyczy wystąpienia suszy hydrologicznej (będącej następstwem suszy atmosferycznej), podczas której przepływy w rzekach spadają poniżej wieloletnich wartości średnich.

Gminy MOF Chrzanowa położone są w zlewni Wisły, gdzie znajdują się liczne starorzecza i sztuczne stawy hodowlane oraz zbiorniki pożwirowe, co może powodować ryzyko występowania powodzi i lokalnych podtopień, zwłaszcza w południowej części MOF (gminy: Alwernia, Babice i Libiąż).

Jakość powietrza

W województwie małopolskim głównym czynnikiem mającym wpływ na jakość powietrza jest emisja powierzchniowa, do której zalicza się przede wszystkim emisje pochodzące z sektora komunalno-bytowego. Zanieczyszczenia te pochodzą głównie z indywidualnych i gminnych kotłowni, w których spalane są węgiel i drewno. Ponadto, w Trzebini zlokalizowana jest Elektrownia Siersza, będąca jednym z największych emitentów zanieczyszczeń w województwie małopolskim. Kolejnym istotnym źródłem zanieczyszczeń jest emisja liniowa pochodząca z transportu, zwłaszcza w wyniku spalania paliw w silnikach oraz ścierania jezdni, opon i hamulców.

Biorąc pod uwagę fakt, iż zanieczyszczenia powietrza mają zwykle zasięg ponadlokalny, gminy MOF Chrzanowa są szczególnie narażone na tego typu czynniki ze względu na położenie pomiędzy dwoma dużymi ośrodkami miejskimi – Krakowem a Katowicami, będącymi jednym z największych emiterów zanieczyszczeń w województwie małopolskim i śląskim.

Tabela 13 Emisja zanieczyszczeń powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych w latach 2012-2021

zanieczyszczenia gazowe [t/r]						
	2012	2014	2016	2018	2020	2021
MOF Chrzanowa	2 032 008	1 499 654	1 780 143	1 542 630	905 388	1 166 532
woj. małopolskie	10 581 600	10 238 076	10 059 451	10 483 040	7 002 044	7 647 073
zanieczyszczenia pyłowe [t/r]						
	2012	2014	2016	2018	2020	2021
MOF Chrzanowa	430	254	324	237	96	126
woj. małopolskie	3 929	3 032	2 067	1 841	1 088	1 155

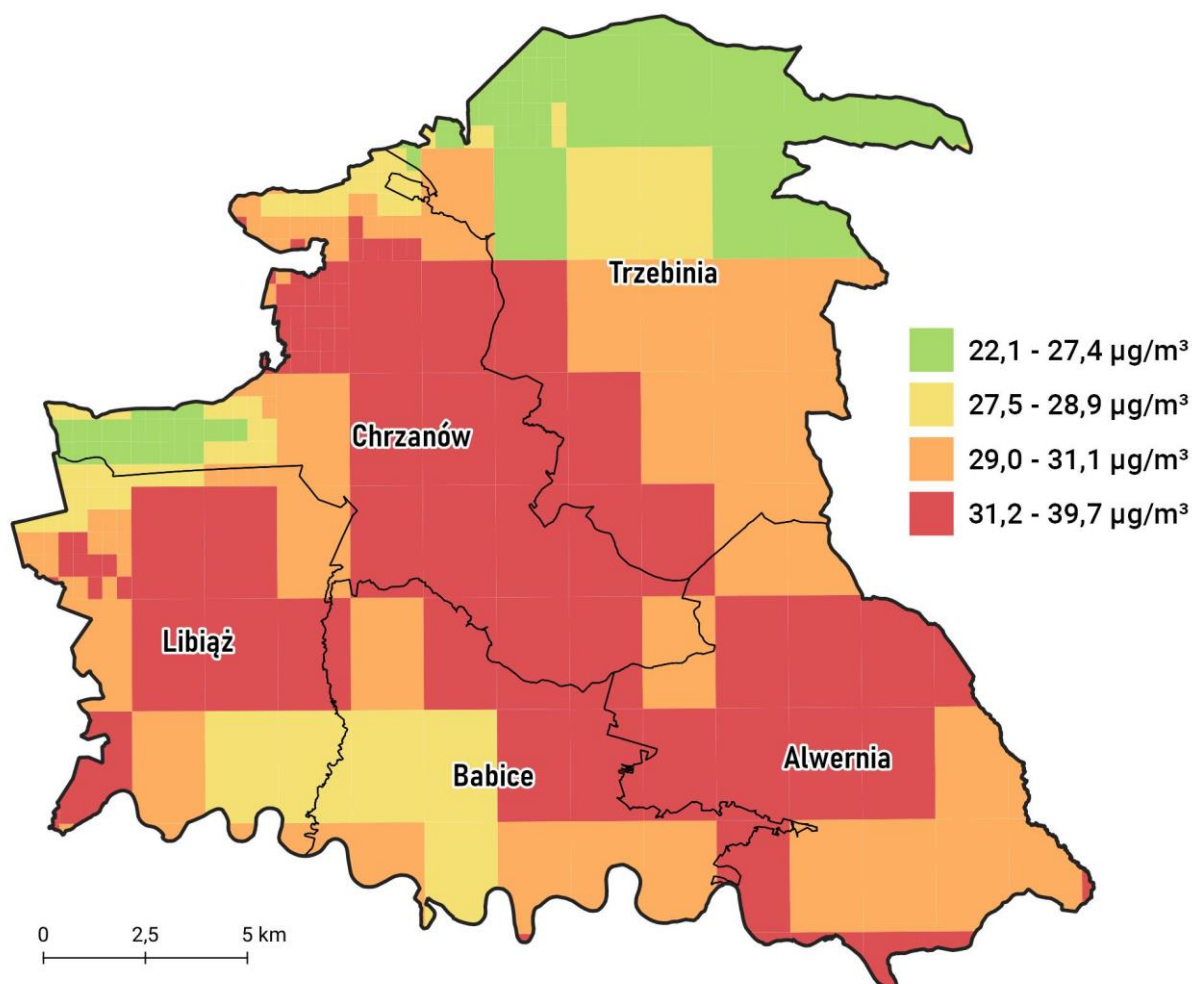
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

W latach 2016-2020 w MOF Chrzanowa odnotowywano roczny spadek emisji gazowych i pyłowych zanieczyszczeń powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych. W 2021 r. nastąpił jednak znaczny ich wzrost, co było tendencją widoczną również w całym województwie małopolskim.

W 2020 r. powiat chrzanowski był jednym z obszarów, dla których wyznaczono obszar przekroczeń rocznego stężenia dopuszczalnego dla pyłu PM10. Ponadto, Małopolska Zachodnia została zaklasyfikowana

do klasy C⁴⁶ ze względu na przekroczenie normy rocznej dla fazy II pyłu zawieszonego PM_{2,5}. Pomiary wykonano na stacji w Trzebinie, gdzie stężenia średnioroczne kształtowały się na poziomie 18 µg/m³. Dla fazy I i II w 2020 roku stężenia średnioroczne na stacji w Trzebinie zostały natomiast dotrzymane⁴⁷.

Rysunek 60 Rozkład przestrzenny średniego rocznego stężenia PM₁₀ [µg_m3]

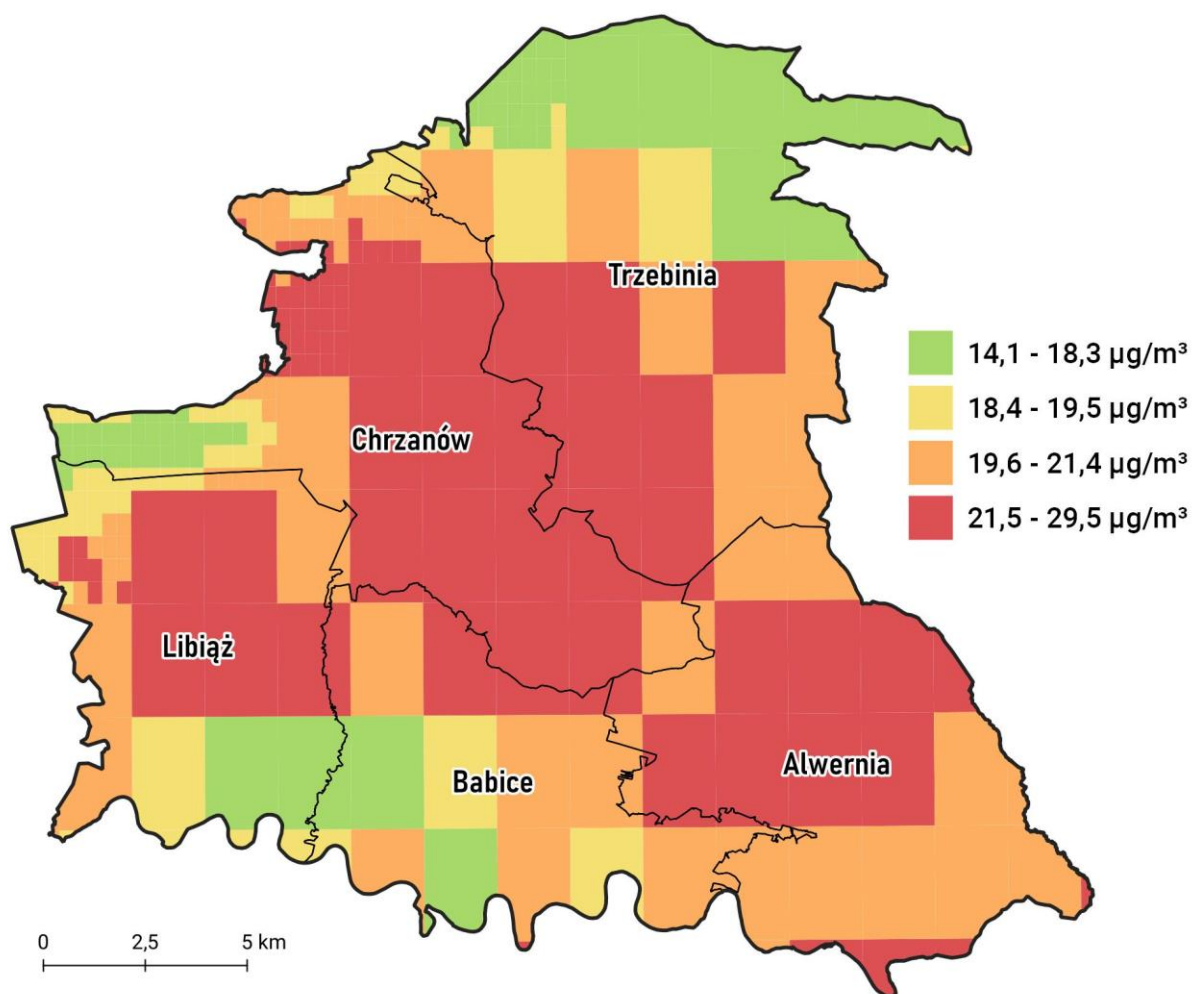

Źródło: opracowanie własne na podstawie <https://powietrze.gios.gov.pl/>.

W roku 2021 roczne stężenia pyłu zawieszonego PM₁₀ w strefie małopolskiej nie przekroczyły poziomu dopuszczalnego, jednak w klasyfikacji rocznej wszystkie strefy województwa małopolskiego otrzymały klasę C. Rozkład przestrzenny stężeń pyłu zawieszonego PM₁₀ wskazuje na występowanie najwyższych wartości w szczególności w centralnej części obszaru, ale również na terenie gmin Alwernia i Libiąż. Najmniejsze stężenie pyłu PM_{2,5} odnotowuje się natomiast w północnej części gminy Trzebinia i zachodniej części gminy Chrzanów.

⁴⁶ Klasa C oznacza przekroczenie poziomu dopuszczalnego stężeń zanieczyszczenia, z uwzględnieniem dozwolonych częstości przekroczeń określonych w rozporządzeniu MŚ w sprawie poziomów niektórych substancji w powietrzu.

⁴⁷ Główny Inspektorat Ochrony Środowiska Regionalny Wydział Monitoringu Środowiska w Krakowie, *Roczna ocena jakości powietrza w województwie małopolskim, raport wojewódzki za rok 2020*

Rysunek 61 Rozkład przestrzenny średniego rocznego stężenia PM_{2,5} [µg/m³]

Źródło: opracowanie własne na podstawie <https://powietrze.gios.gov.pl/>.

W przypadku stężeń pyłu zawieszonego PM_{2,5}, strefa małopolska w 2021 r. została sklasyfikowana do klasy C, zarówno pod względem poziomu dopuszczalnego II fazy, jak i poziomu dopuszczalnego I fazy. Stężenia średnioroczne dla fazy II były wyższe od poziomu dopuszczalnego na większości stanowisk pomiarowych zlokalizowanych na terenie województwa małopolskiego, w tym na stacji w Trzebinii⁴⁸. W przypadku rozkładu przestrzennego średniego rocznego stężenia PM₁₀ można zauważyć, że jest ono dużo wyższe w porównaniu do PM_{2,5}, a najwyższy poziom odnotowuje się w centralnych częściach gmin miejsko-wiejskich. Podobnie jak w przypadku PM_{2,5}, najmniejsze stężenie obserwuje się w północnej części gminy Trzebinia, co wynika z wysokiego poziomu zalesienia tej części obszaru i braku funkcjonowania zakładów będących przyczyną emisji zanieczyszczeń.

⁴⁸ Główny Inspektorat Ochrony Środowiska Regionalny Wydział Monitoringu Środowiska w Krakowie, *Roczna ocena jakości powietrza w województwie małopolskim, raport wojewódzki za rok 2021*

W 2021 r. w Trzebini odnotowano najwyższe stężenie roczne dwutlenku siarki ($9 \mu\text{g}/\text{m}^3$). Wzrosły także stężenia tlenku węgla (o $1 \text{ mg}/\text{m}^3$ względem roku 2020) i ołowiu (o $0,01 \mu\text{g}/\text{m}^3$)⁴⁹.

Co więcej, w województwie małopolskim funkcjonuje około 90 dużych zakładów przemysłowych, które wykorzystują, przetwarzają lub magazynują substancje niebezpieczne oraz około 950 stacji paliw i gazu płynnego⁵⁰. W przypadku ewentualnej awarii, zakłady te stwarzają zatem bardzo duże zagrożenie ekologiczne i pożarowe. Na terenie MOF Chrzanowa znajdują się dwa takie zakłady: Zakłady chemiczne Alwernia S.A. (Alwernia) oraz Rafineria Trzebinia Orlen Południe S.A. (Trzebinia).

Hałas

Przez teren MOF Chrzanowa przebiega sieć dróg krajowych, wojewódzkich i powiatowych generujących duże natężenie ruchu pojazdów. Transport ma istotny wpływ na jakość środowiska i poza emisją zanieczyszczeń, generuje hałas. Analiza wyników pomiarów monitoringowych hałasu komunikacyjnego przeprowadzonych w 2020 roku w województwie małopolskim wykazała, iż na wszystkich badanych odcinkach dróg poziom hałasu przyjmował zakres pomiędzy 50 dB a 74 dB, natomiast poziom hałasu na liniach kolejowych nie przekroczył 65 dB⁵¹. Droga wojewódzka nr 780 na odcinku Wygiełzów-Libiąż była jedną z dróg, dla których odnotowano największą presję hałasu drogowego, określoną przekroczeniami dopuszczalnych poziomów hałasu.

Ze względu na duży wpływ transportu na jakość środowiska, zarówno pod kątem emisji hałasu, jak i zanieczyszczeń powietrza, kluczowe z punktu widzenia zrównoważonego rozwoju obszaru jest prowadzenie działań na rzecz zwiększenia udziału transportu zbiorowego i ograniczenia ruchu samochodowego.

Jakość wód powierzchniowych

Największym zagrożeniem dla stanu jakości wód powierzchniowych w województwie małopolskim jest działalność antropogeniczna, a więc m.in. zrzuty ścieków komunalnych i przemysłowych, niewystarczające skanalizowanie obszarów zurbanizowanych, czy spływy powierzchniowe z terenów rolniczych. Na podstawie badań przeprowadzonych w 2018 r. w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska dokonano oceny stanu jednolitych części wód powierzchniowych, spośród których w województwie małopolskim tylko dwie jcwp charakteryzował dobry stan (Uszewka i Lipnica – ujście do Zb. Orawskiego)⁵².

⁴⁹ Główny Inspektorat Ochrony Środowiska Regionalny Wydział Monitoringu Środowiska w Krakowie, Roczna ocena jakości powietrza w województwie małopolskim, raport wojewódzki za rok 2021

⁵⁰ Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Małopolskiego

⁵¹ Główny Inspektorat Ochrony Środowiska Departament Monitoringu Środowiska Regionalny Wydział Monitoringu Środowiska w Krakowie, *Ocena stanu akustycznego środowiska na terenie województwa małopolskiego w 2020 roku*, Kraków, grudzień 2021

⁵² Wody mają dobry stan, jeżeli mają dobry lub powyżej dobrego stan/potencjał ekologiczny i dobry stan chemiczny.

Według danych GUS, prawie 65% mieszkańców MOF Chrzanowa korzysta z oczyszczalni ścieków (w województwie małopolskim 68,1%), natomiast tylko 39,2% ogólnej ilości ścieków przemysłowych i komunalnych jest poddawana oczyszczeniu (95,3% w województwie małopolskim). Nieoczyszczone ścieki mogą stanowić zagrożenie zarówno dla wód powierzchniowych i podziemnych, jak i gleb, zatem konieczne jest stałe rozbudowywanie infrastruktury oczyszczalni ścieków.

Tabela 14 Oczyszczalnie i ich przepustowość w 2021 r.

	Oczyszczalnie [szt.]	Przepustowość [m ³ /dobę]	Ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków [%]
Alwernia	3	2 180	34,4%
Babice	0	-	12,2%
Chrzanów	2	35 600	83,0%
Libiąż	2	7 150	60,8%
Trzebinia	2	12 741	68,2%
MOF Chrzanowa	9	57 671	64,9%
woj. małopolskie	313	1 603 378	68,1%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Około 65% ludności MOF Chrzanowa korzysta z oczyszczalni ścieków, co w porównaniu do województwa małopolskiego (68,1%) jest stosunkowo dobrym wynikiem. W gminach MOF funkcjonuje w sumie 9 oczyszczalni ścieków o łącznej przepustowości ok. 57 671 m³/dobę, przy czym jedyną gminą, w której nie ma podobnego zakładu, jest gmina Babice. Oczyszczaniem ścieków z jej terenu zajmuje się zakład zlokalizowany w sąsiedniej gminie Zator. W celu poprawy jakości wód, konieczne jest podejmowanie działań w zakresie gospodarki wodno-ściekowej, obejmujących m.in. rozbudowę i modernizację sieci wodociągowej i kanalizacyjnej, modernizację oczyszczalni ścieków oraz właściwą gospodarkę odpadami i promocję tzw. dobrych praktyk w rolnictwie (np. wykorzystanie ekologicznych nawozów).

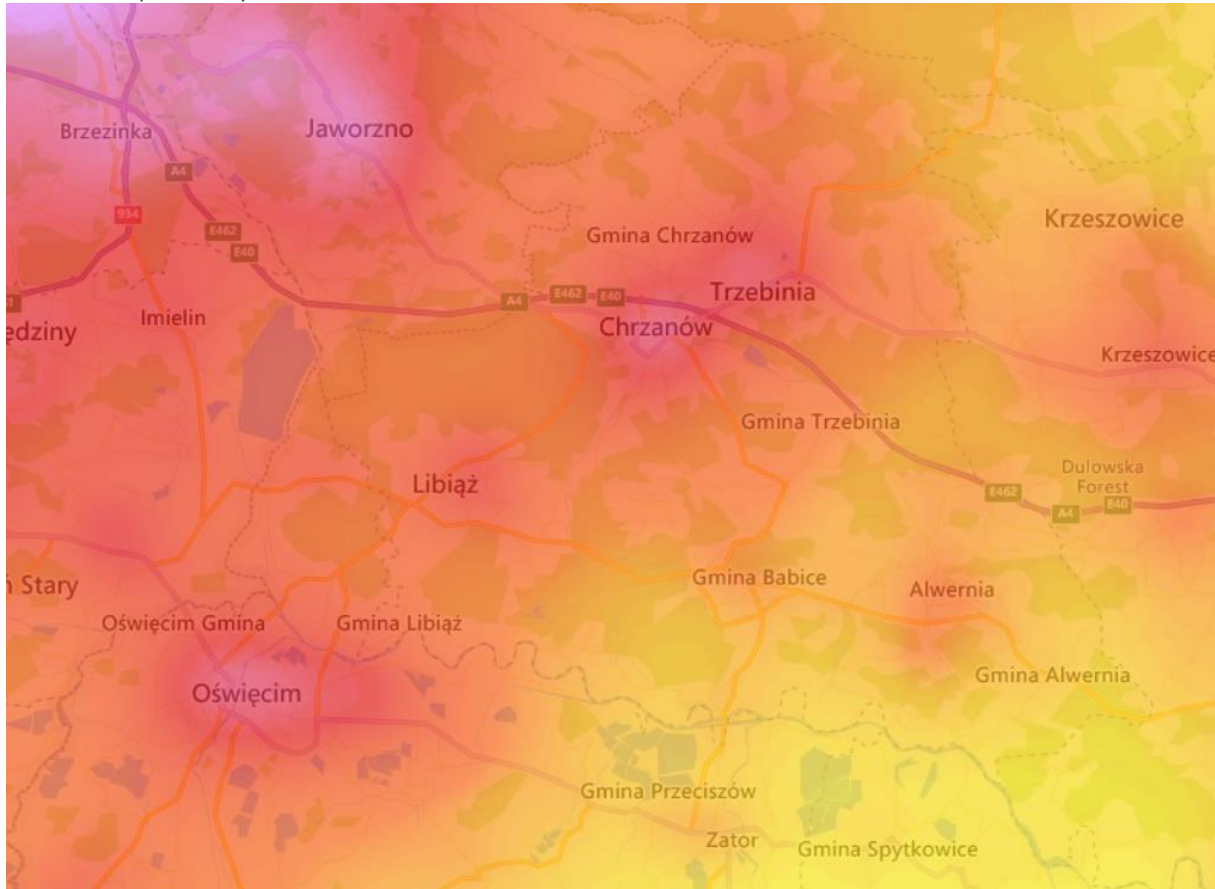
Zanieczyszczenie światłem

Zanieczyszczenie światłem stanowi obecnie jeden z powszechnych problemów, szczególnie w dużych miastach. Jego źródłem jest przede wszystkim nieprawidłowo zaprojektowana sieć oświetlenia zewnętrznego (np. oświetlenie uliczne, oświetlenie budynków użyteczności publicznej, parków miejskich). Problemem jest nadmierne zagęszczenie punktowych źródeł światła, bądź ich nieproporcjonalna do potrzeb moc. Zanieczyszczenie światłem jest zjawiskiem negatywnym, ponieważ ma niekorzystny wpływ na zdrowie człowieka (zaburzenia snu, zwiększone ryzyko zachorowań na nowotwory) oraz bezpieczeństwo (pogorszenie widoczności na drogach – oślepianie kierowców).

Na podstawie danych zbieranych przez instrument VIIRS (Visible Infrared Imaging Radiometer Suite) umieszczony na pokładzie satelity Suomi NPP, tworzona jest mapa zanieczyszczenia światłem, na podstawie której można wnioskować, iż problem ten dotyczy również MOF Chrzanowa. Obszarami

charakteryzującymi się najwyższym poziomem zanieczyszczenia światłem na analizowanym obszarze są przede wszystkim miasta: Chrzanów i Trzebinia.

Tabela 15 Mapa zanieczyszczenia światłem

Źródło: <https://www.lightpollutionmap.info/> [dostęp: 11.10.2022 r.]

Odnawialne źródła energii

Województwo małopolskie zlokalizowane jest w strefie niekorzystnej dla energetyki wiatrowej, natomiast posiada stosunkowo korzystne warunki w zakresie energetyki wodnej.

Szacuje się, że w województwie małopolskim funkcjonuje ponad 35 tys. instalacji odnawialnych źródeł energii o łącznej mocy zainstalowanej równej 546 MW. Główną rolę w tym zakresie odgrywają kolektory słoneczne (61%), panele fotowoltaiczne (33%) oraz pompy ciepła (blisko 5%)⁵³.

Urząd Regulacji Energetyki prowadzi rejestr wytwórców energii w małej instalacji, a więc instalacji, które uzyskały koncesję na wytwarzanie energii elektrycznej, wpis do rejestru działalności regulowanej prowadzonego przez Prezesa Urzędu Regulacji Energetyki lub wpis do rejestru działalności regulowanej prowadzonego Dyrektora Generalnego Krajowego Ośrodka Wsparcia Rolnictwa (rejestr wytwórców biogazu rolniczego); oraz mikroinstalacje wytwarzające energię elektryczną objętą systemem

⁵³ Regionalny Plan Działań dla Klimatu i Energii dla województwa małopolskiego

świadczeń pochodzenia albo systemem taryf gwarantowanych albo aukcyjnym systemem wsparcia. Poniżej przedstawiono dane dotyczące instalacji zlokalizowanych na terenie powiatu chrzanowskiego.

Tabela 16 Instalacje odnawialnych źródeł energii, stan na 31 grudnia 2021 r.

Rodzaj instalacji OZE	Liczba instalacji	Łączna moc zainstalowana [MW]
wykorzystujące biogaz (BG)	2	0,480
wykorzystujące hydroenergię (WO)	1	0,840
wykorzystujące energię promieniowania słonecznego (PV)	4	0,050

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Regulacji Energetyki.

Według danych Urzędu Regulacji Energetyki, na terenie powiatu chrzanowskiego zlokalizowanych jest 7 instalacji odnawialnych źródeł energii wpisanych do rejestru, o łącznej mocy zainstalowanej ok. 1,4 MW, przy czym największą mocą charakteryzuje się instalacja wykorzystująca hydroenergię (WO – 60% ogólnej mocy zainstalowanej)⁵⁴.

⁵⁴ Instalacje odnawialnych źródeł energii - dane Urzędu Regulacji Energetyki, stan na 31 grudnia 2021 r.

II. 2. Wyniki badania ankietowego

W celu rozpoznania opinii mieszkańców na temat funkcjonowania poszczególnych sfer Aglomeracji Chrzanowskiej oraz oferty dostępnej na jej terenie oraz lokalnego rynku pracy, przeprowadzono badanie ankietowe. Na jego drodze zidentyfikowano mocne i słabe strony obszaru oraz potrzeby i oczekiwania mieszkańców względem jego dalszego rozwoju.

Badanie miało charakter ilościowy i zostało zrealizowane na przełomie czerwca i lipca 2022 r. za pośrednictwem formularza elektronicznego oraz w formie papierowej. Ankietę wypełniło 489 mieszkańców gmin wchodzących w skład Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Chrzanowa. Poniżej przedstawiono dane metryczkowe respondentów.

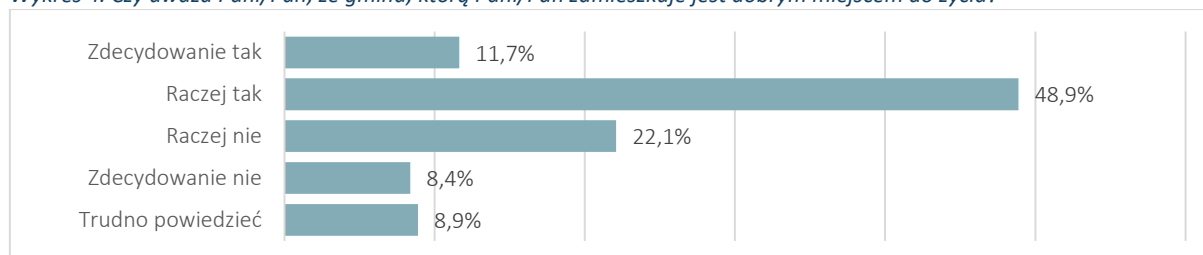
Struktura płci	Kobieta: 69,5% Mężczyzna: 30,5%
Struktura wieku	Do 18. roku życia: 0,8% 18-24 lata: 14,3% 25-34 lata: 19,6% 35-44 lata: 37,8% 45-54 lata: 25,2% 55-64 lata: 8,6% Powyżej 65. roku życia: 3,7%
Struktura wykształcenia	Wyższe: 69,5% Średnie, średnie branżowe: 23,9% Zasadnicze zawodowe, zasadnicze branżowe: 4,8% Gimnazjalne, podstawowe: 1,8%
Status na rynku pracy	Pracuję: 78,9% Emeryt, rencista: 7,0% Prowadzę działalność: 5,9% Uczeń, student: 4,3% Nie pracuję, zajmuję się domem: 2,0% Bezrobotny: 0,8% Inne: 0,5% Rolnik: 0,4%
Miejsce zamieszkania	Gmina Chrzanów: 41,4% Gmina Libiąż: 23,3% Gmina Trzebinia: 12,7% Gmina Alwernia: 11,5% Gmina Babice: 11,2%

W strukturze ankietowanych dominują kobiety, które stanowią 69,5% badanych. Dominującą grupą stanowią osoby w wieku 35-44 lat, z odsetkiem blisko 38%. Większość respondentów (blisko 70%) posiada wykształcenie wyższe, a prawie 79% to osoby pracujące. Analizując status na rynku pracy, można zauważyć, że drugą grupę stanowią emeryci i renciści, a następnie przedsiębiorcy. W badaniu wzięli udział mieszkańcy wszystkich gmin wchodzących w skład Aglomeracji Chrzanowskiej, a największą aktywnością wykazali się mieszkańcy gminy Chrzanów, którzy stanowią 41,4% ogółu respondentów.

1. Warunki życia na terenie Aglomeracji Chrzanowskiej

Większość mieszkańców (60,6%) poszczególnych gmin Aglomeracji Chrzanowskiej biorących udział w badaniu uważa, że gmina, którą zamieszkują jest dobrym miejscem do życia. Przeciwnie zdanie ma około 30% ankietowanych, natomiast niecałe 9% nie potrafi wyrazić jednoznacznej opinii na ten temat.

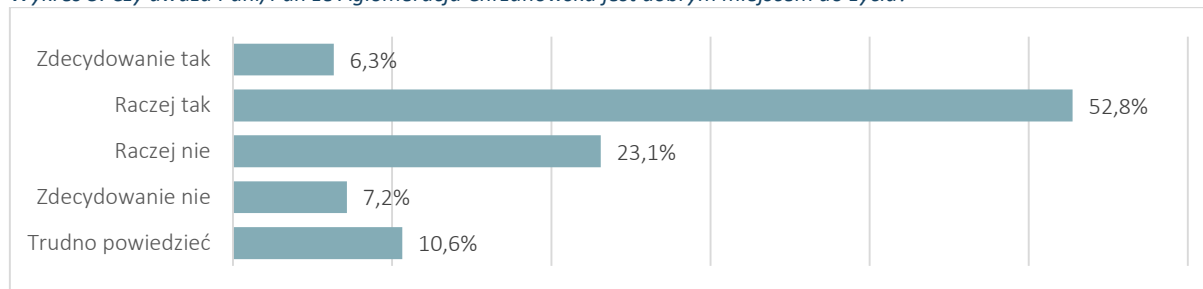
Wykres 4. Czy uważa Pani/Pan, że gmina, którą Pani/Pan zamieszkuje jest dobrym miejscem do życia?

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania ankietowego, n=489.

Wyniki dotyczące jakości życia w odniesieniu do całej Aglomeracji Chrzanowskiej kształtują się podobnie, jak w przypadku oceny dla poszczególnych gmin. Odsetek osób zadowolonych był jednak nieco mniejszy i wynosił 59,1%. Odsetek osób niezadowolonych wynosił 30,3%. W porównaniu do poprzedniego pytania, odnotowano wyższy (10,6%) odsetek osób wskazujących odpowiedź „trudno powiedzieć” – co może wynikać z trudności i niższej wiedzy i świadomości mieszkańców, na temat zamieszkiwania w innych gminach Aglomeracji Chrzanowskiej.

Wykres 5. Czy uważa Pani/Pan że Aglomeracja Chrzanowska jest dobrym miejscem do życia?

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania ankietowego, n=489.

- Ponad połowa mieszkańców Aglomeracji Chrzanowskiej uważa, że obszar ten jest dobrym miejscem do życia, co świadczy o stosunkowo wysokiej atrakcyjności osiedleńczej.
- Zadowolenie mieszkańców jest istotne dla dalszego rozwoju obszaru, dlatego bardzo ważne jest systematyczne podnoszenie jakości życia oraz dostosowanie oferty do potrzeb mieszkańców. Należy skupić się przede wszystkim na ograniczaniu negatywnych czynników oraz wykorzystywaniu potencjałów poszczególnych gmin tworzących MOF Chrzanowa.

2. Infrastruktura i oferta usługowa Aglomeracji Chrzanowskiej

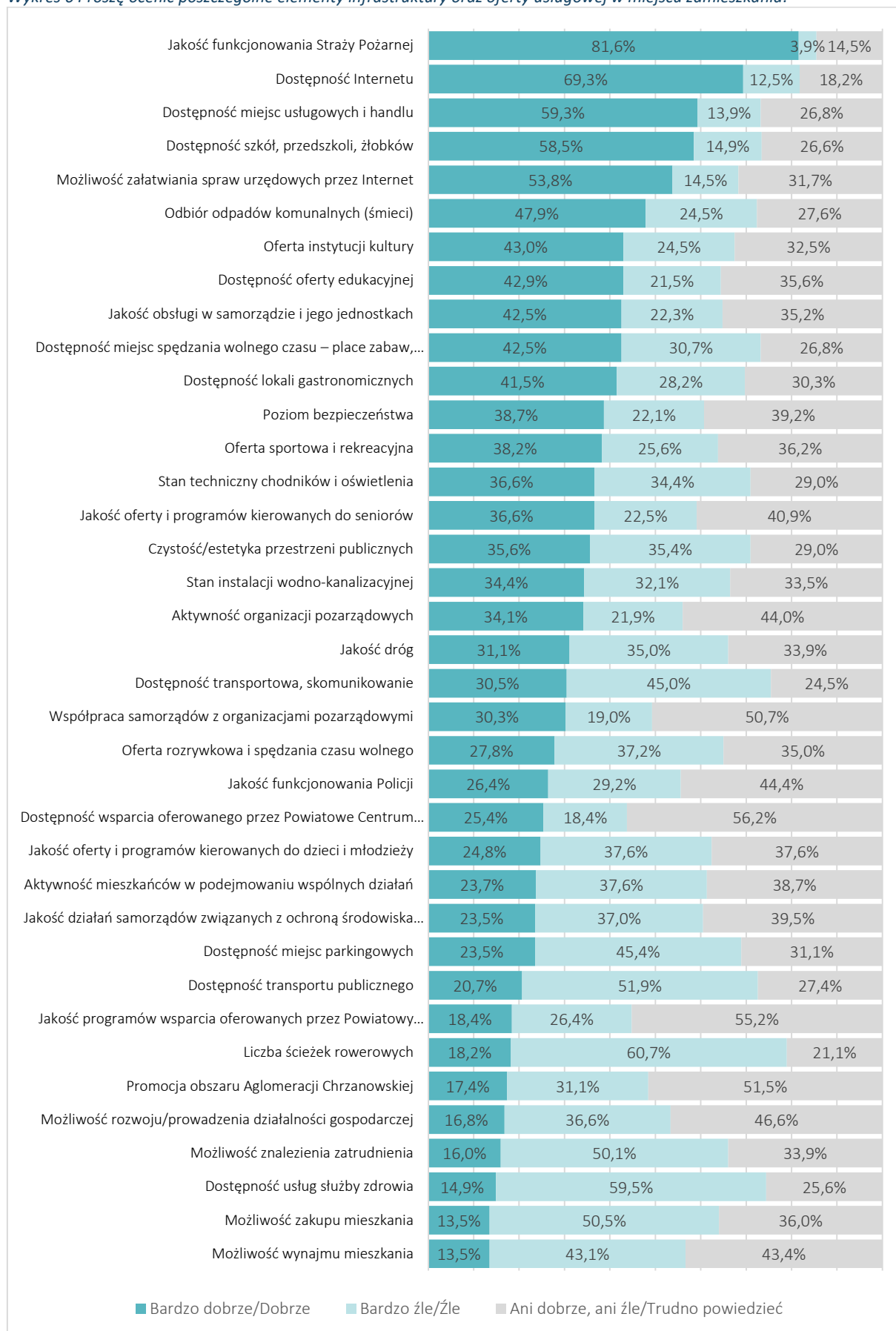
Wśród wysoko ocenianych elementów infrastruktury i oferty usług publicznych Aglomeracji Chrzanowskiej wyróżnia się **działalność Straży Pożarnej**. Zdecydowana większość mieszkańców biorących udział w badaniu (81,6%) ocenia ją dobrze lub bardzo dobrze, a przeciwnie zdanie ma zaledwie 3,9%. Pozytywnym aspektem jest również **dostępność Internetu**, która uzyskała 69,3% pozytywnych ocen, a także **dostępność miejsc usługowych i handlu** (59,3% pozytywnych wskazań).

Do najgorzej ocenianych elementów zalicza się natomiast kwestie związane z jakością i dostępnością infrastruktury technicznej, zwłaszcza drogowej i towarzyszącej. Respondenci zwracali uwagę przede wszystkim na **liczbę ścieżek rowerowych**, którą niemal 61% z nich oceniło źle lub bardzo źle – na terenie gmin MOF Chrzanowa dostępnych jest bowiem łącznie tylko niecałe 13 km ścieżek. Słabą stroną jest również **dostępność transportowa** obszaru i jego skomunikowanie, zarówno wewnętrzne, jak i zewnętrzne (45% negatywnych odpowiedzi). Co więcej, ponad połowa osób biorących udział w badaniu źle ocenia **dostępność transportu publicznego**.

Przeważająca liczba respondentów negatywnie ocenia również **dostępność usług ochrony zdrowia** – niemal 60% z nich oceniło ją źle lub bardzo źle. Wysoka jakość usług z zakresu opieki medycznej, zarówno podstawowej, jak i specjalistycznej oraz dostępność placówek, stanowi podstawowe oczekiwanie mieszkańców i jest istotnym wyzwaniem z uwagi na obserwowany proces starzenia się społeczności lokalnej.

Wielu respondentów nie było w stanie jednoznacznie ocenić elementów takich jak **jakość programów wsparcia oferowanych przez Powiatowy Urząd Pracy** czy **dostępność wsparcia oferowanego przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie** – ponad 55% osób biorących udział w badaniu nie oceniła ich ani dobrze, ani źle. Może to wynikać z faktu, iż nie korzystały one ze wspomnianych programów wsparcia, czego potwierdzenie stanowić może struktura respondentów – przeważającą większość (blisko 79%) stanowiły osoby pracujące. Ponad połowa mieszkańców nie potrafiła jednoznacznie ocenić działań promujących obszar, co może wskazywać na konieczność zintensyfikowania prowadzonych działań marketingowych oraz wzmacniania marki obszaru.

Wykres 6 Proszę ocenić poszczególne elementy infrastruktury oraz oferty usługowej w miejscu zamieszkania:

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania ankietowego, n=489.

- Wysoki odsetek pozytywnych ocen działalności Straży Pożarnej może świadczyć o wysokim poziomie poczucia bezpieczeństwa mieszkańców.
- Gminy Aglomeracji Chrzanowskiej zapewniają mieszkańcom dobry dostęp do Internetu oraz miejsc usługowych i handlu. Opinie wskazują, że respondenci zadowoleni są z oferty usługowej na terenie Aglomeracji Chrzanowskiej, a gminy wychodzą naprzeciw potrzebom i rosnącym oczekiwaniom mieszkańców, m.in. związanych z możliwością załatwiania spraw drogą elektroniczną.
- W opinii osób biorących udział w badaniu, obszarem wymagającym interwencji jest przede wszystkim dostępność usług medycznych, co implikuje konieczność podjęcia działań mających na celu rozwój opieki zdrowotnej na terenie Aglomeracji Chrzanowskiej. Wyzwanie to jest szczególnie istotne z uwagi na postępujące procesy starzenia się społeczności lokalnej.
- Wśród najgorzej ocenianych elementów znalazły się elementy infrastruktury drogowej i dostępność komunikacyjna, co może pogłębiać problem wykluczenia komunikacyjnego, zwłaszcza osób starszych, nie posiadających własnego samochodu oraz zamieszkujących obrzeża Aglomeracji.

3. Mocne i słabe strony Aglomeracji Chrzanowskiej

Respondenci zwracali uwagę na wiele różnych aspektów – odpowiedzi dotyczyły zarówno uwarunkowań funkcjonowania Aglomeracji Chrzanowskiej (położenie, walory środowiska przyrodniczego, potencjał rozwoju), jak i poszczególnych jego aspektów takich jak infrastruktura techniczna i usługowa, oferta mieszkaniowa czy rynek pracy.

Dla 51,9% badanych istotnym atutem Aglomeracji Chrzanowskiej jest jej **położenie** blisko dużych ośrodków miejskich – Krakowa i Katowic. Kolejne 14,0% wskazuje na uwarunkowania środowiskowe (**wysokie walory przyrodnicze**), na co wpływ może mieć występowanie w granicach Aglomeracji terenów chronionych, takich jak Tenczyński Park Krajobrazowy. Znaczący odsetek odpowiedzi (13,2%) dotyczył również dostępnych **połączeń drogowych i kolejowych**. Gminy MOF Chrzanowa położone są bowiem w niedalekiej odległości autostrady A4 i linii kolejowych, posiadają również dogodny dostęp do dwóch międzynarodowych portów lotniczych (Kraków Balice i Katowice Pyrzowice). Ponad 7% respondentów wśród pozytywnych aspektów Aglomeracji Chrzanowskiej wymienia również jej **wysoki potencjał rozwoju**, zwłaszcza w obszarze turystyki, rekreacji i przemysłu.

W przypadku słabych stron Aglomeracji, co czwarta osoba biorąca udział w badaniu podkreślała niską **dostępność transportu publicznego** i jego ofertę. Wysoki odsetek odpowiedzi (14,9%) dotyczył również lokalnego rynku pracy, szczególnie **możliwości znalezienia zatrudnienia**. Ponadto,

respondenci wśród słabych stron obszaru wymieniali elementy infrastruktury, takie jak **zły stan dróg**, niedostatecznie rozwinięta **sieć ścieżek rowerowych**, czy niska **jakość infrastruktury sieciowej**.

Katalog słabych stron Aglomeracji Chrzanowskiej wskazywanych przez osoby biorące udział w badaniu uwzględnia również kwestie środowiskowe – zwracano uwagę przede wszystkim na **niską jakość powietrza**.

Mocne strony Aglomeracji Chrzanowskiej		Słabe strony Aglomeracji Chrzanowskiej	
51,9%	Położenie (bliskość Krakowa i Katowic)	25,0%	Oferta i dostępność transportu publicznego
14,0%	Środowisko naturalne, tereny przyrodnicze	14,8%	Trudność w znalezieniu zatrudnienia
13,2%	Połączenia komunikacyjne, drogowe i kolejowe	10,9%	Brak rozwoju (zwłaszcza gospodarczego: przemysł, przedsiębiorstwa, pomoc przy otwieraniu działalności gospodarczych)
7,1%	Duży potencjał rozwoju (turystyka, rekreacja, przemysł)	8,3%	Zły stan infrastruktury drogowej
3,8%	Infrastruktura sportowo-rekreacyjna	6,3%	Słaba oferta mieszkaniowa
3,6%	Dostęp do punktów usługowo-handlowych	6,1%	Brak lub niska jakość infrastruktury rowerowej
2,3%	Oferta zajęć i miejsc spędzania czasu wolnego dla różnych grup wiekowych	5,1%	Brak miejsc zielonych, rekreacyjnych, do aktywnego spędzania czasu i wypoczynku
2,3%	Dostęp do miejsc pracy	4,1%	Słaby dostęp do usług medycznych
1,8%	Cisza i spokój	4,1%	Brak zajęć i miejsc spędzania czasu wolnego dla różnych grup wiekowych
		3,6%	Zanieczyszczone środowisko, niska jakość powietrza
		3,2%	Słabe poczucie bezpieczeństwa
		2,7%	Wyludnianie się społeczeństwa, odpływ ludzi młodych
		2,7%	Słaba oferta wydarzeń kulturalnych, sportowych i rozrywkowych
		2,2%	Infrastruktura techniczna (Internet, sieć wodno-kanalizacyjna i gazowa)
		0,7%	Słaba oferta edukacji szkolnej i wczesnoszkolnej

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania ankietowego, n=411.

- Katalog atutów Aglomeracji Chrzanowskiej uwzględnia przede wszystkim uwarunkowania środowiskowe (zewnętrzne) – dogodne położenie oraz dostępność terenów atrakcyjnych przyrodniczo, które stanowią potencjały jej dalszego rozwoju.

- Wśród słabych stron obszaru znalazły się przede wszystkim uwarunkowania wewnętrzne (m.in. stan i dostępność infrastruktury technicznej, oferta usług publicznych). Wskazuje to na konieczność poprawy realizowanej lokalnej polityki społecznej i przestrzennej.
- Respondenci często wskazywali na deficyty w ofercie transportu publicznego, co świadczy o słabym poziomie skomunikowania poszczególnych gmin Aglomeracji.
- Zebrane odpowiedzi pozwoliły na zidentyfikowanie kluczowych problemów i potencjałów Aglomeracji Chrzanowskiej i mogą stanowić podstawę do wytyczenia kierunków działań umożliwiających poprawę sytuacji w poszczególnych sferach funkcjonowania obszaru. Strategia rozwoju MOF Chrzanowa powinna uwzględniać przedsięwzięcia, których realizacja pozwoli na przeciwdziałanie i niwelowanie negatywnych czynników stanowiących słabe strony obszaru oraz wzmocnienie zidentyfikowanych szans rozwojowych i wykorzystanie potencjałów.

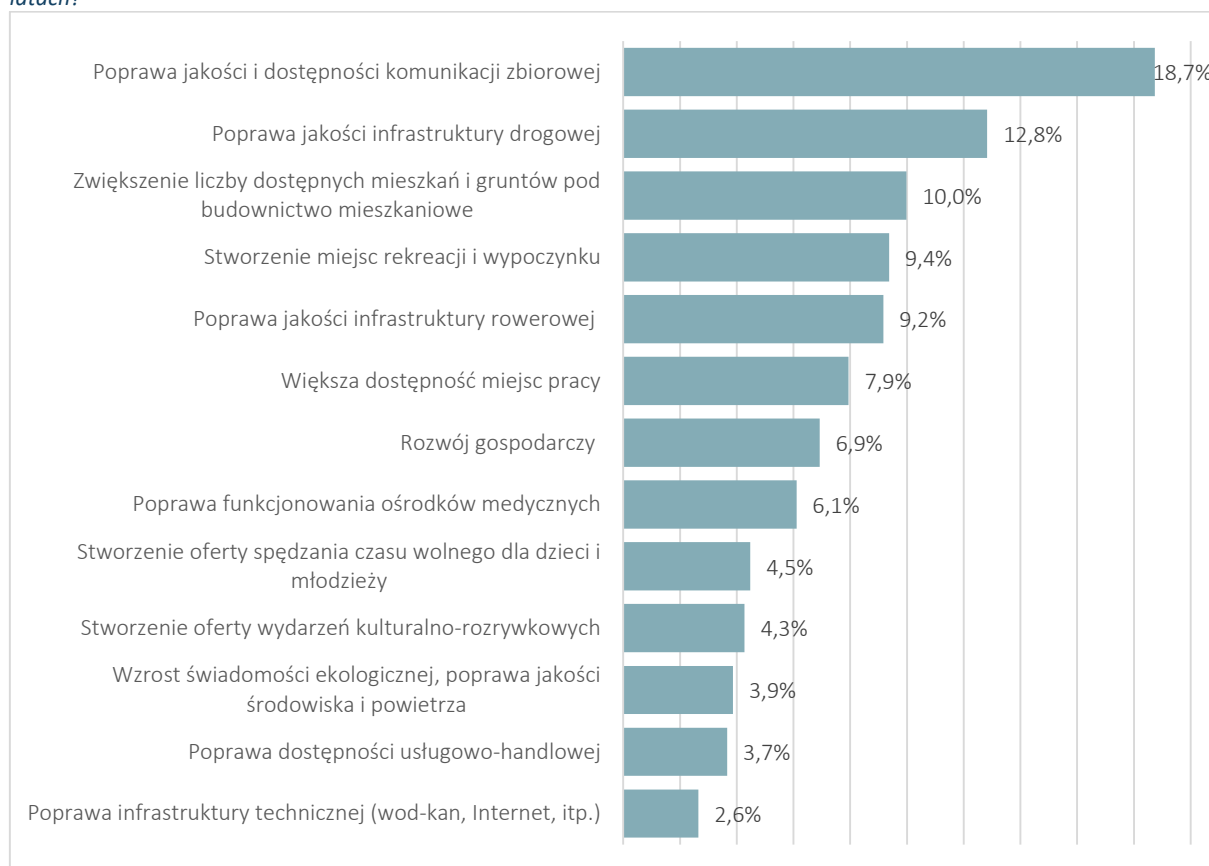
4. Elementy wymagające interwencji

Wśród elementów wymagających poprawy w Aglomeracji Chrzanowskiej respondenci zwrócili uwagę zarówno na kwestie infrastruktury technicznej, jak i usług społecznych, a także rynku pracy. Kluczowe potrzeby i oczekiwania 18,6% osób biorących udział w ankiecie dotyczyły **poprawy jakości i dostępności komunikacji zbiorowej**, co znalazło potwierdzenie w odpowiedziach na pytanie o słabe strony obszaru. Respondenci wskazywali także na konieczność podniesienia **jakości infrastruktury drogowej** (12,8%).

Co dziesiąty badany podkreśla natomiast, iż niezbędne jest zwiększenie **liczby dostępnych mieszkań i gruntów pod budownictwo mieszkaniowe**. Zdaniem 9,4% respondentów, w celu podniesienia jakości życia lokalnej społeczności, konieczne jest także **stworzenie miejsc rekreacji i wypoczynku**. Nie mniej ważny w opinii mieszkańców Aglomeracji Chrzanowskiej biorących udział w badaniu jest jej **rozwój gospodarczy** oraz zwiększenie **dostępności miejsc pracy**.

Z analizy odpowiedzi wynika również potrzeba poprawy sytuacji w obszarze usług publicznych, zwłaszcza **funkcjonowania ośrodków medycznych** (6,1%).

Wykres 7 Jakie elementy/oferta zamieszkiwanej Aglomeracji powinny Pani/Pana zdaniem zostać poprawione w kolejnych latach?

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania ankietowego, n=491.

- Z uwagi na zidentyfikowane deficyty w sferze komunikacyjnej, poprawa dostępności oraz oferty transportu publicznego okazuje się być kluczowym kierunkiem dalszego rozwoju Aglomeracji Chrzanowskiej.
- Z punktu widzenia respondentów, istotą przedsięwzięć rozwojowych obszaru powinny być działania ukierunkowane na poprawę jakości i dostępności infrastruktury technicznej i usług publicznych, co przyczyni się do podniesienia jakości życia na obszarze.

5. Lokalny rynek pracy

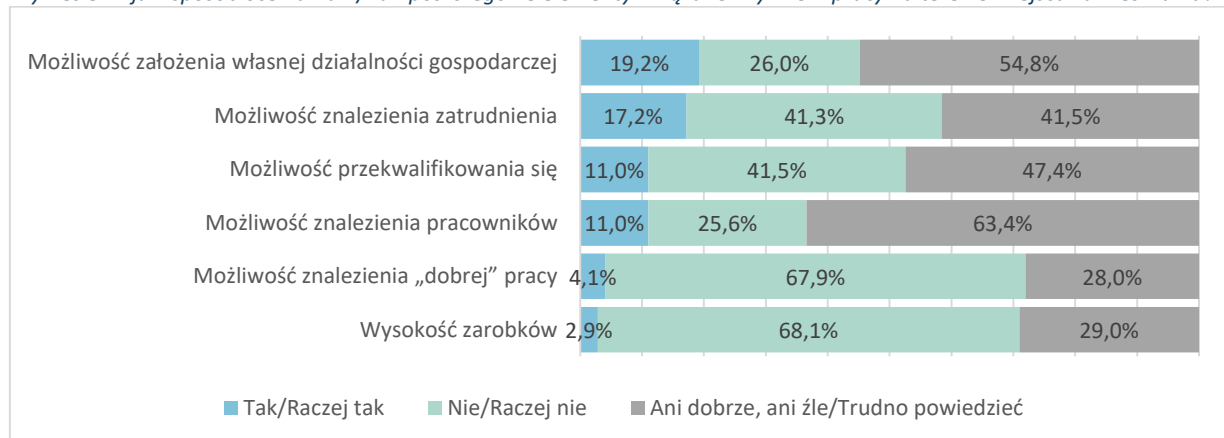
Osoby biorące udział w badaniu krytycznie odniosły się do kwestii związanych z rynkiem pracy na terenie Aglomeracji Chrzanowskiej. Z analizy odpowiedzi na pytanie dotyczące jego elementów wynika, iż nie są one w pełni satysfakcjonujące dla mieszkańców obszaru.

W opinii osób biorących udział w ankiecie, najsłabszym aspektem rynku pracy na terenie Aglomeracji Chrzanowskiej jest **wysokość zarobków** – ponad 68% ocen dotyczących tej kwestii było negatywnych.

Tylko 3% respondentów przyznaje, że wysokość zarobków jest satysfakcjonująca. Ponadto, z analizy odpowiedzi wynika, iż na terenie Aglomeracji trudno jest **znaleźć „dobrą” pracę** (67,9% odpowiedzi było negatywnych), a więc odpowiadającą wykształceniu i posiadanym kwalifikacjom. Negatywnie oceniano również **możliwość przekwalifikowania się**, co świadczy o trudnych warunkach rozwoju zawodowego.

Nieco lepiej oceniana jest **możliwość założenia własnej działalności gospodarczej** – kwestię tę pozytywnie ocenia niemal 1/5 badanych.

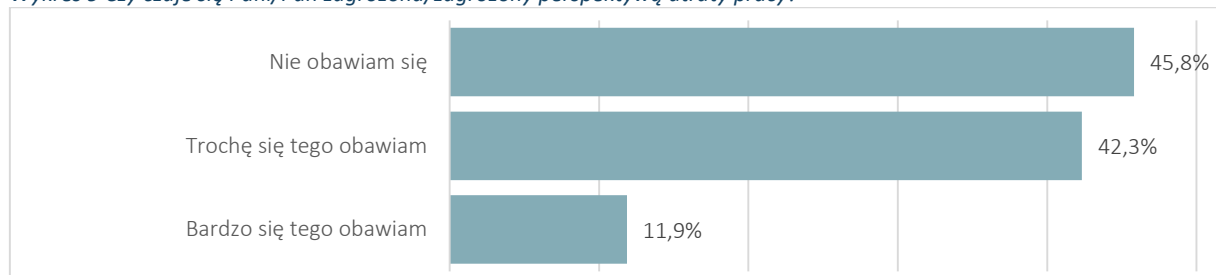
Wykres 8 W jaki sposób ocenia Pani/Pan poszczególne elementy związane z rynkiem pracy na terenie miejsca zamieszkania?

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania ankietowego, n=489.

Mimo stosunkowo niekorzystnych warunków na lokalnym rynku pracy, niewielka część respondentów **obawia się utraty zatrudnienia**. Niecałe 12% osób biorących udział w badaniu przyznaje, że czuje się zagrożone perspektywą utraty pracy, natomiast 45,8% nie odczuwa podobnego zagrożenia. Pozostała część respondentów tylko trochę obawia się utraty obecnego zatrudnienia.

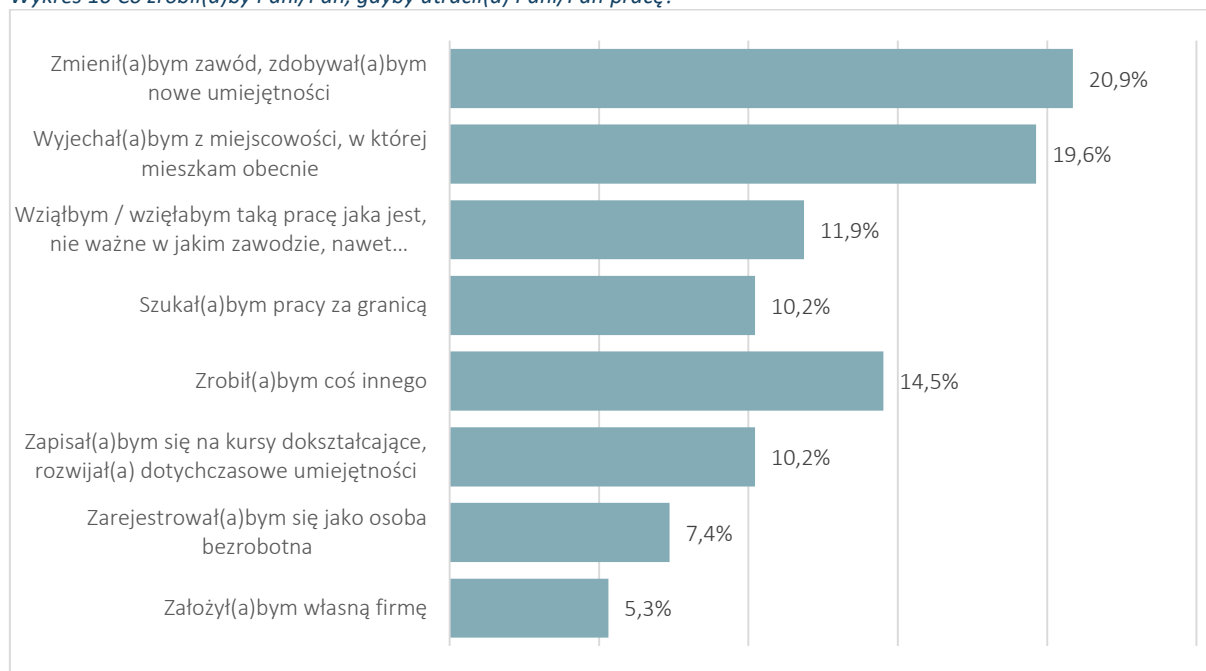
Wykres 9 Czy czuje się Pani/Pan zagrożona/zagrożony perspektywą utraty pracy?

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania ankietowego, n=489.

Co piąta osoba biorąca udział w badaniu twierdzi, że w przypadku utraty pracy **zdobyłaby nowe umiejętności i zmieniła zawód**, a kolejne 20% respondentów przyznaje, że **wyjechałaby z obecnie zamieszkiwanej miejscowości**.

Wykres 10 Co zrobił(a)by Pani/Pan, gdyby utracił(a) Pani/Pan pracę?

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania ankietowego, n=489.

- Negatywne opinie mieszkańców dotyczące wysokości zarobków oraz możliwości znalezienia „dobrej” pracy świadczą o niskim poziomie atrakcyjności rynku pracy Aglomeracji Chrzanowskiej.
- Odpowiedzi ankietowanych dotyczące podejmowanych działań w sytuacji utraty pracy, wskazują na aktywność, ambicję i przedsiębiorczość mieszkańców. Jednakże, należy mieć na uwadze, że drugą z najczęściej wskazywanych odpowiedzi było opuszczenie zamieszkiwanej gminy, co potwierdza oceny mieszkańców w kwestii rynku pracy i jego niską atrakcyjność.

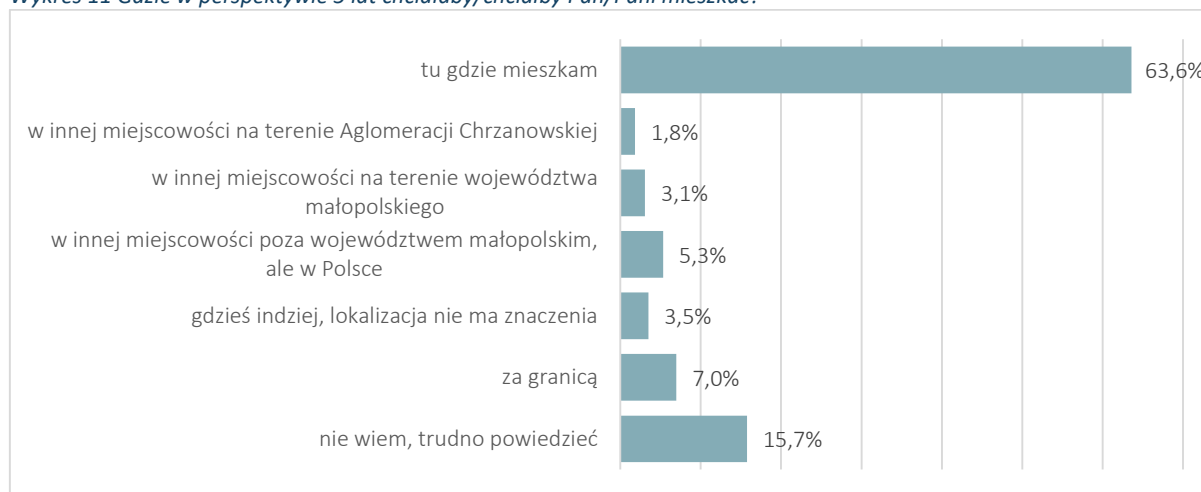
6. Plany migracyjne mieszkańców Aglomeracji Chrzanowskiej

Ponad 60% wszystkich badanych przyznaje, że w perspektywie najbliższych 5 lat zamierza pozostać **w aktualnie zamieszkiwanej miejscowości**. Niecałe 16% nie jest w stanie określić jednoznacznie swoich planów dotyczących przeprowadzki w najbliższych latach.

Niemal 14% respondentów planuje przeprowadzić się **do innej miejscowości w Polsce**, z czego 5,3% chciałoby zamieszkać **poza granicami województwa małopolskiego**, a zaledwie 1,8% wybrałoby inną miejscowość **na terenie Aglomeracji Chrzanowskiej**. Dla 3,5% badanych lokalizacja przeprowadzki nie ma natomiast znaczenia.

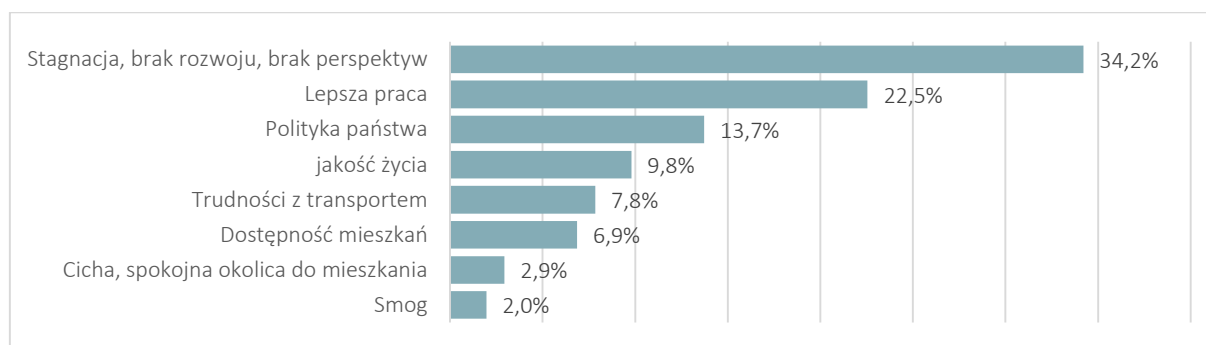
Spośród ankietowanych 7% przyznaje, że w perspektywie najbliższych 5 lat chciałoby zamieszkać **poza granicami kraju**.

Wykres 11 Gdzie w perspektywie 5 lat chciałaby/chciałby Pan/Pani mieszkać?

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania ankietowego, n=489.

Wśród powodów zmiany miejsca zamieszkania respondenci wskazywali przede wszystkim na **brak perspektyw** i ogólną stagnację charakteryzującą ich miejscowość lub region (34,2%). Ponad 20% osób biorących udział w badaniu przyznaje, że opuściłoby dotychczasowe mieszkanie ze względu na **lepszą pracę**. Przyczyną migracji, zwłaszcza zagranicznych, według respondentów jest również **polityka państwa** (13,7%).

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania ankietowego, n=102.

- Fakt, iż większość mieszkańców Aglomeracji Chrzanowskiej biorących udział w badaniu nie planuje przeprowadzki w perspektywie najbliższych 5 lat może świadczyć o ich przywiązaniu do obecnego miejsca zamieszkania.
- Główny powód, dla którego respondenci planują opuścić zamieszkiwaną miejscowość stanowi stagnacja, dlatego konieczne jest podjęcie działań mających na celu wielokierunkowy rozwój wszystkich gmin MOF Chrzanowa.
- Wśród istotnych powodów zmiany miejsca zamieszkania, respondenci podkreślają możliwości znalezienia lepszej pracy. Odpowiedzi pokazują, że według respondentów priorytetem rozwojowym w Aglomeracji Chrzanowskiej jest zapewnienie warunków do wzrostu gospodarczego oraz poprawa atrakcyjności rynku pracy.

II.3. Analiza SWOT

S	Mocne strony	Słabe strony	W
	Dostępność komunikacyjna – przebieg dróg krajowych i wojewódzkich, autostrada A4, linie kolejowe, bliskość portów lotniczych – Kraków Balice i Katowice Pyrzowice	Zmniejszenie liczby mieszkańców o 3,5% w ostatniej dekadzie oraz niekorzystne prognozy demograficzne związane ze wyludnianiem obszaru MOF – w 2030 r. liczba mieszkańców wynosić będzie poniżej 120 tys.	
	Atrakcyjne położenie – bliskość konurbacji śląskiej i metropolii krakowskiej jako rynku pracy, rynku zbytu oraz miejsc zapewniających dostępność do zróżnicowanych usług	Starzenie się społeczności lokalnej – ponad 20% w strukturze ludności stanowią osoby w wieku poprodukcyjnym, odnotowano wzrost o 5,4 pp. w ostatniej dekadzie	
	Tradycje przemysłowe i istniejące zakłady na terenie MOF – m.in. Rafineria Trzebinia, Zakłady Chemiczne „Alwernia”, Zakład Górniczy Janina, fabryka Valeo Service, Elektrownia Siersza w Trzebini	Niska atrakcyjność osiedleńcza – utrzymujące się na ujemnym poziomie saldo migracji (w 2020 r. wynosiło -1,4 na 1000 ludności)	
	Atrakcyjność turystyczna związana z bogactwem środowiska przyrodniczego (Tenczyński Park Krajobrazowy) i obiektami zabytkowymi m.in. ruiny zamku biskupów krakowskich na wzgórzu Lipowiec wraz z Nadwiślańskim Parkiem Etnograficznym, zespół klasztorny bernardynów w Alwerni, kościoły oraz szlakami turystycznymi i ścieżkami dydaktycznymi	Ograniczenie potencjału inwestycyjnego z uwagi na brak przygotowanych stref aktywności gospodarczej ⁵⁵	
	Tradycje związane z lokalnym rzemiosłem - wikliniarstwo, garncarstwo, kowalstwo, rzeźbiarstwo, hafciarstwo czy bibułkarstwo ⁵⁶ oraz produkty regionalne (wpis na listę produktów tradycyjnych)	Niewystarczające działania promocyjne związane z kreowaniem wizerunku i marki MOF Chrzanowa	
	Upowszechnienie opieki żłobkowej i przedszkolnej	Niezadawalająca oferta i niska dostępność transportu publicznego – niedostateczne skomunikowanie gmin w MOF, niedostosowanie godzin kursowania do potrzeb mieszkańców	
	Rozbudowana i bogata baza rekreacyjno-sportowa	Niezadawalająca jakość infrastruktury drogowej i okołodrogowej	
	Dostępność wolnych terenów inwestycyjnych	Niedostateczna rozwinięta sieć ścieżek i infrastruktury rowerowej – długość dróg dla rowerów w 2020 r. wynosiła niecałe 13 km	
	Spójność terytorialna – w skład obszaru funkcjonalnego wchodzi wszystkie gminy powiatu chrzanowskiego, charakteryzujące się wspólnymi problemami, ale również atutami i potencjałami	Niski stopień dywersyfikacji struktury gospodarczej – dominacja przemysłu m.in. paliwowo-energetycznego, maszynowego czy górniczego ⁵⁷	
		Niższe wyniki egzaminu ósmoklasisty z języka polskiego i matematyki, w porównaniu do średniej dla województwa i kraju	
		Niski poziom pokrycia obszaru MOF miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego – w 2020 r. niecałe 29%	
		Zidentyfikowanie miasta rdzenia – Chrzanowa jako miasta tracącego funkcje-społeczno gospodarcze (zagrożonego marginalizacją)	
		Niedostatecznie rozwinięta sieć kanalizacyjna na obszarach wiejskich	
		Rozwój organizacji pozarządowych na poziomie niższym od średniej dla województwa małopolskiego	

⁵⁵ Strategia Rozwoju Powiatu Chrzanowskiego na lata 2015-2023

⁵⁶ http://www.partnerstwonajurze.pl/tresc_show.php?id=33 [dostęp: lipiec 2022 r.]

⁵⁷ <https://www.powiat-chrzanowski.pl/powiat/informacja-gospodarcza.html> [dostęp: lipiec 2022 r.]

O	Szanse	Zagrożenia	T
	Uzyskanie dodatkowego wsparcia z poziomu regionalnego, ze względu na wpisywanie się MOF w OSI obszar transformacji energetycznej – Małopolska Zachodnia	Konkurencyjność ze strony innych ośrodków w zakresie inwestycji, proponowanej oferty i przyciągania nowych mieszkańców	
	Zacieśnienie więzi i zwiększenie poziomu współpracy z uwagi na działalność w ramach Lokalnej Grupy Działania „Partnerstwo na Jurze”	Drenaż mózgów – odpływ młodych, wykształconych osób do większych ośrodków (Krakowa, Katowic)	
	Wzrost znaczenia powiązań funkcjonalno-przestrzennych i zacieśnianie współpracy między jst województwa małopolskiego i śląskiego	Postępujący kryzys klimatyczny i możliwość wystąpienia ekstremalnych zjawisk pogodowych – ryzyko powodziowego związane m.in. z przebiegiem Wisły oraz umiarkowane zagrożenie suszą MOF	
	Możliwość pozyskania dodatkowych środków na inwestycje ze względu na przynależność powiatu chrzanowskiego do Stowarzyszenia Powiatów, Miast i Gmin "Forum Małopolski Zachodniej"	Dynamicznie zmieniająca się sytuacja geopolityczna (w szczególności związana z konfliktem zbrojnym w Ukrainie)	
	Wzrost świadomości samorządowej i obywatelskiej mieszkańców, rozwój i upowszechnianie instrumentów partycypacji społecznej oraz dialogu społecznego	Trudności w przewidzeniu skutków i konsekwencji pandemii COVID-19	
	Rozwój technologii informacyjnych, upowszechnianie e-usług		
	Rozwój i wzrost popularności technologii opartych o odnawialne źródła energii, wzmacnianie świadomości ekologicznej i upowszechnianie zachowań proekologicznych społeczeństwa	Możliwość wystąpienia problemów ekologicznych w Libiążu, Chrzanowie i gm. Babice, w szczególności wstrząsów górotworu, z uwagi na objęcie gmin zasięgiem oddziaływań Zakładu Górniczego Janina	
	Polityka klimatyczna i ekologiczna Unii Europejskiej wspierająca rozwój odnawialnych źródeł energii i realizację założeń transformacji energetycznej		

III Poziom strategiczny. Założenia rozwojowe

W niniejszym rozdziale przedstawiono założenia rozwojowe dla Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Chrzanowa. Kierunek działania w planach strategicznych i operacyjnych gmin wchodzących w skład MOF określa przede wszystkim misja i wizja, które stanowią nadrzędny cel ich rozwoju. Odnoszą się one zarówno do wyzwań stojących przed analizowanym obszarem, jak i potencjałów i korzystnych uwarunkowań zwiększających szanse na osiągnięcie zadowalających efektów realizowanych działań. W opracowaniu przedstawiono także cele strategiczne oraz kierunki działań zmierzających do ich osiągnięcia.

III.1. Misja i wizja Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Chrzanowa

Misja stanowi wyraz nadrzędnego celu rozwoju MOF Chrzanowa w perspektywie 2027 roku i definiuje główny kierunek, w jakim będą zmierzać działania podejmowane przez tworzące go gminy w ramach interwencji strategicznej.

MISJA

Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Chrzanowa

Wyzwalamy jako MOF Chrzanowa potencjał rozwojowy w Małopolsce Zachodniej. Korzystamy ze strategicznego położenia, uwarunkowań lokalizacyjnych oraz silnego kapitału ludzkiego.

Dbamy o wysoką jakość życia naszych mieszkańców!

Treść powyższej misji jest ukierunkowana na strategiczne wykorzystanie posiadanych potencjałów oraz wewnętrznych i zewnętrznych uwarunkowań w celu wzmacniania pozycji i konkurencyjności MOF Chrzanowa w regionie. Głównymi interesariuszami podejmowanych działań będą mieszkańcy gmin tworzących MOF, a systematyczne podnoszenie jakości ich życia stanowi kluczowy bodziec rozwojowy.

Wizja natomiast to koncepcja stanu MOF Chrzanowa w 2027 roku, a więc obraz przyszłości, którą na drodze interwencji strategicznej będą kreować tworzące go samorządy.

Wizja

Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Chrzanowa

W 2027 roku MOF Chrzanowa jest kluczowym ośrodkiem wzrostu gospodarczego w Małopolsce Zachodniej. Wykorzystujemy tradycje przemysłowe, wysoką konkurencyjność lokalnych branż przemysłowych i potencjał technologiczny do budowania silnej pozycji w regionie, także w oparciu o innowacyjne rozwiązania.

Stanowimy jako MOF Chrzanowa pomost pomiędzy województwem śląskim a małopolskim. Rozwój infrastruktury technicznej i podniesienie standardu usług transportowych pozwoliły na podniesienie atrakcyjności inwestycyjnej i osiedleńczej Obszaru, a strategiczna lokalizacja w pobliżu dużych aglomeracji sprzyja zachowaniu wysokiej dostępności szerokiego rynku pracy i rynku zbytu.

Transformacja energetyczna staje się faktem. Inwestycje w odnawialne źródła energii i zielono-niebieską infrastrukturę przyczyniły się do poprawy jakości powietrza i wód, a wysokiej jakości środowisko naturalne wraz z walorami kulturowymi przyczynia się do rozwoju funkcji rekreacyjno-turystycznych MOF.

Znacząco podniesiona została jakość życia mieszkańców MOF. Dzięki ścisłej współpracy partnerskich gmin poszerzyliśmy ofertę usług publicznych i zapewniliśmy wysoki standard życia na ich terenie.

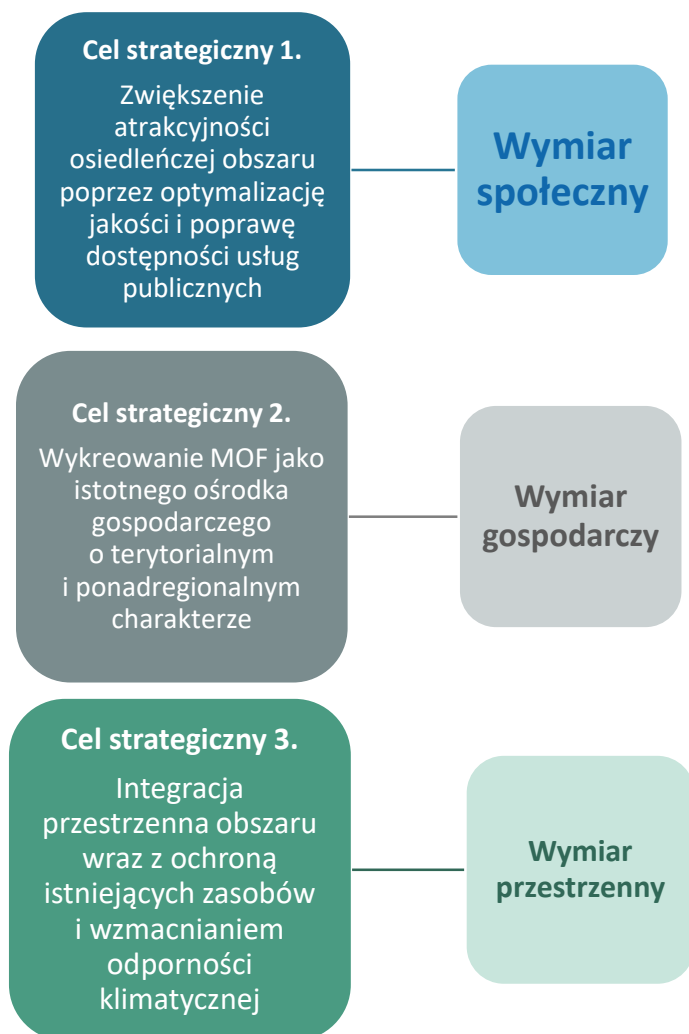
Poniżej przedstawiono najważniejsze komponenty wizji, a więc elementy, na rozwój których ukierunkowana będzie interwencja strategiczna.

III.2. Cele strategiczne Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Chrzanowa

Określenie celów strategicznych, jakie stawiają przed sobą partnerskie gminy, jest kluczowym etapem procesu strategicznego. Dzięki zdefiniowaniu priorytetów możliwe jest wypracowanie ścieżki rozwoju i zaplanowanie działań zmierzających do realizacji przyjętej misji stanowiącej nadrzędny cel. Biorąc pod uwagę ponadlokalny charakter niniejszej Strategii, cele gmin tworzących MOF Chrzanowa wyznaczają ramy do koordynacji zadań publicznych zorientowanych na podnoszenie standardów świadczenia wspólnych usług, rozwijanie infrastruktury technicznej, wzmacnianie gospodarki czy ochronę środowiska przyrodniczego.

Uwzględniając zidentyfikowane na drodze diagnozy strategicznej kluczowe potencjały i bariery rozwojowe MOF Chrzanowa zdefiniowano trzy cele strategiczne odnoszące się do sfer: społecznej, gospodarczej i przestrzennej. Przyjęta formuła interwencji została ukierunkowana na wykorzystanie potencjałów i zasobów MOF oraz poszczególnych samorządów w oparciu o zintegrowany charakter przedsięwzięć skupiających się przede wszystkim na aspekcie terytorialnym. Poszczególne cele wzajemnie się uzupełniają i oddziałują na kilka sfer jednocześnie, dzięki czemu ich realizacja będzie wspierała wielokierunkowy rozwój MOF Chrzanowa.

Cel strategiczny 1.	Zwiększenie atrakcyjności osiedleńczej obszaru poprzez optymalizację jakości i poprawę dostępności usług publicznych
Sytuacja demograficzna w MOF Chrzanowa jest stosunkowo niekorzystna, czego wyrazem jest stopniowo malejąca liczba ludności w poszczególnych gminach tworzących przedmiotowy obszar funkcjonalny. Na przestrzeni lat 2012-2021 liczba mieszkańców Obszaru spadła o ok. 4%, a w dalszej perspektywie prognozowane jest dalsze zmniejszanie się populacji (o ok. 3,4% w 2030 r.). Nasilające się zjawisko odpływu ludności oraz utrzymujące się ujemne wartości przyrostu naturalnego (-7,7 na 1000 ludności w 2021 r.) mogą prowadzić do istotnych zmian w strukturze demograficznej MOF i związanych z nimi negatywnych skutków depopulacji. Z tego względu konieczne jest podejmowanie działań ukierunkowanych na zahamowanie negatywnych trendów migracyjnych i wzmocnienie kapitału ludzkiego i społecznego poprzez realizację efektywnej polityki społecznej i podnoszenie atrakcyjności osiedleńczej MOF. Niekorzystne zmiany w strukturze demograficznej (starzenie się społeczeństwa, dysproporcja w liczebności ludności w wieku produkcyjnym i nieprodukcyjnym) są istotne z punktu widzenia realizacji polityki senioralnej i prorodzinnej w gminach wchodzących w skład MOF. Wzmacnianie kapitału ludzkiego i społecznego powinno uwzględniać działania zorientowane na zatrzymanie odpływu młodych osób i zapewnienie dogodnych warunków do zakładania rodziny. Obecna sytuacja demograficzna MOF wynika również z nasilającego się w kraju procesu suburbanizacji i osiedlania się poza silnie zurbanizowanymi ośrodkami miejskimi. W tej kwestii kluczowe jest stałe podnoszenie jakości życia mieszkańców, zapewnianie nowoczesnej i sprawnej infrastruktury technicznej oraz szerokiej oferty usług publicznych skierowanych do wszystkich grup wiekowych.	
Cel strategiczny 2.	Wykreowanie MOF jako istotnego ośrodka gospodarczego o terytorialnym i ponadregionalnym charakterze
MOF Chrzanowa jest obszarem silnie uprzemysłowionym, związanym gospodarczo z woj. śląskim ze względu na podobny profil oraz przewagę sektora przemysłu ciężkiego i górniczego w strukturze gospodarczej (ok. 25% podmiotów działających w MOF). Na terenie gmin tworzących MOF funkcjonuje wiele dużych zakładów przemysłowych o szczególnym znaczeniu dla regionu (m.in. TAURON Wydobycie S.A. Zakład Górniczy Janina, Elektrownia Tauron Siersza, ORLEN Południe – Zakład Trzebinia, czy Valeo Service), co stanowi istotny potencjał rozwojowy w sferze gospodarczej. Rdzeń MOF, miasto Chrzanów, klasyfikowane jest jako miasto średnie tracące funkcje społeczno-gospodarcze zagrożone marginalizacją, dlatego działania ukierunkowane na rozwój tej sfery i wzmocnienie rangi ośrodka powinny uwzględniać wykorzystanie zidentyfikowanych potencjałów, m.in. tradycji przemysłowych, dostępnych terenów inwestycyjnych, czy atrakcyjności turystycznej stanowiącej bazę do dywersyfikacji lokalnej gospodarki.	

Tereny inwestycyjne wraz z terenami przemysłowymi stanowią istotny zasób sprzyjający przyciąganiu nowych inwestycji, innowacji oraz ośrodków badawczo-rozwojowych, a tym samym rozwijaniu nowych branż w regionie. Rozwój przedsiębiorczości i podnoszenie konkurencyjności lokalnej gospodarki w oparciu o nowe, innowacyjne, specjalistyczne branże jest warunkiem realizacji przyjętej misji i wizji MOF Chrzanowa.

Istotną kwestią jest również wzmacnianie kapitału ludzkiego i społecznego ze względu na niekorzystne zmiany w strukturze demograficznej MOF, przede wszystkim starzenie się społeczeństwa (ok. 21% populacji stanowią osoby po 65. roku życia). Ze względu na fakt, iż struktura wiekowa ludności ma kluczowe znaczenie w funkcjonowaniu rynku pracy, MOF Chrzanowa narażony jest na istotne problemy w tej sferze. Luka pokoleniowa spowodowana starzeniem się społeczeństwa i wzrostem udziału osób starszych w populacji może prowadzić do niekorzystnej sytuacji na rynku pracy wynikającej z braku pracowników, a tym samym do osłabienia gospodarki.

Wśród kluczowych potencjałów MOF Chrzanowa zidentyfikowano również atrakcyjność turystyczną. Wszystkie gminy wchodzące w skład MOF mają szansę na dywersyfikację lokalnej gospodarki poprzez rozwój infrastruktury turystycznej i budowanie wspólnej marki w oparciu o istniejące potencjały. Przedmiotowy Obszar charakteryzuje bowiem katalog produktów regionalnych i bogate tradycje związane z lokalnym rzemiosłem oraz różnorodność środowiska przyrodniczego, a także zasoby kulturowo-historyczne. Atrakcyjność turystyczna MOF wynika m.in. z obecności obszarów chronionych (parków krajobrazowych, rezerwatów przyrody i obszaru Natura 2000) i zabytkowych obiektów takich jak ruiny zamku biskupów krakowskich na wzgórzu Lipowiec wraz z Muzeum Nadwiślański Park Etnograficzny czy zespół klasztorny bernardynów w Alwerni.

Cel strategiczny 3.

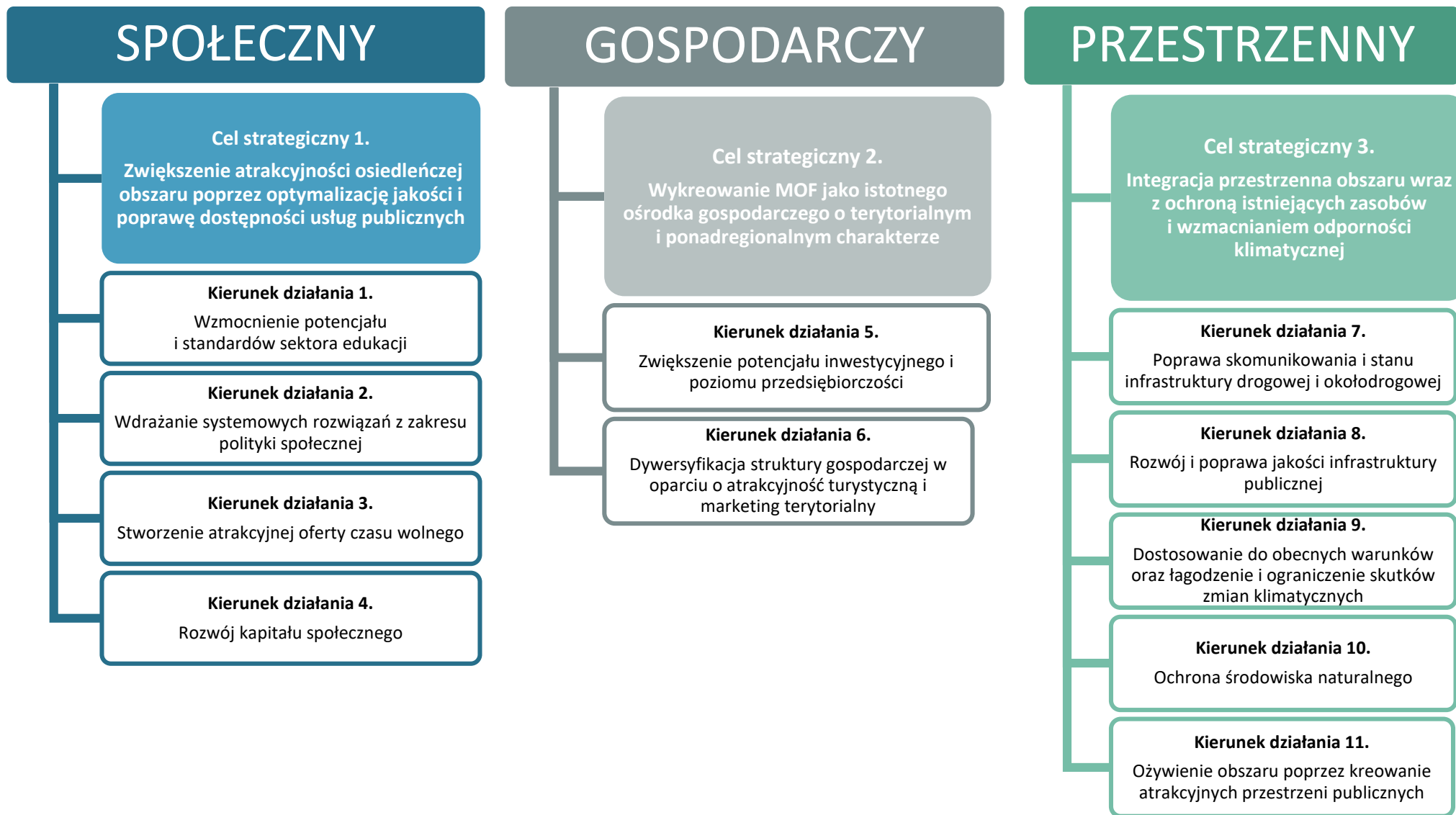
Integracja przestrzenna obszaru wraz z ochroną istniejących zasobów i wzmacnianiem odporności klimatycznej

Analiza struktury przestrzennej i jakości środowiska MOF Chrzanowa pozwoliła na określenie wspólnych dla MOF problemów i potrzeb w zakresie dostępności infrastruktury technicznej, zarządzania energią oraz dostosowania przedmiotowego obszaru do zmian klimatu i ich negatywnych skutków. Istotnym wyzwaniem dla gmin tworzących MOF jest zwiększenie poziomu integracji przestrzennej, ze szczególnym uwzględnieniem transportu i infrastruktury sieciowej. Konieczne jest zatem podjęcie działań zorientowanych na podnoszenie jakości infrastruktury drogowej i usług transportu zbiorowego oraz wspieranie zrównoważonego transportu nisko- i zeroemisyjnego. Rozwój spójnej sieci komunikacyjnej przyczyni się do wzmocnienia powiązań funkcjonalno-przestrzennych między wszystkimi gminami MOF, co jest istotne w aspekcie wzmocnienia konkurencyjności tego obszaru m.in. pod względem gospodarczym, turystycznym i osiedleńczym. Ponadto, wpłynie to na ograniczenie zanieczyszczenia powietrza nie tylko lokalnie, ale również w skali całego regionu.

Różnice w dostępności do infrastruktury sieciowej i technicznej (m.in. sieci wodociągowej i kanalizacji sanitarnej) na terenach miejskich i wiejskich mają istotny wpływ na komfort życia mieszkańców i jakość środowiska przyrodniczego. W tym względzie konieczna jest modernizacja i rozbudowa infrastruktury sieciowej oraz podejmowanie inwestycji w niebiesko-zieloną infrastrukturę, a także adaptowanie Obszaru do postępującym zmian klimatu.

III.3. Schemat interwencji strategicznej

W odniesieniu do zdefiniowanych celów strategicznych odnoszących się do poszczególnych sfer, wyznaczono kierunki działań strategicznych zaplanowanych do realizacji przez partnerskie gminy MOF Chrzanowa. W ich ramach zaproponowano działania, których realizacja przyczyni się do maksymalnego wykorzystania potencjałów MOF i ograniczenia barier rozwojowych oraz wsparcia wielokierunkowego rozwoju przedmiotowego Obszaru.

III.4. Kierunki działań Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Chrzanowa

Wyznaczone kierunki działań określają narzędzia i sposoby realizacji celów strategicznych. Poniżej zestawiono poszczególne kierunki wraz z przypisanymi im priorytetami i przedsięwzięciami stanowiącymi ich uszczegółowienie. Dzięki określeniu kluczowych zadań możliwe będzie zrealizowanie wytyczonych celów i osiągnięcie wymiernych rezultatów zaplanowanej interwencji strategicznej.

Kierunek działania 1. Wzmocnienie potencjału i standardów sektora edukacji

Charakterystyka obecnej sytuacji i potrzeb MOF

Na terenie MOF funkcjonuje 47 szkół podstawowych oraz 18 szkół ponadpodstawowych. Współczynnik skolaryzacji netto dla szkół podstawowych w 2021 r. wynosił 95,3% i był wyższy, niż średnia dla kraju (94,7%) i nieco niższy od wartości odnotowanej w województwie małopolskim (95,9%). W ostatniej dekadzie wartość wskaźnika nie uległa znaczącym zmianom. Analizując kwestie związane z poziomem i jakością nauczania, warto zwrócić uwagę na wyniki egzaminów: ósmoklasisty i maturalnego. Wyniki te są niższe w porównaniu do średniej na województwa, co może świadczyć o konieczności poprawy jakości nauczania w szkołach zlokalizowanych w MOF Chrzanowa. Ponadto, istotne jest dopasowanie kierunków kształcenia do potrzeb lokalnego rynku pracy w celu zahamowania odpływu z MOF Chrzanowa młodych mieszkańców.

Planowany zakres interwencji

- Poprawa standardu, jakości i atrakcyjności nauczania przez stosowanie nowoczesnych metod kształcenia
- Promowanie edukacji włączającej i integracyjnej
- Wspieranie równego dostępu do wysokiej jakości, włączającego kształcenia i szkolenia
- Dywersyfikacja i specjalizacja kierunków kształcenia w szkołach oraz dostosowanie ich do zmian na rynku pracy
- Wspieranie rozwoju kompetencji miękkich i kluczowych (m.in. językowych) w szkołach podstawowych i ponadpodstawowych
- Zwiększenie poziomu współpracy placówek edukacyjnych z lokalnymi przedsiębiorcami, wraz ze stopniowym wprowadzeniem młodzieży na rynek pracy
- Rozwój doradztwa edukacyjno-zawodowego dla młodzieży, w szkołach zlokalizowanych w MOF Chrzanowa
- Rozwój i modernizacja infrastruktury i bazy oświatowej
- Poprawa jakości i rozwój przyszkolonej infrastruktury sportowej
- Dostarczenie placówek edukacyjnych w nowoczesne sprzęty i pomoce dydaktyczne
- Rozwijanie oferty zajęć pozalekcyjnych – wyrównawczych i rozwijających zainteresowania
- Wsparcie uczniów szczególnie uzdolnionych
- Wsparcie uczniów ze specjalnymi potrzebami, m.in. poprzez organizację dodatkowych zajęć uwzględniających indywidualne potrzeby uczniów
- Wsparcie w zakresie wzmocniania i podnoszenia kompetencji kadr nauczycielskich
- Promocja postawy uczenia się przez całe życie
- Dostosowanie szkół do potrzeb rzeczywistego włączenia uczniów niepełnosprawnych

Kierunek działania 2. Wdrażanie systemowych rozwiązań z zakresu polityki społecznej**Charakterystyka obecnej sytuacji i potrzeb MOF**

W zakres polityki społecznej wchodzi zarówno kwestie dotyczące polityki mieszkaniowej, jak również ochrony zdrowia oraz usług opiekuńczo-wychowawczych i pielęgnacyjnych. W przypadku MOF Chrzanowa działania związane z rozwojem usług ochrony zdrowia są szczególnie istotne z uwagi na starzenie się społeczności lokalnej, ale również oceny mieszkańców dotyczące niedostatecznej dostępności usług medycznych (blisko 60% negatywnych ocen). Dodatkowo istotne z punktu widzenia wzmacniania atrakcyjności osiedleńczej jest rozbudowanie zasobu mieszkaniowego, aby przyciągnąć nowych mieszkańców i ograniczyć emigrację młodych osób. Ponad połowa ankietowanych mieszkańców negatywnie ocenia możliwość zakupu mieszkania, a 43% wynajmu, co jest czynnikiem znacznie ograniczającym atrakcyjność osiedleńczą. W 2021 r. w MOF wśród najczęstszych przyczyn przyznawania świadczeń z pomocy społecznej wskazuje się długotrwałą lub ciężką chorobę (1 915 osób), ubóstwo (1 602 osób) i bezrobocie (1 128 osób). Dlatego w przypadku rozbudowy zasobu mieszkaniowego, istotna jest również budowa mieszkań z najmem socjalnym przeznaczonych dla osób borykających z ubóstwem i bezdomnością oraz mieszkań chronionych dla osób ze szczególnymi potrzebami, w tym seniorów, którzy potrzebują wsparcia, jednakże nie wymagają całodobowej opieki.

Planowany zakres interwencji

- Rozwój zasobu mieszkaniowego – budowa mieszkań z najmem socjalnym, chronionych i komunalnych
- Kontrolowany, harmonijny rozwój zabudowy mieszkaniowej, z zachowaniem spójności z rozwojem infrastruktury podstawowej
- Zwiększenie dostępności do podstawowych i specjalistycznych usług medycznych
- Rozwój kompleksowej polityki senioralnej
- Zapewnienie opieki wytchnieniowej, wspierającej rodziny i opiekunów osób ze szczególnymi potrzebami
- Rozwój usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych
- Upowszechnienie opieki żłobkowej i przedszkolnej poprzez rozwój bazy placówek
- Rozwój i promocja systemu „teleopieki”
- Promocja zdrowego stylu życia wśród mieszkańców
- Prowadzenie działań z zakresu profilaktyki i diagnostyki
- Wsparcie rozwoju placówek wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży
- Udzielanie pomocy rodzinom oraz osobom samotnym w celu poprawy ich sytuacji życiowej oraz rozwiązywania problemów socjalnych, psychologicznych i wychowawczych
- Podniesienie standardów obsługi osób ze szczególnymi potrzebami
- Wzmacnianie świadomości mieszkańców na temat potrzeb osób z niepełnosprawnością, osób starszych i niesamodzielnych
- Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie, negatywnym zjawiskom społecznym i wykluczeniu społecznemu

Kierunek działania 3. Stworzenie atrakcyjnej oferty czasu wolnego**Charakterystyka obecnej sytuacji i potrzeb MOF**

Atrakcyjna oferta czasu wolnego jest podstawową potrzebą większości mieszkańców obszaru biorących udział w badaniu ankietowym. Zapewnienie wysokiej jakości i dostępności oferty kulturalnej, rozrywkowej oraz sportowej stanowi istotne wyzwanie z uwagi na widoczne wyludnianie się MOF Chrzanowa. Stworzenie kompleksowej oferty pozwoliłoby na zatrzymanie odpływu mieszkańców oraz przyciągnięcie nowych. Oferta czasu wolnego powinna uwzględniać zarówno potrzeby i oczekiwania młodych mieszkańców, jak również być dostosowana i atrakcyjna dla seniorów, z uwagi na wzrost ich udziału w strukturze ludności. Mimo że w przypadku oceny oferty instytucji kultury i miejsc spędzania czasu wolnego czy oferty sportowo-rekreacyjnej przeważają oceny pozytywne, niewiele mniej stanowią odpowiedzi wskazujące na to, że respondenci mają problem z jednoznaczną oceną przytoczonych aspektów. Może to wynikać z faktu, że nie korzystają z oferty kultury na terenie MOF Chrzanowa, czego potwierdzenie stanowi liczba uczestników imprez. W 2021 r. mimo że średnia liczba zorganizowanych imprez przez centra, domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice w przeliczeniu na 1000 ludności w MOF wyniosła 6,8 i była lepsza w porównaniu do wartości wskaźnika dla województwa (5,6) i kraju (4,1), liczba uczestników imprez była niższa. W 2021 r. wynosiła 426 w MOF, a w przypadku województwa było to 504. Wpływ na taki stan rzeczy może mieć wysoki poziom konkurencyjności oferty innych ośrodków, w szczególności Krakowa. Z punktu widzenia wzmacniania pozycji i roli obszaru istotne jest uatrakcyjnienie oferty wraz z jej szeroką promocją. Kluczowe jest wykorzystanie istniejącej infrastruktury poszczególnych gmin oraz budowanie na jej bazie zintegrowanej, spójnej oferty promowanej w ramach MOF.

Planowany zakres interwencji

- Poprawa jakości, kompleksowości i dostępności oferty czasu wolnego (turystycznej, sportowej i kulturalno-rozrywkowej)
- Rozwój zaplecza rekreacyjno-kulturalnego i dostosowanie go do organizacji imprez i wydarzeń
- Stworzenie kompleksowej oferty kulturalnej na obszarze MOF
- Wspieranie działań na rzecz uczestnictwa w kulturze wszystkich grup mieszkańców
- Dostosowanie i różnicowanie obecnej oferty do potrzeb i oczekiwań mieszkańców różnych grup wiekowych i społecznych
- Wykreowanie i organizacja cyklicznej imprezy masowej o charakterze ponadlokalnym
- Wsparcie działalności i doposażanie placówek instytucji kultury
- Prowadzenie działań mających na celu umożliwienie aktywnego uczestnictwa w życiu społecznym, kulturalnym osobom ze szczególnymi potrzebami
- Rozwój współpracy międzysektorowej, w szczególności z organizacjami pozarządowymi w celu stworzenia atrakcyjnej oferty czasu wolnego
- Stworzenie miejsc i przestrzeni do spędzania czasu wolnego w poszczególnych gminach tworzących MOF
- Rozwój infrastruktury sportowej i rekreacyjnej
- Rozwijanie ścieżek i szlaków rowerowych oraz terenów zielonych
- Organizacja wydarzeń animujących czas wolny mieszkańców w każdym wieku, m.in. gier miejskich, warsztatów opartych na zasobach przyrodniczych i kulturowych MOF

Kierunek działania 4. Rozwój kapitału społecznego

Charakterystyka obecnej sytuacji i potrzeb MOF

Liczba organizacji trzeciego sektora, rozumianych jako stowarzyszenia, fundacje i organizacje społeczne w 2021 r. w MOF Chrzanowa w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców wynosiła 32. Była więc znacząco niższa niż w województwie małopolskim (41) i kraju (41). W ostatniej dekadzie odnotowano blisko 53% wzrost wartości tego wskaźnika, co świadczy o stopniowym rozwoju tego sektora. Jak wskazują odpowiedzi respondentów, tylko 34,1% z nich pozytywnie ocenia aktywność organizacji pozarządowych, a 44% nie potrafi dokonać jednoznacznej oceny w tej kwestii. Ponadto, blisko 51% nie ma wiedzy na temat współpracy samorządów z organizacjami pozarządowymi, a tylko 30,3% ocenia ten rodzaj współpracy pozytywnie. Biorąc pod uwagę znaczenie tego typu podmiotów w rozwoju społeczno-gospodarczym, ważne jest prowadzenie działań mających na celu wzrost zinstytucjonalizowanej aktywności społecznej w sferze publicznej, przekładającej się często również na aktywność obywatelską.

Planowany zakres interwencji

- Wykorzystanie potencjału placówek instytucji kultury do budowania tożsamości lokalnej w oparciu o lokalne zasoby i zidentyfikowane mocne strony MOF
- Wsparcie funkcjonowania organizacji pozarządowych w celu ograniczenia zjawiska wykluczenia społecznego
- Wykorzystanie instrumentów ekonomii społecznej i solidarnej
- Promocja aktywności obywatelskiej i partycypacji mieszkańców w życiu publicznym
- Prowadzenie działań na rzecz pobudzenia i wzmacniania aktywności obywatelskiej oraz zwiększenia poziomu partycypacji mieszkańców w procesach rozwojowych
- Wspieranie wzmacniania więzi i relacji międzypokoleniowych
- Tworzenie i rozwijanie miejsc lokalnej integracji, m.in. klubów seniora, ośrodków kultury, świetlic wiejskich
- Przeciwdziałanie negatywnym zjawiskom społecznym i wykluczeniu społecznemu
- Zwiększanie integracji społecznej poprzez realizację wspólnych projektów między poszczególnymi gminami MOF
- Wzmacnianie współpracy jst z organizacjami pozarządowymi
- Podnoszenie potencjału technicznego i organizacyjnego organizacji pozarządowych działających na terenie MOF

Kierunek działania 5. Zwiększenie potencjału inwestycyjnego i poziomu przedsiębiorczości**Charakterystyka obecnej sytuacji i potrzeb MOF**

Analiza wskaźnika wrażliwości regionów górniczych na transformację energetyczną pokazuje, że w przypadku MOF Chrzanowa, odporność na szoki zewnętrzne jest niższa, w szczególności jeśli chodzi o kwestie dotyczące rozwoju gospodarczego, rynku pracy i struktury kapitału społecznego. W strukturze podmiotów według klasyfikacji PKD w MOF Chrzanowa w 2021 r. ponad 25% stanowiły podmioty z sektora przemysł i budownictwo, co wynika ze specyfiki obszaru. Jednakże w strukturze podmiotów zauważalne są zmiany, związane m.in. ze wzrostem udziału podmiotów prowadzących działalność profesjonalną, naukową i techniczną. Pozytywną zmianą odnotowywaną w MOF Chrzanowa jest również dodatni bilans firm, co oznacza, że w poszczególnych latach więcej firm się rejestruje niż wyrejestrowuje. Jednakże z uwagi na specyfikę obszaru, poziom przedsiębiorczości w MOF jest niższy w porównaniu do średniej dla województwa czy kraju. Zatem istotne jest rozwijanie rynku pracy w MOF oraz wzmacnianie poziomu przedsiębiorczości. Ponadto rdzeń obszaru, miasto Chrzanów, zostało zaklasyfikowane do grupy miast średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze, dlatego istotne jest prowadzenie działań mających na celu aktywizację potencjałów i wzmacnianie rangi ośrodka oraz rozwój pełnionych funkcji.

Planowany zakres interwencji

- Prowadzenie działań na rzecz dywersyfikacji rynku pracy i stworzenia nowych miejsc pracy poza sektorem górniczym i przemysłem ciężkim
- Zwiększenie możliwości inwestycyjnych poprzez gospodarcze wykorzystanie terenów pogórniczych i poprzemysłowych
- Kreowanie nowych terenów inwestycyjnych poprzez tworzenie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego
- Uzbrajanie terenów inwestycyjnych w podstawową infrastrukturę sieciową
- Rozbudowa kompleksowego systemu obsługi inwestora w poszczególnych gminach MOF
- Wsparcie mieszkańców w zakresie zakładania i rozwijania działalności gospodarczej
- Wzmacnianie poziomu współpracy przedsiębiorstw z ośrodkami akademickimi w celu rozwoju branży innowacyjnej w MOF
- Wsparcie mieszkańców dotkniętych zmianami w strukturze gospodarki wynikających z transformacji
- Promocja postawy przedsiębiorczej oraz samozatrudnienia
- Poprawa dostępu do zatrudnienia i działań aktywizujących
- Prowadzenie działań na rzecz reintegracji zawodowej i zwiększenia aktywności osób zagrożonych wykluczeniem (w szczególności długotrwale bezrobotnych)
- Wspieranie współpracy szkół z lokalnymi przedsiębiorcami w celu stopniowego wprowadzania młodzieży na rynek pracy
- Kreowanie pozytywnych relacji oraz dialogu między organizacjami pozarządowymi, przedsiębiorcami i samorządem – budowanie partnerstw lokalnych
- Organizacja szkoleń, kursów i warsztatów rozwijających kompetencje uczestników rynku pracy

Kierunek działania 6. Dywersyfikacja struktury gospodarczej w oparciu o atrakcyjność turystyczną i marketing terytorialny

Charakterystyka obecnej sytuacji i potrzeb MOF

O atrakcyjności turystycznej obszaru i możliwości rozwijania różnych form turystyki, w tym turystyki aktywnej, świadczy ponadprzeciętny poziom lesistości (37,4%) oraz obecność obszarów chronionych, m.in. Rudniańskiego Parku Krajobrazowego, Tenczyńskiego Parku Krajobrazowego, czy obszaru specjalnej ochrony Dolina Dolnej Skawy. Przez teren MOF przebiegają również szlaki rowerowe, ścieżki przyrodnicze, spacerowe i geologiczne. Wśród atrakcji turystycznych można wymienić również skansen w Wygietzowie (Nadwiślański Park Etnograficzny), liczne kościoły, Zamek Lipowiec w Babicach, zalew Chechło czy Winnicę Libiąż. Z punktu widzenia MOF Chrzanowa istotne jest rozwijanie infrastruktury turystycznej i okołoturystycznej, w szczególności bazy noclegowej. Liczba turystycznych obiektów noclegowych ogółem na 10 tys. ludności w MOF Chrzanowa w 2021 r. wynosiła zaledwie 0,4, co świadczy o niskiej dostępności tego rodzaju obiektów, w porównaniu do średniej wojewódzkiej (4,0) czy krajowej (2,6). Istotnym potencjałem do wykorzystania w celu rozwoju obszaru jest współpraca gmin w ramach Lokalnej Grupy Działania „Partnerstwo na Jurze”, której działalność skupiona jest na promowaniu produktów lokalnych oraz tradycji, a także zachowanie dziedzictwa kulturowego, przyrodniczego, historycznego i kulinarnego w oparciu o lokalne zasoby. Ponadto kluczowe jest wzmacnianie i promowanie marki powiatu chrzanowskiego⁵⁸, a tym samym MOF Chrzanowa, w celu dywersyfikacji struktury gospodarczej i wzmocnienia roli turystyki.

Planowany zakres interwencji

- Budowa kompleksowej oferty turystycznej w oparciu o możliwości rozwoju turystyki aktywnej
- Wsparcie i promocja tradycji związanych z lokalnym rzemiosłem
- Kształtowanie atrakcyjnego wizerunku MOF Chrzanowa w oparciu o posiadane zasoby
- Budowa rozpoznawalnej w regionie i kraju marki MOF
- Promocja i wykorzystanie potencjałów związanych z produktami lokalnymi, tradycyjnymi
- Prowadzenie aktywnego marketingu gospodarczego wraz z promocją oferty inwestycyjnej w MOF
- Promocja marki obszaru „Chrzanolandia” w ramach przynależności do Lokalnej Grupy Działania „Partnerstwo na Jurze”
- Rozbudowa infrastruktury turystycznej i okołoturystycznej
- Wspieranie rozwoju bazy noclegowej i gastronomicznej na terenie MOF
- Opracowanie i udostępnianie materiałów promocyjnych pod względem turystycznym w formie tradycyjnej (m.in. wydawnictwa promocyjne, foldery, mapy, przewodniki) i elektronicznej (ebooki, audiobooki, działalność w mediach społecznościowych)
- Prowadzenie prac readaptacyjnych i konserwacyjnych obiektów zabytkowych
- Rozwój koncepcji Smart Village i wdrażanie rozwiązań z tego zakresu
- Inicjowanie i współpraca przy prowadzeniu badań marketingowych i monitorujących rozwój turystyki w gminie i regionie
- Budowa systemu zintegrowanej informacji turystycznej wraz z instalacją informatorów turystycznych w przestrzeniach publicznych

⁵⁸ <http://www.chrzanolandia.com.pl/> [dostęp: październik 2022 r.]

Kierunek działania 7. Poprawa skomunikowania w MOF Chrzanowa i stanu infrastruktury drogowej i okołodrogowej

Charakterystyka obecnej sytuacji i potrzeb MOF

Na terenie trzech gmin: Chrzanowa, Libiąża i Trzebini działała Związek Komunalny „Komunikacja Międzygminna”, realizujący przewozy o charakterze użyteczności publicznej wewnątrz wskazanych gmin, jak również na trasach łączących te gminy, obejmując cały MOF.

Jednakże z przeprowadzonych na potrzeby opracowania strategii badań ankietowych wynika, że według mieszkańców MOF biorących udział w badaniu najsłabszą stroną obszaru jest niezadowalająca oferta i niska dostępność transportu publicznego (26,6% wskazań). Wśród odpowiedzi dotyczących priorytetowych inwestycji w MOF, pierwsze trzy wskazania dotyczą infrastruktury drogowej i poziomu skomunikowania. Ankietowani wskazywali na konieczność poprawy jakości i dostępności komunikacji zbiorowej (19,7%) oraz poprawę jakości infrastruktury drogowej (13,1%) i rowerowej (9,6%). Dostępność dróg rowerowych w MOF w porównaniu do średniej dla województwa czy kraju jest niższa i wynosi 3,8 na 100 km², jednakże widoczny jest rozwój dróg rowerowych w ostatniej dekadzie. Należy mieć na uwadze, że transport i komunikacja to istotne elementy wpływające i warunkujące spójność terytorialną obszaru, dlatego w celu jej wzmocnienia istotne jest rozwijanie infrastruktury drogowej i okołodrogowej. Ważne w tym kontekście jest również promowanie transportu zbiorowego, ograniczenie ruchu samochodowego wraz ze zmianą zachowań transportowych mieszkańców i wdrażanie rozwiązań multimodalnych oraz z zakresu zrównoważonej mobilności.

Planowany zakres interwencji

- Budowa kompleksowej oferty turystycznej w oparciu o możliwości rozwoju turystyki poprawy jakości infrastruktury drogowej
- Prowadzenie działań na rzecz zwiększenia zewnętrznej i wewnętrznej dostępności komunikacyjnej w MOF
- Budowa, rozbudowa i modernizacja infrastruktury drogowej i okołodrogowej
- Rozbudowa, modernizacja i wdrażanie inteligentnych systemów oświetlenia ulicznego
- Budowa i przebudowa infrastruktury do obsługi podróży
- Rozbudowa sieci dróg rowerowych na terenie MOF Chrzanowa
- Rozwój transportu publicznego uwzględniającego połączenia między wszystkimi gminami MOF
- Dostosowanie funkcjonowania komunikacji zbiorowej do potrzeb i oczekiwań mieszkańców (dojazdy do pracy, szkoły)
- Budowanie atrakcyjnej oferty usług transportowych spójnej z polityką prorodziną i senioralną MOF m.in. poprzez stosowanie zniżek dla seniorów oraz rodzin z dziećmi
- Wdrażanie rozwiązań z zakresu rozwoju transportu multimodalnego, m.in. budowa parkingów park&ride
- Prowadzenie działań na rzecz poprawy bezpieczeństwa w ruchu drogowym
- Zmiana zachowań transportowych mieszkańców poprzez prowadzenie działań promujących transport zbiorowy
- Podnoszenie standardów obsługi komunikacji publicznej oraz stanu pojazdów wykorzystywanych do świadczenia usług transportowych
- Współpraca pomiędzy gminami w celu budowania zintegrowanej sieci połączeń pieszo-rowerowych ułatwiającej przemieszczanie się po terenie MOF
- Współpraca z prywatnymi przewoźnikami w celu dostosowania oferty transportowej do potrzeb mieszkańców (częstotliwość kursowania, przebieg tras, itp.)

- Zwiększanie dostępności miejsc parkingowych

Kierunek działania 8. Rozwój i poprawa jakości infrastruktury publicznej

Charakterystyka obecnej sytuacji i potrzeb MOF

Analizując kwestie dotyczące rozwoju infrastruktury technicznej oraz dostępności do sieci wodno-kanalizacyjnej i gazowej, można zauważyć systematyczny rozwój i rozbudowę sieci. Największa dynamika zmian w ostatniej dekadzie dotyczy sieci gazowej – odnotowano wzrost udziału ludności korzystającej z sieci o 2,6 pp., a odsetek korzystających w 2021 r. wynosił blisko 75%. Największa dostępność dotyczy sieci wodociągowej, z której w MOF w 2021 r. korzystało 99,3% mieszkańców. Największe deficyty widoczne są w przypadku sieci kanalizacyjnej, z której korzysta blisko 70%, jednakże dostęp sieci jest nierównomierny i widocznie ograniczony na terenach wiejskich, w szczególności w gminie Babice, w której z kanalizacji w 2021 r. korzystało zaledwie 13% mieszkańców. Dostęp do infrastruktury technicznej wpływa na komfort i jakość życia mieszkańców, dlatego też istotne jest prowadzenie działań mających na celu rozbudowę sieci, ze szczególnym wskazaniem na obszary wiejskie, na których w związku z procesami suburbanizacji odnotowuje się wzrost liczby ludności. Istotne z punktu widzenia ochrony środowiska oprócz rozbudowy infrastruktury liniowej, jest również wdrażanie rozwiązań z zakresu gospodarki o obiegu zamkniętym. W przypadku MOF Chrzanowa kluczowe jest zwiększenie udziału odpadów zebranych selektywnie z gospodarstw domowych. W 2021 r. udział ten wynosił niewiele ponad 41%, jednakże w ostatniej dekadzie odnotowano wzrost o 15,3 pp. Odnotowano również wzrost w przypadku ilości odpadów zmieszanych o 25,6%. Wskaźnik zmieszanych odpadów komunalnych z gospodarstw domowych przypadających na 1 mieszkańca w 2021 r. w MOF Chrzanowa wynosił 196. Wartość ta jest wyższa w porównaniu do województwa (173) i kraju (175). Priorytetem dla gmin MOF Chrzanowa powinno być dążenie do zmniejszenia ilości wytwarzanych odpadów komunalnych oraz zmniejszenia negatywnego oddziaływania odpadów komunalnych na środowisko.

Planowany zakres interwencji

- Budowa, rozbudowa i modernizacja infrastruktury sieci wodociągowej
- Budowa, rozbudowa i modernizacja infrastruktury sieci kanalizacyjnej
- Wsparcie mieszkańców w zakresie budowy przydomowych oczyszczalni ścieków
- Budowa, rozbudowa i modernizacja infrastruktury sieci gazowej
- Wprowadzanie rozwiązań z zakresu gospodarki o obiegu zamkniętym
- Prowadzenie działań na rzecz zwiększenia udziału odpadów zebranych selektywnie
- Prowadzenie działań informacyjnych i edukacyjnych z zakresu segregacji odpadów i ochrony środowiska

Kierunek działania 9. Dostosowanie do obecnych warunków oraz łagodzenie i ograniczenie skutków zmian klimatycznych

Charakterystyka obecnej sytuacji i potrzeb MOF

Postępujący kryzys jest zjawiskiem globalnym, którego skutki dotyczą również obszar MOF Chrzanowa. MOF Chrzanowa według klas łącznego zagrożenia suszą, został zdefiniowany jako umiarkowany suszą⁵⁹, z czego największe zagrożenie związane jest z wystąpieniem suszy hydrologicznej⁶⁰. Ponadto widoczne jest też zagrożenie i ryzyko związane ze zjawiskiem powodzi, w szczególności ze strony rzeki Chechło, będącej lewym dopływem Wisły.

Powiat chrzanowski, w skład którego wchodzi wszystkie skupione w MOF jednostki terytorialne, wypada przeciętnie na tle innych jednostek, pod względem wrażliwości na transformację górnictw⁶¹. Zatem istotne jest prowadzenie kompleksowych działań mających na celu dążenie do uzyskania neutralności klimatycznej, co możliwe będzie dzięki zmniejszeniu znaczenia paliw kopalnych w gospodarce oraz wdrażaniu rozwiązań niskoemisyjnych. Wyzwaniem jest również prowadzenie działań mających na celu wzmacnianie odporności obszaru MOF na zmiany klimatyczne wraz ze wdrażaniem rozwiązań adaptacyjnych.

Planowany zakres interwencji

- Wdrażanie rozwiązań z zakresu zielono-niebieskiej infrastruktury (sadzenie łąk kwietnych, zadrzewienia, zakrzewiania, rozbudowa systemów zbierania wody opadowej i jej wykorzystania)
- Wsparcie dla rozwoju systemu bioretencji i zachowania bioróżnorodności
- Budowa, rozbudowa i modernizacja sieci kanalizacji deszczowej
- Dostosowywanie ujęć wody i stacji uzdatniania wody do zmian klimatu związanych z suszą i powodziami
- Poprawa efektywności energetycznej przez wdrażanie rozwiązań energooszczędnych (m.in. oświetlenie uliczne)
- Wdrażanie projektów z zakresu energetyki rozproszonej
- Wdrażanie przedsięwzięć w zakresie magazynowania energii
- Rozwój energetyki klastrowej i obywatelskiej
- Działania w zakresie likwidacji ubóstwa energetycznego na terenie MOF
- Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej oraz zasobów komunalnych i budynków mieszkaniowych
- Prowadzenie kompleksowych działań na rzecz poprawy jakości powietrza
- Wsparcie w zakresie wymiany źródeł ciepła
- Wdrażanie i montaż instalacji OZE w obiektach użyteczności publicznej i budynkach mieszkalnych

⁵⁹ https://wody.isok.gov.pl/imap_kzgw/?gmap=gpPPSS [dostęp: lipiec 2022 r.]

⁶⁰ Susza hydrologiczna - przejawia się długotrwałym obniżeniem ilości wody w rzekach i jeziorach. Dotyczy wód powierzchniowych. Występuje wtedy, kiedy przepływ w rzekach spada poniżej przepływu średniej wartości wieloletniej. <https://www.gov.pl/web/susza/susza> [dostęp: lipiec 2022 r.]

⁶¹ Juszczak, A., Szpor, A. (2020), Wskaźnik Wrażliwości Regionów Górniczych na transformację energetyczną – obraz na podstawie danych z powiatów, Working Paper, nr 4, Polski Instytut Ekonomiczny, Warszawa.

Kierunek działania 10. Ochrona środowiska naturalnego

Charakterystyka obecnej sytuacji i potrzeb MOF

Obszar MOF Chrzanowa wpisuje się w OSI Obszar transformacji energetycznej – Małopolska Zachodnia, zdefiniowanego na poziomie regionalnym. MOF wchodzi w skład podregionu oświęcimskiego (NUTS-3), a trzy z gmin budujące MOF mają status gminy górniczej⁶² – gm. Babice, Libiąż i Trzebinia. Gospodarka tego obszaru wiąże się przede wszystkim z przemysłem górniczym, którego koncentracja widoczna jest w gminach górniczych (w szczególności Libiąż i Trzebinia) oraz w Chrzanowie. Libiąż i Chrzanów znajdują się w zasięgu oddziaływań eksploatacji ZG Janina i związanych z tym problemów ekologicznych, w szczególności wstrząsów górotworu⁶³. Dodatkowo, Chrzanów stanowi miejsce eksploatacji odkrywkowej, a w gminach Libiąż i Trzebinia znajdują się zwałowiska i hałdy. MOF Chrzanowa charakteryzuje się również występowaniem form ochrony przyrody, w szczególności Tenczyńskiego Parku Krajobrazowego wraz z otuliną oraz wyższym w porównaniu do województwa małopolskiego (28,6%) czy kraju (29,6%), poziomem lesistości wynoszącym 37,4%. Wskazane uwarunkowania determinują konieczność ochrony bioróżnorodności oraz prowadzenia działań mających na celu zwiększenie świadomości ekologicznej wśród mieszkańców MOF Chrzanowa.

Planowany zakres interwencji

- Utrzymywanie i ochrona wysokich walorów środowiska przyrodniczego, w tym walorów krajobrazowych
- Rozwój systemów zaopatrzenia w wodę wraz z optymalizacją jej zużycia w celu ochrony zasobów wodnych
- Racjonalne wykorzystanie i udostępnianie atrakcyjnych terenów zielonych
- Prowadzenie działań z zakresu usuwania wyrobów azbestowych z terenu MOF
- Prowadzenie na szeroką skalę działań wzmacniających poziom świadomości ekologicznej wśród mieszkańców MOF Chrzanowa
- Prowadzenie działań informacyjnych z zakresu edukacji ekologicznej i kształtowanie postaw proekologicznych wśród mieszkańców
- Ochrona zasobów przyrodniczych przed ich nadmierną zabudową i degradacją

⁶² Założenia do Terytorialnego Planu Sprawiedliwej Transformacji Małopolski Zachodniej.

Gmina górnicza – gmina, na której terenie jest wykonywane (albo było wykonywane po 14 stycznia 1999 r.) koncesjonowane wydobywanie węgla kamiennego, na rzecz której przedsiębiorstwo górnicze jest obowiązane uiszczać opłatę eksploatacyjną lub na terenie której istnieje zakład górniczy albo część tego zakładu.

⁶³ Założenia do Terytorialnego Planu Sprawiedliwej Transformacji Małopolski Zachodniej

Kierunek działania 11. Ożywienie obszaru poprzez kreowanie atrakcyjnych przestrzeni publicznych**Charakterystyka obecnej sytuacji i potrzeb MOF**

Atrakcyjna przestrzeń publiczna stanowi jedno z podstawowych oczekiwań mieszkańców ośrodków osiedleńczych. Z uwagi na specyfikę i uwarunkowania gospodarcze MOF Chrzanowa, stworzenie przestrzeni publicznych i miejsc do spędzania czasu i integracji mieszkańców będzie stanowić istotne wyzwanie. Jedną z konsekwencji transformacji, widocznych szczególnie w Libiążu i Trzebini, jest wyeksploatowana infrastruktura i zdegradowany krajobraz terenów poprzemysłowych, które są trudne do zagospodarowania⁶⁴. Kluczowe z punktu widzenia dalszego rozwoju obszaru funkcjonalnego jest zatem kreowanie atrakcyjnych, zarówno dla mieszkańców, jak i inwestorów przestrzeni publicznych. Ważne jest prowadzenie działań z zakresu rewitalizacji na obszarach zdegradowanych i charakteryzujących się występowaniem sytuacji kryzysowych, ze szczególnym naciskiem na sferę funkcjonalno-przestrzenną, techniczną i środowiskową.

Planowany zakres interwencji

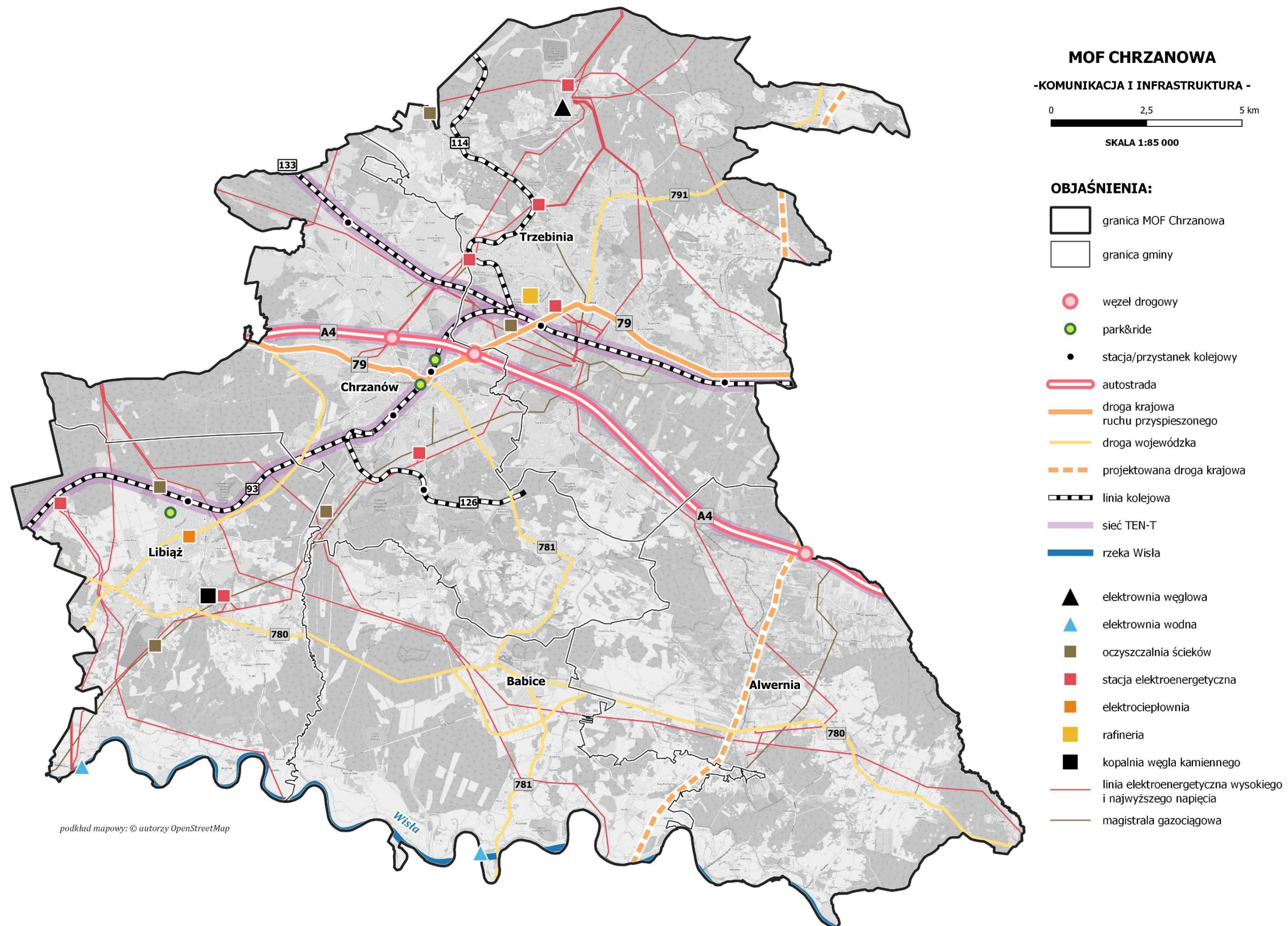
- Renaturalizacja terenów poprzemysłowych i zdegradowanych
- Kompleksowe wdrażanie przedsięwzięć z zakresu rewitalizacji
- Rozwój terenów zieleni w gminach MOF
- Likwidacja barier architektonicznych w przestrzeniach publicznych oraz dostosowanie do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami
- Doposażanie przestrzeni publicznych w obiekty małej architektury (m.in. kosze na śmieci, ławki)
- Racjonalne zagospodarowywanie terenów zagrożonych ryzykiem wystąpienia powodzi
- Działania wspierające estetyzację i wzrost atrakcyjności przestrzeni publicznych
- Działania na rzecz ograniczenia niekorzystnych skutków związanych ze zjawiskiem suburbanizacji

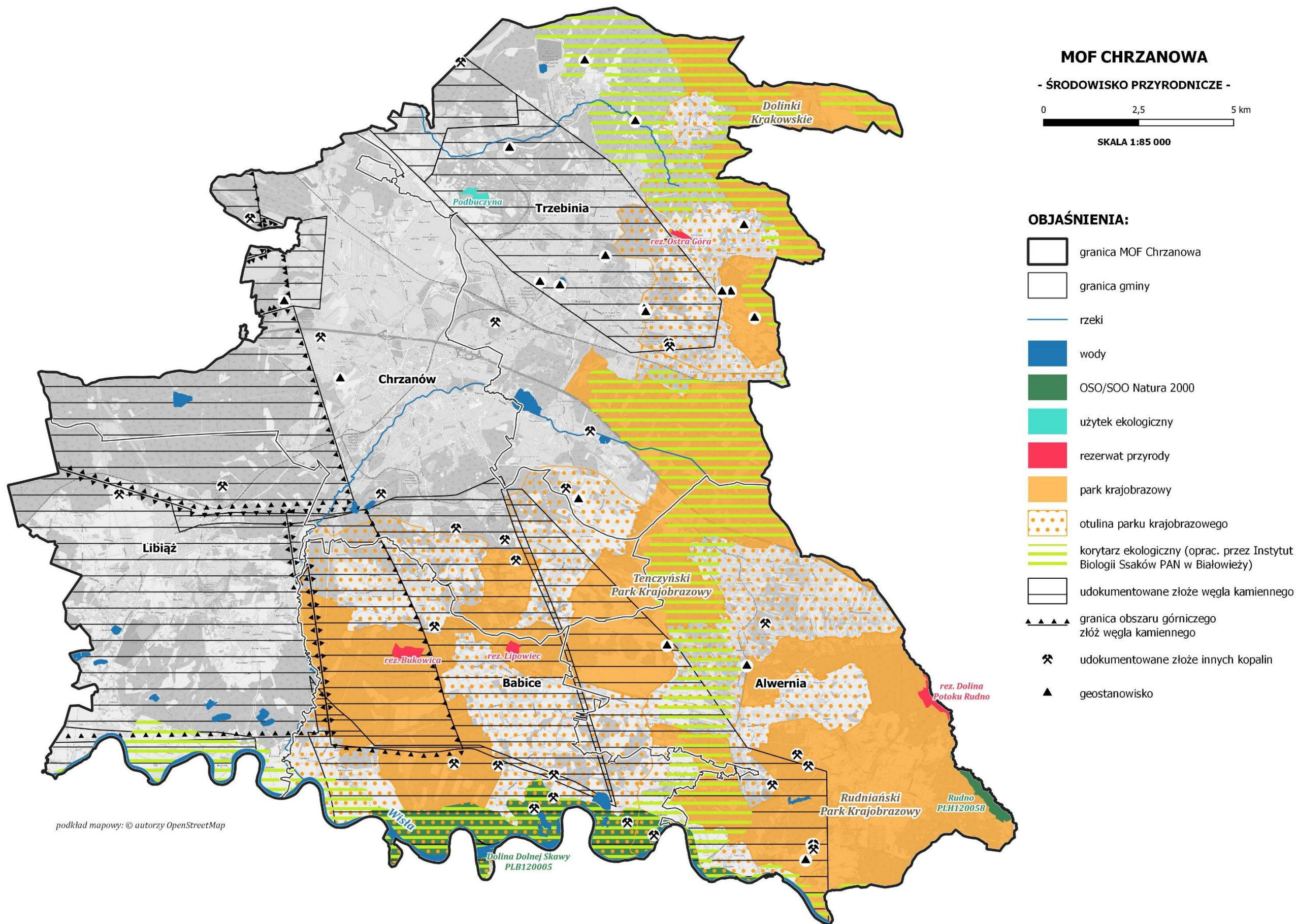
⁶⁴ Terytorialny Plan Sprawiedliwej Transformacji dla Małopolski Zachodniej

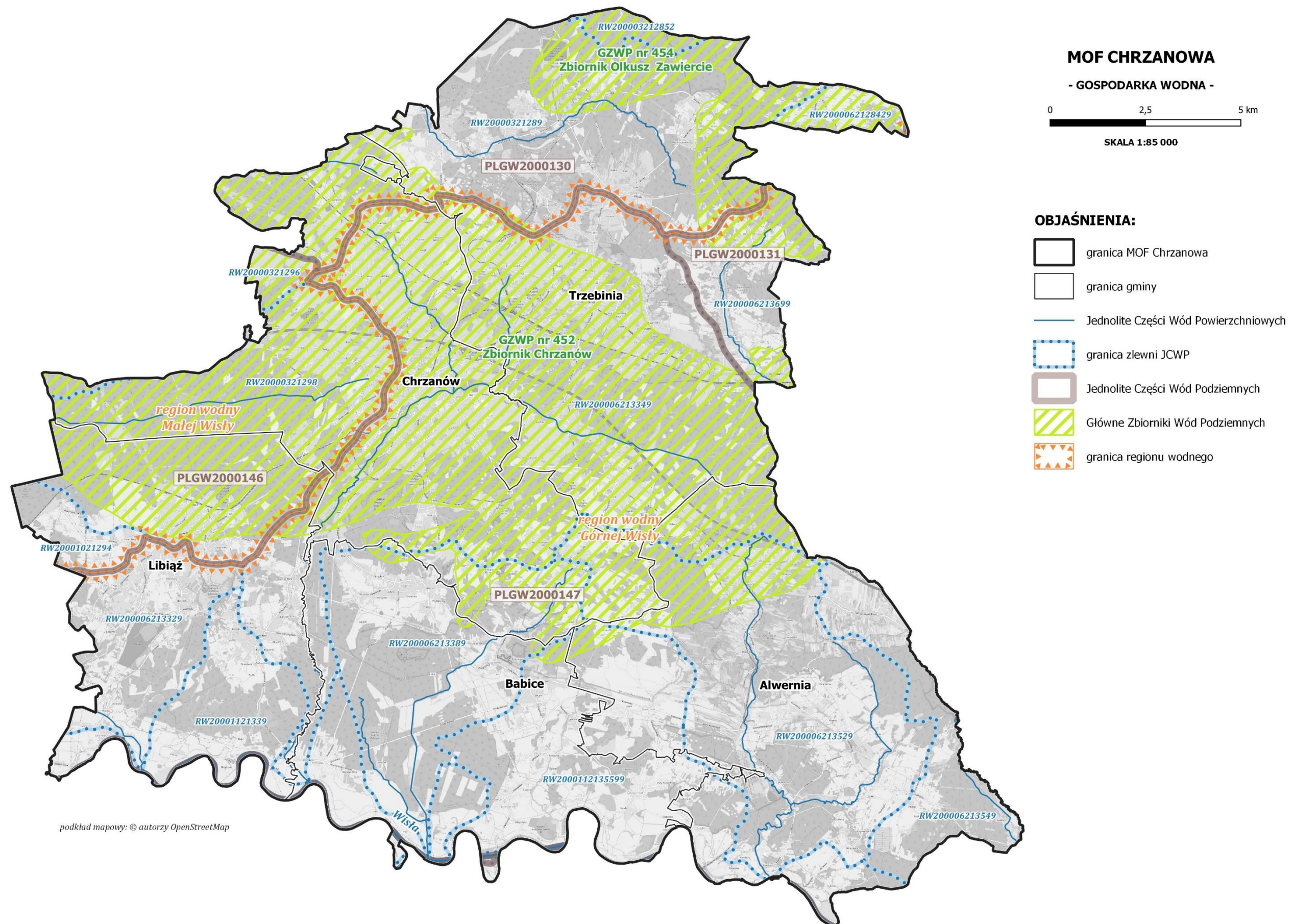
III.5. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej MOF Chrzanowa

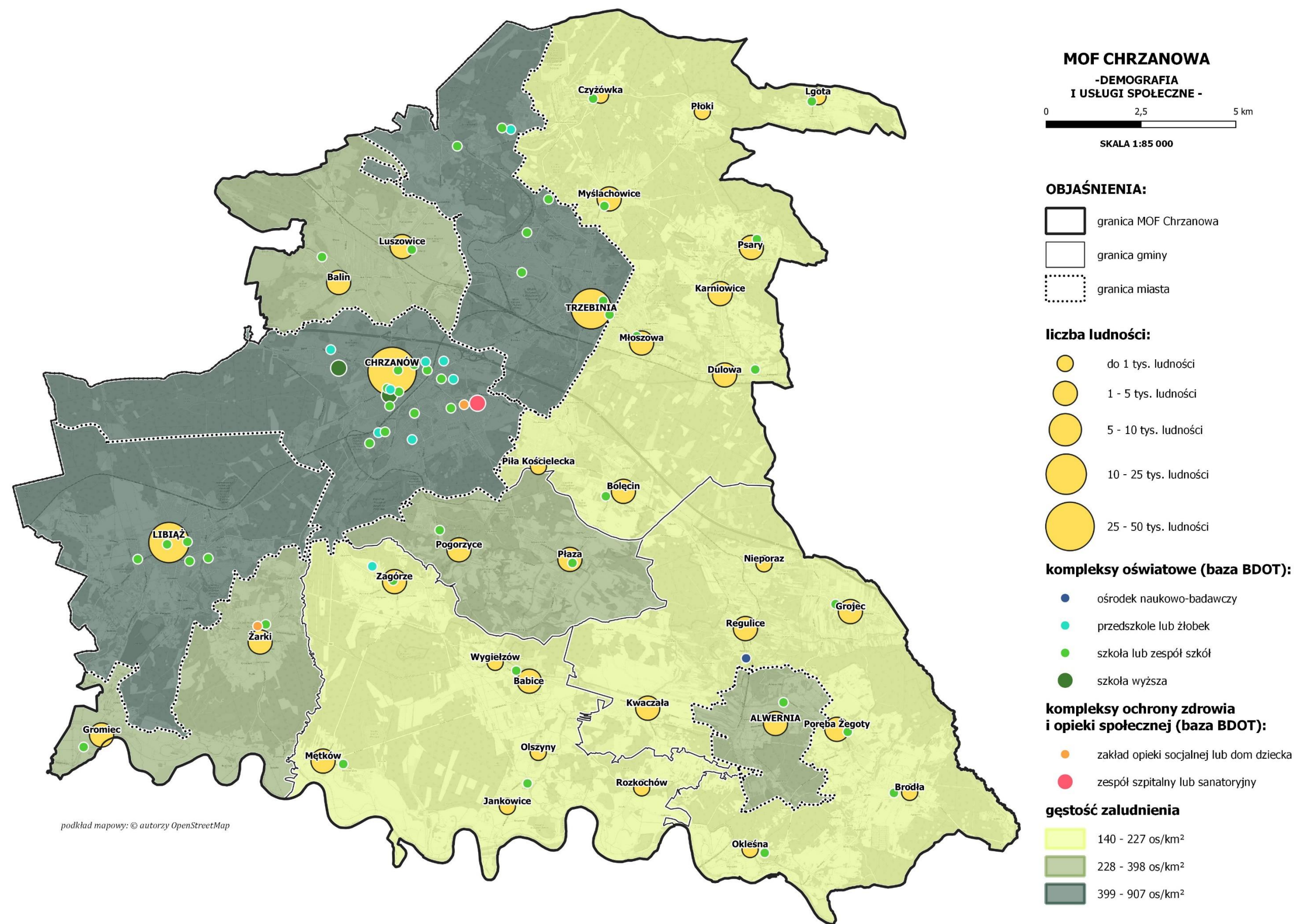
Model struktury funkcjonalno-przestrzennej przedstawia długookresową strategiczną wizję rozwoju Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Chrzanowa. Wynika on z wewnętrznych i zewnętrznych uwarunkowań, zdiagnozowanych potrzeb i potencjałów gmin tworzących MOF, z uwzględnieniem specyfiki i zróżnicowania Obszaru.

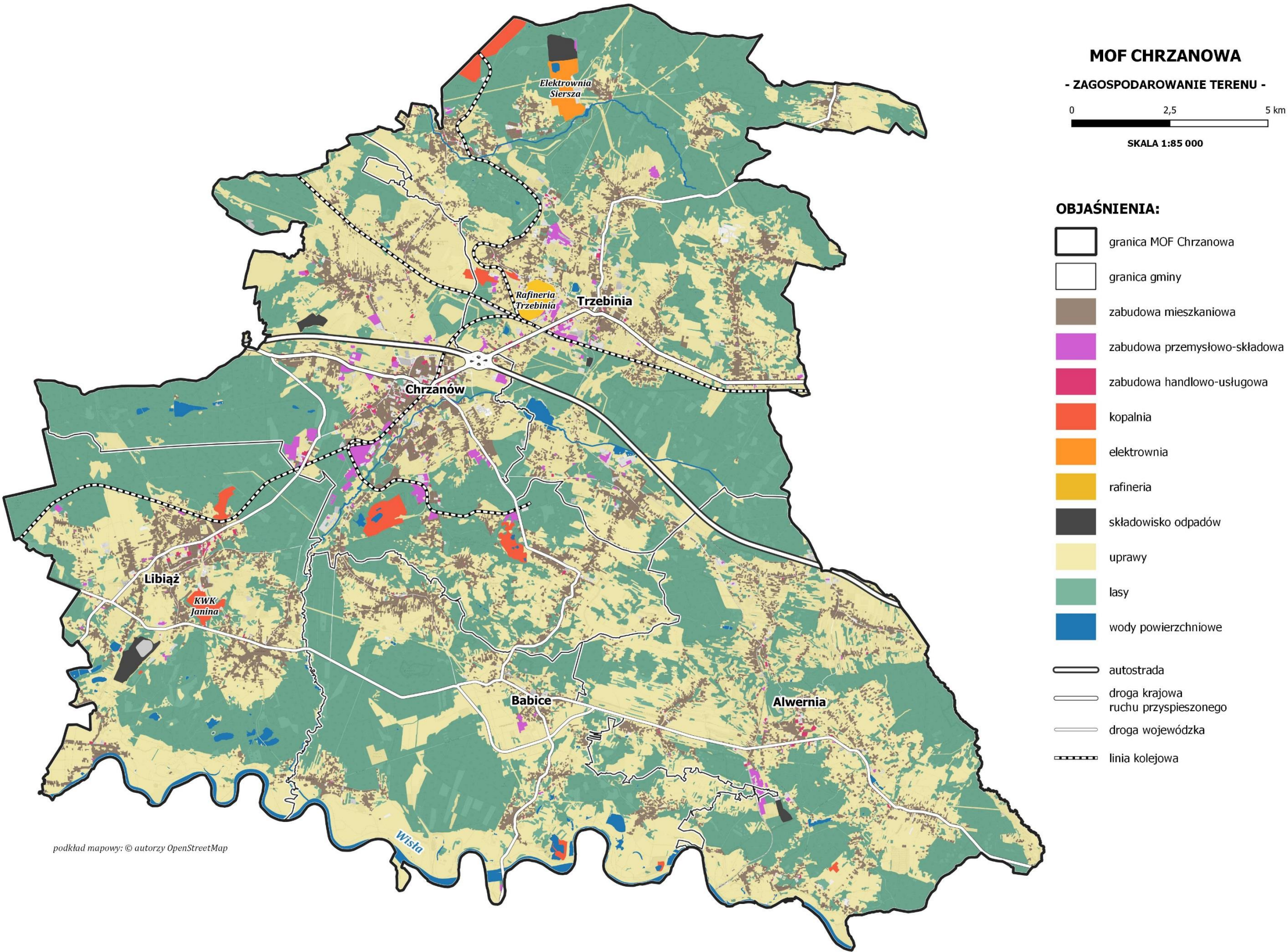
Model struktury funkcjonalno-przestrzennej MOF Chrzanowa został przedstawiony za pomocą sześciu map przedstawiających: układ komunikacyjny i infrastrukturę, uwarunkowania przyrodnicze, gospodarkę wodną, demografię i usługi społeczne, zagospodarowanie terenu i planowane działania.

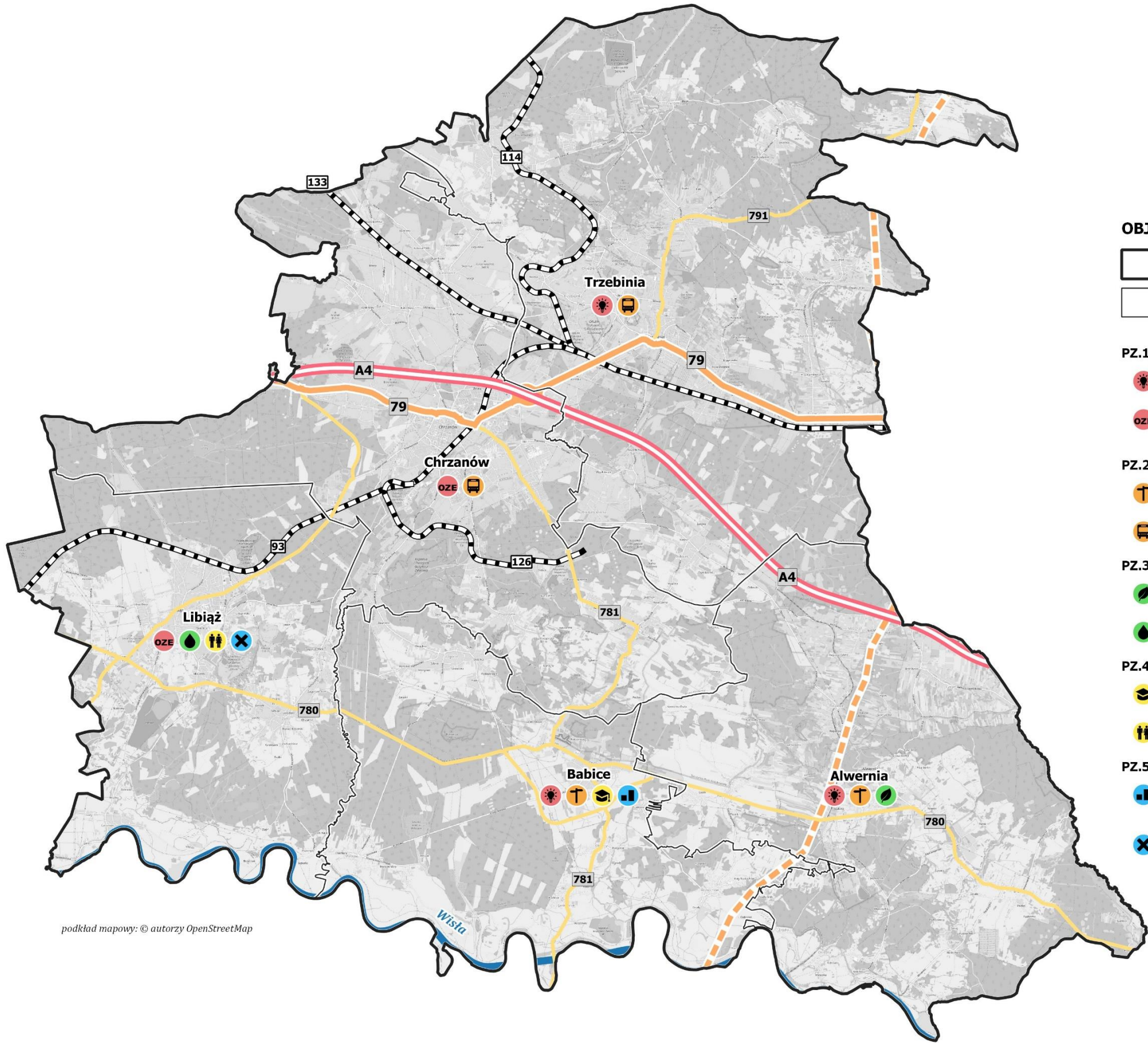

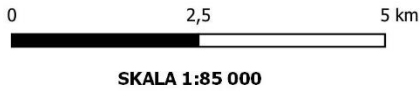

MOF CHRZANOWA

- PLANOWANE DZIAŁANIA -

OBJAŚNIENIA:

- granica MOF Chrzanowa
- granica gminy

PZ.1. Poprawa efektywności energetycznej w MOF:

- Poprawa efektywności energetycznej na terenie gminy
- Zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego gminy poprzez budowę instalacji OZE dla energochłonnych budynków użyteczności publicznej

PZ.2. Rozwój sieci transportu publicznego:

- Poprawa zrównoważonego transportu publicznego
- Powiatowy Punkt Przesiadkowy - Modernizacja dworca autobusowego

PZ.3. Ochrona środowiska przyrodniczego:

- Poprawa stanu środowiska przyrodniczego na obszarze funkcjonalnym miasta
- Kontynuacja budowy infrastruktury wodno-ściekowej na terenie gminy

PZ.4. Budowanie silnego kapitału ludzkiego i społecznego:

- Podniesienie jakości edukacji w gminie
- Inwestycje w zasoby ludzkie celem dostosowania kadr do zmieniającego się rynku pracy w gminie

PZ.5. Poprawa dostępności i zapewnianie równych szans:

- Wyrównywanie szans grup znajdujących się w niekorzystnej sytuacji społecznej i poprawa jakości opieki socjalnej w gminie
- Likwidacja barier architektonicznych oraz podniesienie standardów obsługi osób ze szczególnymi potrzebami

podkład mapowy: © autorzy OpenStreetMap

III.6. Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej

Polityka przestrzenna - instrumentalizacja

Polityka przestrzenna należy do sfery tzw. polityk publicznych, czyli sfery świadomych i zorganizowanych działań struktur państwa i społeczeństwa wokół problemów publicznych.

Jest to planowa działalność, polegająca na wykorzystywaniu znajomości dostępnych zasobów oraz praw rządzących kształtowaniem i użytkowaniem przestrzeni w celu najbardziej racjonalnego jej zagospodarowania. Zakres instrumentów oddziaływania jest dość szeroki: od działań regulacyjno-prawnych po bezpośrednie inwestycje publiczne, realizujące potrzeby społeczne, ale też istotnie wpływające na zachowania inwestycyjne. Dobre efekty przynosi udoskonalanie sposobów zarządzania przestrzenią, głównie poprzez zwiększanie wiedzy i poprawę dostępu do informacji o problemach specyficznych obszarów, w których żyją obywatele i funkcjonuje gospodarka. Władze mogą podejmować działania na rzecz zwiększania skali wyboru, który ma przed sobą obywatel. Wszystko to sprzyja większej dynamice wzrostu, co jest obecnie podstawowym kryterium oceny polityk publicznych.

Większa świadomość i zaangażowanie władz w politykę przestrzenną mogą sprzyjać jej skuteczności, ale należy także liczyć w tym względzie na wzrost świadomości obywatelskiej. Zwiększanie wiedzy obywateli może spowodować wzrost poczucia identyfikacji z miejscem zamieszkania oraz świadomości własnej siły sprawczej w procesie rozwoju – to wymarzona sytuacja dla wzrostu zaangażowania obywatelskiego i kapitałowego. Zwiększanie partycypacji obywatelskiej i zaangażowania lokalnego biznesu może stanowić skuteczną przeciwwagę dla ograniczoności instrumentów sprawowania władzy.

Rekomendacje dla polityki przestrzennej

Głównym wyzwaniem dla polityki przestrzennej jest prawidłowe rozpoznanie, klasyfikacja i uporządkowanie dostępnych zasobów przestrzeni, a następnie umiejętne ich wykorzystanie w procesie rozwoju. Aby proces ten był efektywny, musi odpowiadać na obecne i przyszłe potrzeby lub realizować wypracowane kompleksowe wizje rozwoju, takie jak wypracowana w niniejszym dokumencie misja i wizja rozwoju MOF Chrzanowa.

Tak rozumiane prowadzenie polityki przestrzennej będzie prowadzić do wzmocnienia integracji przestrzennej obszar funkcjonalnego. Aby proces ten przebiegał prawidłowo, niezbędne jest zachowanie komplementarności z dokumentami wyższego rzędu, a więc m.in. bezpośrednio

z zasadami polityki przestrzennej określonymi w Planie zagospodarowania przestrzennego województwa małopolskiego. Zgodnie z tym dokumentem: celem rozwoju przestrzennego dla małopolski jest utrzymanie, a w pewnych elementach nawet poprawienie stanu środowiska i podniesienie jakości krajobrazu i zasobów kultury, przy zapewnieniu warunków do stabilnego wzrostu gospodarczego i podniesienia standardów jakości życia mieszkańców drogą bardziej efektywnej gospodarki przestrzennej.

Polityka przestrzenna powinna stanowić płaszczyznę negocjacji pomiędzy potrzebami a realnymi możliwościami. Nadrzędną zasadą polityki przestrzennej jest zasada zrównoważonego rozwoju, oznaczająca taki rozwój społeczno-gospodarczy, w którym następuje proces integrowania działań politycznych, gospodarczych i społecznych z zachowaniem równowagi przyrodniczej oraz trwałości podstawowych procesów przyrodniczych w celu zagwarantowania możliwości zaspokajania podstawowych potrzeb poszczególnych społeczności oraz obywateli zarówno współczesnego pokolenia, jak i przyszłych pokoleń. Zasada ta pozwala kształtować ład przestrzenny, zapewniając utrzymanie właściwych relacji estetycznych, funkcjonalnych i ekonomicznych zarówno pomiędzy różnymi sposobami zagospodarowania terenów zurbanizowanych, jak i w relacjach pomiędzy układem przyrodniczym i antropogenicznym. Kluczowe zasady polityki przestrzennej MOF Chrzanowa to ponadto:

1. Oszczędne gospodarowanie przestrzenią zurbanizowaną i racjonalne jej wykorzystanie:

- a) przeciwdziałanie niekontrolowanej suburbanizacji i ograniczanie rozpraszania zabudowy,
- b) priorytet dla uzupełnień i kontynuacji istniejących układów zurbanizowanych, w szczególności w zakresie przeznaczania terenów pod zabudowę mieszkaniową,
- c) intensyfikacja zabudowy na terenach zainwestowanych wraz z ich regeneracją (odnową), stosowanie recyklingu przestrzeni,
- d) racjonalne kształtowanie sieci osadniczej z punktu widzenia transportu i konsumpcji energii, zachowanie spójności i zwartości struktury funkcjonalno-przestrzennej,
- e) uzbrajanie terenów pod niską zabudowę mieszkaniową,
- f) rozwój zasobu mieszkaniowego – budowa mieszkań z najmem socjalnym, chronionych i komunalnych.

2. Oszczędne gospodarowanie zasobami naturalnymi i dbałość o poprawę jakości środowiska:

- a) ochrona wód i zwiększanie retencji naturalnej, w tym także na terenach zurbanizowanych,
- b) ochrona ekosystemów leśnych i starych drzewostanów oraz zwiększanie lesistości,
- c) wskazanie, poszanowanie i ochrona obszarów cennych przyrodniczo (objętych ochroną prawną i planowanych do ochrony),

- d) kształtowanie struktur przestrzennych wzmacniających jakość środowiska przyrodniczego i walorów krajobrazowych,
- e) opracowanie zasad wykorzystania rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej i regulacji granicy rolno-leśnej,
- f) kompensacja ekologiczna – równoważenie rozwoju przemysłów czasu wolnego, gwarantujące utrzymanie (i pomnażanie) istniejących zasobów przyrodniczych, kulturowych i krajobrazowych,
- g) zachowanie bioróżnorodności w najcenniejszych obszarach,
- h) zapobieganie antropopresji na terenach cennych przyrodniczo.

3. Kształtowanie sieci ekologicznej:

- a) zachowanie regionalnej i ponadregionalnej ciągłości ekologicznej,
- b) ochrona systemu obszarów otwartych (rolnych, leśnych, naturalnych),
- c) zachowanie przewietrzania,
- d) dostępność terenów dla celów rekreacyjnych i komunikacji pieszej.

4. Poprawa jakości powietrza:

- a) wymiana indywidualnych źródeł ciepła,
- b) kompleksowa poprawa efektywności energetycznej obiektów użyteczności publicznej,
- c) promocja rozwiązań OZE.

5. Zasada racjonalności ekonomicznej, uwzględniającej ocenę korzyści i strat społecznych, gospodarczych, środowiskowych i przestrzennych w długim okresie.

6. Zmniejszanie ryzyka katastrof naturalnych:

- a) równoważenie rozwoju przemysłów czasu wolnego, gwarantujące utrzymanie (i pomnażanie) istniejących zasobów przyrodniczych, kulturowych i krajobrazowych,
- b) zwiększenie retencyjności obszaru,
- c) monitorowanie zagrożeń ruchami masowymi ziemi oraz realizacja wynikających z rozpoznania ograniczeń i zabezpieczeń,
- d) wspieranie projektów innowacyjnych w zakresie OZE,
- e) wspieranie budowy obiektów infrastruktury ochrony środowiska i gospodarki wodnej.

7. Rozwój przestrzeni społecznych i sąsiedzkich – integrujących społeczności poszczególnych gmin czy osiedli.

8. Rozwój funkcji turystyczno-rekreacyjnych:

- a) rozwój rynku usług turystycznych – promocja turystyki oraz produktów regionalnych,
- b) rozwój publicznej infrastruktury turystycznej,

- c) logiczne i oparte na konsultacjach społecznych i potrzebach mieszkańców lokalizowanie różnego rodzaju kompleksów usługowych, uwzględnianie potencjalnych konfliktów przestrzennych w procesach planowania,
- d) rozwój funkcji centrotwórczych, rozwój przestrzeni publicznych przyjaznych m.in. rodzinom,
- e) rozwój rynku usług turystycznych – promocja turystyki oraz produktów regionalnych,
- f) Zagospodarowanie terenów zielonych i wyznaczenie w nich miejsc sprzyjających zwiększeniu integracji społecznej wraz z rozwojem infrastruktury rekreacyjnej.

9. Ochrona dziedzictwa przyrodniczo-kulturowego i krajobrazu:

- a) wzmocnienie faktycznej ochrony i świadome kształtowanie najcenniejszych krajobrazów,
- b) rewitalizacja i rewaloryzacja najcenniejszych zespołów i obiektów dziedzictwa urbanistycznego, ruralistycznego i architektonicznego,
- c) rozwój różnych form turystyki zachowującej potencjał i wartości środowiska przyrodniczo-kulturowego i krajobrazu ,
- d) ochronę zasobów dziedzictwa kulturowego i dóbr kultury współczesnej – wzmacnianie tożsamości lokalnej,
- e) projekty z zakresu rewitalizacji i odnowy zabytków.

10. Rozwój systemu komunikacyjnego:

- a) organizacja wydajnej sieci transportowej,
- b) wzmocnienie funkcjonowania transportu publicznego,
- c) poprawa jakości dróg publicznych,
- d) zwiększenie ilości ścieżek rowerowych.

11. Rozwój infrastruktury technicznej:

- a) budowanie samodzielności energetycznej,
- b) rozwój szerokopasmowego Internetu,
- c) zabezpieczenie wód przed zanieczyszczeniem, przede wszystkim drogą racjonalnej gospodarki ściekowej oraz gospodarki odpadami.

12. Budowanie poparcia społecznego w gospodarowaniu przestrzenią - włączanie społeczności regionalnej i lokalnych w proces kształtowania przestrzeni– prowadzenie jawnych i dostępnych dla mieszkańców konsultacji społecznych w zakresie planowania inwestycji, opracowywania dokumentów planistycznych.

13. Poprawę jakości życia mieszkańców:

- a) budowa i doposażenie obiektów infrastruktury społecznej (służby zdrowia, kultury, sportu, rekreacji, opieki społecznej).

14. Wspieranie atrakcyjności inwestycyjnej.

IV Poziom operacyjny. Plan działań ZIT

IV.1. Założenia Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych

Założenia rozwojowe Strategii ZIT MOF Chrzanowa na lata 2021-2027 odnoszą się do obszarów wsparcia realizowanych w ramach mechanizmu Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych (ZIT), które będą wdrażane w województwie małopolskim.

Podstawę do realizacji ZIT stanowi Umowa Partnerstwa dla Realizacji Polityki Spójności 2021-2027 w Polsce (Umowa Partnerstwa) oraz Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1060 z dnia 24 czerwca 2021 r. (rozporządzenie ogólne)⁶⁵. Podobnie jak w przypadku opracowania strategii ponadlokalnej, również w przypadku realizacji ZIT warunkiem jest zawiązanie zinstytucjonalizowanej formy partnerstwa, którą w przypadku MOF Chrzanowa jest stowarzyszenie. Z uwagi na to, że gminy wchodzące w skład MOF Chrzanowa przystąpiły do opracowania strategii ponadlokalnej, nie muszą opracowywać oddzielnego dokumentu dla realizacji ZIT, a jedynie dodatkową część (którą stanowi niniejszy rozdział), spełniającą warunki dla strategii ZIT.

Zintegrowane Inwestycje Terytorialne to instrument wspierający rozwój terytorialny i promujący partnerski model współpracy między jednostkami samorządu terytorialnego w Miejskim Obszarze Funkcjonalnym. Celem jego wdrażania jest zatem przede wszystkim wspieranie współpracy i wymiany doświadczeń w ramach MOF oraz wzmacnianie zdolności do pozyskiwania środków z różnych źródeł na realizację projektów o charakterze ponadlokalnym.

IV.2. Logika interwencji w ramach ZIT

Schemat i logika interwencji Planu działań ZIT wynika z zapisów Programu Fundusze Europejskie dla Małopolski 2021-2027 w, którym wskazano 9 priorytetów:

Priorytet 1.	Fundusze europejskie dla badań i rozwoju oraz przedsiębiorczości
Priorytet 2.	Fundusze europejskie dla środowiska
Priorytet 3.	Fundusze europejskie dla transportu miejskiego
Priorytet 4.	Fundusze europejskie dla transportu regionalnego
Priorytet 5.	Fundusze europejskie wspierające infrastrukturę społeczną
Priorytet 6.	Fundusze europejskie dla rynku pracy, edukacji i włączenia społecznego
Priorytet 7.	Fundusze europejskie dla wspólnot lokalnych
Priorytet 8.	Fundusze europejskie dla sprawiedliwej transformacji Małopolski Zachodniej

⁶⁵ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1060 z dnia 24 czerwca 2021 r. ustanawiające wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego Plus, Funduszu Spójności, Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji i Europejskiego Funduszu Morskiego, Rybackiego i Akwakultury, a także przepisy finansowe na potrzeby tych funduszy oraz na potrzeby Funduszu Azylu, Migracji i Integracji, Funduszu Bezpieczeństwa Wewnętrznego i Instrumentu Wsparcia Finansowego na rzecz Zarządzania Granicami i Polityki Wizowej

Priorytet 9.,
10. i 11.

Pomoc Techniczna

Część z nich może zostać objęta mechanizmem ZIT, w tym: Priorytet 2, Priorytet 3 i Priorytet 6. Poniżej w tabeli przedstawiono wskazane priorytety wraz z odniesieniem do celu polityki oraz źródłem finansowania i szacowaną wartością alokacji w ramach każdego z nich przewidzianą dla MOF Chrzanowa.

Cel polityki	Obszar realizacji ZIT	Finansowanie	Szacowana przybliżona wartość alokacji (PLN)
Cel polityki 2. Bardziej przyjazna dla środowiska, niskoemisyjna i przechodząca w kierunku gospodarki zeroemisyjnej oraz odporna Europa dzięki promowaniu czystej i sprawiedliwej transformacji energetycznej, zielonych i niebieskich inwestycji, gospodarki o obiegu zamkniętym, łagodzenia zmian klimatu i przystosowania się do nich, zapobiegania ryzyku i zarządzania ryzykiem oraz zrównoważonej mobilności miejskiej	Priorytet 2 Fundusze europejskie dla środowiska	EFRR	9 899 302,00 zł – cel 2(i)
			3 900 000,00 zł – cel 2(v)
	Priorytet 3 Fundusze europejskie dla transportu miejskiego		7 729 000,00 zł – cel 2(viii)
Cel polityki 4. Europa o silniejszym wymiarze społecznym, bardziej sprzyjająca włączeniu społecznemu i wdrażająca Europejski filar praw socjalnych	Priorytet 6 Fundusze europejskie dla rynku pracy, edukacji i włączenia społecznego	EFS+	5 301 578,00 zł – cel 4(f)
			3 200 000,00 zł – cel (k)

Przedsięwzięcia zintegrowane ponadto wynikają i odnoszą się do poziomu strategicznego, przedstawionego w niniejszym dokumencie, stanowiąc uszczegółowienie wybranych kierunków działania. W celu przybliżenia zakresu oraz uzasadnienia logiki zaproponowanej interwencji przedstawiono cele szczegółowe dla każdego z priorytetów, w ramach których przewiduje się wykorzystania narzędzi terytorialnych (ZIT) wobec MOF Chrzanowa.

Priorytet 2.	Energetyka i środowisko
2(i)	wspieranie efektywności energetycznej i redukcji emisji gazów cieplarnianych;
2(v)	wspieranie dostępu do wody oraz zrównoważonej gospodarki wodnej
Priorytet 3.	Zrównoważona mobilność miejska
2(viii)	wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej jako elementu transformacji w kierunku gospodarki zeroemisyjnej
Priorytet 6.	Społeczna Małopolska
4(f)	wspieranie równego dostępu do dobrej jakości, włączającego kształcenia i szkolenia oraz możliwości ich

	ukończenia, w szczególności w odniesieniu do grup w niekorzystnej sytuacji, od wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem przez ogólne i zawodowe kształcenie i szkolenie, po szkolnictwo wyższe, a także kształcenie i uczenie się dorosłych, w tym ułatwianie mobilności edukacyjnej dla wszystkich i dostępności dla osób z niepełnosprawnościami;
4(k)	zwiększanie równego i szybkiego dostępu do dobrej jakości, trwałych i przystępnych cenowo usług, w tym usług, które wspierają dostęp do mieszkań oraz opieki skoncentrowanej na osobie, w tym opieki zdrowotnej; modernizacja systemów ochrony socjalnej, w tym wspieranie dostępu do ochrony socjalnej, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i grup w niekorzystnej sytuacji; poprawa dostępności, w tym dla osób z niepełnosprawnościami, skuteczności i odporności systemów ochrony zdrowia i usług opieki długoterminowej.

Poniżej zaprezentowano kierunki działania w ramach poziomu operacyjnego wraz z przyporządkowaniem do nich zidentyfikowanych przedsięwzięć zintegrowanych, których szczegółowy opis i zakres zostanie przedstawiony w kolejnym rozdziale.

Poziom operacyjny	Cel szczegółowy	Przedsięwzięcie zintegrowane
CP2. Bardziej przyjazna dla środowiska, niskoemisyjna i przechodząca w kierunku gospodarki zeroemisyjnej oraz odporna Europa dzięki promowaniu czystej i sprawiedliwej transformacji energetycznej, zielonych i niebieskich inwestycji, gospodarki o obiegu zamkniętym, łagodzenia zmian klimatu i przystosowania się do nich, zapobiegania ryzyku i zarządzania ryzykiem, oraz zrównoważonej mobilności miejskiej	Cs i wspieranie efektywności energetycznej i redukcji emisji gazów cieplarnianych	PZ.1. Poprawa efektywności energetycznej MOF
	Cs viii wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej jako elementu transformacji w kierunku gospodarki zeroemisyjnej	PZ.2. Rozwój sieci transportu publicznego
	Cs v wspieranie dostępu do wody oraz zrównoważonej gospodarki wodnej	PZ.3. Ochrona środowiska przyrodniczego
CP4. Europa o silniejszym wymiarze społecznym, bardziej sprzyjająca włączeniu społecznemu i wdrażająca europejski filar praw socjalnych	Cs f wspieranie równego dostępu do dobrej jakości, włączającego kształcenia i szkolenia oraz możliwości ich ukończenia, w szczególności w odniesieniu do grup w niekorzystnej sytuacji, od wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem przez ogólne i zawodowe kształcenie i szkolenie, po szkolnictwo wyższe, a także kształcenie i uczenie się dorosłych, w tym ułatwianie	PZ.4. Budowanie silnego kapitału ludzkiego i społecznego

	mobilności edukacyjnej dla wszystkich i dostępności dla osób z niepełnosprawnościami Cs k zwiększanie równego i szybkiego dostępu do dobrej jakości, trwałych i przystępnych cenowo usług, w tym usług, które wspierają dostęp do mieszkań oraz opieki skoncentrowanej na osobie, w tym opieki zdrowotnej; modernizacja systemów ochrony socjalnej, w tym wspieranie dostępu do ochrony socjalnej, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i grup w niekorzystnej sytuacji; poprawa dostępności, w tym dla osób z niepełnosprawnościami, skuteczności i odporności systemów ochrony zdrowia i usług opieki długoterminowe	PZ.5. Poprawa dostępności i zapewnianie równych szans
--	--	---

IV.3. Wykaz przedsięwzięć zintegrowanych

Podstawę interwencji strategicznej stanowią konkretne przedsięwzięcia zgłaszane i opracowywane przez samorządy skupione w MOF Chrzanowa. Poszczególne przedsięwzięcia wpisują się w wytyczne cele strategiczne i są komplementarne ze zdefiniowanymi kierunkami działań.

Przedsięwzięcie zintegrowane to projekt, którego założenia wpisują się w cele rozwojowe obszaru funkcjonalnego i są ukierunkowane na rozwiązywanie wspólnych problemów rozwojowych. Ze względu na charakter projektów zintegrowanych, mają one zatem wpływ na więcej niż jedną gminę tworzącą dany MOF, przez co rekomendowanym sposobem jego wdrażania jest formuła partnerska. Każdy projekt musi być jednoznacznie powiązany z innymi projektami w strategii i realizować przynajmniej jeden z poniższych warunków⁶⁶:

- wspieranie rozwoju gospodarczego,
- dążenie do neutralności klimatycznej,
- wpływanie na zwiększenie dostępności do usług publicznych,
- realne przekładanie się na poprawę jakości życia mieszkańców,
- opieranie się na inteligentnym zarządzaniu.

⁶⁶ Zasady realizacji instrumentów terytorialnych w Polsce w perspektywie finansowej UE na lata 2021-2027 przyjęte przez Ministra Funduszy i Polityki Regionalnej w sierpniu 2022 r.

Przedsięwzięcia zintegrowane zaplanowane do realizacji w ramach Strategii ZIT muszą zatem cechować się komplementarnością, co oznacza, że ich wdrażanie przyczyni się do wielokierunkowego rozwoju obszaru funkcjonalnego. Ponadto, poszczególne zadania powinny przynosić wspólny efekt, rezultat lub produkt końcowy dla partnerskich gmin. Istotny jest zatem przewidywany zasięg oddziaływania konkretnych przedsięwzięć, wyrażany m.in. poprzez zapewnienie szerokiego dostępu do nowoutworzonej w ramach interwencji strategicznej infrastruktury dla mieszkańców więcej niż jednej gminy MOF.

Wszystkie zadania wybrane do realizacji w ramach interwencji niniejszej strategii są ze sobą spójne i mają zintegrowany charakter. Zaplanowano bowiem wyłącznie przedsięwzięcia, które przyczynią się do wielokierunkowego rozwoju MOF Chrzanowa i będą miały efekt dla całej społeczności przedmiotowego obszaru. Zakres poszczególnych działań obejmuje zadania skupione na wykorzystywaniu posiadanych potencjałów i niwelowaniu deficytów rozwojowych, a zasięg ich oddziaływania obejmuje cały MOF.

Poniżej przedstawiono charakterystykę przedsięwzięć zintegrowanych wraz ze wskazaniem komplementarności w ramach interwencji strategicznej, oczekiwanych rezultatów oraz konkretnych projektów przewidzianych do realizacji w ramach instrumentu ZIT.

PZ.1. Poprawa efektywności energetycznej w MOF

Opis sytuacji problemowej:

Głównym czynnikiem mającym wpływ na jakość powietrza na terenie MOF Chrzanowa jest emisja powierzchniowa, do której zalicza się przede wszystkim emisje pochodzące z sektora komunalno-bytowego, a także emisja liniowa pochodząca z transportu. Ponadto, jednym z największych emiterów zanieczyszczeń jest Elektrownia Siersza w Trzebini, jak również inne duże zakłady przemysłowe zlokalizowane na terenie konurbacji śląskiej i aglomeracji krakowskiej. Poprawa efektywności energetycznej w MOF powinna uwzględniać działania ukierunkowane na ograniczenie niskiej emisji, m.in. poprzez kompleksową modernizację i wymianę nieefektywnych źródeł ciepła oraz upowszechnienie wykorzystania odnawialnych źródeł energii, zarówno w obiektach użyteczności publicznej, jak i indywidualnych gospodarstwach domowych.

Zgodność z poziomem strategicznym Strategii

PZ.1. jest zgodne z założeniami KD.9 Dostosowanie do obecnych warunków oraz łagodzenie i ograniczenie skutków zmian klimatycznych i KD.10 Ochrona środowiska naturalnego. Zakres interwencji obejmuje przede wszystkim poprawę efektywności energetycznej i zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego w MOF, co przyczyni się do zwiększenia odporności Obszaru na negatywne skutki kryzysu klimatycznego oraz poprawy jakości środowiska przyrodniczego, zwłaszcza jakości powietrza.

Powiązanie z innymi Przedsięwzięciami Zintegrowanymi

Zakres PZ.1. jest komplementarny z PZ.3., gdyż realizacja zaplanowanych w jego ramach działań przyczyni się do poprawy jakości środowiska przyrodniczego MOF Chrzanowa.

Oczekiwane wskaźniki rezultatu i produktu

Wskaźniki produktu:

- Przedsiębiorstwa objęte wsparciem (w tym: mikro, małe, średnie, duże)
- Lokale mieszkalne o lepszej udoskonalonej charakterystyce energetycznej
- Budynki publiczne o lepszej charakterystyce energetycznej
- Wybudowane lub zmodernizowane sieci ciepłownicze i chłodnicze
- Ludność objęta projektami w ramach strategii zintegrowanego rozwoju terytorialnego

Wskaźniki rezultatu:

- Roczne zużycie energii pierwotnej (w tym: w lokalach mieszkalnych, budynkach publicznych, przedsiębiorstwach, innych)
- Szacowana emisja gazów cieplarnianych

Sposób wskazania projektów

Projekty zostały wskazane przez samorządy tworzące MOF Chrzanowa, w odniesieniu do identyfikowanych deficytów i potrzeb, wynikających ze zmieniających się uwarunkowań przyrodniczych będących następstwem kryzysu klimatycznego.

Wskazanie partnerów

Gmina Alwernia, Gmina Babice, Gmina Chrzanów, Gmina Libiąż, Gmina Trzebinia

Wskazanie projektów strategicznych

Podmiot realizujący projekt	Nazwa projektu
Gmina Alwernia	Zwiększenie efektywności energetycznej w obszarze funkcjonalnym
Gmina Babice	Poprawa efektywności energetycznej, w tym ograniczenie niskiej emisji i poprawa jakości powietrza poprzez kompleksową termomodernizację wraz z wymianą źródła ciepła i montaż OZE w obiektach użyteczności publicznej na terenie Gminy Babice
Gmina Chrzanów	Zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego gminy Chrzanów poprzez budowę instalacji OZE dla energochłonnych budynków użyteczności publicznej
Gmina Libiąż	Zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego gminy Libiąż poprzez budowę instalacji OZE dla energochłonnych budynków użyteczności publicznej
Gmina Trzebinia	Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej w Gminie Trzebinia

Sposób wyboru projektów i źródła finansowania

Tryb niekonkurencyjny

PZ.2. Rozwój sieci transportu publicznego

Opis sytuacji problemowej:

Elementy infrastruktury drogowej i dostępność komunikacyjna są najgorzej ocenianymi elementami oferty MOF Chrzanowa przez respondentów biorących udział w badaniu ankietowym. Ponad połowa respondentów wskazuje na deficyty w ofercie transportu publicznego, co świadczy o słabym poziomie skomunikowania poszczególnych gmin Aglomeracji i może pogłębiać problem

wykluczenia komunikacyjnego, zwłaszcza osób starszych i mniej zamożnych, nie posiadających własnego samochodu oraz zamieszkujących obrzeża MOF.

Z uwagi na zidentyfikowane deficyty w sferze komunikacyjnej, poprawa dostępności oraz oferty transportu publicznego okazuje się być kluczowym kierunkiem dalszego rozwoju MOF Chrzanowa. Co więcej, będzie to miało również istotny wpływ na poprawę jakości środowiska przyrodniczego, gdyż transport jest źródłem emisji zanieczyszczeń i generuje hałas. Z tego względu kluczowym kierunkiem działań jest rozwój zrównoważonego transportu, m.in. poprzez ograniczenie ruchu samochodowego i wdrażanie rozwiązań mających na celu wzrost udziału transportu zbiorowego. Istotna jest również integracja transportu indywidualnego i zbiorowego oraz zmiana zachowań transportowych mieszkańców, w szczególności dotyczących podróży intermodalnych.

Zgodność z poziomem strategicznym Strategii

PZ.2. jest zgodne z założeniami KD.7 Poprawa skomunikowania w MOF Chrzanowa i stanu infrastruktury drogowej i okołodrogowej. Zakres interwencji obejmuje przede wszystkim rozwój infrastruktury transportowej, co przyczyni się do ograniczenia zjawiska wykluczenia komunikacyjnego na terenie MOF. Ponadto, ze względu na ukierunkowanie interwencji na rozwój zrównoważonego transportu publicznego, PZ.2. jest zgodny z KD.9 Dostosowanie do obecnych warunków oraz łagodzenie i ograniczenie skutków zmian klimatycznych i KD.10 Ochrona środowiska naturalnego.

Powiązanie z innymi Przedsięwzięciami Zintegrowanymi

Zakres PZ.2. jest komplementarny z PZ.3., gdyż realizacja zaplanowanych w jego ramach działań przyczyni się do poprawy jakości środowiska przyrodniczego MOF Chrzanowa poprzez rozwijanie zrównoważonego transportu publicznego na terenie partnerskich gmin, a tym samym ograniczenie emisji zanieczyszczeń do powietrza.

Oczekiwane wskaźniki rezultatu i produktu

Wskaźniki produktu:

- Pojemność ekologicznego taboru do zbiorowego transportu publicznego
- Wspierana infrastruktura rowerowa
- Liczba wspartych zintegrowanych węzłów przesiadkowych
- Ludność objęta projektami w ramach strategii zintegrowanego rozwoju terytorialnego

Wskaźniki rezultatu:

- Roczna liczba użytkowników nowego lub zmodernizowanego transportu publicznego
- Roczna liczba użytkowników infrastruktury rowerowej
- Szacowana emisja gazów cieplarnianych

Sposób wskazania projektów

Projekty zostały wskazane przez samorządy tworzące MOF Chrzanowa, w odniesieniu do posiadanych potencjałów (m.in. dogodnego położenia i dostępności istotnych tras komunikacyjnych), jak również identyfikowanych deficytów i potrzeb wskazywanych przez mieszkańców Obszaru.

Wskazanie partnerów

Gmina Alwernia, Gmina Chrzanów, Gmina Trzebinia

Wskazanie projektów strategicznych

Podmiot realizujący projekt

Nazwa projektu

Gmina Alwernia	Poprawa zrównoważonego transportu publicznego łączącego Gminę Alwernia oraz Gminę Babice z miejscowościami powiatu Chrzanowskiego
Gmina Chrzanów	Powiatowy Punkt Przesiadkowy - Modernizacja dworca autobusowego w Chrzanowie
Gmina Trzebinia	Powiatowy Punkt Przesiadkowy - Modernizacja dworca autobusowego w Trzebini

Sposób wyboru projektów

Tryb niekonkurencyjny

PZ.3. Ochrona środowiska przyrodniczego

Opis sytuacji problemowej:

Niemal 27% powierzchni MOF Chrzanowa stanowią obszary prawnie chronione, m.in. rezerwaty przyrody (Lipowiec, Ostra Góra, Bukowica i Dolina Potoku Rudno) i parki krajobrazowe (Rudniański, Tenczyński i Dolinki Krakowskie) oraz obszary Natura 2000 (Rudno oraz Dolina Dolnej Skawy), które odgrywają szczególną rolę w zapewnieniu odpowiednich warunków do ochrony przyrody oraz bioróżnorodności.

Ze względu na postępujący kryzys klimatyczny i jego skutki np. w postaci ekstremalnych zjawisk pogodowych czy klęsk nieurodzaju, istotnym kierunkiem interwencji MOF Chrzanowa jest dostosowanie Obszaru do zmian klimatu i zwiększenie odporności na ich negatywne skutki. Przyczynić się mogą do tego inwestycje związane z modernizacją i rozbudową infrastruktury wodno-ściekowej, gdyż sprawna sieć kanalizacyjna ma wpływ na ograniczenie przedostawania się zanieczyszczeń do wód i gleby, a wydajna sieć wodociągowa sprzyja efektywnej gospodarce wodnej.

Zgodność z poziomem strategicznym Strategii

PZ.3. jest zgodne z założeniami KD.9 Dostosowanie do obecnych warunków oraz łagodzenie i ograniczenie skutków zmian klimatycznych i KD.10 Ochrona środowiska naturalnego. Zakres interwencji obejmuje przede wszystkim poprawę jakości środowiska przyrodniczego i zwiększenie odporności MOF na zmiany klimatu m.in. poprzez realizację przedsięwzięć ukierunkowanych na rozwój infrastruktury wodno-ściekowej.

Powiązanie z innymi Przedsięwzięciami Zintegrowanymi

Zakres PZ.3. jest komplementarny z PZ.2. oraz PZ.3., gdyż realizacja zaplanowanych działań w kompleksowy sposób przyczyni się do poprawy jakości środowiska przyrodniczego MOF Chrzanowa. Inwestycje związane zarówno z poprawą efektywności energetycznej, jak i gospodarki wodno-ściekowej będą miały istotny wpływ na poprawę w obszarze jakości powietrza, jak i wód i gleb.

Oczekiwane wskaźniki rezultatu i produktu

Wskaźniki produktu:

- Długość nowych lub zmodernizowanych sieci wodociągowych w ramach zbiorowych systemów zaopatrzenia w wodę
- Długość nowych lub zmodernizowanych sieci kanalizacyjnych w ramach zbiorowych systemów odprowadzania ścieków
- Ludność objęta projektami w ramach strategii zintegrowanego rozwoju terytorialnego

Wskaźniki rezultatu:

- Ludność przyłączona do udoskonalonych zbiorowych systemów zaopatrzenia w wodę
- Ludność przyłączona do zbiorowych systemów oczyszczania ścieków co najmniej II stopnia

Sposób wskazania projektów

Projekty zostały wskazane przez samorządy tworzące MOF Chrzanowa, w odniesieniu do posiadanych potencjałów (m.in. wysokich walorów przyrodniczych), jak również identyfikowanych deficytów i potrzeb w zakresie dostosowania Obszaru do zmian klimatu wynikających z postępującego kryzysu klimatycznego.

Wskazanie partnerów

Gmina Alwernia, Gmina Libiąż, Gmina Trzebinia

Wskazanie projektów strategicznych

Podmiot realizujący projekt	Nazwa projektu
Gmina Alwernia	Poprawa stanu środowiska przyrodniczego na obszarze funkcjonalnym miasta Alwernia
Gmina Libiąż	Kontynuacja budowy infrastruktury wodno-ściekowej na terenie gminy Libiąż
Gmina Trzebinia	Budowa toru kajakowego przy Puszczy Dulowskiej i Zalewie Chechło ⁶⁷

Sposób wyboru projektów

Tryb niekonkurencyjny

PZ.4. Budowanie silnego kapitału ludzkiego i społecznego**Opis sytuacji problemowej:**

Ze względu na niekorzystne trendy demograficzne i zmiany w strukturze społecznej i demograficznej gmin tworzących MOF Chrzanowa, niezwykle istotne jest wspieranie kapitału ludzkiego i społecznego. Kluczowe znaczenie odgrywa tutaj realizacja efektywnej polityki prorodzinnej oraz polityki senioralnej.

Ze względu na zmieniające się uwarunkowania, zarówno wewnętrzne, jak i zewnętrzne, ważne jest wspieranie podnoszenia kwalifikacji uczestników rynku pracy, co powinno się odbywać już na etapie kształcenia szkolnego i zawodowego. Stopniowe wprowadzanie młodzieży na rynek pracy i dostosowywanie kierunków kształcenia do jego potrzeb powinno stanowić kluczowy kierunek działań zmierzających do budowania silnego kapitału ludzkiego.

Średnia wyników egzaminu ósmoklasisty w MOF Chrzanowa jest niższa, niż średni wynik dla województwa małopolskiego, co może świadczyć o niższej jakości nauczania w lokalnych szkołach. Ukierunkowanie interwencji na podnoszenie standardów w obszarze edukacji w MOF przyczyni się

⁶⁷ Na etapie przygotowywania zakresu PZ.3. projekt pn. Budowa toru kajakowego przy Puszczy Dulowskiej i Zalewie Chechło" nie wpisuje się w zakres celu szczegółowego 2(v) wspieranie dostępu do wody oraz zrównoważonej gospodarki wodnej. Projekt alternatywny: „Remont zbiornika Chechło wraz z budową elektrowni wodnej” o wartości 12 mln zł.

zarówno do budowania dojrzałego kapitału ludzkiego i społecznego, jak i stymulowania lokalnego rynku pracy i wzmacniania poziomu przedsiębiorczości.

Zgodność z poziomem strategicznym Strategii

PZ.4. jest zgodne z założeniami KD.1. Wzmocnienie potencjału i standardów sektora edukacji oraz KD.4. Rozwój kapitału społecznego. Zakres interwencji obejmuje przede wszystkim inwestycje w rozwój kapitału ludzkiego i społecznego.

Powiązanie z innymi Przedsięwzięciami Zintegrowanymi

Zakres PZ.4. jest komplementarny z PZ.5, gdyż realizacja zaplanowanych działań przyczyni się do zwiększenia dostępności usług publicznych oraz wzmacniania kapitału ludzkiego, m.in. poprzez podniesienie jakości edukacji czy wspieranie rozwijania kompetencji uczestników rynku pracy.

Oczekiwane wskaźniki rezultatu i produktu

Wskaźniki produktu:

- Liczba dzieci objętych dodatkowymi zajęciami zwiększającymi ich szanse edukacyjne w edukacji przedszkolnej
- Liczba dofinansowanych miejsc wychowania przedszkolnego
- Liczba uczniów szkół i placówek systemu oświaty prowadzących kształcenie ogólne objętych wsparciem
- Liczba uczniów i słuchaczy szkół i placówek kształcenia zawodowego objętych wsparciem
- Liczba szkół i placówek systemu oświaty objętych wsparciem

Wskaźniki rezultatu:

- Liczba uczniów, którzy nabyli kompetencje kluczowe lub umiejętności uniwersalne po opuszczeniu programu (kształcenie ogólne)
- Liczba uczniów, którzy nabyli kwalifikacje po opuszczeniu programu (kształcenie zawodowe)

Sposób wskazania projektów

Projekty zostały wskazane przez samorządy tworzące MOF Chrzanowa, w odniesieniu do specyfiki struktury gospodarczej Obszaru (przewaga sektora górniczego i przemysłu ciężkiego), jak również identyfikowanych deficytów i potrzeb, wynikających ze zmieniających się uwarunkowań na lokalnym rynku pracy oraz konieczności podnoszenia standardów edukacji.

Wskazanie partnerów

Gmina Babice, Gmina Libiąż

Wskazanie projektów strategicznych

Podmiot realizujący projekt	Nazwa projektu
Gmina Babice	Podniesienie jakości edukacji w gminie Babice
Gmina Libiąż	Inwestycje w zasoby ludzkie celem dostosowania kadr do zmieniającego się rynku pracy w gminie Libiąż

Sposób wyboru projektów

Tryb niekonkurencyjny

PZ.5. Poprawa dostępności i zapewnianie równych szans**Opis sytuacji problemowej:**

Zmiany w strukturze demograficznej MOF Chrzanowa wynikające z występowania niekorzystnych zjawisk demograficznych takich jak odpływ ludności, suburbanizacja czy zmiana modelu rodziny, mogą prowadzić do istotnych problemów w sferze społecznej. Zarówno nasilające się zjawisko starzenia społeczeństwa, jak i migracje sprzyjają występowaniu wykluczenia społecznego niektórych grup mieszkańców, zwłaszcza osób starszych, cudzoziemców i osób z niepełnosprawnościami.

Zgodność z poziomem strategicznym Strategii

PZ.5. jest zgodne z założeniami KD.1. Wdrażanie systemowych rozwiązań z zakresu polityki społecznej, gdyż zakłada przede wszystkim wsparcie i zapewnienie równych szans mieszkańcom ze wszystkich grup społecznych.

Powiązanie z innymi Przedsięwzięciami Zintegrowanymi

Zakres PZ.5. jest komplementarny z PZ.4, gdyż zwiększanie dostępności usług publicznych czy wyrównywanie szans osób z różnych grup społecznych przyczyni się do wzmacniania kapitału ludzkiego. Rozwój polityki społecznej w MOF Chrzanowa będzie miał istotny wpływ na budowanie silnego kapitału ludzkiego i społecznego.

Oczekiwane wskaźniki rezultatu i produktu**Wskaźniki produktu:**

- Liczba osób objętych usługami świadczonymi w społeczności lokalnej w programie
- Liczba wdrożonych programów polityki zdrowotnej
- Liczba opiekunów faktycznych/niefORMALNYCH objętych wsparciem w programie
- Ludność objęta projektami w ramach strategii zintegrowanego rozwoju terytorialnego

Wskaźniki rezultatu:

- Liczba utworzonych miejsc świadczenia usług w społeczności lokalnej
- Liczba podmiotów, które rozszerzyły ofertę wsparcia lub podniosły jakość oferowanych usług
- Liczba osób świadczących usługi w społeczności lokalnej dzięki wsparciu w programie

Sposób wskazania projektów

Projekty zostały wskazane przez samorządy tworzące MOF Chrzanowa w odniesieniu do identyfikowanych potrzeb w obszarze polityki społecznej wynikających z obserwowanych zmian w strukturze demograficznej.

Wskazanie partnerów

Gmina Babice, Gmina Libiąż

Wskazanie projektów strategicznych

Podmiot realizujący
projekt

Nazwa projektu

Gmina Babice	Wyrównywanie szans grup znajdujących się w niekorzystnej sytuacji społecznej i poprawa jakości opieki socjalnej w gminie Babice
Gmina Libiąż	Bardziej dostępny Libiąż - likwidacja barier architektonicznych oraz podniesienie standardów usług osób ze szczególnymi potrzebami
Sposób wyboru projektów	
Tryb niekonkurencyjny	

IV.3. Wykaz projektów

Przedsięwzięcie zintegrowane	Gmina	Nazwa projektu	Szacowana wartość całkowita projektu (PLN)
PZ.1. Poprawa efektywności energetycznej w MOF	Alwernia	Zwiększenie efektywności energetycznej w obszarze funkcjonalnym	4 683 672 zł
	Babice	Poprawa efektywności energetycznej, w tym ograniczenie niskiej emisji i poprawa jakości powietrza poprzez kompleksową termomodernizację wraz z wymianą źródła ciepła i montaż OZE w obiektach użyteczności publicznej na terenie Gminy Babice	7 042 953 zł
	Chrzanów	Zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego gminy Chrzanów poprzez budowę instalacji OZE dla energochłonnych budynków użyteczności publicznej	7 913 323 zł
	Libiąż	Zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego gminy Libiąż poprzez budowę instalacji OZE dla energochłonnych budynków użyteczności publicznej	14 000 000 zł
	Trzebinia	Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej w Gminie Trzebinia	10 000 000 zł
PZ.1. Poprawa efektywności energetycznej w MOF - suma			43 639 948 zł
PZ.2. Rozwój sieci transportu publicznego	Alwernia	Poprawa zrównoważonego transportu publicznego łączącego Gminę Alwernia oraz Gminę Babice z miejscowościami powiatu Chrzanowskiego	2 000 000 zł
	Chrzanów	Powiatowy Punkt Przesiadkowy - Modernizacja dworca autobusowego w Chrzanowie	28 000 000 zł
	Trzebinia	Powiatowy Punkt Przesiadkowy - Modernizacja dworca autobusowego w Trzebini	17 000 000 zł
PZ.2. Rozwój sieci transportu publicznego - suma			47 000 000 zł
PZ.3. Ochrona środowiska przyrodniczego	Alwernia	Poprawa stanu środowiska przyrodniczego na obszarze funkcjonalnym miasta Alwernia	3 000 000 zł
	Libiąż	Kontynuacja budowy infrastruktury wodno-ściekowej na terenie gminy Libiąż	3 162 353 zł
	Trzebinia	Budowa toru kajakowego przy Puszczy Dulowskiej i Zalewie Chechło ⁶⁸	3 000 000 zł
PZ.3. Ochrona środowiska przyrodniczego - suma			9 162 353 zł
PZ.4. Budowanie silnego kapitału ludzkiego i społecznego	Babice	Podniesienie jakości edukacji w gminie Babice	1 390 640 zł
	Libiąż	Inwestycje w zasoby ludzkie celem dostosowania kadr do zmieniającego się rynku pracy w gminie Libiąż	4 000 000 zł
PZ.4. Budowanie silnego kapitału ludzkiego i społecznego - suma			5 390 640 zł

⁶⁸ Na etapie przygotowywania zakresu PZ.3. projekt pn. Budowa toru kajakowego przy Puszczy Dulowskiej i Zalewie Chechło” nie wpisuje się w zakres celu szczegółowego 2(v) wspieranie dostępu do wody oraz zrównoważonej gospodarki wodnej. Projekt alternatywny: „Remont zbiornika Chechło wraz z budową elektrowni wodnej” o wartości 12 mln zł.

PZ.5. Poprawa dostępności i zapewnianie równych szans	Babice	Wyrównywanie szans grup znajdujących się w niekorzystnej sytuacji społecznej i poprawa jakości opieki socjalnej w gminie Babice	1 390 640 zł
	Libiąż	Bardziej dostępny Libiąż - likwidacja barier architektonicznych oraz podniesienie standardów obsługi osób ze szczególnymi potrzebami	2 777 454 zł
PZ.5. Poprawa dostępności i zapewnianie równych szans - suma			4 168 094 zł
SUMA			109 361 035 zł

V System realizacji strategii

V.1. Założenia wdrożeniowe

Stowarzyszenie Aglomeracja Chrzanowska jest organizacją zrzeszającą 5 jednostek samorządu terytorialnego powiatu chrzanowskiego: Alwernia, Babice, Chrzanów, Libiąż i Trzebinia.

Stowarzyszenie zostało powołane dnia 16 sierpnia 2021 roku na czas nieoznaczony. Działa w formule Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych, w ramach których partnerskie gminy prowadzą współpracę na terenie Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Chrzanowa.

Jednym z głównych celów Stowarzyszenia jest wspólne zaplanowanie rozwoju partnerskich gmin w formie Strategii Terytorialnej oraz realizacja założonych w niej działań. Współpraca w ramach Planu Działań ZIT ma skupiać się na realizacji wspólnych projektów rozwojowych uwzględniających przede wszystkim zrównoważony rozwój gmin wchodzących w skład MOF Chrzanowa w sferze społecznej, gospodarczej i przestrzennej. Dzięki opracowaniu Strategii Terytorialnej partnerzy mają możliwość pozyskania środków finansowych ze źródeł zewnętrznych na realizację przedsięwzięć rozwojowych.

Organami Stowarzyszenia są: Walne Zebranie Członków (Walne Zebranie), Zarząd Stowarzyszenia oraz Komisja Rewizyjna.

Walne Zebranie to najwyższa władza Stowarzyszenia. W jej skład wchodzi przedstawiciele Członków Stowarzyszenia: organy wykonawcze oraz po dwie osoby wskazane spośród pracowników jednostek organizacyjnych danej gminy. Do kompetencji Walnego Zebrania należy m.in. przyjmowanie programów i planów funkcjonowania Stowarzyszenia, podejmowanie uchwał w sprawach Stowarzyszenia, przyjmowanie Rocznego Programu Prac oraz jego zmian, a także ustalanie zasad koordynacji realizacji poszczególnych zadań między Członkami Stowarzyszenia.

Organem wykonawczym Stowarzyszenia jest jego Zarząd, reprezentujący Stowarzyszenie na zewnątrz. Składa się z 5 członków, w tym Prezesa oraz dwóch Zastępców (Wiceprezesów). Do jego kompetencji należy m.in. wykonywanie uchwał Walnego Zgromadzenia, przygotowywanie projektów programów i planów funkcjonowania Stowarzyszenia oraz jego budżetu, koordynowanie współpracy Członków, a także bieżący nadzór nad działalnością Biura Stowarzyszenia.

Komisja Rewizyjna jest organem kontroli wewnętrznej Stowarzyszenia. W jej skład wchodzi 3 osoby wybrane przez Walne Zebranie. Komisja Rewizyjna dokonuje kontroli budżetu i oceny realizacji zadań statutowych Stowarzyszenia.

Organy Stowarzyszenia wykonują swoje zadania za pośrednictwem Biura Stowarzyszenia, które wspiera realizację celów Stowarzyszenia m.in. poprzez gromadzenie i analizę danych dotyczących MOF Chrzanowa, obsługę administracyjną oraz zapewnianie warunków rozwijania współpracy między Członkami Stowarzyszenia.

Opracowanie projektu Strategii Terytorialnej należy do kompetencji Zarządu Stowarzyszenia. Zarząd sprawuje również nadzór nad realizacją Strategii.

Przyjęcie Strategii Terytorialnej MOF Chrzanowa oraz jej zmian należy do kompetencji Walnego Zebrania. Ponadto, Walne Zebranie przyjmuje Plany Działania uwzględniające szczegóły i harmonogram realizacji prac zaplanowanych w ramach Strategii Terytorialnej, a także przyjmuje i zatwierdza sprawozdania dotyczące ich realizacji.

V.2. Monitoring i ewaluacja

Rozdział stanowi obowiązkowy element strategii rozwoju ponadlokalnego, wskazujący, że dokument powinien zawierać oczekiwane rezultaty planowanych działań, w tym w wymiarze przestrzennym, oraz wskaźniki ich osiągnięcia (art. 10e ust. 3 ustawy o samorządzie gminnym).

Sprawne wdrożenie założeń Strategii i osiągnięcie zaplanowanych rezultatów możliwe jest wyłącznie dzięki bieżącemu monitoringowi i ewaluacji realizowanych działań. Niezbędne jest badanie postępów poszczególnych prac i analiza ich efektów, a także aktualizacja podejmowanych zadań.

Bieżący monitoring realizacji Strategii polega na analizie wskaźników zdefiniowanych dla poszczególnych kierunków działań i będzie przeprowadzany przez cały okres obowiązywania strategii, co najmniej raz w roku, a jego wynikiem będą sprawozdania dotyczące poziomu realizacji poszczególnych zadań. Nadzór nad realizacją Strategii sprawuje Zarząd Stowarzyszenia Aglomeracja Chrzanowska.

Na podstawie wyników monitoringu oraz oceny stopnia realizacji poszczególnych celów dokonywana będzie ewaluacja. Rekomendowanymi terminami przeprowadzenia ewaluacji jest rok 2025 (ewaluacja mid-term) i rok 2027 (ewaluacja ex-post).

Nazwa kierunku działania	Wskaźnik	Wartość bazowa wskaźnika ⁶⁹	Jednostka miary	Oczekiwana tendencja w 2030 r.	Źródło danych
Kierunek działania 1. Wzmocnienie potencjału i	Współczynnik skolaryzacji netto w szkołach podstawowych	95,3	%	wzrost	BDL GUS

⁶⁹ Wskaźniki przyjmują wartość 0 ze względu na fakt, iż rok 2021 jest traktowany jako rok bazowy i od tego roku monitorowana jest wartość wskaźnika. Monitoringowi będzie podlegała tendencja zmian w poszczególnych obszarach wynikająca z wdrażanych w ramach Strategii ZIT MOF Chrzanowa przedsięwzięć.

standardów sektora edukacji					
Kierunek działania 2. Wdrażanie systemowych rozwiązań z zakresu polityki społecznej	Liczba zrealizowanych programów społecznych	0	szt.	Wzrost	Samorządy gmin MOF Chrzanowa
Kierunek działania 3. Stworzenie atrakcyjnej oferty czasu wolnego	Liczba podmiotów gospodarczych prowadzących działalność w sekcji R dział 90 PKD na 1000 zarejestrowanych podmiotów gospodarczych	5,2	szt.	Wzrost	BDL GUS
Kierunek działania 4. Rozwój kapitału społecznego	Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 10 tys. ludności	32	szt.	Wzrost	BDL GUS
Kierunek działania 5. Zwiększenie potencjału inwestycyjnego i poziomu przedsiębiorczości	Powierzchnia nowo przygotowanych terenów inwestycyjnych	0	m ²	Wzrost	Samorządy gmin MOF Chrzanowa
Kierunek działania 6. Dywersyfikacja struktury gospodarczej w oparciu o atrakcyjność turystyczną i marketing terytorialny	Miejsca noclegowe ogółem	226	szt.	Wzrost	BDL GUS
Kierunek działania 7. Poprawa skomunikowania w MOF Chrzanowa i stanu infrastruktury drogowej i okołodrogowej	Długość dróg gminnych o nawierzchni twardej	470,7 km	km	Wzrost	BDL GUS
Kierunek działania 8. Rozwój i poprawa jakości infrastruktury publicznej	Udział ludności korzystający z sieci wodociągowej	99,3	%	Wzrost	BDL GUS
	Udział ludności korzystający z sieci kanalizacyjnej	66,9	%	Wzrost	
Kierunek działania 9. Dostosowanie do obecnych warunków oraz łagodzenie i ograniczenie skutków zmian klimatycznych	Liczba obiektów poddanych termomodernizacji	0	szt.	Wzrost	Samorządy gmin MOF Chrzanowa

Kierunek działania 10. Ochrona środowiska naturalnego	Liczba kampanii edukacyjno-promocyjnych z zakresu ekologii	0	szt.	Wzrost	Samorządy gmin MOF Chrzanowa
Kierunek działania 11. Ożywienie obszaru poprzez kreowanie atrakcyjnych przestrzeni publicznych	Powierzchnia nowo zagospodarowanych / zmodernizowanych przestrzeni publicznych	0	m ²	wzrost	Samorządy gmin MOF Chrzanowa

V.3. Ramy finansowe i źródła finansowania

Realizacja poszczególnych inwestycji zaplanowanych w Strategii będzie możliwa dzięki wykorzystaniu środków finansowych z różnych źródeł, m.in.:

- środków własnych gmin i powiatów tworzących MOF Chrzanowa;
- środków pochodzących z budżetu państwa lub budżetu samorządu województwa małopolskiego przewidziane na współfinansowanie projektów lub jako niezależne źródło finansowania;
- środków z funduszy celowych, m.in. Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (w tym Program LIFE), Funduszu na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności (Krajowy Plan Odbudowy);
- środków z Funduszy Europejskich dostępnych w ramach Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego i Funduszu Spójności, Europejskiego Funduszu Społecznego;
- środków z Mechanizmu Sprawiedliwej Transformacji, w tym Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji;
- środków prywatnych, np. przedsiębiorców, organizacji pozarządowych, wspólnot mieszkaniowych;
- innych funduszy zewnętrznych, np. funduszy norweskich i funduszy Europejskiego Obszaru Gospodarczego;
- innych środków publicznych.

Zakłada się, że poszczególne działania rozwojowe będą finansowane głównie z budżetów gmin wchodzących w skład MOF Chrzanowa oraz z Funduszy Europejskich, które zgodnie z nową perspektywą finansową UE na lata 2021-2027 będą stanowiły wsparcie m.in. przedsiębiorstw, jednostek samorządu terytorialnego, instytucji otoczenia biznesu, czy instytucji badawczych. Pomoc

finansowa będzie obejmowała przedsięwzięcia z zakresu realizacji inwestycji w infrastrukturę, sprawy społeczne, innowacje, przedsiębiorczość, cyfryzację oraz ochronę środowiska.

Środki z Funduszy Europejskich zostaną rozdysponowane w ramach programów krajowych i regionalnych, które mogą stanowić podstawę do finansowania projektów zaplanowanych w ramach niniejszej Strategii.

Ważnym elementem finansowania interwencji rozwojowych będą również środki prywatne, które mogą zostać wykorzystane do współfinansowania projektów realizowanych w ramach programów operacyjnych lub formule partnerstwa publiczno-prywatnego.

V.4. Komplementarność opracowania

Strategia ZIT MOF Chrzanowa na lata 2021-2027 została przeanalizowana pod kątem komplementarności celów i zapisów kluczowych dokumentów strategicznych i operacyjnych na szczeblu ogólnoeuropejskim, krajowym, regionalnym oraz lokalnym. W poniższej tabeli przedstawiono dokumenty, z treścią których Strategia jest spójna.

Ujęcie wspólnotowe	
Europejski Zielony Ład. Umowa partnerstwa 2021-2027	
Ujęcie Krajowe	
- Europejski Zielony Ład. Umowa partnerstwa 2021-2027 - Krajowa Polityka Miejska 2030 - Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju 2030 - Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030	
Ujęcie regionalne	
- Strategia Rozwoju Województwa Małopolskiego „Małopolska 2030” - Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Małopolskiego - Projekt Programu Regionalnego Fundusze Europejskie dla Małopolski 2021- 2027 - Terytorialny Plan Sprawiedliwej Transformacji Małopolski Zachodniej	
Ujęcie lokalne	
Strategia powiatowa	Strategia Rozwoju Powiatu Chrzanowskiego na lata 2015-2023
Programy ponadlokalne	- Plan Zrównoważonej Mobilności Miejskiej Na Obszarze Gmin Chrzanów, Trzebinia i Libiąż - Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Chrzanowskiego na lata 2019-2022 z perspektywą do roku 2026 - Plan Zrównoważonego Rozwoju Publicznego Transportu Zbiorowego dla Powiatu Chrzanowskiego
Strategie gminne	- Strategia Rozwoju Gminy Alwernia na lata 2022-2030 - Strategia Rozwoju Gminy Babice do roku 2030 - Strategia Rozwoju Gminy Chrzanów na lata 2016-2023 - Strategia Rozwoju Gminy Libiąż do roku 2030 - Strategia Rozwoju Gminy Trzebinia na lata 2014-2020
Studia Uwarunkowań i Kierunków	Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Alwernia

Zagospodarowania Przestrzennego Gmin	• Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Babice • Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Chrzanów • Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Libiąż • Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Trzebinia
Lokalne Programy Rewitalizacji	• Program Rewitalizacji Gminy Alwernia na lata 2016-2020 • Gminny Program Rewitalizacji Gminy Babice na lata 2016-2020 • Gminny Program Rewitalizacji Gminy Chrzanów • Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Libiąż na lata 2016-2023
Plany Gospodarki Emisyjnej	• Plan Gospodarki Niskoemisyjnej Gminy Chrzanów • Plan Gospodarki Niskoemisyjnej Gminy Trzebinia • Plan Gospodarki Niskoemisyjnej Gminy Babice
Strategie	• Strategia rozwiązywania problemów społecznych w gminie Alwernia na lata 2015-2020 • Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Babice na lata 2021-2026 • Gminna strategia rozwiązywania problemów społecznych na lata 2021-2027 gminy Trzebinia

Strategia ZIT Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Chrzanowa na lata 2021-2027 odnosi się również do zapisów ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. *Prawo wodne*. Zgodnie z jej treścią, w strategii rozwoju uwzględnia się: 1) plany gospodarowania wodami na obszarach dorzeczy, 2) plany zarządzania ryzykiem powodziowym i 3) plan przeciwdziałania skutkom suszy.

W związku z powyższym, w niniejszym rozdziale odniesiono się do zapisów dokumentów w zakresie bezpośrednio związanym z granicami administracyjnymi gmin MOF Chrzanowa: Alwernia, Babice, Chrzanów, Libiąż i Trzebinia.

Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły

Plan gospodarowania wodami jest jednym z podstawowych dokumentów planistycznych gospodarki wodnej kraju. Ustalane są w nim cele środowiskowe dla poszczególnych części wód i obszarów chronionych. Dokument ten stanowi podstawę podejmowania decyzji kształtujących stan zasobów wodnych i zasady gospodarowania nimi w przyszłości.

Na czas opracowywania niniejszej Strategii, obowiązuje Aktualizacja Planu Gospodarowania Wodami na obszarze dorzecza Wisły (aPGW), której zapisy obecnie są poddawane drugiej aktualizacji. Ze względu na przejściowy okres między dwoma cyklami planistycznymi (2016-2021 i 2022-2027), poniżej przedstawiono wykaz jednolitych części wód powierzchniowych (JCWP) na podstawie obu dokumentów - Aktualizacji Planu Gospodarowania Wodami na obszarze dorzecza Wisły (aPGW) oraz

projektu drugiej Aktualizacji Planu Gospodarowania Wodami na obszarze dorzecza Wisły (II aPGW). W dalszej części dokumentu przedstawiono natomiast charakterystykę poszczególnych JCWP zgodnie z zapisami II aPGW ze względu na dostępność najbardziej aktualnych wyników badań ich stanu oraz uwzględnienie ostatnich zmian związanych ze scaleniem poszczególnych JCWP. Należy przy tym jednak mieć na uwadze, iż prace nad II aPGW są na etapie konsultacji i jej treść może jeszcze ulec zmianie.

Tabela 17 Wykaz JCWP na terenie MOF Chrzanowa

Aktualizacja Planu Gospodarowania Wodami na obszarze dorzecza Wisły		Projekt drugiej Aktualizacji Planu Gospodarowania Wodami na obszarze dorzecza Wisły	
Kod JCWP	Nazwa JCWP	Kod JCWP	Nazwa JCWP
RW20001921339	Wisła od Przemszy bez Przemszy do Skawy	RW20001121339	Wisła od Przemszy do Skawy
RW2000192135599	Wisła od Skawy do Skawinki	RW2000112135599	Wisła od Skawy do Skawinki
RW200026213369	Bachorz	RW200009213369	Bachorz
RW200026213514	Dopływ z Grodziska	RW200009213514	Dopływ z Grodziska
RW20006213349	Chechło od Ropy bez Ropy do ujścia	RW200006213349	Chechło
RW200062133469	Chechło do Ropy		
RW20006213389	Płazanka	RW200006213389	Płazanka
RW20006213529	Regulka	RW200006213529	Regulka
RW2000262135189	Bachówka (Potok Spytkowski)	RW2000092135189	Bachówka
RW20007213549	Rudno	RW200006213549	Rudno
RW2000021298	Matylda	RW20000321298	Matylda
RW20005212869	Kozi Bród	RW20000321289	Biała Przemsza od Dębiesznicy do ujścia
RW20005212849	Sztoła		
RW2000521296	Byczynka	RW20000321296	Byczynka
RW200002133529	Kanał żeglowny Dwory	RW2000112133529	Kanał Dwory
RW200010212999	Przemsza od Białej Przemszy do ujścia	RW20001021294	Przemsza od Białej Przemszy do ujścia
RW20006213329	Potok Gromiecki	RW200006213329	Potok Gromiecki
RW20000212852	Kanał Główny	RW200003212852	Kanał Główny
RW200072128429	Baba	RW2000062128429	Baba
RW20007213649	Rudawa do Racławki	RW200006213699	Rudawa
RW2000162135129	Zmornica ze starorzeczem Wisły		
RW200026213492	Łowiczanka		

Źródło: Aktualizacja Planu Gospodarowania Wodami na obszarze dorzecza Wisły i projekt drugiej Aktualizacji Planu Gospodarowania Wodami na obszarze dorzecza Wisły.

Poniżej przedstawiono charakterystykę poszczególnych JCWP i JCWPd zgodnie z najnowszymi danymi stanowiącymi załącznik do II aPGW. W tabeli zawarto informacje takie jak typologia i status oraz ocenę stanu/potencjału ekologicznego i chemicznego. Od 2023 r., wraz z wejściem w życie rozporządzeń ustanawiających Plany Gospodarowania Wodami na obszarach dorzeczy, w tym na obszarze dorzecza Wisły (na cykl planistyczny 2022-2027), rozpocznie się obowiązek realizacji działań podstawowych i uzupełniających niezbędnych do osiągnięcia celów środowiskowych Ramowej Dyrektywy Wodnej. Działania przewidziane do realizacji dla poszczególnych JCWP również zawarto w poniższej tabeli.

Tabela 18 Charakterystyka JCWP na terenie MOF Chrzanowa

Kod JCWP	Nazwa JCWP	Typologia i status JCW	Stan ogólny	Ocena stanu/potencjału ekologicznego i stanu chemicznego ⁷⁰	Działania
RW20001121339	Wisła od Przemyszy do Skawy	Rzeka nizinna, silnie zmieniona część wód	Zły	Zły potencjał ekologiczny, stan chemiczny poniżej dobrego	- Realizacja działań naprawczych dla obszarów chronionych w zakresie utrzymania naturalnego charakteru koryta - Weryfikacja i aktualizacja programu ochrony środowiska pod kątem poprawy efektywności dotyczącej ograniczania dopływu zanieczyszczeń do jcw - Realizacja działań wynikających z planów ochrony i planów zadań ochronnych dla obszarów chronionych - Kontrola funkcjonowania urządzeń do migracji ryb. - Kontrole dotyczące stosowania programu działań mających na celu zmniejszenie zanieczyszczenia wód azotanami pochodzącymi ze źródeł rolniczych oraz zapobieganie dalszemu zanieczyszczeniu przez podmioty prowadzące produkcję rolną i działalność - Ograniczenie zanieczyszczenia wód związkami biogennymi pochodzącymi z rolnictwa oraz ograniczenie zanieczyszczenia pestycydami - Kontrola gospodarowania wodami oraz przeglądy pozwoleń wodnoprawnych - Monitoring skuteczności istniejących urządzeń do migracji ryb. - Opracowanie wariantowej analizy sposobu udrożnienia budowli piętrzących na cieku wraz ze wskazaniem wariantu do realizacji oraz opracowaniem dokumentacji projektowej
RW2000112135599	Wisła od Skawy do Skawinki	Rzeka nizinna, silnie zmieniona część wód	Zły	Słaby potencjał ekologiczny, stan chemiczny poniżej dobrego	- Realizacja działań naprawczych dla obszarów chronionych w zakresie utrzymania naturalnego charakteru koryta - Realizacja Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych - Realizacja działań wynikających z planów ochrony i planów zadań ochronnych dla obszarów chronionych - Kontrola funkcjonowania urządzeń do migracji ryb - Działania renaturyzacyjne - Monitoring skuteczności istniejących urządzeń do migracji ryb
RW200009213369	Bachorz	Potok lub strumień nizinny,	Zły	Słaby stan ekologiczny, stan chemiczny poniżej dobrego	Dodatkowy przegląd pozwoleń wodnoprawnych

⁷⁰ Ocena stanu 2014-2019 (r.kl.jcwp od 2022) na podstawie oceny stanu GIOŚ i analizy eksperckiej

		naturalna część wód			- Realizacja działań wynikających z planów ochrony i planów zadań ochronnych dla obszarów chronionych - Kontrole dotyczące stosowania programu działań mających na celu zmniejszenie zanieczyszczenia wód azotanami pochodzącymi ze źródeł rolniczych oraz zapobieganie dalszemu zanieczyszczeniu przez podmioty prowadzące produkcję rolną i działalność - Ograniczenie zanieczyszczenia wód związkami biogennymi pochodzącymi z rolnictwa oraz ograniczenie zanieczyszczenia pestycydami - Opracowanie programu poprawy retencji glebowej i krajobrazowej w obszarach rolniczych w zlewni jcwp - Realizacja przedsięwzięć zmierzających do zwiększenia ilości i czasu retencji wód na gruntach rolnych w zlewni jcwp - Rozbudowa sieci monitoringu przepływu w rzekach zagrożonych znaczącym zmniejszeniem przepływów - Opracowanie programu poprawy retencji na terenach zurbanizowanych w zlewni jcwp - Realizacja przedsięwzięć zmierzających do zwiększenia ilości i czasu retencji wód na terenach zurbanizowanych w zlewni jcwp
RW200009213514	Dopływ z Grodziska	Potok lub strumień nizinny, naturalna część wód	Zły	Umiarkowany stan ekologiczny, stan chemiczny poniżej dobrego	Realizacja działań wynikających z planów ochrony i planów zadań ochronnych dla obszarów chronionych
RW200006213349	Chechło	Potok lub mała rzeka wyżynna na podłożu węglanowym, naturalna część wód	Zły	Zły stan ekologiczny, stan chemiczny poniżej dobrego	- Realizacja Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych - Weryfikacja i aktualizacja programu ochrony środowiska pod kątem poprawy efektywności dotyczącej ograniczania dopływu zanieczyszczeń do jcwp - Realizacja działań wynikających z planów ochrony i planów zadań ochronnych dla obszarów chronionych - Uporządkowanie i poprawa infrastruktury związanej z gospodarką ściekową na obszarze gminy poza aglomeracjami - Analizy techniczno-ekonomiczne gospodarowania ściekami w obszarze gminy poza aglomeracjami - Kontrola gospodarowania wodami oraz przeglądy pozwoleń wodnoprawnych
RW200006213389	Płazanka	Potok lub mała rzeka wyżynna na podłożu węglanowym,	Zły	Słaby stan ekologiczny, stan chemiczny poniżej dobrego	- Dodatkowy przegląd pozwoleń wodnoprawnych - Realizacja działań wynikających z planów ochrony i planów zadań ochronnych dla obszarów chronionych

		naturalna część wód			Rozbudowa sieci monitoringu przepływu w rzekach zagrożonych znaczącym zmniejszeniem przepływów
RW200006213529	Regulka	Potok lub mała rzeka wyżynna na podłożu węglanowym, naturalna część wód	Zły	Umiarkowany stan ekologiczny, stan chemiczny poniżej dobrego	- Realizacja Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych - Realizacja działań wynikających z planów ochrony i planów zadań ochronnych dla obszarów chronionych - Uporządkowanie i poprawa infrastruktury związanej z gospodarką ściekową na obszarze gminy poza aglomeracjami - Analizy techniczno-ekonomiczne gospodarowania ściekami w obszarze gminy poza aglomeracjami
RW2000092135189	Bachówka	Potok lub strumień nizinny, naturalna część wód	Zły	Zły stan ekologiczny, stan chemiczny poniżej dobrego	- Realizacja działań naprawczych dla obszarów chronionych w zakresie utrzymania naturalnego charakteru koryta - Realizacja Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych - Realizacja działań wynikających z planów ochrony i planów zadań ochronnych dla obszarów chronionych - Realizacja działań naprawczych dla obszarów chronionych w zakresie dopływu zanieczyszczeń - Kontrole dotyczące stosowania programu działań mających na celu zmniejszenie zanieczyszczenia wód azotanami pochodzącymi ze źródeł rolniczych oraz zapobieganie dalszemu zanieczyszczeniu przez podmioty prowadzące produkcję rolną i działalność - Ograniczenie zanieczyszczenia wód związkami biogennymi pochodzącymi z rolnictwa oraz ograniczenie zanieczyszczenia pestycydami
RW200006213549	Rudno	Potok lub mała rzeka wyżynna na podłożu węglanowym, naturalna część wód	Zły	Słaby stan ekologiczny, stan chemiczny poniżej dobrego	- Realizacja działań naprawczych dla obszarów chronionych w zakresie utrzymania naturalnego charakteru koryta - Realizacja Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych - Weryfikacja i aktualizacja programu ochrony środowiska pod kątem poprawy efektywności dotyczącej ograniczania dopływu zanieczyszczeń do jcwp - Realizacja działań wynikających z planów ochrony i planów zadań ochronnych dla obszarów chronionych - Ograniczenie zanieczyszczenia wód związkami biogennymi pochodzącymi z rolnictwa oraz ograniczenie zanieczyszczenia pestycydami - Uporządkowanie i poprawa infrastruktury związanej z gospodarką ściekową na obszarze gminy poza aglomeracjami - Analizy techniczno-ekonomiczne gospodarowania ściekami w obszarze gminy poza aglomeracjami - Kontrola przestrzegania warunków stosowania środków ochrony roślin

RW20000321298	Matylda	Potok lub mała rzeka wyżynna na podłożu krzemianowym, silnie zmieniona część wód	Zły	Umiarkowany potencjał ekologiczny, dobry stan chemiczny	- Realizacja Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych - Uporządkowanie i poprawa infrastruktury związanej z gospodarką ściekową na obszarze gminy poza aglomeracjami - Analizy techniczno-ekonomiczne gospodarowania ściekami w obszarze gminy poza aglomeracjami
RW20000321289	Biała Przemsza od Dębiesznic do ujścia	Potok lub mała rzeka wyżynna na podłożu krzemianowym, silnie zmieniona część wód	Zły	Słaby potencjał ekologiczny, stan chemiczny poniżej dobrego	- Dodatkowy przegląd pozwoleń wodnoprawnych - Realizacja Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych - Weryfikacja i aktualizacja programu ochrony środowiska pod kątem poprawy efektywności dotyczącej ograniczania dopływu zanieczyszczeń do jcwp - Realizacja działań wynikających z planów ochrony i planów zadań ochronnych dla obszarów chronionych - Działania renaturyzacyjne - Uporządkowanie i poprawa infrastruktury związanej z gospodarką ściekową na obszarze gminy poza aglomeracjami - Analizy techniczno-ekonomiczne gospodarowania ściekami w obszarze gminy poza aglomeracjami - Rozbudowa sieci monitoringu przepływu w rzekach zagrożonych znaczącym zmniejszeniem przepływów - Kontrola gospodarowania wodami oraz przeglądy pozwoleń wodnoprawnych
RW20000321296	Byczyńska	Potok lub mała rzeka wyżynna na podłożu krzemianowym, naturalna część wód	Zły	Umiarkowany stan ekologiczny, brak oceny stanu chemicznego	- Dodatkowy przegląd pozwoleń wodnoprawnych - Rozbudowa sieci monitoringu przepływu w rzekach zagrożonych znaczącym zmniejszeniem przepływów
RW2000112133529	Kanał Dwory	Rzeka nizinna, sztuczna część wód	Zły	Słaby potencjał ekologiczny, stan chemiczny poniżej dobrego	- Weryfikacja i aktualizacja programu ochrony środowiska pod kątem poprawy efektywności dotyczącej ograniczania dopływu zanieczyszczeń do jcwp - Realizacja działań wynikających z planów ochrony i planów zadań ochronnych dla obszarów chronionych - Kontrola gospodarowania wodami oraz przeglądy pozwoleń wodnoprawnych
RW20001021294	Przemsza od Białej Przemszy do ujścia	Potok lub strumień nizinny piaszczysty, silnie	Zły	Słaby potencjał ekologiczny, stan chemiczny poniżej dobrego	- Dodatkowy przegląd pozwoleń wodnoprawnych - Realizacja Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych

		zmieniona część wód			- Weryfikacja i aktualizacja programu ochrony środowiska pod kątem poprawy efektywności dotyczącej ograniczania dopływu zanieczyszczeń do jcwp - Uporządkowanie i poprawa infrastruktury związanej z gospodarką ściekową na obszarze gminy poza aglomeracjami - Analizy techniczno-ekonomiczne gospodarowania ściekami w obszarze gminy poza aglomeracjami - Rozbudowa sieci monitoringu przepływu w rzekach zagrożonych znaczącym zmniejszeniem przepływów - Kontrola gospodarowania wodami oraz przeglądy pozwoleń wodnoprawnych
RW200006213329	Potok Gromiecki	Potok lub mała rzeka wyżynna na podłożu węglanowym, naturalna część wód	Zły	Słaby stan ekologiczny, stan chemiczny poniżej dobrego	- Dodatkowy przegląd pozwoleń wodnoprawnych - Realizacja Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych - Uporządkowanie i poprawa infrastruktury związanej z gospodarką ściekową na obszarze gminy poza aglomeracjami - Analizy techniczno-ekonomiczne gospodarowania ściekami w obszarze gminy poza aglomeracjami - Rozbudowa sieci monitoringu przepływu w rzekach zagrożonych znaczącym zmniejszeniem przepływów - Opracowanie programu poprawy retencji na terenach zurbanizowanych w zlewni jcwp - Realizacja przedsięwzięć zmierzających do zwiększenia ilości i czasu retencji wód na terenach zurbanizowanych w zlewni jcwp
RW200003212852	Kanał Główny	Potok lub mała rzeka wyżynna na podłożu krzemianowym, sztuczna część wód	Zły	Słaby potencjał ekologiczny, stan chemiczny poniżej dobrego	- Dodatkowy przegląd pozwoleń wodnoprawnych - Realizacja działań wynikających z planów ochrony i planów zadań ochronnych dla obszarów chronionych - Rozbudowa sieci monitoringu przepływu w rzekach zagrożonych znaczącym zmniejszeniem przepływów - Opracowanie programu poprawy retencji na terenach zurbanizowanych w zlewni jcwp - Realizacja przedsięwzięć zmierzających do zwiększenia ilości i czasu retencji wód na terenach zurbanizowanych w zlewni jcwp
RW2000062128429	Baba	Potok lub mała rzeka wyżynna na podłożu węglanowym, silnie zmieniona część wód	Zły	Umiarkowany potencjał ekologiczny, stan chemiczny poniżej dobrego	- Dodatkowy przegląd pozwoleń wodnoprawnych - Realizacja Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych - Weryfikacja i aktualizacja programu ochrony środowiska pod kątem poprawy efektywności dotyczącej ograniczania dopływu zanieczyszczeń do jcwp

					- Realizacja działań wynikających z planów ochrony i planów zadań ochronnych dla obszarów chronionych - Działania renaturyzacyjne - Rozbudowa sieci monitoringu przepływu w rzekach zagrożonych znaczącym zmniejszeniem przepływów - Kontrola gospodarowania wodami oraz przeglądy pozwoleń wodnoprawnych
RW200006213699	Rudawa	Potok lub mała rzeka wyżynna na podłożu węglanowym, naturalna część wód	Zły	Umiarkowany stan ekologiczny, stan chemiczny poniżej dobrego	- Realizacja działań naprawczych dla obszarów chronionych w zakresie utrzymania naturalnego charakteru koryta - Realizacja Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych - Realizacja działań wynikających z planów ochrony i planów zadań ochronnych dla obszarów chronionych - Kontrole dotyczące stosowania programu działań mających na celu zmniejszenie zanieczyszczenia wód azotanami pochodzącymi ze źródeł rolniczych oraz zapobieganie dalszemu zanieczyszczeniu przez podmioty prowadzące produkcję rolną i działalność - Renaturyzacja jcwp z uwzględnieniem celów środowiskowych jcwp

Źródło: Projekt drugiej aktualizacji Planu Gospodarowania Wodami na obszarze dorzecza Wisły

Tabela 19 Charakterystyka JCWPd na terenie MOF Chrzanowa

Numer JCWPd	Stan ogólny	Ocena stanu chemicznego	Ocena stanu ilościowego	Działania
PLGW2000130	Słaby	Dobry	Słaby	- Ograniczenie zużycia wody w przemyśle - Dodatkowy przegląd udzielonych pozwoleń wodnoprawnych związanych z poborem wód podziemnych - Rozpoznanie występowania nowych zanieczyszczeń w wodach podziemnych - Opracowanie dodatku do dokumentacji hydrogeologicznej ustalającej zasoby eksploatacyjne ujęcia wód podziemnych - Weryfikacja zasobów eksploatacyjnych ujęć wód podziemnych ustalonych na podstawie dokumentacji hydrogeologicznych wykonanych przed 2004 r.

PLGW2000131	Dobry	Dobry	Dobry	• Ustanowienie obszaru ochronnego zbiornika wód śródlądowych (GZWP) • Wsparcie działań organów administracji w zakresie ustanawiania obszarów ochronnych GZWP • Rozpoznanie występowania nowych zanieczyszczeń w wodach podziemnych • Szkolenia z zakresu dobrowolnego stosowania "Zbioru zaleceń dobrej praktyki rolniczej", mającego na celu ochronę wód przed zanieczyszczeniem azotanami pochodzącymi ze źródeł rolniczych • Dobrowolne stosowanie działań ze "Zbioru zaleceń dobrej praktyki rolniczej"
PLGW2000147	Dobry	Słaby	Słaby	• Ograniczenie zużycia wody w rolnictwie • Ograniczenie zużycia wody w przemyśle • Dodatkowy przegląd udzielonych pozwoleń wodnoprawnych związanych z poborem wód podziemnych • Rozpoznanie występowania nowych zanieczyszczeń w wodach podziemnych • Szkolenia z zakresu dobrowolnego stosowania "Zbioru zaleceń dobrej praktyki rolniczej", mającego na celu ochronę wód przed zanieczyszczeniem azotanami pochodzącymi ze źródeł rolniczych • Dobrowolne stosowanie działań ze "Zbioru zaleceń dobrej praktyki rolniczej" • Opracowanie dodatku do dokumentacji hydrogeologicznej ustalającej zasoby eksploatacyjne ujęcia wód podziemnych • Weryfikacja zasobów eksploatacyjnych ujęć wód podziemnych ustalonych na podstawie dokumentacji hydrogeologicznych wykonanych przed 2004 r.
PLGW2000159	Dobry	Dobry	Dobry	• brak zestawów działań dla jcwpd
PLGW2000158	Dobry	Dobry	Dobry	• brak zestawów działań dla jcwpd
PLGW2000146	Dobry	Słaby	Słaby	• Ograniczenie zużycia wody w przemyśle • Dodatkowy przegląd udzielonych pozwoleń wodnoprawnych związanych z poborem wód podziemnych • Rozpoznanie występowania nowych zanieczyszczeń w wodach podziemnych • Opracowanie dodatku do dokumentacji hydrogeologicznej ustalającej zasoby eksploatacyjne ujęcia wód podziemnych • Weryfikacja zasobów eksploatacyjnych ujęć wód podziemnych ustalonych na podstawie dokumentacji hydrogeologicznych wykonanych przed 2004 r.

Źródło: Projekt drugiej aktualizacji Planu Gospodarowania Wodami na obszarze dorzecza Wisły

Plan zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszaru dorzecza Wisły

Zapisy planu zarządzania ryzykiem powodziowym stanowią podstawę skutecznego zarządzania ryzykiem powodziowym. Jego głównym celem jest zminimalizowanie możliwych negatywnych skutków powodzi dla życia i zdrowia ludzi, a także środowiska, dziedzictwa kulturowego oraz działalności gospodarczej. W dokumencie wyznaczono trzy cele główne: 1) Zahamowanie wzrostu ryzyka powodziowego, 2) Obniżenie istniejącego ryzyka powodziowego i 3) Poprawa systemu zarządzania ryzykiem powodziowym.

Plan przeciwdziałania skutkom suszy

Jednym z kluczowych dokumentów planistycznych w gospodarowaniu wodami o zasięgu ogólnokrajowym jest Plan Przeciwdziałania Skutkom Suszy (PPSS). Najważniejsze cele wymienione w dokumencie to:

- skuteczne zarządzanie zasobami wodnymi dla zwiększenia dyspozycyjnych zasobów wodnych na obszarach dorzeczy,
- zwiększanie retencji na obszarach dorzeczy,
- edukacja i zarządzanie ryzykiem suszy,
- formalizacja i zaplanowanie finansowania działań służących przeciwdziałaniu skutkom suszy.

Ocenę poziomu zagrożenia suszą i zagrożenia powodziowego przedstawiono w części diagnostycznej opracowania, w podrozdziale *Zagrożenie suszą i zagrożenie powodziowe*.

V.5. Opis podejścia partycypacyjnego

Zgodnie z projektem „Umowy Partnerstwa dla realizacji Polityki Spójności 2021-2027 w Polsce”, Zintegrowane Inwestycje Terytorialne są instrumentem przewidzianym do realizacji partnerskich projektów przyczyniających się do rozwiązywania problemów i wspólnego, bądź skoordynowanego zaspakajania potrzeb obszaru objętego mechanizmem ZIT. Instrument ten będzie wykorzystywany do wspierania miejskich obszarów funkcjonalnych, wskazanych przez władze samorządowe w Strategii Rozwoju Województwa „Małopolska 2030”, a tym samym Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Chrzanowa.

W ramach przedmiotowej Strategii, na przełomie czerwca i lipca 2022 r. prowadzono nabór partnerów chcących zgłosić swój akces do procesu opracowania dokumentu Strategii ZIT. W rezultacie naboru, do prac nad dokumentem włączono następujące podmioty:

- Agencja Rozwoju Małopolski Zachodniej S.A.,
- Stowarzyszenie Uniwersytet Trzeciego Wieku w Chrzanowie,
- Związek Komunalny „Komunikacja Międzygminna” w Chrzanowie,
- Ogólnopolskie Stowarzyszenie Pracowników i Sympatyków Środowiskowych Domów Samopomocy,
- Obywatelska Wspólnota Samorządowa Powiatu Chrzanowskiego,
- Miejski Klub Sportowy Fablok w Chrzanowie,
- Towarzystwo Wędkarskie Kościelec,
- Społeczny Komitet Obrony Mostu PKP w Balinie,
- Towarzystwo Oświatowe Ziemi Chrzanowskiej w Chrzanowie,
- Muzeum w Chrzanowie im. Ireny i Mieczysława Mazarakich.

Na potrzeby włączenia podmiotów i instytucji w proces opracowania niniejszej strategii, przeprowadzano także spotkania konsultacyjne z mieszkańcami, przedstawicielami jst, organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami zaangażowanymi w proces tworzenia dokumentu. W dniu 14.07.2022 r. odbyło się spotkanie, przedmiotem którego było określenie Planu Działań ZIT. Wzięli w nim udział przedstawiciele jst wchodzących w skład MOF oraz partnerzy społeczno-gospodarczy. Na kolejnym spotkaniu, które odbyło się 18 października 2022 r. zostały natomiast zaprezentowane wyniki przeprowadzonej diagnozy strategicznej.

W prace nad Strategią zostali zaangażowani mieszkańcy gmin tworzących przedmiotowy MOF poprzez udział w badaniu ankietowym, którego celem było zidentyfikowanie mocnych i słabych stron MOF oraz określenie jego obecnej sytuacji społeczno-gospodarczej oraz przestrzennej. Badanie ankietowe zostało przeprowadzone na przełomie czerwca i lipca 2022 r.

Do uzupełnienia po zakończeniu konsultacji projektu dokumentu.

V.6. Ewaluacja ex-ante

Do uzupełnienia po zakończeniu konsultacji projektu dokumentu.

Spis tabel i wykresów

Tabela 1 Liczba ludności, powierzchnia i gęstość zaludnienia gmin MOF Chrzanowa w 2021 r.....	10
Tabela 2 Instytucje kultury na terenie MOF Chrzanowa.....	26
Tabela 3 Żłobki, kluby dziecięce i dostępne miejsca w 2021 r.	37
Tabela 4 Przedszkola, oddziały i dzieci w przedszkolach w 2021 r.....	38
Tabela 5 Zgony ogółem na 100 tys. osób	42
Tabela 6 Liczba aptek i punktów aptecznych w 2021 r.....	44
Tabela 7 Udział wybranych sekcji PKD w strukturze podmiotów gospodarczych w MOF Chrzanowa w latach 2012 i 2021....	48
Tabela 8 Sprzedaż energii cieplnej na cele komunalno-bytowe w ciągu roku w MOF Chrzanowa w latach 2017-2021 [GJ] ...	59
Tabela 9 Zużycie energii elektrycznej w MOF Chrzanowa i województwie małopolskim w latach 2017-2021.....	59
Tabela 10 Odpady zawierające azbest, stan na październik 2022 r.	61
Tabela 11 Długość dróg gminnych o nawierzchni twardej i gruntowej w km.....	64
Tabela 12 Zdarzenie drogowe na terenie MOF Chrzanowa w 2021 r.....	66
Tabela 13 Emisja zanieczyszczeń powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych w latach 2012-2021.....	72
Tabela 14 Oczyszczalnie i ich przepustowość w 2021 r.	76
Tabela 15 Mapa zanieczyszczenia światłem.....	77
Tabela 16 Instalacje odnawialnych źródeł energii, stan na 31 grudnia 2021 r.....	78
Tabela 17 Wykaz JCWP na terenie MOF Chrzanowa.....	141
Tabela 18 Charakterystyka JCWP na terenie MOF Chrzanowa	142
Tabela 19 Charakterystyka JCWPd na terenie MOF Chrzanowa	147
Wykres 1 Liczba osób pracujących w MOF Chrzanowa w latach 2012-2021.....	51
Wykres 2 Liczba osób bezrobotnych w MOF Chrzanowa w latach 2012-2021.....	52
Wykres 3 Liczba samochodów osobowych	65
Wykres 4. Czy uważa Pani/Pan, że gmina, którą Pani/Pan zamieszkuje jest dobrym miejscem do życia?.....	80
Wykres 5. Czy uważa Pani/Pan że Aglomeracja Chrzanowska jest dobrym miejscem do życia?.....	80
Wykres 6 Proszę ocenić poszczególne elementy infrastruktury oraz oferty usługowej w miejscu zamieszkania:	82
Wykres 7 Jakie elementy/oferta zamieszkiwanej Aglomeracji powinny Pani/Pana zdaniem zostać poprawione w kolejnych latach?.....	86
Wykres 8 W jaki sposób ocenia Pani/Pan poszczególne elementy związane z rynkiem pracy na terenie miejsca zamieszkania?	87
Wykres 9 Czy czuje się Pani/Pan zagrożona/zagrożony perspektywą utraty pracy?.....	87
Wykres 10 Co zrobił(a)by Pani/Pan, gdyby utracił(a) Pani/Pan pracę?	88
Wykres 11 Gdzie w perspektywie 5 lat chciałaby/chciałby Pan/Pani mieszkać?	89